MARX
ENGELS
LENİN
STALİN
KOMİNTERN
&
CLARA ZETKİN

KADIN SORUNU ÜZERİNE

inter yayınları

KADIN SORUNU ÜZERİNE

KADIN SORUNU ÜZERİNE

MARX, ENGELS, LENİN, STALİN,
KOMİNTERN
ve
CLARA ZETKİN

Çeviren:
İSMAİL YARKIN

Kapak: Hasan TONBA

Dizgi-Baskı: Teknografik Matbaacılık A.Ş./Kapak Hazırlık: Unigraf Grafik/Kapak Baskı: Anka Ofset/İnter Yayıncılık Tic. Ltd. Şti: Alemdar Mah. Hamam Sok. Yavuz Han 2/15, Cağaloğlu-İst.

İÇİNDEKİLER

		Sayfa
1 —	«Komünist Partisi Manifestosu»ndan parça, Marx-Engels, 1848	9
2 —	Ailenin, Özel Mülkiyetin, Devletin Kökeni'nden parça, Engels, 1844	13
3 —	«İnessa F. Armand'a Mektuplar», Lenin, 1915	30
4 —	«Proleter Devrimin Askeri Programı»ndan parça, Lenin, 1916	36
5 —	«Kadın İşçilerin I. Bütün Rusya Kongresi'ndeki konuşma», Lenin, 19 Kasım 1918	40
6 —	«Büyük Başlangıç»tan parça, V. İ. Lenin	43
7 —	«Sovyet Cumhuriyeti'nde Proleter Kadın Hareketinin Görevleri Üzerine», V. İ. Lenin, 1919	46
8 —	«Sovyet İktidarı ve Kadının Durumu», V. İ. Lenin, 1919	54
9 —	«Kadın İşçilere», V. İ. Lenin, 1920	59
10 —	«Uluslararası Kadın Günü Üzerine», V. İ. Lenin, 1920 ...	61
11 —	«Uluslararası Kadın Günü», V. İ. Lenin, 1921	63
12 —	«Kadın Ve Milis Üzerine»den parçalar, V. İ. Lenin, 1917	66
13 —	«Demokratik Bir Sorun Olarak Kadın Sorunu Üzerine», V. İ. Lenin	69
14 —	«İşçi ve Köylü Kadınları I. Kongresinin 5. Yıldönümü Üzerine», Stalin, 1923	76
15 —	«Uluslararası Kadınlar Günü», Stalin, 1925	79
16 —	«Kadın İşçilerin Sosyalizm Mücadelesine Çekilmesinin Gerekliliği Üzerine Karar», Kom. Ent. I. Kongresi tutanaklarından: Mart, 1919	81
17 —	«Kadınlar Hareketine İlişkin Rapor», Kom. Ent. III. Kongresi tutanaklarından: Haziran/ Ağustos, 1920	83
18 —	«Kadınlar Arasında Komünist Çalışmanın Biçim ve Yöntemleri», Kom. Ent. III. Kongresi tutanaklarından:	

8 Temmuz, 1921 112
19 — «Uluslararası İlişkileri Güçlendirme Üzerine ve Komintern Uluslararası Sekreterliğinin Kadınlar Arasındaki Çalışmadaki Görevleri Üzerine Karar», Kom. Ent. III. Kongresi tutanaklarından: 8 Temmuz, 1921 115
20 — «Komünist Partilerinin Kadınlar Arasındaki Çalışma Yöntem ve Biçimleri Üzerine Tezler», Kom. Ent. III. Kongresi tutanaklarından: 8 Temmuz, 1921 117
21 — «Kadınlar Arasında Komünist Çalışma», Kom. Ent. 4. Kongresi tutanaklarından: Kasım/Aralık, 1922 141
22 — «Komünist Enternasyonal V. Kongresi'nin Tezleri»nden parça, Kom. Ent. V. Kongre tutanaklarından: Haziran/Temmuz, 1924 194
23 — «Bolşevikleşme ve Kadınlar Arasında Çalışma» KEYK'in V. Genişletilmiş Plenumu'nun Komintern Partilerinin Bolşevikleştirilmesi Üzerine Tezleri'nden: 1925 200
24 — Komünist Enternasyonal VI. Kongresi tutanaklarından parçalar: Temmuz 1928 202
25 — «Birlik Cephesi ve Kadınlar» Kom. Ent. VII. Kongresi tutanaklarından 209
26 — «Barış Mücadelesinde Kadınlar», Kom. Ent. VII. Kongresi tutanaklarından: Temmuz 1935 211
27 — «Uluslararası Kadın Sekretaryası'ndan Yoldaş Kirsanova'nın Konuşması», Kom. Ent. VII. Kongresi tutanaklarından: Temmuz 1935 214
28 — «Faşizme ve Savaşa Karşı Mücadelede Kadınlar - Uluslararası Kadın Hareketinde Bugünkü Durum», «Komünist Enternasyonal» dergisinden: 1937 224
29 — EK: Güçlü Bir Sovyet Ailesi», N.K. Krupskaya'nın önsözü 230
30 — Sovyetler Birliği'nde Kürtaj'a İlişkin 1920-1936 kararnameleri 236
31 — «Komünist Kadın Hareketi İçin Yönergeler», Clara Zetkin 253
32 — «Komünist Partisi ve Kadın Sorunu», Clara Zetkin ... 282
33 — «Lenin'den Anılar», Clara Zetkin 302

YAYINEVİNİN AÇIKLAMASI:

Elinizdeki kitap Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Komintern belgelerinin yanı sıra, Clara Zetkin'in Kadın Sorununa ilişkin makalelerinden derlenmiştir.

Kitap iki bölüm halindedir.

Birinci bölüm; Marks, Engels, Lenin, Stalin'in makaleleri ve Komintern toplantılarında değişik konuşmacıların konuya ilişkin görüşlerini içermektedir. Bunların bir kısmı daha önce dilimize çevrilmesine karşın, önemli bir kısmı ilk olarak çevrilmiş bulunmaktadır.

İkinci bölümde ise; Clara Zetkin'in Kadın Sorunu Üzerine üç ayrı makalesi yer almaktadır.

Her iki bölümün bu şekilde, bir arada yayınlanmasındaki amaç, konuya bütünlük kazandırarak okuyucuya kolaylık sağlamak içindir.

Yayınevimiz, son yıllarda giderek daha bir tartışılır hale gelen Kadınlar ve onların sorunlarına değgin tartışmalara ışık tutması ve ilerici-devrimci kamuoyunu aydınlatması açısından bu kitabı derleyerek bütünlüklü bir yapıt sunmayı yararlı ve gerekli bulmuştur.

KADIN SORUNU ÜZERİNE
MARX - ENGELS - LENİN - STALİN
KOMİNTERN

KOMÜNİST PARTİSİ MANİFESTOSU

MARX-ENGELS — 1848

PARÇA

Burjuvazi, yani sermaye geliştikçe, ancak iş bulduk-ları sürece yaşayabilen ve ancak emekleri sermayeyi artırdığı sürece iş bulabilen proletarya, yani modern işçi sınıfı da gelişir. Kendilerini parça parça satmak zorunda olan bu emekçiler alınıp satılan bütün öteki mallar gibi bir metadırlar ve bu yüzden de rekabetin yol açtığı bütün karışıklıkların, piyasada meydana gelen bütün düzensiz değişikliklerin etkisine açıktırlar.

Proleterlerin yaptığı iş, makinaların yaygın bir biçimde kullanılması ve işbölümü nedeniyle, bütün bireysel niteliğini ve bunun sonucunda da işçi için bütün çekiciliğini yitirmiştir. Makinanın bir uzantısı olup çıkmıştır işçi; artık işçiden istenilen, en basit, en tekdüze ve en kolay edinilir bir beceridir yalnızca. Bu nedenle, bir işçinin üretim maliyeti, nerdeyse bütünüyle, hayatta kalabilmesi ve soyunu sürdürebilmesi için gerekli geçim araçlarıyla sınırlıdır. Ama bir metanın, dolayısı ile emeğin de fiyatı, onun üretim maliyetine eşittir. Dolayısıyla, yapılan işin çekilmezliği arttıkça, ücret azalır. Üstelik, makinaların kullanılması ve işbölümü arttıkça, bir yan-

dan çalışma saatlerinin uzaması, bir yandan belli bir süre içinde yapılan işin artması ve bir yandan da makinaların hızlandırılması, vb. sonucunda işin yükü de ağırlaşır.

Modern sanayi, ataerkil ustanın küçük atölyesini sanayici kapitalistin büyük fabrikasına dönüştürmüştür. Fabrikaya doluşan emekçi kitleler, askerler gibi örgütlenmiştir. Onlar, sanayi ordusunun sıradan erleri olarak, tam bir subaylar ve çavuşlar hiyerarşisinin komutası altına sokulmuşlardır. Onlar yalnızca burjuva sınıfının ve burjuva devletinin köleleri olmakla kalmazlar; her gün, her saat, makinalar tarafından, denetçi tarafından ve en çok da burjuva fabrikatörünün kendisi tarafından köleleştirilirler. Bu zorbalık biricik amacının kazanç olduğunu ne kadar açık bir biçimde ortaya koyarsa, o kadar aşağılık, o kadar tiksindirici ve o kadar dayanılmaz olur.

Kol emeğiyle yapılan işlerde becerinin ve gücün gerekliliği ne kadar azalırsa, başka bir deyişle modern sanayi ne kadar gelişirse, erkek emeğinin yerini o ölçüde kadın emeği alır. Yaş ve cinsiyet farklılıklarının işçi sınıfı için hiçbir ayırdedici toplumsal geçerliği kalmamıştır artık. Bütün işçiler, yaş ve cinsiyetlerine göre farklı masrafa yolaçan iş araçlarından başka birşey değildirler artık...

Ailenin ortadan kaldırılması! En radikallerin bile, komünistlerin bu yüz kızartıcı önerisi karşısında kanı beynine sıçrıyor.

Peki, bugünkü aile, yani burjuva ailesi hangi temele dayanıyor? Sermayeye, özel kazanca dayanıyor. Bu aile, tam olarak gelişmiş biçimiyle, yalnızca burjuvazi içinde vardır. Ama bu durum, proleterler arasında ailenin nerdeyse hiç bulunmamasıyla ve açık fuhuşla tamamlanıyor.

Kendisini tamamlayan şey kaybolup gittiği zaman doğal olarak burjuva ailesi de kaybolup gidecek ve sermayenin ortadan kalkmasıyla birlikte her ikisi de ortadan kalkacaktır.

Siz, çocukların anababaları tarafından sömürülmesine son vermek istemekle mi suçluyorsunuz bizi? Bu suç kabulümüzdür.

Ama diyeceksiniz ki, aile eğitiminin yerine toplumsal eğitimi geçirmekle ilişkilerin en kutsalını yıkıyorsunuz. Peki, ya sizin eğitiminiz! O da toplumsal değil mi! Onu da, eğitim yaptığınız toplumsal koşullar, toplumun okullar, vb. aracılığıyla yaptığı dolaylı ya da dolaysız müdahale belirlemiyor mu? Toplumun eğitime müdahalesini Komünistler icadetmedi ki; Komünistlerin istediği, bu müdahalenin niteliğini değiştirmekten ve eğitimi hakim sınıfın etkisinden kurtarmaktan başka birşey değildir.

Proleterler arasındaki bütün aile bağları modern sanayinin etkisiyle kopup parçalandıkça, proleterlerin çocukları alınıp satılan basit birer mal ve iş aracına dönüştükçe, burjuvazinin yapmacık bir edayla aile ve eğitimden, anababa ile çocuk arasındaki kutsal ilişkiden dem vurması bir kat daha iğrençleşiyor.

Ama siz Komünistler kadınların ortaklaşa kullanılmasını getireceksiniz diye bir ağızdan yaygarayı basıyor tüm burjuvazi.

Burjuva, karısını basit bir üretim aracı olarak görür. Üretim araçlarının ortaklaşa kullanılacağını duyunca da, pek doğal olarak, her şeyin ortak olmasının kadınların da ortak olmasına yol açacağından başka bir sonuca varamaz.

Gerçek amacın, kadınların basit birer üretim aracı olmaktan çıkarılması olduğu, aklının ucundan bile geçmez burjuvanın.

Doğrusu, burjuvalarımızın, Komünistler tarafından açıkça ve resmen kurumlaştırılacağını ileri sürdükleri, kadınların ortaklaşa kullanılması karşısında duydukları erdemli öfkeden daha gülünç birşey olamaz. Komünistlerin kadınların ortaklaşa kullanılmasını getirmelerine gerek yoktur ki; çok eski zamanlardan beri varolan birşeydir bu.

Burjuvalarımız, bırakalım genelev fahişelerini, yanlarında çalışan proleterlerin karılarına ve kızlarına keyiflerince el atmakla da yetinmez, birbirlerinin karılarını ayartmaktan sonsuz bir zevk alırlar.

Burjuva evliliği, gerçekte, evli kadınlarda ortaklıktır. Bu yüzden de Komünistler, olsa olsa, kadınların ortaklaşa kullanılmasını ikiyüzlülükle gizlenen birşey olmaktan çıkarıp açıkça meşrulaştırılmış birşey haline getirmek istemekle suçlanabilirler. Nerede kaldı ki, bugünkü üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılmasıyla birlikte, kadınların bu sistemden kaynaklanan ortaklaşa kullanılmasının, yani açık ve gizli fuhşun da ortadan kalkacağı açıktır.

MARX-ENGELS,
Aralık 1847-Ocak 1848,
Eserler, cilt 4, s. 468/469 ve 478/479,
Almanca

AİLENİN, ÖZEL MÜLKİYETİN VE DEVLETİN KÖKENİ

ENGELS — 1844

PARÇA

Günümüzde, burjuva evliliği iki türde yapılır. Katolik ülkelerde, eskiden olduğu gibi şimdi de, burjuva delikanlısına mütenasip kadın bulanlar, onun anababasıdır, ve bunun doğal sonucu, tek eşli evliliğin kapsadığı çelişkilerin en tam gelişmesidir: erkeğin tarafında, dört başı mamur metreslik, kadının tarafında, dört başı mamur eş aldatma. Eğer katolik kilisesi boşanmayı yasaklamışsa, bunun tek nedeni hiç kuşkusuz, ölüme olduğu kadar, eş aldatmaya da bir çarenin bulunmadığını kabul etmiş olmasındandır. Buna karşılık protestan ülkelerde, burjuva oğlunun, kendi sınıfının kadınları arasından, azçok özgürlükle seçme hakkına sahip olması kuraldandır; öyle ki, evliliğin temelinde bir dereceye kadar aşk bulunabilir, ve protestan ikiyüzlülüğüne uygun düştüğünden, evliliğin temelinde her zaman aşkın bulunduğu varsayılır. Burada erkeğin metresi olması daha gevşek, kadının eş aldatması daha seyrek bir hal alır. Ne var ki, her türlü evlilik içinde, insanlar evlilik öncesinde ne iseler gene o kaldıklarından, ve protestan ülkelerdeki burjuvalar da çoğunlukla darkafalı oldukların-

dan, bu protestan tek eşli evlilik, en iyi hallerin ortalamasında bile, evlilik birliğine, adına aile mutluluğu denilen ağır bir can sıkıntısından başka birşey getirmez. Bu iki evlilik yönteminin en iyi aynası romandır: Katolik biçimi için Fransız romanı; protestan biçimi için Alman romanı. Her ikisinde de «erkek kendine uygun düşeni bulur»: Alman romanında delikanlı, genç kızı; Fransız romanında koca, boynuzları. Bu ikisinden hangisinin en kötü payı aldığını söylemek de her zaman kolay değildir. Bu yüzden, Alman romanındaki can sıkıntısı, Fransız burjuvasında, Fransız romanındaki «ahlaksızlığın» darkafalı Alman'da uyandırdığına eşit bir tiksinti uyandırır. Ama şu son zamanlarda, «Berlin bir dünya kenti haline geldiğinden» bu yana, Alman romanı da, orada çoktan beri iyice tanınmakta olan metreslik ve eş aldatma bakımından, utangaçlığı bırakarak, takviye almaya başlamış bulunuyor.

Ama her iki durumda da evlilik, eşlerin sınıf konumu üzerine kuruludur ve bu ölçüde de daima tenasüp (uygunluk) evliliğidir. Gene her iki durumda da bu tenasüp evliliği, çoğunlukla en kaba fuhuş haline dönüşür —bazen her iki tarafın, ama daha çok kadının fuhuşu haline; eğer kadın sıradan fahişelerden ayrılıyorsa, bunun tek nedeni, vücudunu bir ücretli gibi parça başına kiralamayıp, bir köle gibi bir seferde tamamen satmasıdır. Ve Fourier'nin sözü, bütün tenasüp evliliklerine uygun düşer:

«Nasıl dilbilgisinde iki olumsuzlamadan bir olumlama çıkarsa, tıpkı onun gibi, evlilik ahlakında da, iki fuhuştan bir iffet çıkar.»

Cinsel aşk, ancak ezilen sınıflar içinde, yani günümüzde proletarya içinde, kadınla kurulan ilişkilerin gerçek kuralı olabilir ve ancak proletarya içinde durum böyledir; bu ilişkiler toplum tarafından ister onaylansın,

ister onaylanmasın. Ama burada, klasik tek eşli evliliğin bütün temelleri yıkılmıştır. Proletaryada, tek eşli evlilik ve erkek üstünlüğünün, kendisinin korunması ve mirasçılara geçmesi için kurulmuş olduğu hiçbir mülkiyet bulunmaz; öyleyse, bu sınıfta, erkek üstünlüğünü geçerli hale getirmek için hiçbir dürtü yoktur. Üstelik, hatta bunu sağlamak için gerekli araçlar bile eksiktir; bu üstünlüğü koruyan burjuva hukuku, yalnızca mülk sahipleri ve onların proleterlerle olan ilişkileri için mevcuttur; tuzluya patlar ve dolayısıyla yoksulluktan ötürü işçinin, karısı karşısındaki durumunda hiçbir geçerliliğe sahip değildir. Burada bambaşka kişisel ve toplumsal ilişkiler tayin edici olur. Ve üstelik, büyük sanayi kadını evden koparark iş pazarına ve fabrikaya gönderdiği ve onu çoğunlukla ailenin besleyicisi durumuna getirdiğinden beri, proleterin evinde erkek üstünlüğünün son kalıntısı da temelini yitirmiş oldu — belki, tek eşli evlilikle birlikte töreye girmiş bulunan kadınlara karşı zorbalık hariç. Böylece, hatta eşler arasında en tutkulu aşk ve en kesin bağlılık da olsa ve tüm, dünyevi ve dini kutsamaya karşın, proleter ailesi artık terimin gerçek anlamında monogam (tek eşli - ÇN) aile değildir. Bundan dolayı, tek eşli evliliğin ayrılmaz yol arkadaşları olan metrescilik ve eş aldatma, proleter aile içinde ancak gittikçe kaybolan bir rol oynar; kadın, boşanma hakkını gerçekte yeniden elde etmiştir ve eğer birbirine dayanamaz duruma gelinirse, ayrılmak yeğ tutulur. Sözün kısası, proletarya evliliği, sözcüğün etimolojik (köke-kaynağa ilişkin —ÇN) anlamında monogamiktir, ama tarihsel anlamında asla değil.

Hukukçularımıza göre, yasamadaki ilerleme, kadınların tüm yakınma nedenlerini gitgide artan bir ölçüde ortadan kaldırıyor. Modern uygar yasama sistemleri, evliliğin geçerli olabilmesi için birincisi, eşlerin özgürce

girdikleri bir sözleşme olması gerektiğini; ve ikincisi, evlilik süresince, eşlerin birbirine karşı aynı hak ve görevlere sahip olmaları gerektiğini gitgide kabul etmektedir. Eğer bu iki talep tutarlı bir biçimde uygulanırsa, o zaman kadınlar **tüm** istediklerine kavuşmuş olurlardı.

Bu katıksız hukuksal gerekçelendirme, radikal cumhuriyetçi burjuvanın, proleterleri baştan savmak ve yatıştırmak için kullandığı gerekçelendirmenin aynısıdır. İş sözleşmesi de taraflar arasında özgürce yapılmış sayılır. Ama bu özgürlük, taraflar arasındaki eşitliğin yasa tarafından **kağıt üzerinde** kurulmasına dayanır. Farklı sınıfsal konumların taraflardan birine verdiği güç, bu güçlü tarafın öbürü üzerindeki baskısı —**iki tarafın** gerçek ekonomik konumu— bütün bunlar yasayı hiç ilgilendirmez. Ve iş sözleşmesi süresince, biri ya da öbürü açıkça vazgeçmedikçe, iki tarafın eşit haklara sahip olduğundan yola çıkılır. Ama ekonomik koşullar işçiyi hak eşitliğinin hatta son kırıntılarından bile vazgeçmeye zorlarmış, bu yasanın umrunda değildir.

Evliliğe gelince, yasa, hatta en ilericisi bile, eşlerin gönüllülüklerini formel olarak tutanağa geçirmeleriyle, tamamen yerine getirilmiş olur. Hukuk kulislerinin ardında cereyan eden gerçek yaşamda olup bitenler ve bu gönüllülüğün nasıl oluştuğu, yasayı da, hukukçuları da ilgilendirmez. Buna rağmen en basit hak karşılaştırması, bu gönüllülüğün ne değer taşıdığını hukukçuya gösterebilirdi. Ana-baba servetinden zorunlu bir parçanın çocuklara yasa tarafından sağlandığı, yani çocukların mirastan yoksun bırakılamadığı ülkelerde —Almanya'da, Fransız hukukunun yürürlükte bulunduğu ülkelerde, vb.—, çocuklar evlenebilmek için ana-babalarının onayını almak zorundadırlar. Evlenebilmek için ana-baba onayının yasal bir koşul olmadığı İngiliz hukukuna bağlı ülkelerde ise, ana-babaların servetleri üzerinde tam

bir vasiyet özgürlüğü vardır ve çocuklarını diledikleri gibi mirastan yoksun bırakabilirler. Buna rağmen ve bu yüzden, miras kalacak birşeyleri bulunan sınıflar içinde, evlenme özgürlüğünün İngiltere ve Amerika'da, Fransa ve Almanya'da olduğundan kıl kadar fazla olmadığı açıktır.

Evlilikte erkekle kadının hukuksal eşitliğinde de durum bundan daha iyi değildir. Kadın-erkek arasındaki, daha önceki toplumsal durumlardan bize miras kalmış olan yasal eşitsizlik, kadının ekonomik baskı altında oluşunun nedeni değil, sonucudur. Çocuklarıyla birlikte birçok evli çiftleri kapsayan eski komünist ev ekonomisinde, kadınlara bırakılan ev yönetimi, tıpkı erkekler tarafından yiyecek sağlanması gibi, toplumsal zorunluluk taşıyan bir kamu işiydi. Ataerkil aile ile ve ondan da çok monogam bireysel aileyle birlikte, bu değişti. Ev yönetimi kamusal niteliğini yitirdi. Bu iş artık toplumu ilgilendirmiyor. O bir **özel hizmet** haline geldi; toplumsal üretime katılmaktan uzaklaştırılan kadın, bir başhizmetçi oldu. Toplumsal üretim yolunu kadına —ama yalnız proleter kadına— yeniden açan, günümüzün büyük sanayii olmuştur; ama bu yol, öylesine koşullar içinde açılmıştır ki, kadın eğer ailenin özel hizmetiyle ilgili görevlerini yerine getirmek isterse, toplumsal üretimin dışında kalır ve birşey kazanamaz; ve eğer toplumsal üretime katılmak ve kendi hesabına kazanmak isterse, ailevi görevlerini yerine getirmekten uzak kalır. Fabrikadan, doktorluk ve avukatlığa kadar, kadın için tüm iş kollarında durum budur. Modern tek eşli aile, kadının açık ya da gizli ev köleliği üzerine kurulmuştur; ve modern toplum, salt tek eşli ailelerden —moleküller gibi— meydana gelen bir kütledir. Günümüzde erkek çoğunlukla, hiç değilse varlıklı sınıflarda, ailenin dayanağı olmak ve onu beslemek zorundadır; bu durum ona, hiçbir hukuki özel

ayrıcalık gerekmeden, egemen bir konum sağlar. Aile içinde, erkek burjuvadır, kadın proletaryayı temsil eder. Ama sanayi dünyasında, proletaryayı ezen iktisadi baskının özgül niteliği, kendini bütün sertliğiyle, ancak kapitalist sınıfın bütün yasal ayrıcalıkları kaldırıldıktan ve iki sınıf arasında tam bir hukuksal eşitlik kurulduktan sonra gösterir; demokratik cumhuriyet, iki sınıf arasındaki uzlaşmaz karşıtlığı yoketmez; tersine, bunlar arasındaki savaşımın, üzerinde yapılacağı alanı ilk hazırlayan odur. Aynı biçimde, erkeğin kadın üzerindeki egemenliğinin özel niteliği, bu iki cins arasında gerçek bir toplumsal eşitlik kurma zorunluluğu ve bunun yolu, bütün bunlar, kendilerini ancak, erkekle kadın tamamen eşit hukuksal haklara sahip oldukları zaman apaçık göstereceklerdir. O zaman görülecektir ki, kadının kurtuluşunun ilk koşulu, bütün kadın cinsinin yeniden toplumsal üretime dönmesidir ve bu koşul, tekil ailenin toplumun iktisadi birimi olarak ortadan kaldırılmasını gerektirir.

Demek ki, kaba çizgilerle, insanlığın gelişmesindeki bellibaşlı üç aşamaya uygun düşen, bellibaşlı üç evlilik biçimi var. Yabanıllıkta grup halinde evlilik, barbarlıkta iki başlı evlilik, uygarlıkta, zina ve fuhuşla tamamlanan monogami. İki başlı evlilikle monogami arasında, barbarlığın üst aşamasında, erkeklerin köle kadınlar üzerindeki kumandası ve çok karılılık sıkışıvermektedir.

Bütün açıklamamızın tanıtladığı gibi, bu kronolojik sıralamada kendini gösteren ilerleme, kadınların giderek grup halinde evlilikteki cinsel özgürlükten yoksunlaştırılması, erkeklerin ama bu özgürlüğü yitirmemesi özelliğine bağlanmaktadır. Ve gerçekten de grup

halinde evlilik erkekler için varlığını günümüze kadar pratikte sürdürmüştür. Kadın için bir suç olan ve ağır yasal ve toplumsal sonuçlar getiren şey, erkek için şerefli birşey, ya da en kötü durumda, seve seve taşınan bir ahlaki leke olarak kabul edilir. Ama geleneksel hetaerizm zamanımızda kapitalist üretim tarafından değiştirilip, ona uygun hale getirildikçe, gitgide daha açık fuhuş haline dönüştükçe, bir o kadar maneviyat sarsıcı etkide bulunur. Ve erkeklerin maneviyatını kadınlarınkinden çok daha fazla sarsar. Fuhuş, kadınlar arasında, yalnızca kendini buna kaptıran mutsuzları alçaltır; ve bunlar arasında da genellikle sanıldığından daha az derecede. Buna karşılık o, bütün erkek dünyasının karakterini aşağılar. Böylece, özellikle uzun süren ön nişanlılık durumundan dokuzu, evlilikte sadakatsizlik için gerçek bir hazırlık okuludur.

Şimdi, tamamlayıcısının, yani fuhuşun olduğu kadar, monogaminin de bugüne kadarki iktisadi temellerinin yok olacağı bir toplumsal devrime doğru gidiyoruz. Monogami, önemli zenginliklerin **bir elde** —erkeğin elinde— yoğunlaşmasından, ve bu zenginlikleri başka hiç kimseye değil, bu adamın çocuklarına miras bırakma isteğinden doğdu. Bunun için, erkeğin değil, kadının monogamisi gerekliydi, öyle ki, kadının bu monogamisi, erkeğin açık ya da saklı poligamisine kesinlikle engel değildi. Ama önümüzde duran toplumsal devrim, miras bırakılabilecek sürekli zenginliklerin hiç olmazsa sonsuz büyük bölümünü —üretim araçlarını— toplumsal mülkiyete dönüştürerek, bütün bu miras kaygılarını en aza indirecektir. İktisadi nedenlerden doğmuş bulunan monogami, bu nedenler ortadan kalkınca yokolacak mı?

Buna, hiç de haksız olmayarak, şu yanıt verilebilir: Yokolmak bir yana, monogami asıl bundan sonra tam anlamıyla gerçekleşecektir. Çünkü üretim araçlarının

toplumsal mülkiyete dönüşümüyle birlikte ücretli emek, proletarya da, yani belirli —istatistiki olarak hesaplanabilir— bir sayıda kadın için, para karşılığı kendini satma zorunluluğu da ortadan kalkacaktır. Fuhuş ortadan kalkınca, monogami yokolmak bir yana, nihayet bir gerçek haline gelecektir — erkekler için de.

Demek ki, erkeklerin durumu her halükarda adamakıllı değişecektir. Ama kadınların, **bütün** kadınların durumu da, büyük bir değişikliğe uğrayacaktır. Üretim araçlarının ortak mülkiyete geçmesiyle birlikte, tekil aile, toplumun iktisadi birimi olmaktan çıkar. Özel ev ekonomisi, toplumsal bir sanayi haline dönüşür. Çocukların bakımı ve eğitimi kamu işi haline gelir: toplum, ister evlilik-içi, isterse evlilik-dışı olsun, bütün çocukların eşit bir şekilde bakımını üstlenir. Böylece, bugün bir genç kızı, kendini sevdiği erkeğe kayıtsız-şartsız vermekten alıkoyan en özlü toplumsal —ahlaki olduğu kadar da iktisadi— neden, «sonra ne olacak?» kaygısı da, aynı şekilde ortadan kalkar. Bu, daha özgürce bir cinsel ilişkinin, ve böylece bakirenin iffeti ve kadının iffetsizliği konusunda kamuoyunda daha gevşek bir görüşün giderek ortaya çıkması için yeterli sebep değil midir? Son olarak, modern dünyada monogami ile fuhuşun karşıtlıklar, ama birbirinden ayrılmaz karşıtlıklar, aynı toplumsal durumun kutupları olduğunu görmedik mi? Fuhuş, kendisiyle birlikte monogamiyi de uçuruma sürüklemeksizin, ortadan kalkabilir mi?

Burada yeni bir öge işe karışır, monogaminin oluştuğu sırada, olsa olsa tohum halinde varolan bir öge: bireysel cinsel aşk.

Ortaçağ öncesinde, bireysel cinsel aşk sözkonusu edilemezdi. Kişisel güzellik, içtenlik, benzer beğeniler vb.'nin farklı cinsiyetlerden kişiler arasında cinsel ilişki isteği uyandırdığı ve erkeklerin ve kadınların, bu en iç-

ten ilişkiye kiminle giriştiği konusunda kayıtsız kalmadığı, kendiliğinden anlaşılırdır. Ama bununla, bizim bildiğimiz biçimiyle cinsel aşk arasında, dağlar var. Bütün antik çağda, evlilikler ebeveynler tarafından kararlaştırılır ve ilgili kişiler de buna sessiz-sedasız uyarlar. Antik çağın tanımış olduğu bir parçacık karı-koca aşkıysa, öznel bir eğilim değil, bilakis nesnel bir yükümlülüktür, evliliğin temeli değil, tamamlayıcısıdır. Modern anlamda aşk ilişkilerine, antik çağda, ancak resmi toplum dışında rastlanır. Teokrit ve Moşos'un aşk sevinçlerini ve aşk acılarını şarkılaştırdıkları çobanlar, Longos'un Daphnis ve Cloe'si, hep, özgür yurttaşın yaşam alanı olan devlette hiçbir yeri bulunmayan kölelerdir. Kölelerin dışında ama aşk maceralarına, yalnızca batış halindeki antik çağın bozuluş ürünü olarak rastlarız ve bu aşk maceraları da resmi toplumun dışında duran kadınlarla, hetaerelerle, yani yabancı ya da kölelikten azat edilmiş kadınlarla yaşanır; Atina'da, Atina'nın batışının arifesinden itibaren, Roma'da ise imparatorlar döneminde. Özgür erkek ve kadın yurttaşlar arasında gerçekten bir aşk macerasına rastlanırsa, bu salt eş aldatmış olmak içindi. Ve antik çağın klasik aşk şairi ihtiyar Anakreon için, bizim bugün anladığımız anlamdaki cinsel aşk öylesine umursanmazdı ki, sevilen varlığın cinsiyeti bile önemsizdi.

Bizim anladığımız anlamda cinsel aşk, eskinin basit cinsel isteğinden, Eros'tan adamakıllı ayrılır. İlk önce, cinsel aşk, sevilen kimsenin de karşı sevgisini öngörür; kadın bu sürece ve ölçüde erkekle eşittir, antik Eros'ta ise kadına düşüncesi her zaman sorulmazdı. İkincisi, cinsel aşk öyle bir yeğinlik ve kalıcılık derecesine sahiptir ki, her iki taraf için de birbirine sahip olamama ve ayrılık, büyük bir felaket, ya da en büyük felaket olarak görülür; karşılıklı olarak birbirlerine sahip olabilmek

için, hayatını ortaya koymaya kadar varan, yüksek bir kumar oynarlar ki, bu antik çağda ancak eş aldatma durumunda görülürdü. Ve son olarak, cinsel ilişkinin değerlendirilmesinde yeni bir ahlak ölçütü ortaya çıkar; salt, evlilik içi mi dışı mı olduğu sorulmakla kalmaz; sevgi ve karşı-sevgiye dayanıp dayanmadığı da sorulur. Feodal ya da burjuva pratiğinde, bütün diğer ahlak ölçütlerine ne kadar kulak asılıyorsa, bu yeni ölçüte de o kadar kulak asılacağı ortadadır — ona aldırış edilmez. Ama bu yeni ahlak ölçütü, öbürlerinden daha kötü bir davranış da görmez. O da, tıpkı öbürleri gibi, teoride, kağıt üstünde kabul edilir. Ve şimdilik bundan fazlasını talep edemez.

Antik çağın cinsel aşka doğru yaptığı atılımlarda durmuş olduğu nokta, ortaçağın hareket noktasını oluşturur: eş aldatma. **Tagelieder**'leri icat eden şövalye aşkını daha önce anlatmıştık. Evliliği bozmak isteyen bu aşkla, evliliği kuracak aşk arasında, şövalyeliğin asla tamamıyla katetmediği uzun bir yol var. Hatta uçarı Latinlerden erdemli Almanlara da geçsek, **«Nibelungen Şarkısı»**nda görürüz ki, Siegfried'in kendisine aşık olduğu kadar içinden Siegfried'e aşık olan Kriemhild bile, Gunther, onu, adını söylemediği bir şövalyeye vaadettiğini haber verince, yalnızca şöyle der:

> «Bana sormanıza hiç gerek yok; siz ne emrederseniz, daima öyle olmak isterim; bana koca olarak verdiğiniz kim ise, efendim, benim de nişanlanmak istediğim odur.»

Burada aşkının hesaba katılabileceği Kriemhild'in aklına bile gelmez. Onları hiç görmüş olmaksızın, Gunther Brunhild'le, Etzel Kriemhild'le evlenmek ister; **«Gutrun»** da da böyle: İrlandalı Siegebant, Norveçli Ute

ile; Hetel von Hegelingen, İrlandalı Hilde ile evlenmek ister; nihayet Siegfried von Morland, Hartmut von Ormanien ve Herwig von Seeland, Gutrun ile evlenmek isterler. Ve yalnızca bu son durumda kadın, tamamen kendi isteğiyle, üçüncü talip için karar verir. Genel olarak, genç prensin nişanlısı, eğer hayattaysalar, prensin ebeveyni tarafından, eğer hayatta değillerse, bu konuda her halükarda büyük bir söz sahibi olan büyük feodal mülk sahiplerinin onayıyla, prens tarafından seçilir. Zaten başka türlü de olamazdı. Şövalye ya da baron için olduğu gibi, bizzat hükümdar için de, evlenme siyasal bir iştir, yeni ittifaklarla gücünü artırmak için bir fırsattır; bireyin yeğlemeleri değil, **hanedanın** çıkarları tayin edicidir. Bu koşullar içinde, evlenme kararlaştırılırken, son sözü nasıl olur da aşk söyleyebilir?

Ortaçağ kentlerindeki lonca mensupları için de durum başka türlü değildi. Onu koruyan ayrıcalıklar, loncaların sınırlayıcı tüzükleri, onu bazan öbür loncalardan, bazan kendi meslektaşlarından, bazan da kalfa ve çıralarından yasayla ayıran yapay sınırlar, kendine uygun bir eş arayabileceği çevreyi adamakıllı daraltıyordu. Ve bu karmakarışık sistem içinde, ona hangi kadının en uygun düştüğünü asla bireysel yeğlemeler değil, aile çıkarı tayin ediyordu.

Demek ki, olayların ezici çoğunluğunda, evlenme ortaçağın sonuna kadar, başlangıçtan beri ne idiyse öyle kaldı: asla ilgililer tarafından kararlaştırılmayan bir mesele. Başlangıçta, dünyaya evli gelinirdi — diğer cinsten bütün bir grupla evli. Grup halinde evliliğin daha sonraki biçilerinde de muhtemelen benzer koşullar vardı, yalnızca grup gitgide daralıyordu. İki başlı ailede, annelerin çocukların evliliklerini kendi aralarında konuşup kararlaştırmaları kuraldır; burada da, genç çiftin gens ve kabile içindeki konumunu sağlamlaştıracak yeni

akrabalık ilişkileri üzerindeki düşünceler tayin edicidir. Ve özel mülkiyetin ortak mülkiyete ağır basması ve miras çıkarları dolayısıyla babalık hukuku ve monogaminin egemenliği başladığında, evlilik de haydi haydi iktisadi düşüncelere bağlı hale geldi. Satın alma yoluyla evliliğin biçimi ortadan kalkar, ama kendisi durmadan artan bir ölçüde uygulanır; öyle ki, yalnızca kadın değil, erkeğe de bir fiyat biçilir — kişisel özelliklerine göre değil, servetine göre. Evlenmenin herşeyin üstündeki nedeninin, ilgililerin birbirine karşı duydukları sevgi olması gerektiği, bu, egemen sınıfların pratiğinde ta baştan beri hiç duyulmamış birşey olarak kalmıştı; böyle birşey en iyi halde romantizmde görüldü ya da — hiç hesaba katılmayan ezilen sınıflar arasında.

Coğrafi keşiflerden beri, dünya ticareti ve manüfaktürle dünya egemenliğine hazırlandığında, kapitalist üretimin bulduğu durum buydu. Bu evlilik tarzının, ona çok uygun düştüğü sanılabilirdi, gerçekten de öyleydi. Ama buna rağmen —dünya tarihinin cilvesine akıl ermiyor—, bu evlenme tarzında tayin edici bir gedik açmak zorunda kalan da o oldu. Her şeyi metaya dönüştürmekle, kapitalist üretim, geçmişe ait bütün geleneksel ilişkileri çözdü, miras kalan törelerin, tarihsel hukukun yerine, alım-satımı, «özgür» sözleşmeyi koydu; İngiliz hukukçusu H.S. Maine'in, önceki çağlara göre bizim bütün ilerlememizin, **from status to contract**'a, yani miras yoluyla kalan koşullardan, özgürce sözleşme yapılan koşullara geçmekten ibaret olduğunu söyleyerek, sanki müthiş bir keşifte bulunduğuna inandığı gibi; oysa bu, aslında, doğru olduğu ölçüde, daha **«Komünist Manifesto»** da dile getirilmişti.

Bir sözleşme yapmak için ama, şahısları, eylemleri ve malları üzerinde özgürce tasarrufta bulunabilen ve birbirleri karşısında eşit hakka sahip kişiler gere-

kir. İşte, bu «özgür» ve «eşit» bireyleri yaratmak, tam da kapitalist üretimin bellibaşlı eserlerinden biri idi. Bu iş başlangıçta ancak yarı-bilinçli bir şekilde, üstelik bir de dinsel renklere bürünmüş tarzda olduysa da, Luter'ci ve Kalvin'ci Reformasyon'dan itibaren, insanın ancak tam bir özgürlük içinde yaptığı işlerden tamamen sorumlu olduğu ve insanı ahlak dışı bir eyleme zorlayan bütün zorlamalara karşı koymanın, ahlaki bir görev olduğu ilkesi yerleşmiştir. Ama bu ilke, bugüne kadarki evlenme pratiğiyle nasıl uzlaşmıştır? Burjuva anlayışına göre, evlilik bir sözleşmeydi, hukuksal bir işti, ve hatta, iki insanın bedeni ve ruhu üzerinde yaşam boyunca karar verdiğine göre, bütün hukuksal işlerin en önemlisiydi. Evet, artık bu hukuksal iş, biçim bakımından özgürce sonuçlandırılıyordu: İlgililer «evet» demezse, olmazdı. Ama bu «evet»in nasıl sağlandığı ve evliliği asıl kotaranların kimler olduğu da çok iyi biliniyordu. Eğer ama tüm diğer sözleşmeler için gerçek karar özgülüğü talep ediliyorduysa, neden bu sözleşme için de edilmesindi? Bir çift meydana getirecek olan iki genç kişi, kendileri kendi beden ve organların üzerinde özgürce tasarrufta bulunma hakkına da sahip değiller miydi? Cinsel aşk, şövalyelik tarafından moda haline getirilmemiş miydi, ve eş aldatıcı şövalye aşkı karşısında eşlerin aşkı, cinsel aşkın gerçek burjuva biçimi değil miydi? Ama eşlerin birbirini sevmesi yükümlülükse, aynı biçimde aşıkların da birbiriyle evlenmesi ve başka hiç kimseyle evlenmemesi yükümlülük değil miydi? Aşıkların hakkı, anababanın, akrabaların ve tüm diğer geleneksel evlilik aracısı ya da simsarının hakkından üstün değil miydi? Özgür kişisel inceleme hakkı kiliseye ve dine elini kolunu sallaya sallaya girdikten sonra, eski kuşağın genç kuşağın bedeni, ruhu, serveti, mutluluğu ve mutsuzluğu üze-

rinde egemen olmak istemek şeklindeki çekilmez hak iddiası önünde nasıl durabilirdi?

Bu sorular, toplumun bütün eski bağlarını gevşeten ve bütün geleneksel düşünceleri sarsan bir çağda, zorunlu olarak ortaya çıkmak durumundaydılar. Birdenbire, dünya eskisinden hemen hemen on kat büyük bir duruma gelmişti; bir yarı-kürenin dörtte biri yerine, şimdi Batı Avrupalıların gözleri önünde, öbür yedi çeyreğine de sahip olmak istedikleri tüm yerküre uzanıyordu. Eski dar yurt engelleriyle birlikte, ortaçağın farz olan düşünce tarzının bin yıllık engelleri de yıkılıyordu. İnsanın gerek dış ve gerek iç gözü önünde, sonsuz derecede geniş bir ufuk açılıyordu. Hindistan'ın zenginlikleri, Meksika ve Potosi'nin altın ve gümüş madenlerinin cazibesine kapılan genç adam için, namusluluk ününün, kuşaktan kuşağa geçen onurlu lonca ayrıcalığının ne önemi olabilirdi? Bu çağ, burjuvazinin gezgin şövalye çağı oldu; romantizmi ve aşk coşkunlukları da oldu, ama burjuva temelde ve son çözümlemede burjuva ereklerle.

Ve işte böylece, yükselmekte olan burjuvazi, özellikle de kurulu düzenin en çok sarsıldığı protestan ülkelerin burjuvazisi, evlilik konusunda da sözleşme özgürlüğünü giderek kabul etti ve yukarıda anlatılan biçimde uyguladı. Evlilik yine sınıf evliliği olarak kaldı, ama sınıf içinde ilgililere belirli bir seçme özgürlüğü derecesi tanındı. Ve kağıt üzerinde, ahlak teorisinde olduğu gibi şiirsel tasvirlerde de, karşılıklı cinsel aşka ve eşlerin gerçekten özgürce anlaşmasına dayanmayan bütün evliliklerin ahlak dışı birşey olduğu, sarsılmaz bir kural haline geldi. Uzun sözün kısası, aşk evliliği insan hakkı olarak ilan edildi, ve yalnızca **droit de l'homme**[1] olarak de-

(1) Erkek hakkı.

ğil, aynı zamanda istisnai bir biçimde, **droit de la femme**[2] olarak.

Bu insan hakkı ama bir noktada, bütün öbür insan hakları denen şeylerden ayrılıyordu. Bu insan hakları pratikte egemen sınıfa, burjuvaziye özgü bir hak olarak kalır ve ezilen sınıf, proletarya için doğrudan ya da dolaylı olarak dumura uğratılırken, tarihin cilvesi burada kendini bir kez daha gösteriyor. Egemen sınıf, bilinen iktisadi etkilerin egemenliği altındadır ve bundan dolayı gerçekten özgürce yapılmış evlilikler istisnai durumu oluşturur, egemenlik altındaki sınıf içinde ise, görmüş olduğumuz gibi, kuraldır.

Demek ki, tam evlilik özgürlüğü, ancak kapitalist üretimin ve onun tarafından yaratılan mülkiyet ilişkilerinin ortadan kaldırılması, bugün bile eş seçimi üzerinde bu denli güçlü etkisi olan tüm ekonomik yan düşünceleri ortadan kaldırdığı zaman genel bir biçimde gerçekleştirilebilecektir. O zaman, karşılıklı sevgiden başka hiçbir dürtü kalmayacaktır.

Ama cinsel aşk doğası gereği münhasır (başkalarını dıştalayıcı - ÇN) olduğundan, —bu başkalarını dıştalama durumu günümüzde yalnızca kadında tamamen gerçekleşmesine karşın— cinsel aşk üzerine kurulu evlilik, doğası gereği, tekil evliliktir. Bachofen'in, grup halinde evlilikten tekil evliliğe doğru ilerlemeyi, ağırlıklı olarak kadınların eseri olarak görmekte ne kadar haklı olduğunu görmüştük; ancak, iki başlı evlilikten monogamiye geçiş, **erkeklerin hesabına** kaydedilmelidir, ve tarihsel olarak bakıldığında, öz olarak kadınların konumunun kötüleştirilmesi ve erkeklerin sadakatsizliğinin kolaylaştırılmasından ibarettir. Erkeklerin bu mutat sadakatsizliğine kadınların —kendi varlıkları ve daha da

(2) Kadın hakkı.

çok çocukların geleceği kaygısıyla— katlanma nedeni olan iktisadi koşullar ortadan kalktığında, böylece elde edilmiş olan kadının eşit konumu, bugüne kadarki tüm deneyimlere göre, sonsuz derecede güçlü bir ölçüde, kadınların poliyandr (çok erkekli — ÇN) olmalarından ziyade, erkeklerin gerçekten monogam olmaları yönünde etkide bulunacaktır.

Ama monogaminin kesinlikle yitirecek olduğu şey, doğuşunu borçlu bulunduğu mülkiyet ilişkileri tarafından ona yüklenen tüm niteliklerdir, ve bunlar, birincisi, erkeğin egemenliği ve ikincisi, evliliğin bozulmazlığıdır. Evlilik içinde erkeğin egemenliği, onun iktisadi egemenliğinin yalın sonucudur ve onunla birlikte kendiliğinden yok olacaktır. Evliliğin bozulmazlığı ise, kısmen monogaminin ortaya çıkmış olduğu iktisadi durumun bir sonucu, kısmen de bu iktisadi durumla monogami arasındaki bağlantının henüz açıkça anlaşılmadığı ve (evliliğin bozulmazlığının — ÇN) din tarafından abartıldığı bir çağdan, kalma bir gelenektir. Evliliğin bozulmazlığı, daha bugünden, bin kez yarılmıştır. Eğer ancak aşk üzerine kurulu evlilik ahlaki ise, aynı şekilde, ancak aşkın süregittiği evlilikler ahlakidir. Ama bireysel cinsel aşk nöbetinin süresi, kişiden kişiye çok değişiktir, özellikle erkeklerde, ve sevginin tamamen tükenmesi ya da yeni bir aşk tutkusuyla yitirilmesi, toplum için olduğu gibi, her iki taraf için de boşanmayı bir iyilik kılar. Ancak, insanların bir boşanma davasının yararsız çamurları içinde çabalamasından sakınılacaktır.

Yani, süpürülmesi yakın görünen kapitalist üretimden sonra, cinsel ilişkiler düzeni üzerine bugünden düşünebileceğimiz şey, ağırlıklı olarak olumsuz türdendir, kendini çoğunlukla ortadan kalkacak olan şeylerle sınırlar. Ama hangi yeni şeyler katılacak?

Bu, yeni bir kuşak yetişince belli olacak: yaşamla-

rında, bir kadını asla parayla ya da başka bir toplumsal güç vasıtasıyla satın almamış olan yeni bir erkekler kuşağı; ve kendini, gerçek aşktan başka hiçbir nedenle bir erkeğe vermeyecek, ya da bunun iktisadi sonuçlarından korkarak kendini sevdiği kimseye vermekten vazgeçmeyecek olan yeni bir kadınlar kuşağı. İşte bu insanlar dünyaya geldiği zaman, bugün onların nasıl davranmaları gerektiği üzerine düşünülen şeylere hiç kulak asmayacaklar; kendi pratiklerini ve herkesin pratiğini ona göre yargılayacakları kamuoyunu kendileri yaratacaklardır — nokta

Engels, Mart/Mayıs 1884, Marx-Engels Eserler, Cilt 21, s. 72-83.
Almanca'dan çevrilmiştir.

İ.F. ARMAND'A MEKTUPLAR

LENİN — 1915

Sevgili dost! Size broşürün planını olabildiğince ayrıntılı yazmanızı üsteleyerek salık veririm. Yoksa aşırı belirsiz kalır.

Bir konuda düşüncemi şimdiden söylemeliyim:

3 — «(Kadının) aşk özgürlüğü istemi» nin kesinlikle çıkartılmasını salık veririm.

Gerçekte burda proleterce değil, tersine burjuvaca bir istem sözkonusudur.

Gerçekten bundan ne anlıyorsunuz? Bundan ne anlaşılabilir?

1. Aşkta maddi (mali) hesaplardan özgür olmak mı?
2. Maddi kaygılardan mı?
3. Dinsel önyargılardan mı?
4. Babanın vb. yasağından mı?
5. «Toplum»un önyargılarından mı?
6. Çevrenin (köylü ya da küçük-burjuva ya da aydın çevrenin) dar ilişkilerinden mi?
7. Yasanın, yargının ve polisin zincirlerinden mi?
8. Aşkta ciddilikten mi?
9. Çocuk yapmaktan mı?
10. Zina örgürlüğü mü? vb.

Birçok farklı nüans (elbette hepsini değil) saydım. Elbette siz, 8-10'u düşünmüyorsunuz; ya 1-7'yi ya da 1-7'ye **benzer bir şeyi** düşünüyorsunuz.

Ama 1-7 için başka bir tanımlama seçilmelidir; çünkü «aşk özgürlüğü» bu düşünceleri tam dile getirmiyor. Ama kamu, broşürün okurları, **tartışmasız**, «aşk özgürlüğü»nden, **niyetinizin tersine**, genellikle 8-10 gibi bir şey anlaşılacaktır.

Bugünkü toplumda en geveze, en çok gürültü koparan ve «yukarda görülen» sınıflar «aşk özgürlüğü»nden 8-10'u anladıkları için, tam bunun içindir ki, bu proleterce değil, tersine burjuvaca bir istemdir.

Proleterya için herşeyden önce 1 ve 2, ve sonra da 1-7 önemlidir; ama aslında bu aşk özgürlüğü değildir.

Sizin **objektif olarak** bundan ne «anlatmak istediğiniz» sözkonusu değildir. Aşk konularında sınıf ilişkilerinin **objektif mantığı** sözkonusudur.

Dostça ellerinizden sıkarım!

V.İ.

LENİN,
17.1.1915, Eserler, C. 4, s. 49-50.

Sevgili arkadaş! Cevabın gecikmesini bağışlayınız; dün yazmak istiyordum, ama engellendim ve mektup için zamanım olmadı.

Broşür için planınızla ilgili olarak, bence, «aşk özgürlüğü istemi» belirsizdir ve — sizin niyetinizden ve isteğinizden bağımsız olarak (bunun altını çizmiştim ve diyordum ki, objektif, sınıf ilişkileri sözkonusudur, sizin sübjektif istekleriniz değil) — bugünkü toplumsal koşullarda proleter değil, burjuva istemdir.

Bunu kabul etmiyorsunuz.

İyi. Konuyu bir daha inceleyelim.

Belirsizi belirli kılmak için size aşağı-yukarı on olası (ve varolan sınıf ayrılıklarında kaçınılmaz), farklı yorum saydım, ve 1-7 yorumlarının, görüşüme göre, proleter kadınlar, 8-10'uncuların burjuva kadınlar için tipik ya da karakteristik olduğunu belirttim.

Bu çürütülmek istenirse, birincisi, bu yorumların doğru olmadığı kanıtlanmalı (o zaman yerlerine başkaları konmalı, ya da doğru olmayanlar belirtilmelidir) veya ikincisi, tam olmadıkları kanıtlanmalı (o zaman eksikler tamamlanmalıdır) veya üçüncüsü, onların böyle proleter ve burjuva diye bölünmemesi gerektiği kanıtlanmalıdır.

Siz, bunların ne birini, ne öbürünü, ne de üçüncüsünü yapıyorsunuz.

1-7 noktaları üzerinde hiç durmuyorsunuz. Öyleyse onların (genellikle) doğru olduğunu mu kabul ediyorsunuz? (Proleter kadınların orospuluk etmesi ve bağımlılığı konusunda yazdığınız şey: «Hayır deme olanaksızlığı», 1-7 noktalarına girer. Burada aramızda herhangi bir görüş ayrılığı görünmüyor.)

Bunun **proleter** bir yorum olduğunu da reddetmiyorsunuz. Geriye 8-10 noktaları kalıyor.

Bunları «tam anlamıyorsunuz» ve «itiraz ediyorsunuz»: «Aşk özgürlüğü ile» 10. nokta «nasıl **bir tutulabilir** (!!??) anlamıyorum» (beyaz üzerine siyah, böyle yazılı!)...

Böylece, sanki benim «bir tuttuğum» ve sizin **benim** işimi bitirmeye ve yok edici darbe vurmaya çalıştığınız sonucu çıkıyor?

Başka türlü nasıl olabilir? Bu ne demektir?

Burjuva kadınlar aşk özgürlüğünden 8-10. noktaları anlar — bu benim tezimdir.

Bu tezi çürütüyor musunuz? **Burjuva** hanımların aşk özgürlüğünden ne anladığını söylüyor musunuz?

Bunu söylemiyorsunuz. Burjuva kadınlarının tam bunu anladığını, yazın ve yaşam **kamtlamıyor mu?** Hiç eksiksiz kanıtlıyor! Ve siz bunu susarak kabul ediyorsunuz.

Ama hal böyle olduğu içindir ki, burada onların sınıf konumu sözkonusudur ve **bunu «çürütmek»** olanaksızlaşır ve saflık olur.

Proleter bakış noktası açıkça onlardan **ayrılmalı,** proleter bakış açısı onların **karşısına konmalıdır.** Objektif olgular gözönünde tutulmalıdır; yoksa onlar broşürünüzden uygun yerleri çıkarır, kendi yollarında yorumlar, broşürünüzü kendi değirmenlerini döndüren su olarak kullanır, işçilere karşı düşüncelerinizi çarpıtır. İşçileri **«şaşırtırlar»** (işçiler arasında, onların benliklerine yabancı düşünceler sunabilirmişsiniz, korkusunu yayarak). Ve ellerinde sayısız gazete vb. vardır.

Oysa siz, objektif, sınıfsal bakış noktasını tümüyle unutuyorsunuz ve sanki aşk özgürlüğünü 8-10. noktalarla «bir tutuyormuşum» gibi **bana** karşı bir «saldırıya» geçiyorsunuz... Gülünç bu, gerçekten gülünç. «Geçici bir tutku ve birleşme bile» (darkafalı ve darkafalılaştırılmış) karı-kocalar arasındaki «aşksız öpücükler» den «daha şiirsel ve temiz» imiş. Böyle yazıyorsunuz. Ve Broşür'de de böyle yazmak istiyorsunuz. Pekala.

Bu karşı-karşıya koyma mantıklı mı? Darkafalı karıkocalar arasındaki aşksız öpücükler **iğrençtir.** Anlaştik. Onlara karşı şu: ..... ne?... konmalıdır? Şunu mu: **Aşklı** öpücükler? Oysa siz, onlara karşı «geçici» (neden geçici?) bir «tutku» (neden aşk değil) yu koyuyorsunuz — böylece mantıksal sonuç olarak şu sonuç çıkıyor: Aşksız (geçici) öpücükler, aşksız evlilik öpücükleri ile

karşılaştırılıyor... Garip. Küçük burjuva-aydınsal-köylü (ben de 6. ya da 5. nokta olacak) darkafalı, iğrenç aşksız evliliği, aşklı proleter medeni evliliğin karşısına koyma **(ille de istiyorsanız,** tutkulu geçici bir birleşmenin çirkin de güzel de olabileceğini de ekliyerek) halka seslenen bir broşür için daha iyi olmaz mıydı? Sizde karşılaştırma sınıfsal **tiplerden** çıkmıyor, tersine, doğallıkla olanaklı bir «hal» gibi bir şey. Ama haller mi sözkonusu? Ana konu böyle seçilirse, evlilikte çirkin öpücüklerin ve geçici bir birleşmede güzel öpücüklerin bulunduğu tekil bir hal, bireysel bir hal — bu konu bir romanda işlenmeliydi (çünkü böylelikle bireysel haller **ekseni, karakterlerin** tahlilini ve ilgili tiplerin ruhsal durumunu biçimlendirir.) Ama bir broşürde?

«Aşk profesörü» rolüne çıkmak «anlamsız» dır derken, Key'den yanlış seçilmiş alıntıyla ilgili düşüncemi çok iyi anladınız. Evet, tam böyle. Peki, ya «geçici» profesör vb. rolüne çıkmak?

Polemiğe girmek istemiyorum kesinlikle, gerçekten. Bu mektubumu bir kenara atabilir ve bu sorunu bir görüşmeye kadar erteleyebilirdim. Ama istiyorum ki, Broşür iyi olsun, hiç kimse ondan sizin için hoş olmayan cümleler **çıkaramasın** (bazen herşeyi bozmak için **bir cümle yeter),** hiç kimse sizi yanlış **yorumlayamasın.** İnanıyorum ki, siz de, «istemeksizin» yazdınız, ve bu mektubu yalnızca şunun için gönderiyorum: Planınız üzerine, mektuplar temelinde, belki de görüşmeler temelinde olduğundan daha temelli bir şekilde açıklığa kavuşursunuz, ve plan elbette çok önemli bir şeydir.

Tanıdıklarınız arasında bir Fransız kadın sosyalist yok mu? Ona 1-10. noktalarımı (sözde İngilizce'den çeviriyormuş gibi) çeviriniz ve «geçici» vb. üzerine sizin notlarınızı bildiriniz: Küçük bir deneme, konuyla **ilgilen-**

memiş kişiler ne diyor, hangi izlenimleri ediniyor ve broşürden ne bekliyorlar, dikkatle dinleyip görünüz.

Elinizi sıkar ve daha az başağrısı çekmenizi ve yakında sağlığınıza kavuşmanızı dilerim.

LENİN,
17.1.1915 ve 24.1.1915 tarihli mektuplar,
Lenin Mektuplar,
C. IV, s. 49/50

PROLETER DEVRİMİN ASKERİ PROGRAMI

LENİN — 1916

PARÇA

... Ve bugünkü savaş, gerici sosyal-papazlarda, ağlamaklı küçük burjuvazide silah kullanımı, ölüm, kan, vs. karşısında yalnızca korku, yalnızca dehşet, yalnızca tiksinti yaratıyorsa, bu durumda buna karşın şunu söyleriz: Kapitalist toplum **her zaman sonu olmayan bir korku** idi ve korkudur. Ve şimdi bu topluma savaşların en gericisi tarafından **korkulu bir son** hazırlanıyorsa, bu durumda umutsuzluğa düşmemiz için bir neden yoktur. Emperyalist burjuvaziye karşı tek meşru ve devrimci savaşın, içsavaşın bütün gözler önünde emperyalist burjuvazi tarafından bizzat hazırlandığı şimdiki anda, «silahsızlanma» vaazı, «talebi», daha doğrusu rüyası, nesnel olarak umutsuzluğun sonucundan başka birşey değildir.

Bunu «renksiz bir teori», «yavan teori» olarak görenlere, dünya çapında tarihsel öneme sahip iki **olguyu** hatırlatıyoruz: Bir yandan tröstlerin ve fabrikalarda kadınların çalışmasının rolü, diğer yandan 1871 Komünü ve 1905'de Rusya'da Aralık günleri.

Tröstleri teşvik etmek, çocukları ve kadınları fabri-

kalara sürmek, onlara orada eziyet etmek, ahlaklarını bozmak, haddi hesabı olmayan yoksulluğu mahkum etmek, burjuvazinin işidir. Biz bu gelişmeyi «desteklemiyoruz», böyle birşey «talep etmiyoruz», biz buna karşı mücadele ediyoruz. Ama **nasıl** mücadele ediyoruz. Biz, tröstlerin ve kadınların fabrikada çalıştırılmasının **ileri**ci olduğunu açıklıyoruz. Zanaatkarlığa, tekel-öncesi kapitalizme, kadınların ev işine geri dönmek istemiyoruz. Tröstler vs. üzerinden ileri ve onlar aracılığıyla sosyalizme.

Aynı şey, mutatis mutandis (gerekli değişikliklerle — ÇN), halkın bugünkü militaristleştirilmesi için geçerlidir. Emperyalist —ve diğer— burjuvazi bugün yalnızca tüm halkı değil, gençliği de militaristleştirmektedir. Yarın da kadınlar militaristleştirilecektir. Buna şu yanıtı veriyoruz: O kadar daha iyi! Yalnızca, daha hızlı ileriye — ne kadar hızlı olursa, kapitalizme karşı silahlı ayaklanma o denli yakın olur. Komün örneğini unutmazlarsa, sosyal-demokratlar (komünistler — ÇN) nasıl olur da gençliğin vb. militaristleştirilmesiyle korkuya ya da cesaretsizliğe kapılabilirler. Bu bir «teori», bir düş değil, tam tersine olgudur. Sosyal-demokratlar tüm ekonomik ve politik olgulara rağmen, emperyalist aşamanın ve emperyalist **savaşların** doğaları gereği, kaçınılmaz olarak bu olgulara yolaçmak **zorunda kalacağından** kuşkulanmaya başlarlarsa, bu gerçekten umutsuzluğa kapılmak için bir neden olabilir.

Komün'ün bir burjuva gözlemcisi, 1871 Mayıs'ında bir İngiliz gazetesinde şunları yazıyordu: «Eğer Fransız ulusu yalnızca kadınlardan oluşsaydı, ne korkunç bir ulus olurdu.» Kadınlar ve 13 yaşından başlayarak gençlik, Komün sırasında erkeklerin yanında mücadele etti ve bu, burjuvazinin altedilmesi için gelecek mücadele-

lerde başka türlü olmayacaktır. İyi silahlanmış burjuvazi, kötü silahlanmış ya da silahsız proletaryaya ateş ettiğinde, proleter kadınlar pasif biçimde seyretmeyecekler, 1871 gibi yine silahlara sarılacaklardır, ve bugünkü «korkutulmuş» ve cesaretsizleştirilmiş ulustan —daha doğrusunu söylemek gerekirse, hükümetten çok oportünistler tarafından dezorganize edilmiş işçi hareketinden— mutlaka, er ya da geç, ama mutlaka devrimci proletaryanın «korkunç uluslarının» uluslararası birliği doğacaktır.

Şimdi, militaristleştirme tüm kamu yaşamına sızıyor. Militaristleştirme herşey olacaktır. Emperyalizm, büyük güçlerin dünyanın paylaşımı ve yeniden paylaşımı için amansız mücadeledir — bundan dolayı da, küçük ve tarafsız ülkelerde de olmak üzere bütün ülkelerde militaristleşmeye yolaçmak **zorundadır.** Proleter kadınlar bu duruma karşı ne yapmalıdır? Yalnızca savaşı ve askeri olan herşeyi lanetlemek, yalnızca silahsızlanma talep etmek? Ezilen devrimci bir sınıfın kadınları böylesi bir rezilce role katlanamazlar. Onlar oğullarına şunu söyleyeceklerdir:

«Yakında büyüyeceksin, sana silah verecekler. Onu al ve askeri olan herşeyi iyi öğren — bu haydutlar savaşında olduğu gibi, sosyalizm hainlerinin sana öğütlediği gibi kendi kardeşlerine ateş etmek için değil, «kendi» ülkenin burjuvazisine karşı mücadele etmek için, sömürüye, yoksulluğa ve savaşlara sofuca isteklerle değil, burjuvazinin altedilmesi ve onun silahsızlandırılması yoluyla bir son hazırlamak için bu proletaryaya gereklidir.»

Eğer böyle bir propaganda yürütülmezse ve şimdiki savaşla bağıntılı böyle bir propaganda yürütülmezse, o

durumda en iyisi, uluslararası devrimci sosyal-demokrasi, sosyal devrim, savaşa karşı savaş gibi büyük sözlerin ağza alınmasına son verilsin...

LENİN,
Eylül 1916,
Eserler, cilt 23, s. 76-78, Alm.

KADIN İŞÇİLERİN I. BÜTÜN RUSYA KONGRESİ'NDEKİ KONUŞMA

LENİN — 19 Kasım 1918

(Delegeler Lenin yoldaşı bitmek bilmeyen alkışlar ve tezahüratla selamlarlar) Kadın yoldaşlar! Belli bir anlamda proletarya ordusunun kadın kısmının bu kongresinin özel bir önemi var; çünkü her ülkede en zor şeylerden biri kadınları harekete geçirmek olmuştur. Ancak emekçi kadınların büyük bir bölümü, buna önemli ölçüde katılmadıkça, sosyalist devrim olamaz.

Bütün uygar ülkelerde, hatta en ileri olanlarda bile, kadınlar öyle bir konumdalar ki, onlara boşuna ev kölesi denmiyor. Hiçbir kapitalist devlet, en özgür cumhuriyetler bile, kadınlara tam eşitliği tanımıyor.

Sovyet Cumhuriyeti'nin görevi, ilk planda kadın haklarındaki bütün sınırlamaların kaldırılmasıdır. Sovyet hükümeti, burjuva rezilliğinin, burjuva baskısının ve aşağılamanın bir kaynağını —boşanma işlemlerini— tamamen ortadan kaldırmıştır.

Tam boşanma özgürlüğünün yasallaşması, yakında bir yılını dolduracak. Meşru ve gayrimeşru çocuklar arasındaki bütün farkı kaldıran ve bir dizi politik sınırlamayı kaldıran bir kararname çıkardık. Dünyanın baş-

ka hiçbir yerinde işçi kadınlara eşitlik ve özgürlük böyle tam olarak tanınmamıştır.

Eski yasaların en ağır yükünü işçi kadınların taşıma zorunda kaldıklarını biliyoruz.

Tarihte ilk kez bizim yasamız, kadınların haklarını ellerinden alan herşeyi ortadan kaldırmıştır. Ama sorun yalnızca yasa sorunu değildir. Kentlerde ve sanayi bölgelerinde tam evlilik özgürlüğünün iyi yerleştiğini görüyoruz; ama kırlarda bu özgürlük sık, çok sık olarak yalnızca kağıt üzerinde kalmaktadır. Oralarda dini evlilik hala hakimdir. Bu, papazların etkisinden kaynaklanmaktadır. Bu kötülüğe karşı savaşmak, eski yasalarla savaşmaktan daha zordur.

Dini önyargılarla savaşırken son derece dikkatli olmalıyız; bu mücadelede dini duyguları incitenler çok zararlı olurlar. Mücadele, propaganda ve eğitim yoluyla yürütülmelidir. Mücadeleyi keskin yöntemlerle yürütürsek, kitleleri karşımıza alabiliriz. Bu gibi mücadele yöntemleri, kitlelerin din temelinde bölünmüşlüğünü derinleştirir, oysa bizim gücümüz birlik de yatar. Dini önyargıların en derin kaynağı, yoksulluk ve cahilliktir; işte savaşmak zorunda olduğumuz bela budur.

Kadının bugüne kadar olan durumu, ancak bir kölenin durumuna benzetilebilir; kadın ev işleri altında ezilmektedir ve ancak sosyalizm onu bu durumdan kurtarabilir. Yalnızca, küçük işletmelerden kollektif işletmelere ve toprağı kollektif işlemeye geçtiğimizde, işte ancak o zaman kadının tam kurtuluşu ve köleliğinin sonu gerçek olur. Bu zor bir görevdir. Ama bugün Yoksul Köylü Komiteleri'nin kuruluyor olması, sosyalist devrimin sağlamlaştırılacağı zamanın geldiğini gösteriyor.

Kırsal nüfusun en yoksul kısmı, ancak şimdi örgütlenmeye başlıyor, ve sosyalizm yoksul köylülerin bu örgütlerinde sağlam bir temel kazanıyor.

Eskiden sık sık şöyle olurdu: Kent devrimcileşir ve köy ancak ondan sonra eyleme geçerdi.

Şimdiki devrim köye dayanıyor, ve önemi ve kuvveti de bundan doğuyor. Bütün kurtuluş hareketlerinin deneyiminden biliyoruz ki, bir devrimin başarısı, kadınların ona hangi ölçüde katıldığına bağlıdır. Sovyet iktidarı, kadının proleter sosyalist görevini özgürce yerine getirebilmesi için herşeyi yapıyor.

Sovyet iktidarı, bir dizi ülkede devrim yangınını alevlendirdiği ve sosyalizme doğru kesin adımlar attığı için, bütün emperyalist ülkeler ona hınç duydukça ve onu savaşla bastırmak istedikçe, zor bir durumda bulunuyor.

Şimdi, devrimci Rusya'yı yıkmak istedikleri yerde, kendi ayaklarının altındaki toprak kızgınlaşmaya başlıyor. Almanya'da devrimci hareketin nasıl geliştiğini biliyorlar. Danimarka'da işçiler hükümete karşı savaşıyorlar. İsviçre'de ve Hollanda'da devrimci hareket kuvvetleniyor. Bu küçük ülkelerde devrimci hareketin kendi başına hemen hiç önemi yoktur; ama şundan ötürü özellikle dikkate değerdir; çünkü o ülkelerde savaş olmamıştır ve çünkü oralarda en demokratik «hukuk» düzeni vardır. Böyle ülkeler harekete geçerse, bu, devrimci hareketin bütün dünyayı saracağı gerçeğini gösterir.

Bugüne kadar hiçbir cumhuriyet kadını özgürleştirmeyi başaramadı. Sovyet iktidarı kadına yardım ediyor. Davamız yenilemez, çünkü bütün ülkelerde yenilmez işçi sınıfı ayaklanıyor. Bu hareket yenilmez sosyalist devrimin büyümesi demektir.

(Sürekli alkışlar. «Enternasyonal»in söylenmesi.)

LENİN,
19.11.1918,
Eserler, Cilt 28, s. 175-177

BÜYÜK BAŞLANGIÇ

LENİN — 1919

PARÇA

... Hepimiz şunu itiraf etmeliyiz ki, devrim sorunlarına burjuva-entellektüel, tumturaklı bir yaklaşımın izleri her yerde, kendi saflarımızda bile, adım başında açıkça görülüyor. Örneğin basınımız, kokuşmuş, burjuva-demokratik geçmişin bu çürük kalıntılarıyla pek az savaşıyor, gerçek komünizmin yalın, alçakgönüllü, gündelik, ama canlı tohumlarına pek az destek oluyor. Kadının durumunu ele alalım. Dünyanın hiçbir demokratik partisi, en ileri burjuva cumhuriyetlerin birinde olsun, egemenliğimizin hemen ilk yılında bu bakımdan yaptıklarımızın yüzde birini bile onyıllarda yapmamıştır. Kadının hak eşitsizliği ile, boşanmanın sınırlanması ile, boşanmanın bağlandığı çirkin formaliteler ile, evlilik-dışı çocukların tanınmaması, babalarının araştırılması ile vb. ilgili alçakça yasalardan, bütün uygar ülkelerde burjuvazinin ve kapitalizmin yüzkarası olan sayısız kalıntıları bulunan yasalardan, sözcüğün en gerçek anlamında taş üstünde taş bırakmadık. Bu alanda yaptıklarımızdan övünç duymak bin kez hakkımızdır. Ama toprağı eski burjuva yasaların ve kurumların moluzlarından **ne kadar çok** temizlediysek, bunun yalnızca top-

rağın işlenmek üzere düzlenmesi olduğunu, ama henüz toprağı işlemenin kendisi olmadığını o kadar iyi anladık.

Kadın, bütün özgürleşme yasalarına karşın, eskisi gibi **ev kölesi** olarak kalıyor; çünkü onu mutfağa ve çocuk odasına bağlayan ve onun yaratma gücünü düpedüz barbarca üretken olmayan, bayağı, sinir törpüleyici, köreltici, yıpratıcı bir çalışmayla boşa harcatan **ev ekonomisinin ayrıntılarıyla** eziliyor, bunalıyor, köreliyor, aşağılanıyor. **Kadının** gerçek **özgürleşmesi,** gerçek komünizm, ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı, ya da daha doğrusu, sosyalist büyük ekonomi için onun **kökten değiştirilmesi** uğruna (devlet çarkının başındaki proletaryanın yönetiminde) yığın savaşımı nerede ve ne zaman başlarsa, ancak orada ve o zaman başlayacaktır.

Her komünist için teorik bakımdan tartışmasız olan bu sorunla pratikte yeterince ilgileniyor muyuz? Elbette hayır. Komünizmin şimdi bu alanda varolan **tohumlarına** yeterince bakım gösteriyor muyuz? Hayır, gene hayır. Kamusal aşevleri, çocuk bakımevleri, yuvalar — bunlar bu tür tohumların en güçel örnekleridir, bunlar bütün böbürlenmelerden, tumturaklardan, resmiliklerden uzak, **kadını özgürleştirmeye gerçekten** uygun olan, onun toplumsal üretimdeki ve kamu yaşamındaki rolü itibariyle erkek karşısındaki eşitsizliğini azaltmaya ve yeryüzünden kaldırmaya gerçekten uygun olan yalın, günlük araçlardır. Bu araçlar yeni değildir, (sosyalizmin bütün maddi önkoşulları gibi) geniş ölçekli kapitalizm tarafından yaratılmışlardır; ama kapitalizmde birincisi, ancak enderlik olarak kalmışlardır, ikincisi —ki özellikle önemli olan budur— ya spekülasyonun, zenginleşmenin, aldatmanın, sahtekarlığın bütün kötü yanlarıyla **bezirganca** girişimler, ya da en iyi işçilerin

haklı olarak nefret ettiği ve tiksindiği, «burjuva iyilikseverliğinin gözboyayıcı örnekleri» olmuşlardır.

Kuşkusuz, bu kuruluşların sayısı bizde çok arttı ve karakterleri değişmeye başladı. Kuşkusuz, işçi ve köylü kadınlar arasında, bildiğimizden çok daha fazla **örgütçü yetenekler** vardır — çok sayıda iş arkadaşının ve çok daha büyük sayıda tüketicinin katıldığı ve planlar, sistemler vb. üzerine boş laf, gayretkeşlik, ağız dalaşı ve gevezelik bolluğu olmayan —ve bundan kendini daima pek beğenmiş «aydınların» ya da çiçeği burnunda «komünistlerin» «alınmayı» sevdiği—, pratik bir işi yoluna koymayı bilen insanlar. Ama yeninin bu tohumlarını gerektiği ölçüde **koruyor ve kolluyor değiliz.**

LENİN,
28.6.1919,
Eserler, cilt 29, s. 418-420, Alm.

SOVYET CUMHURİYETİ'NDE PROLETER KADIN HAREKETİNİN GÖREVLERİ ÜZERİNE

LENİN — 1919

Kadın yoldaşlar! Kadın işçiler konferansınızı selamlayabildiğim için çok sevinçliyim. Bugün emekçiler yığınından her kadın işçiyi ve her bilinçli insanı en çok ilgilendiren konulara ve sorunlara burada değinmememe izin veriniz. Bu yakıcı sorunlar, ekmek sorunu ve askeri durumdur. Ama toplantınızla ilgili gazete haberlerinden öğrendiğim kadarıyla, bu sorunlar burada enine boyuna ele alınmıştır — askeri durum yoldaş Trotski tarafından ve ekmek sorunu kadın yoldaş Yakovleva ve yoldaş Zviderski tarafından. Dolayısıyla bu sorunlara değinmememe izin veriniz.

Sovyet Cumhuriyeti'nde proleter kadın hareketinin genel görevleri üzerine, gerek bir bütün olarak sosyalizme geçişle bağlantılı sorunlar üzerine, gerekse şimdi özellikle ivedilikle önplana çıkmış sorunlar üzerine bir çift söz söylemek istiyorum. Kadın yoldaşlar! Kadının durumu sorunuyla Sovyet iktidarı başlangıçtan beri uğraştı. İnanıyorum ki, sosyalizme geçen her işçi devletinin ikili bir görevi olacaktır. Bu görevin birinci bölümü oldukça yalın ve kolaydır. Kadını erkeğin karşısında haksızlığa uğratan eski yasalarla ilgilidir.

Batı Avrupa'daki bütün özgürlük hareketlerinin savunucuları, uzun zamandır, onyıllardır değil, yüzyıllardır, bu eskimiş yasaların kaldırılmasını ve kadının kanun önünde erkekle eşit kılınmasını talep ediyorlar. Ama bunu gerçekleştirmeyi Avrupa'nın demokratik devletlerinden hiçbiri, en ileri cumhuriyetlerden hiçbiri başaramadı; çünkü, kapitalizmin varolduğu yerde, toprakta özel mülkiyetin, fabrika ve işletmede özel mülkiyetin olduğu yerde, sermayenin gücünün henüz hüküm sürdüğü yerde, erkeğin ayrıcalıkları saklı kalıyor. Rusya'da kadının hak eşitliği yalnızca 25 Ekim 1917'de işçiler iktidara geldikleri için gerçekleştirildi. Sovyet iktidarı başlangıçtan itibaren, her sömürüye düşmanca karşı çıkan, çalışanların bir iktidarı olma görevini önüne koydu. Çalışanların mülk sahiplerince ve kapitalistlerce sömürülmesini olanaksızlaştırma, sermayenin egemenliğini yoketme görevini önüne koydu. Sovyet iktidarı, toprakta özül mülkiyet olmadan, fabrika ve işletmede özel mülkiyet olmadan, her yerde, bütün dünyada, en demokratik cumhuriyetlerde bile, çalışanları gerçekten yoksulluğa ev ücret köleliğine ve kadını çifte köleliğe atan şu özel mülkiyet olmadan, çalışanların yaşamlarını düzenlemelerini amaç edindi.

Sovyet iktidarı, emekçilerin iktidarı, kurulmasının hemen ilk aylarında, kadını ilgilendiren yasamayı kökten değiştirdi. Sovyet Cumhuriyeti'nde, kadına ast bir konum tanıyan bütün yasalardan taş üstünde taş kalmadı. Özellikle kadının zayıf konumunu sömüren ve onu yasal olarak eşitsiz kılan ve hatta çoğu zaman aşağılayıcı bir duruma indiren yasaları, yani boşanmayla ilgili, evlilikdışı çocuklarla ve kadının çocuğun babasından nafaka alma hakkıyla ilgili yasaları kastediyorum.

Burjuva yasamanın tam bu alanda, en ileri ülkelerde bile, kadını haklarından yoksun bırakmak ve alçalt-

mak için kadının zayıf konumunu sömürdüğüne işaret etmek istiyorum. Ve tam bu alanda, Sovyet iktidarı eski, adaletsiz, emekçi yığınların savunucuları için katlanılmaz olan yasalardan taş üstünde taş bırakmadı. Ve şimdi tam övünçle ve hiç abartmadan söyleyebiliriz ki, Sovyet Rusya dışında, kadınların tam hak eşitliğinden yararlandığı, kadının günlük yaşamda ve aile yaşamında özellikle hissedilir olan aşağılayıcı bir durumda bulunmadığı bir başka ülke, dünyanın hiçbir yerinde yoktur. Bu bizim ilk ve en önemli görevlerimizden biriydi.

Bolşeviklere düşmanca karşı çıkan partilerle raslantı sonucu ilişkiniz olursa, ya da Kolçak'ın veya Denikin'in elindeki bölgelerde Rusça yayımlanan gazeteler elinize geçerse, ya da bu gazetelerin görüş noktasında bulunan kişilerle konuşursanız, onların Sovyet iktidarını demokrasiyi yaralamakla suçladıklarını sık sık işitirsiniz.

Biz Sovyet iktidarının savunucuları, Bolşevikler ve komünistler, Sovyet iktidarının yandaşları, sürekli olarak demokrasiyi yaralamakla suçlanıyoruz, ve bu suçlamayı kanıtlamak için Sovyet iktidarının Kurucu Meclis'i dağıtmış olması gerçeği ileri sürülüyor. Bu suçlamaları bilinegeldiği gibi şöyle yanıtlıyoruz: toprakta özel mülkiyetin varolduğu, insanların birbirleriyle eşit olmadığı, sermayesi olanın efendi, onun yanında çalışan başkalarının ise onun ücretli kölesi olduğu bir demokrasiye ve Meclis'e, böyle bir demokrasiye hiç değer vermiyoruz. Böyle bir demokrasi en ileri devletlerde bile yalnızca köleliği gizledi. Biz sosyalistler, ancak demokrasi çalışanların ve ezilenlerin durumunu hafiflettiği sürece ve ölçüde onun yandaşlarıyız. Sosyalizm bütün dünyada insanın insanı her türlü sömürüsüne karşı savaşımı görev edinmiştir. Sömürülenlere, haksızlığa uğrayanlara hizmet eden demokrasi bizim için gerçekten anlamlıdır.

Çalışmayanlardan seçme hakkı alınırsa, tam da bu, insanlar arasında gerçek eşitlik olur. Çalışmayan, yememelidir de.

Bu suçlamalara yanıt olarak, şu ya da bu devlette demokrasinin nasıl gerçekleştiğinin sorulması gerektiğini söylüyoruz. Bütün demokratik cumhuriyetlerde, eşitlik ilan edilir; ama yurttaşlıkla ilgili yasamada ve kadın haklarıyla, örneğin kadının ailedeki durumuyla ve boşanmadaki haklarıyla ilgili yasalarda, kadının hiçbir eşitlikten yararlanmadığını ve aşağılandığını adım başında görüyoruz, ve bunun demokrasinin yaralanması olduğuna inanıyoruz. Sovyet iktidarı, yasalarında kadının bir hak yoksunluğunun en küçük bir izini bile bırakmayarak, demokrasiyi bütün diğer ülkelerden, en ileri olanlardan bile daha çok gerçekleştirdi. Yineliyorum: Hiçbir devlet ve hiçbir demokratik yasama, Sovyet iktidarının kurulmasının hemen ilk aylarında kadın için yaptıklarının yarısını bile yapmamıştır. Elbette, yasalar yalnız başlarına yetmez, ve yalnız kararnamelerle asla yetinmiyoruz. Ama, yasama alanında, kadını erkekle eşit kılmak için yapabileceğimiz herşeyi yaptık, ve bundan haklı olarak övünç duyabiliriz. Sovyet Rusya'da şimdi kadının durumu öyledir ki, en ileri devletlerin bakış açısından bile idealdir. Ama bunun tabii ki ancak başlangıç olduğunu biliyoruz.

Kadının tüm zamanını ev işleri aldıkça, durumu her zaman sıkıntılı kalır. Kadının tam kurtuluşu için ve erkek ile gerçek eşitliği için toplumsal kurumlar gerekir, kadının genel üretken çalışmaya katılması gerekir. Kadın o zaman erkekle eşit konuma gelecektir.

Burada kadını emek üretkenliği, emek kapsamı, emek süresi ve çalışma koşulları vb. bakımından eşit kılmak elbette sözkonusu değildir; tersine, kadının ekonomik durumu yüzünden erkeğe kıyasla ezilmemek ge-

rektiği sözkonusudur. Hepiniz biliyorsunuz ki, kadının bu fiili ezilmesi tam hak eşitliği halinde de varolagider; çünkü bütün ev ekonomisi onun omuzlarına yüklenir. Ev ekonomisi, pekçok halde, kadının yaptığı en üretken olmayan, en barbarca ve en ağır iştir. En dar çerçevede hareket eden, kadının gelişmesini herhangi bir tarzda ilerletecek hiçbir şey içermeyen bir iştir.

Sosyalist ülkü için uğraşıyoruz, sosyalizmin tam gerçekleşmesi için savaşmaktayız, ve burada kadın için büyük bir etkinlik alanı açılıyor. Şimdi zemini sosyalist kuruluş için düzenlemeye ciddi olarak hazırlanıyoruz; ama sosyalist toplumun gerçek kuruluşu, ancak kadının tam hak eşitliğini sağladığımız ve bu köreltici, üretken olmayan küçük işten kurtulan kadınla birlikte yeni işe geçtiğimizde başlayacaktır. Bu bizi pekçok yıllar boyunca uğraştıracak bir iştir.

Bu, çabuk sonuç vermeyen ve görkemli etki vaadetmeyen bir iştir.

Kadını ev ekonomisinden kurtaracak örnek kuruluşlar, aşevleri, çocuk yuvaları kuruyoruz. Ve bütün bu kuruluşların yaratılması, özellikle kadınların başarması gereken bir iştir. Söylemek gerekir ki, kadının ev köleliği durumundan kurtulmasına yardım edebilecek bu türlü düzenlemeler, şu anda Rusya'da çok azdır. Yok denecek kadar azdır, ve Sovyet Cumhuriyeti'nin bugün içinde bulunduğu durum —yoldaşların burada size ayrıntılı olarak anlattıkları askeri durum ve yiyecek sağlama durumu— bu işte bizi engelliyor. Bununla birlikte, kadını ev köleliğinden kurtaran bu kuruluşlar, bunun için en az olanağın bile bulunduğu her yerde ortaya çıkıyor.

İşçinin kurtuluşu, işçinin kendi eseri olmalıdır diyoruz; bunun gibi, kadın işçilerin kurtuluşu da, kadın işçilerin kendi eseri olmalıdır. Böyle kuruluşların yara-

tılmasıyla kadın işçilerin kendileri ilgilenmelidir, ve bu etkinlik kadının kapitalist toplumdakinden tümüyle başka bir konum almasına yolaçacaktır.

Eski kapitalist toplumda politikayla uğraşmak istenince, bunun için özel bir ön eğitim gerekiyordu, ve bu yüzden kadının politikaya katılması, en ileri, en özgür kapitalist ülkelerde bile son derece seyrekti. Bizim görevimiz, çalışan her kadına politikanın yolunu açmaktır. Toprakta ve fabrikada özel mülkiyet kaldırılır kaldırılmaz ve mülk sahiplerinin ve kapitalistlerin iktidarı devrilir devrilmez, çalışan yığınlar için, çalışan kadınlar için politikanın görevleri basit, açık ve herkesce kesinlikle anlaşılır olur. Kapitalist toplumda kadın öyle haktan yoksun bir durumda bulunur ki, erkeğe oranla politikaya katılması hiç denecek kadar seyrektir. Bunu değiştirmek için, emekçiler iktidara sahip olmalıdır, o zaman politikanın başlıca görevleri, çalışanların yazgısını doğrudan doğruya ilgilendiren şeyleri içerecektir.

Ve burada işçi kadının, yalnızca partili kadın yoldaşın ve sınıf bilinçli işçi kadının değil, bilakis partisiz ve en az sınıf bilinçli işçi kadının da işbirliği gerekli oluyor. Sovyet iktidarı burada işçi kadına geniş bir etkinlik alanı yaratıyor.

Sovyet Rusya'ya düşmanlık duyan, ülkemize karşı savaşmakta olan kuvvetlere karşı savaşımda çok güçlük çektik. Hem askeri bakımdan çalışanların devletine savaşla karşı çıkan kuvvetlerle, hem de yiyecek sağlama alanında vurgunculara zorlu savaşmamız gerekti; çünkü emeklerini tümüyle emrimize veren insanların sayısı, çalışanların sayısı, yeterince çok değildir. Ve burada, Sovyet iktidarı için partisiz kadın işçilerin geniş yığınlarının yardımından daha değerli hiçbir şey olamaz. Onlara diyoruz ki: Eski burjuva toplumda politik etkinlik

için, kadına açık olmayan karmaşık bir eğitim yolu zorunlu olmuş olabilir. Oysa Sovyet Cumhuriyeti'nde politik etkinliğin ana görevi, mülk sahiplerine karşı, kapitalistlere karşı, sömürünün ortadan kaldırılması uğruna savaşımdır, ve bundan ötürü, Sovyet Cumhuriyeti'ndeki işçi kadınlara kadının erkeğe örgütleyici becerisiyle yardım etmesinde yatan bir politik etkinlik sunar.

Örgütleyici çalışmayı salt milyonlar ölçüsünde gereksinmiyoruz. Örgütleyici çalışmayı, kadınlara da etkinlik gösterme olanağını veren küçük çapta da gereksiniyoruz. Kadınlar, savaş koşullarında da, orduya yardım, orduda ajitasyon sözkonusu olduğunda, etkin olabilirler. Kadınlar tüm bunlara etkin olarak katılmalıdır ki, Kızıl Ordu, düşünüldüğünü, kendisi için kaygılanıldığını görsün. Kadınlar bundan başka yiyecek sağlanmasında, yiyecek maddelerinin dağıtımında, yığınsal beslenmenin iyileştirilmesinde, kamuya ait aşevlerinin şimdi Petrograd'da çok sayıda yapıldığı gibi yetkinleştirilmesinde etkin olabilirler.

Bunlar, kadın işçilerin etkinliğinin gerçekten örgütleyici önem kazandığı alanlardır. Ayrıca, kadınların büyük deneme işletmelerinin örgütlenmesi ve denetimi işine katılmaları gerekir ki, bu iş tek tek kişilerin meselesi olarak kalmasın. Çok sayıda emekçi kadının işbirliği olmadan bu iş başarılamaz. Ve kadın işçi, bu işi tümüyle üstlenecek, yalnız yiyecek maddelerinin dağıtımındaki denetime değil, ilgilendiği için onların daha kolay sağlanmasına da katılacak durumdadır. Bu, partisiz kadın işçinin tümüyle başarabileceği bir görevdir, ve bu görevin yerine getirilmesi, aynı zamanda, sosyalist toplumun sağlamlaştırılmasına özellikle yardım edecektir.

Sovyet iktidarı toprakta özel mülkiyeti tümüyle ve fabrika ve işletmelerde özel mülkiyeti hemen hemen tümüyle kaldırdıktan sonra, amacı bütün emekçilerin,

yalnız parti üyelerinin değil, ama partisizlerin de, yalnız erkeklerin değil, ama kadınların da ekonomik kuruluşa katılmasıdır. Sovyet iktidarının başlattığı bu çalışma, ancak bütün Rusya'da yüzlerce değil, ama milyonlarca ve onmilyonlarca kadın katıldığı zaman ilerletilebilir. O zaman, inanıyoruz ki, sosyalist kuruluşun sağlam bir temeli olacaktır. O zaman, emekçiler, mülk sahipleri ve kapitalistler olmadan da yapabileceklerini ve ekonomilerini yönetebileceklerini göstereceklerdir. O zaman Rusya'da sosyalist kuruluş öyle sağlam temellere dayanacaktır ki, öbür ülkelerdeki ve Rusya'daki hiçbir düşman Sovyet Cumhuriyeti'ne tehlikeli olmayacaktır.

LENİN,
Moskova şehri partisiz kadın işçilerinin IV. Konferansında konuşma, 22.3.1919, Eserler, cilt 30, s. 23-29, Almanca.

SOVYET İKTİDARI VE KADININ DURUMU

LENİN — 1919

Sovyet iktidarının ikinci yıldönümü, bu sürede ulaşılanlara bir gözatmamıza ve gerçekleştirilmiş olan devrimin anlamını ve amaçlarını gözönüne getirmemize vesile oluyor.

Burjuvazi ve yandaşları, bizi demokrasiyi yaralamakla suçluyorlar. Oysa biz diyoruz ki, sovyet devrimi demokrasinin hem derinlemesine hem de genişlemesine gelişmesi için, ve üstelik emekçi ve kapitalizm tarafından ezilen yığınlar için olan, dolayısıyla halkın büyük çoğunluğu için olan, (sömürenler, kapitalistler, zenginler için olan) burjuva demokrasisinden farklı, (emekçiler için olan) sosyalist bir demokrasi için şimdiye kadar örneği görülmedik bir itilim yarattı.

Kim haklı?

Bu soruyu titizlikle incelemek ve onun derinine inmek, bu iki yılın deneyimlerinden ders almak ve demokrasiyi daha da genişletmeye iyiden iyiye hazırlanmak demektir.

Kadının durumu burjuva ve sosyalist demokrasiler arasındaki farkı özellikle apaçık gösterir ve ortaya atılan soruyu özellikle anlaşılır şekilde yanıtlar.

Burjuva cumhuriyette (yani toprakta, fabrika ve iş-

letmelerde, hisse senetlerinde vb. özel mülkiyetin olduğu yerde), en demokratik cumhuriyet de olsa, **dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir ileri ülkede,** büyük Fransız (burjuva-demokratik) Devriminden beri beş çeyrek yüzyıl geçmiş olmasına karşın, kadın için tam hak eşitliği yoktur.

Burjuva demokrasisi sözde eşitlik ve özgürlük vaadeder. Gerçeklikte **bir tek,** en ileri cumhuriyet bile insan soyunun kadın yarısını, erkekle tam yasal eşitliğe ve erkeğin vasiliğinden ve baskısından özgürleşmeyi **getirmedi.**

Burjuva demokrasisi **özgürlük ve eşitlik** üzerine kulağa hoş gelen sözler, tumturaklı sözcükler, abartmalı vaatler ve gürültülü sloganlar demokrasisidir; gerçekte ise bütün bunlarla kadının özgürlüksüzlüğü ve eşitsizliği, çalışanların ve sömürülenlerin özgürlüksüzlüğü ve eşitsizliği gizlenir.

Sosyalist demokrasi ya da Sovyet demokrasisi, kulağa hoş gelen, ama yalan olan sözleri bir yana atar ve «demokrat»ların, mülk sahiplerinin, kapitalistlerin ya da tahıl fazlalarını aç işçilere fahiş fiyatlarla satarak zengin olan tok köylülerin ikiyüzlülüğüne amansızca savaş açar.

Kahrolsun bu çirkin yalan! Ezilenler ile ezenlerin, sömürülenler ile sömürenlerin «eşitliği» olamaz, yoktur ve olmayacaktır. Kadın için erkeğin yasal ayrıcalıkları karşısında hiçbir özgürlük olmadıkça, sermayenin boyunduruğundan işçinin; kapitalistlerin, mülk sahiplerinin ve tüccarların boyunduruğundan çalışan köylünün hiçbir özgürlüğü olmadıkça, gerçek «özgürlük» olamaz, yoktur ve asla olmayacaktır.

Bırakın yalancılar ve ikiyüzlüler, beyinsizler ve körler, burjuvazi ve yandaşları, genelde özgürlük, genelde

eşitlik ve demokrasi konusundaki boş sözleriyle halkı aldatmaya çalışsınlar.

İşçilere ve köylülere şunu söylüyoruz: Yalancıların maskelerini indirin, körlerin gözlerini açın. Onlara sorun:

— Hangi cinsin hangi cinsle eşitliği?

— Hangi ulusun hangi ulusla eşitliği?

— **Hangi sınıfın hangi sınıfla** eşitliği?

— Hangi boyunduruktan ya da hangi sınıfın boyunduruğundan kurtuluş? Hangi sınıf için özgürlük?

Bu soruları **ortaya atmaksızın,** bunları önplana çıkarmaksızın, bunların sessizce geçiştirilmesine, gizlenmesine, örtbas edilmesine karşı savaşmaksızın politikadan ve demokrasiden, özgürlükten, eşitlikten ve sosyalizmden sözeden kimse, emekçilerin en acımasız düşmanıdır, kuzu postuna bürünmüş kurttur, işçilerin ve köylülerin en kötü düşmanıdır, mülk sahiplerinin, çarların ve kapitalistlerin bir uşağıdır.

Sovyet iktidarı, Avrupa'nın en geri ülkelerinden birinde, iki yıl içinde, kadının kurtuluşu için, «güçlü» cins ile eşit kılınması için, bütün dünyadaki ileri, aydın, «demokratik» cumhuriyetlerin topunun 130 yılda yaptıklarından daha çok şey yaptı.

Aydınlanma, kültür, uygarlık, özgürlük — kulağa hoş gelen bu sözcüklere, dünyanın bütün kapitalist, burjuva cumhuriyetlerinde, evlilik ve boşanma, evlilik-dışı çocukların «evlilik-içi» çocuklar karşısında haksızlığa uğratılması ile ilgili inanılmaz bayağılıkta, tiksinç alçaklıkta, hayvanca kabalıkta yasalar, erkek için ayrıcalıklar, kadın için aşağılamalar ve onur kırmalar içeren yasalar eşlik eder.

Sermayenin boyunduruğu, «kutsal özel mülkiyet»in boyunduruğu, burjuvanın darkafalılığından, küçük

mülk sahibinin bencilliğinden kaynaklanan despotluk — bunlar, burjuvazinin en demokratik cumhuriyetlerini bile bu pis ve alçakça yasalara dokunmaktan alıkoydu.

Sovyet Cumhuriyeti, işçilerin ve köylülerin cumhuriyeti, bu yasaları bir darbede süpürüp attı, burjuva yalandan ve burjuva ikiyüzlülükten taş üstünde taş bırakmadı.

Kahrolsun bu yalan! Ezilen bir cinsiyet varoldukça, ezilen bir sınıf varoldukça, sermayede, hisse senetlerinde özel mülkiyet varoldukça, tahıl fazlalarıyla açları uşaklaştıran toklar varoldukça, **herkes için** özgürlükten ve eşitlikten sözeden yalancılar kahrolsun. Herkes için özgürlük değil, herkes için eşitlik değil, tersine, ezenlere ve sömürenlere karşı, ezme ve sömürme **olanağının ortadan kaldırılması için savaşım.** Sloganımız budur!

Ezilen cins için özgürlük ve eşitlik!

İşçiler için, emekçi köylüler için özgürlük ve eşitlik!

Ezenlere karşı savaşım, kapitalistlere karşı savaşım, vurgunculara, kulaklara karşı savaşım!

Bizim savaşım sloganımız budur, bizim proleter gerçeğimiz budur, bu sermayeye karşı savaşımın gerçekliğidir, **genel** özgürlük ve eşitlikle, **herkes için** özgürlük ve eşitlikle ilgili yaltakçı, ikiyüzlü, kulağı okşayan boş sözleri sermaye dünyasının yüzüne vurduğumuz gerçekliktir bu.

Ve tam da bu ikiyüzlülüğü teşhir ettiğimizden ötürü, devrimci enerjiyle ezenlere karşı, kapitalistlere karşı ve kulaklara karşı, ezilenler için ve emekçiler için özgürlüğü ve eşitliği gerçekleştirdiğimizden ötürü — tam da bundan ötürü Sovyet iktidarı bütün dünyada işçilerin gönlünü kazandı.

İşte bundan ötürüdür ki, Sovyet iktidarının ikinci

yıldönümünde, dünyanın bütün ülkelerinde işçi yığınlarının gönlü, ezilenlerin ve sömürülenlerin gönlü bizden yanadır.

İşte bundan ötürüdür ki, Sovyet iktidarının ikinci yıldönümünde, açlığa ve soğuğa karşın, bize emperyalistlerin Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı savaşını zorla kabul ettiren bütün yoksunluklara karşın, davamızın haklılığına inancımız tamdır, bütün dünyada Sovyet iktidarının kaçınılmaz zaferine inancımız tamdır.

LENİN,
6.11.1919,
Eserler, cilt 30, s. 104-107, Almanca

«KADIN İSÇİLERE»

LENİN — 1920

Kadın yoldaşlar! Moskova Sovyeti'ne seçimler gösteriyor ki, komünistlerin partisi işçi sınıfı içinde kuvvetlenmiştir.

Kadın işçilerin seçimlere daha güçlü katılmaları gereklidir. Sovyet iktidarı, yeryüzünde, kadının erkek karşısında haklarını çiğneyen ve erkeklere, örneğin evlilik yasası alanında, ya da çocuklarla ilişkili olarak ayrıcalıklar tanıyan, bütün eski, burjuva, aşağılık yasaları tümüyle ortadan kaldıran ilk ve biricik iktidar oldu. Sovyet iktidarı, emekçilerin devlet iktidarı olarak, bütün ülkelerin, en demokrat burjuva cumhuriyetlerin bile aile hukukunda yer alan ve mülkiyet ilişkilerine bağlı olan, erkeğin bütün üstünceliklerini ortadan kaldıran ilk ve biricik iktidar oldu.

Nerede mülk sahipleri, kapitalistler ve tüccarlar varsa, orada, yasa önünde bile, kadın erkek eşitliği olamaz.

Nerede mülk sahipleri, kapitalistler ve tüccarlar yoksa, nerede emekçilerin devlet iktidarı, bu sömürücüler olmaksızın yeni bir yaşam kuruyorsa, orada erkek ile kadın arasında yasal eşitlik vardır.

Ama bu yetmez.

Yasa önünde eşitlik, henüz yaşamda eşitlik değildir.

Emekçi kadın yalnız yasa önünde değil, bilakis yaşamda da erkekle hak eşitliğini kazanmalıdır. Bu amaçla, emekçi kadınların kamu kurumlarının yönetimine ve devletin yönetimine gittikçe daha güçlü katılmaları zorunludur.

Kadınlar, bu birlikte çalışma içinde, bilgilerini çabucak genişletecekler ve erkeklere yetişeceklerdir.

Öyleyse, sovyete daha fazla emekçi kadın, komünist ve partisiz kadın seçin. Partisiz bir kadın işçi de olsa, namusluysa ve anlayışla ve dürüstlükle çalışmayı biliyorsa — Moskova Sovyeti'ne onu seçin!

Moskova Sovyeti'ne daha çok emekçi kadın! Moskova proletaryası, zafere kadar savaşım için, eski yasal eşitsizliğe, kadının eski burjuvaca aşağılanmasına karşı savaşım için herşeyi yapmaya hazır olduğunu ve bunun için herşeyi yaptığını gösterebilsin!

Proletarya, kadınların tam kurtuluşu için savaşmadan, kendisini kesin kurtaramaz.

LENİN,
21.2.1920,
Eserler, C. 30, s. 362/363

ULUSLARARASI KADIN GÜNÜ ÜZERİNE

LENİN — 1920

Kapitalizm, ekonomik ve dolayısıyla toplumsal eşitsizlik ile biçimsel eşitsizliği birleştirir. Bu, kapitalizmin, burjuvazinin yandaşlarınca, liberallerce, yalanlarla gizlenmeye çalışılan ve küçük-burjuva demokratlarca anlaşılmayan temel özelliklerinden biridir. Kapitalizmin bu özelliğinden, başka şeylerin yanısıra şu sonuç çıkar: Ekonomik eşitlik için kesin savaşımla birlikte, kapitalist eşitsizliğin açıkça itiraf edilmesi ve belirli koşullarda bu eşit eşitsizlik itirafının proleter devlet düzeninde bile temel alınması (Sovyet anayasası) zorunluluktur.

Oysa biçimsel eşitlikle ilgili olarak bile, (yasa önünde eşitlik, tok ile açın, mülklü ile mülksüzün «eşitiği») kapitalizm için tutarlılık **olanaksızdır.** Ve bu tutarsızlığın en kötü görünüşlerinden biri, kadın ile erkek arasındaki **yasal eşitsizliktir.** Hiçbir burjuva devlet, en ileri cumhuriyetçi, demokrat devlet bile, kadına tam hak eşitliği vermedi.

Ama Rusya Sovyet Cumhuriyeti, kadının haklarını sınırlayan yasal engellerin **hepsini** bir vuruşta **hiç istisnasız** ortadan kaldırdı ve kadına yasa önünde tam hak eşitliği sağladı.

Denir ki, kültür düzeyi en iyi, kadının yasal durumuyla nitelendirilir. Bu iddiada derin bir gerçeklik bulunmaktadır. Bu görüş açısından da, ancak proletaryanın diktatörlüğü, yalnızca sosyalist devlet, daha yüksek bir kültür düzeyine ulaşabilirdi ve ulaştı da.

Bundan ötürü, proleter kadın hareketinin, yeni, eşsiz ve güçlü atılımı, ilk Sovyet Cumhuriyeti'nin kurulması (ve pekiştirilmesi) ile ve —aynı zamanda ve onunla birlikte— Komünist Enternasyonal ile ayrılmaz biçimde bağlıdır.

Kapitalizm tarafından, doğrudan ya da dolaylı, tam ya da kısmen ezilenler sözkonusu olunca, demokrasiyi güvenceleyenin özellikle sovyet düzeni ve yalnız sovyet düzeni olduğu söylenmelidir. Bu işçi sınıfının ve yoksul köylülerin durumundan açıkça anlaşılır. Bu, kadının konumunda açıkça görülebilir.

Ama sovyet iktidarı **sınıfların ortadan kaldırılması** için, ekonomik ve toplumsal eşitlik uğruna en son kesin savaşım demektir. Demokrasi, sadece kapitalizmin ezdikleri, bu arada ezilmiş cins için olan bir demokrasi bile, **bize yetmez.**

Proleter kadın hareketi, biçimsel bir eşitlik için savaşımı değil, bilakis kadının ekonomik ve toplumsal eşitliği için savaşımı temel görevi bilir. Kadını toplumsal üretim çalışmasına katmak, onu ebediyen ve sadece mutfak ve çocuk odasına kapatan, köreltici ve aşağılayıcı «ev köleliği»nden kurtarmak — işte temel görev budur.

Bu, hem toplumsal pratiğin, hem de görüşlerin temelli bir dönüşümünü gerektiren uzun süreli bir savaşımdır. Buna rağmen, bu savaşım, komünizmin tam zaferiyle bitecektir.

(LENİN,
4.3.1920,
Eserler, C. 30, s. 400/401

ULUSLARARASI KADINLAR GÜNÜ

LENİN — 1921

Bolşevizmde ve Rus Ekim Devriminde başta gelen, temel olan şey, tam da kapitalizm koşullarında en çok ezilmiş olanların politikaya katılmalarıdır. Onlar, monarşi koşullarında da, burjuva-demokratik cumhuriyetlerde de, kapitalistlerce aşağılandılar, aldatıldılar ve soyuldular. Toprakta, fabrikada ve işletmede özel mülkiyet ayakta kaldığı sürece, halk emeğinin kapitalistlerce bu ezilmesi, bu aldatılması, bu soyulması kaçınılmazdı.

Bolşevizmin özü, sovyet iktidarının özü, burjuva demokrasisinin yalanlarını ve ikiyüzlülüğünü ortaya koymak, toprakta, fabrika ve işletmede özel mülkiyeti ortadan kaldırmak ve bütün devlet iktidarını emekçi ve sömürülen yığınların ellerinde toplamaktır. Onlar, bu yığınlar, politikayı, yani yeni toplumun kurulması işini kendi ellerine alıyorlar. Bu güç bir iştir, yığınlar kapitalizm tarafından sindirilmişler ve aşağılanmışlardır; ama ücretli kölelikten, kapitalist uşaklıktan kurtulmanın başka bir yolu yoktur ve olamaz.

Ama kadınlar politikaya çekilmeksizin, yığınlar politikaya katılamaz. Çünkü insan soyunun kadın yarısı, kapitalizm koşullarında iki kat ezilmiştir. İşçi ve köylü kadınlar sermaye tarafından ezilirler ve bunun dışında

en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile, birincisi, hak eşitlikleri olmadan kalırlar; ikincisi —ve esas önemli olan budur— en kaba, en ağır, insanı en çok körelten işte, mutfaktaki ayrıntılarla ve bir bütün olarak aile yönetiminin ayrıntılarıyla ezildikleri için, «ev köleliği» içinde kalırlar, «ev köleleri» olarak kalırlar.

Bolşevik, sovyetik devrim, kadının ezilmesinin ve eşitsizliğinin köklerine baltayı, şimdiye kadar yeryüzünde hiçbir partinin ve hiçbir devrimin göze almadığı bir şekilde derinlemesine vurdu. Bizde, Sovyet Rusya'da, kadın ile erkek arasındaki yasal eşitsizlikten bir iz bile kalmadı. Evlilik ve aile hukukundaki özellikle laçka, bayağı, ikiyüzlü eşitsizlik, çocuğa ilişkin eşitsizlik, sovyet iktidarı tarafından tamamiyle ortadan kaldırıldı. Bu, kadının özgürleşmesi için yalnızca ilk adımdır. Ama burjuva, ve en demokratik bir tek cumhuriyet bile, bu ilk adımı olsun atmayı göze almamıştır. Bunu «kutsal özel mülkiyet» karşısındaki korku yüzünden göze almamışlardır.

İkinci ve en önemli adım, toprakta, fabrikada ve işletmede özel mülkiyetin kaldırılmasıdır. Kadının tam ve gerçekten kurtulması için, «ev köleliği»nden kurtulması için yol, kadının ev ekonomisinin küçük ayrıntılarından toplumsallaştırılmış büyük ev ekonomisine geçmesiyle ve yalnızca böylelikle açılır.

Bu geçiş güçtür; çünkü burada sözkonusu olan, pek derinlere kök salmış, alışılmış, katılaşmış, kemikleşmiş bir «düzen»in (gerçekte bir «düzen»in değil, korkunç ve barbarca bir durumun) değiştirilmesidir. Ama bu geçiş başladı, iş ele alındı, yeni yola girdik.

Ve uluslararası kadınlar gününde dünyanın bütün ülkelerindeki sayısız kadın işçi toplantılarından, işitilmedik ölçüde ağır ve güç, ama büyük, dünya tarihi çapında büyük ve gerçek kurtuluş hareketini başlatmış

olan Sovyet Rusya'ya selamlar uçurulacak. Kudurmuş ve çoğu zaman canavarca burjuva gericilik karşısında cesareti yitirmemek için cesur seslenişler yankılanacak Bir burjuva ülke ne kadar «özgür» ya da «demokratik» ise, kapitalistler çetesi işçilerin devrimine karşı o kadar çok azıtır ve kudurur; bunun bir örneği demokratik Kuzey Amerika Birleşik Devletleri cumhuriyetidir. Ancak işçi artık kitlesel olarak uyanmıştır. Emperyalist savaş, Amerika ve Avrupa'da olduğu gibi geri kalmış Asya'da da, uyuklayan, dalgın, uyuşuk yığınları kesinlikle sarsıp uyandırdı.

Buz, dünyanın bütün köşelerinde ve bucaklarında kırıldı.

Halkların emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluşu, kadın ve erkek işçilerin sermayenin boyunduruğundan kurtuluşu durdurulamaz biçimde ilerliyor. Bu eseri milyonlarca ve onmilyonlarca kadın ve erkek işçi, kadın ve erkek köylü ileriye taşıyacaktır. Ve bundan ötürüdür ki, emeğin sermayenin boyunduruğundan kurtulması eseri bütün dünyada zafere ulaşacaktır.

LENİN,
4.3.1921,
Eserler, cilt 32 s. 159-161, Almanca

KADIN VE MİLİS ÜZERİNE

LENİN — 1917

... Bizim, proletaryanın, bütün emekçilerin, nasıl bir milise gereksinimi var? Gerçek bir **halk milisi,** yani birincisi, gerçekten **bütün** haktan, **her iki** cinsiyetin bütün yetişkin yurttaşlarından oluşan, ve ikincisi, bir halk ordusunun göreviyle polislik görevini, devlet düzeninin en önemli ve ana organlarının ve devlet yönetiminin görevleriyle birleştiren bir milis.

Bu düşünceleri olabildiğince açıklamak için tümüyle şematik bir örnek vermek istiyorum. Proleter milisi herhangi bir «plan»a göre kurmak düşüncesi elbette saçmadır: İşçiler ve bütün halk kitlesel olarak pratikte bu işi ele aldıklarında, herşeyi herhangi bir teorisyenden yüz kat daha iyi yapıp düzenleyecektir. Hiçbir «plan» önermiyorum, yalnızca düşüncelerimi örneklerle açıklamak istiyorum.

Petrograd'ın yaklaşık 2 milyon nüfusu var ve bunun yarıdan çoğu 15-65 yaş arasındadır. Diyelim ki yarısı, bir milyonu. Bunun hadi dörtte birini de çıkaralım: geçerli gerekçelerden ötürü bugün kamu hizmeti göremeyecek durumdaki hastaları ve diğerlerini. Geriye 750 000 kişi kalır ki, bunlar, örneğin her onbeş günde bir miliste çalışırlarsa (ve bu süre için girişimciden ücretlerini alır-

larsa), 50 000 kişilik bir ordu kurulur. Bizim gereksindiğimiz **böyle** tipte bir «devlet»tir! Böyle bir milis, yalnız adıyla değil, gerçekten bir «halk milisi» olur.

Bu yolu tutmalıyız ki, **hiçbir** özel polis ve halktan ayrı **hiçbir** özel ordu yeniden **kurulamasın.**

Böyle bir milis, yüzde 95 işçilerden ve köylülerden oluşur ve halkın ezici çoğunluğunun sağduyusunu ve iradesini, gücünü ve kuvvetini dile getirir. Böyle bir milis, gerçekten bütün halkı istisnasız silahlandırır ve askeri sorunlarda eğitir ve halkı, gericiliği tüm restore etme çabalarına karşı, çar ajanlarının bütün tertiplerine karşı, Güçkov'vari ve Milyukov'vari olmayan bir tarzda güvence altına alır. Böyle bir milis, «İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti» nin yürütme organı olur, halkın **mutlak** saygısını ve **mutlak** güvenini kazanır; çünkü kendisi istisnasız bütün halkın bir örgütü olur. Böyle bir milis, demokrasinin halkın kapitalistlerce köleleştirilmesini ve alaya alınmasını gizleyen yaldızlı bir tabela olarak kalmasını önler, **yığınların bütün** devlet işlerine katılması için gerçekten **eğitilmesi** olur. Böyle bir milis, gençliği politik yaşama sokar ve yalnız sözle değil, eylemle, **iş** ile de eğitir. Böyle bir milis —bilimsel konuşmak gerekirse— «toplumsal yardım polisi» nin, sağlık kontrolünün vb. alanına giren hizmetleri geliştirir ve bütün yetişkin kadınlara böyle görevlerde yer verir. Çünkü kamusal hizmette, militste, politik yaşamda kadınlara yer vermeksizin, kadınları o köreltici ev ve mutfak atmosferinden çıkarmaksızın, **hiçbir** gerçek özgürlük **güvenceye bağlanamaz**, sosyalizm şöyle dursun, demokrasi **bile kurulamaz**...

LENİN,
«Uzaktan Mektuplar - III. Mektup, Proleter Milis Üzerine, 11.3.1917,
Eserler, cilt 23, s. 342-343, Almanca

... 12- Polisin yerini bir halk milisinin alması — bu, tüm devrim sürecinin akışından ortaya çıkan ve şimdi Rusya'nın çoğu kısımlarında uygulanan bir dönüşümdür. Halka, alışılan tipteki burjuva devrimlerin çoğunda bu dönüşümün her zaman son derece kısa ömürlü olduğunu ve burjuvazinin —en demokratik, en cumhuriyetçilerin bile— eski, çarist tip polisi, yani halktan kopuk, burjuvaziden emir alan ve her yoldan halkı ezebilecek olan polisi yeniden düzenlediklerini açıklamalıyız.

Polisin yeniden örgütlenmesini **önlemenin** bir tek yolu vardır: Genel bir halk milisi yaratmak ve polisi bu ordu içinde eritmek (düzenli ordunun yerine bütün halkın silahlandırılmasının geçirilmesi). Yaklaşık olarak ileri sürülen 15-65 yaş limitleri, gençlerle yaşlı insanların da militste yer almalarını belirtmek için alınabilirse, bu yaş grubundaki istisnasız bütün kadın ve erkek vatandaşlar bu milisin faaliyetlerine katılmalıdır. Kapitalistler, militste kamu görevi için geçirilen günler için işçilerine, hizmetçilerine vb. bu günlerin ücretini ödemelidir. Kadınlar, sadece salt politik hayata değil, sürekli ve herkes tarafından yerine getirilmesi gereken kamu hizmetine de bağımsız bir şekilde katılmaya çekilmedikleri sürece, sosyalizmden, ve hatta tam sürekli bir demokrasiden bile sözedilemez...

LENİN,
Devrimimizde Proletaryanın Görevleri, 10.4.1917,
Eserler, cilt 24, s. 55, Almanca)

DEMOKRATİK BİR SORUN OLARAK KADIN SORUNU ÜZERİNE

LENİN

... Ama devrimimizin burjuva - demokratik içeriği üzerine düşüncelerimizi sonuna kadar sürdürelim. Marksistler için bunun ne anlama geldiği açık olmalıdır. Açıklama için canlı örnekler alalım.

Devrimin burjuva-demokratik içeriği, yani ülkenin toplumsal ilişkilerinin (durumların, kurumların) ortaçağa ait şeylerden, serflikten, feodalizmden temizlenmesi.

1917 yılında Rusya'da serfliğin esas tezahür biçimleri, artıkları, kalıntıları hangileriydi? Monarşi, kast sistemi, toprak sahipliği ve toprak kullanımı, kadının durumu, din, milliyetlerin baskı altında tutulması. Bu «Augias ahırları»ndan herhangi birini alalım —geçerken söyleyelim, bunlar bütün ileri devletlerde **onların** burjuva demokratik devrimlerinin 125, 250 ve daha fazla yıl önce (İngiltere'de 1649'da) gerçekleştirilmesi sırasında önemli ölçüde temizlenmeden bırakılmıştı— Bu Augias ahırlarından herhangi birini alalım, bizim bunları bütünüyle temizlediğimiz görülür. 25 Ekim (7 Kasım) 1917' ğıtılmasına (5 Ocak 1918) kadarki yalnızca **on hafta içinde** biz bu alanda, burjuva-demokratların ve liberal-içinde biz bu alanda, burjuva-demokratların ve liberallerin (Kadetler) ve küçük-burjuva demokratlarının

(Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler) **sekiz aylık** iktidarında yaptıklarından bin kat daha fazla yaptık.

Bu korkaklar, gevezeler, kendini beğenmiş narsistler ve Hamletler kağıttan kılıçlarla el-kol salladılar — ve monarşiyi bile yoketmediler! Biz tüm monarşist pisliği, daha bir eşi görülmemiş şekilde süpürüp attık. Yüzyıllardan kalma kast yapısını taş üstünde taş, tuğla üstünde tuğla kalmamacasına yıktık (İngiltere, Fransa ve Almanya gibi en ileri ülkeler hala bugüne kadar bu kast sisteminin izlerinden özgür değillerdir!). Kast sisteminin en derin köklerini, yani toprak sahipliğinde feodalizmin ve serfliğin kalıntılarını kökünden söktük. Büyük Ekim Devriminin tarımdaki dönüşümlerinden «en sonunda» ne olacağı «üzerine münakaşa edilebilir» (böylesi münakaşalarla meşgul olacak yurtdışında yeteri kadar yazar-çizer, Kadet, Menşevik ve Sosyal-Devrimci vardır). Şimdi bu münakaşalarla zaman kaybetmeye hiç isteğimiz yok, çünkü biz bu münakaşayı ve buna bağımlı bir koca yığın münakaşa sorununu mücadeleyle karara bağlıyoruz. Ama münakaşa götürmez olgu, küçük-burjuva demokratlarının sekiz ay boyunca mülk sahipleriyle, serflik geleneklerinin koruyucularıyla «anlaştıkları», bizim ise birkaç hafta içinde hem bu mülk sahiplerini ve hem de onların tüm geleneklerini Rus toprağının üstünden tamamiyle sürüp attığımızdır.

Dini, ya da kadınların haktan yoksunluğunu, ya da Rus-olmayan milliyetlerin baskı altında tutulmasını ve hak eşitsizliğini alalım. Tüm bunlar burjuva demokratik devrimin sorunlarıdır. Küçük-burjuva demokrasisinin filistenleri sekiz ay boyunca bunun üzerine gevezelik ettiler; dünyanın en ileri ülkeleri arasında **bu** sorunların **burjuva-demokratik** yönde **tamamiyle** çözüldüğü **tek ülke** yoktur. Bizde bunlar Ekim Devriminin yasamasıyla tamamiyle çözülmüştür. Dine karşı gerçekten

mücadele ettik ve ediyoruz. **Tüm** Rus-olmayan milliyetlere **kendi öz** cumhuriyetlerini ya da özerk bölgelerini verdik. Rusya'da kadının haklardan yoksun olması ya da tam hak eşitliğinin olmaması gibi serfliğin ve ortaçağın; bencil burjuvazi ve aptal, korkutulmuş küçükburjuvazi tarafından istisnasız dünyanın bütün ülkelerinde yeniden temcit pilavı gibi öne sürülen bu şok edici kalıntısı gibi böyle bir rezalet, kepazelik ve aşağılık şey yoktur.

Tüm bunlar burjuva-demokratik devrimin içeriğidir. Bir buçuk ve iki buçuk yüzyıl önce bu devrimin (eğer bu genel tipin her ulusal türünden bahsedeceksek, bu devrimlerin) ileri önderleri halklara, ortaçağın ayrıcalıklarından, kadının hak eşitsizliğinden, şu ya da bu dinin (ya da «din fikrinin», bir bütün olarak «dinsellik»in) ayrıcalığından, milliyetlerin eşit haklara sahip olmamasından insanlığı kurtaracaklarına söz vermişlerdi. Bu sözü verdiler, ama bu sözü tutmadılar. Tutamazlardı da, çünkü — «kutsal özel mülkiyet»e «saygı» buna engel oluyordu. Bizim proleter devrimimizde bu üç defa lanet olası ortaçağa ve bu «kutsal özel mülkiyet»e bu lanet olası «saygı» yoktu...

LENİN,
«Ekim Devriminin Dördüncü Yıldönümü Üzerine»,
14.10.1921,
Eserler, cilt 33, s. 32-34, Almanca

... P. Kievski, bir **siyasal kötülük** ile bir **ekonomik** kötülüğü «yadsıyan» veya damgalayan sloganlar arasındaki farkı anlamıyor. Fark şuradadır: Bazı ekonomik kötülükler, kapitalizmin öylesine ayrılmaz bir parçasıdır ki, siyasal üstyapı ne olursa olsun, kapitalizmi ortadan kaldırmadıkça bu kötülükleri **ekonomik** olarak

yoketmek **olanaksızdır.** Öte yandan, siyasal kötülükler, «kurulu düzen zemini üzerinde», yani kapitalizmde iktisadi açıdan tamamen olanak çerçevesinde bulunan ve kapitalizmde istisnai olarak gerçekleştirilen —kısmen bir devlette, kısmen de bir başka devlette— demokrasiden uzaklaşmayı ifade eder. Yazarın demokrasinin gerçekleştirilebilirliğinin genel koşullarını anlamadığını bir kez daha görüyoruz.

Aynı şey boşanma sorununda da sözkonusudur. Bu sorunun, **ulusal** sorun üzerine yapılan tartışmalarda, ilk kez Rosa Luxemburg tarafından ortaya atıldığını okurlar anımsayacaktır. Rosa Luxemburg, gayet doğru olan şu görüşü dile getirmiştir: demiştir ki, eğer bir devlet içinde (belli bir bölge, bir yer, vb. için) özerkliği destekleyeceksek, merkeziyetçi sosyal-demokratlar olarak, bellibaşlı bütün ulusal sorunların —**boşanmaya** ilişkin yasa da onlardan biridir— merkezi hükümetle merkezi parlamentonun yetki alanı içinde olduğunda ısrar etmemiz gerekir. Boşanma örneği açıkça gösteriyor ki, tam boşanma özgürlüğünü istemeksizin, kişi demokrat ve sosyalist olamaz; çünkü böyle bir özgürlüğün yokluğu, ezilen cinsiyet için ek bir zincirden başka birşey değildir. Kaldı ki, kadının kocasından ayrılma **özgürlüğüne** sahip olmasını tanımanın, bütün kadınları aynı şeyi yapmaya **davet** etmek demek olmadığını kavramak da güç olmasa gerektir!

P. Kievski «itiraz ediyor»:

«**Böyle** durumlarda» (yani kadının kocayı terketmek **istediği** durumlarda) «kadın hakkını **kullanamazsa**, ya da bu hakkın kullanılması **üçüncü** kişilerin isteğine, hatta daha da kötüsü, kadınla evlenmek isteyenlerin isteğine bağlıysa, bu hak neye yarayacaktır? **Böyle** bir hakkın ilan edilmesini savunacak mıyız? Kuşkusuz hayır!» Bu itiraz, **genel** olarak demokrasiyle kapitalizm

arasındaki ilişkinin hiçbir şekilde anlaşılmamış olduğunu ortaya koyuyor. Kapitalizmde, ezilen sınıfların kendi demokratik haklarını «kullanmalarını» olanaksız hale getiren koşullar istisna değildir, sistemin tipik özelliğidir. Kapitalist düzende, birçok durumda, boşanma hakkı gerçekleştirilememiş olarak kalacaktır; çünkü ezilen cinsiyet ekonomik olarak köleleştirilmiştir. Kapitalist sistemde ne kadar demokrasi olursa olsun, kadın «evcil bir köle» olarak yatak odasına, çocuk odasına, mutfağa kapatılmış bir köle olarak kalmaya devam etmektedir. Kapitalizmde halkın «kendi» yargıçlarını, resmi görevlilerini, okul öğretmenlerini, jüri üyelerini, vb. seçmesi de aynı şekilde, işçilerin ve köylülerin ekonomik olarak köleleştirilmiş olmaları nedeniyle, birçok durumda gerçekleştirilemez. Aynı şey demokratik cumhuriyet için de sözkonusudur. Bizim programımız demokratik cumhuriyeti, «halkın öz yönetimi» diye «tanımlar.» Ama bütün sosyal-demokratlar pek iyi bilirler ki, kapitalizmde en demokratik cumhuriyet bile, sadece burjuvazinin memurları rüşvetle ayartmasına, borsa ile hükümetin ittifakına götürür.

Ancak düşünmekten yoksun kişiler ya da Marksizm'e tamamiyle yabancı kişiler bundan şu sonucu çıkarırlar: öyleyse cumhuriyetin hiçbir değeri yok, boşanma özgürlüğünün hiçbir değeri yok, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkının hiçbir değeri yok! Marksistlerse demokrasinin sınıfsal baskıyı ortadan **kaldırmadığını,** bilakis sınıf mücadelesini daha arı, daha geniş, daha açık, daha keskin hale getirdiğini bilirler ve bizim de gereksindiğimiz budur. Boşanma özgürlüğü daha tam hale geldikçe, kadın «ev köleliği» nin kaynağının hak eksikliği değil, kapitalizm olduğunu daha iyi görecektir. Yönetim sistemi daha demokratik hale geldikçe, işçi kötülüğün kaynağının hak eksikliği değil,

kapitalizm olduğunu daha iyi anlayacaktır. Ulusal eşitlik daha tam hale geldikçe (ayrılma özgürlüğü olmaksızın bu eşitlik tam **olamaz**), ezilen ulusların işçileri, temel kötülüğün hak eksikliği değil, kapitalizm olduğunu daha açıkça göreceklerdir, vb. Bir kez daha belirtelim: Marksizmin abecesinden söz etmek zorunda kalmak insana utanç veriyor. Ama Kievski bunları bilmediğine göre, elden ne gelir?

Kievski boşanma sorununu, Örgütleme Komitesi'nin yurtdışı sekreterlerinden Semkovski'nin, eğer doğru anımsıyorsam, Paris'te yayınlanan «Golos»da ele aldığı biçimde tartışıyor. Semkovski'nin mantık çizgisi şuydu: Doğrusu, boşanma özgürlüğü bütün kadınlara kocalarından ayrılmaları çağrısı değildir, ama eğer bir kadına, bütün öteki kocaların kendi kocasından iyi olduğu ispatlanmaya çalışılırsa, o zaman iş aynı kapıya varır!

Bu sava sarılan Semkovski'nin unuttuğu şudur: Kaçıklık, sosyalist ya da demokrat bir kişinin görevlerini yaralayan birşey değildir. Semkovski bir kadına, bütün öteki kocaların onun kocasından daha iyi olduğunu söyleseydi, hiç kimse bunu demokratik görevlerin ihlali saymazdı. Olsa olsa, büyük bir partide büyük kaçıklar olmadan olmaz, derlerdi! Ama Semkovski, boşanma özgürlüğüne karşı duran ve karısını kendisinden ayrılmasını önlemek üzere mahkemeyi, polisi ya da kiliseyi harekete geçiren kişiyi bir demokrat olarak savunmayı kafasına koyarsa, kesinlikle inanıyoruz ki, Semkosvki'nin Yurtdışı Sekretaryasındaki arkadaşlarının **bile** çoğu —her ne kadar pek iyi sosyalistler değillerse de— onu desteklemeyi reddederdi.

Gerek Semkovski, gerek Kievski, boşanma üzerine «konuştular», konuyu anlayamadıklarını gösterdiler ve konunun özünden kaçındılar. Bu öz şudur: Kapitalizmde, istisnasız **bütün** öteki demokratik haklar gibi, bo-

şanma hakkı da bazı koşullara bağlanmıştır, sınırlı, çok biçimsel bir karaktere sahiptir ve gerçekleştirilmesi aşırı ölçüde güç bir haktır. Ama gene de hiçbir dürüst sosyal-demokrat, boşanma hakkına karşı çıkan bir kişiyi, sosyalist olmak şöyle dursun, demokrat bile saymayacaktır. Konunun özü budur. **Bütün** «demokrasi», kapitalizmde ancak çok sınırlı ölçüde ve koşullara bağlı olarak elde edilebilen «haklar»ın ilanını ve gerçekleştirilmesini içerir. Ama bu hakları ilan etmeksizin, bu haklar için dolaysız ve derhal savaşım vermeksizin, yığınları bu savaşım ruhuyla eğitmeksizin, sosyalizm **olanaksız**dır...

LENİN,
«Marksizmin bir Karikatürü ve 'Emperyalist Ekonomizm», Ağustos/Ekim 1916, Eserler, cilt 23, s. 66-69, Almanca

İŞÇİ VE KÖYLÜ KADINLARIN 1. KONGRESİNİN 5. YILDÖNÜMÜ ÜZERİNE

STALİN — 1923

Beş yıl önce, Partimizin Merkez Komitesi Moskova'da, birinci Tüm-Rusya İşçi ve Köylü Kadınlar Kongresini topladı. Bu kongreye, en azından bir milyon emekçi kadını temsilen binden fazla delege katıldı. Bu kongre, partimizin emekçi kadınlar arasındaki çalışmasında bir dönüm noktası oluşturdu. Bu kongrenin paha biçilmez değeri, Cumhuriyetimiz işçi ve köylü kadınlarının politik aydınlatılmasının **örgütlenmesinin** temelini atmasında yatmaktadır.

Bazı kişiler, bunda olağanüstü hiçbir şey olmadığını, Parti'nin, kadınlar da dahil, kitlelerin politik eğitimi ile her zaman uğraştığını, kadınların politik eğitiminin, işçilerin ve köylülerin saflarından sağlam kadrolara sahip olur olmaz, ciddi bir anlam taşımayacağını düşünebilirler. Bu düşünce tarzı tamamen yanlıştır. Şimdi, iktidar işçilerin ve köylülerin eline geçtiği için, emekçi kadınların politik eğitimi birincl öneme sahiptir.

Ve şu nedenle:

140 milyonluk ülkemiz nüfusunun en azından yarısını, çoğunluğu işçi ve köylü kadınlardan oluşan cahil, az bilinçli, sindirilmiş kadınlar oluşturur. Ülkemiz cid-

diyetle yeni bir sovyet yaşamı kurmaya koyulduğuna göre, nüfusun yarısını temsil eden bu ülke kadınlarının, sindirilmiş, az bilinçli, cahil kalmaya devam ederlerse, ileriye doğru her harekete engel teşkil edecekleri açık değil midir?

Kadın işçi, erkek işçiyle omuz omuzadır, sanayimizin kurulması ortak eserinde, kadın işçi, erkek işçiyle beraber çalışmaktadır. Bilinçliyse, politik bakımdan eğitilmişse, kadın işçinin ortak eserde payı bulunabilir; eğer sindirilmiş ve cahilse, kadın işçi, elbette kötü niyetinden değil, ama eğitimden yoksun olması sebebiyle, ortak eseri yıkabilir.

Köylü kadın, köylü erkekle omuz omuzadır, köylü kadın erkekle beraber kırsal ekonomimizin gelişmesi, ilerlemesi ve çiçeğe vurması ortak eserinde çalışmaktadır. Bilisizlikten ve bilgisizlikten kurtulursa, köylü kadın bu esere muazzam fayda sağlayabilir. Ve tersine: bilgisizliğin esiri kalırsa, köylü kadın eserin bütününü köstekleyebilir.

İşçi ve köylü kadınlar, işçi ve köylü erkekler gibi özgür vatandaşlardır. Kooperatiflerimizi, sovyetlerimizi seçerler, kooperatiflerimize, sovyetlerimize seçilebilirler. İşçi ve köylü kadınlar politik olarak eğitilmişler ise, kooperatiflerimizi ve sovyetlerimizi düzeltebilir, sağlamlaştırabilir ve geliştirebilirler. Eğer işçi ve köylü kadınlar aydınlatılmamış ve bilisiz iseler, sovyetleri ve kooperatifleri zayıflatabilir ve mahvedebilirler.

Nihayet, işçi ve köylü kadınlar, ülkemizin geleceği olan gençliğimizin anaları ve eğiticileridirler. Annenin Sovyet rejimine sempati duymasına, ya da burjuvazinin, papazların, kulakların peşine takılmasına göre, kadınlar çocukları ya ruhen sakatlayabilir ya da bize ülkemizi ileri götürecek ruhen sağlam bir gençlik eğitebilirler.

İşte bu nedenle, işçi ve köylülerin yeni bir yaşam

kurmaya başladıkları şu sıralarda, işçi ve köylü kadınların politik eğitimleri, başlıca görevdir, burjuvazi üzerinde gerçek zafer için son derece önemli bir önkoşuldur.

İşte bu nedenle, emekçi kadınların politik eğitimi eserinin başlangıcını temsil eden, işçi ve köylü kadınların birinci kongresinin anlamı gerçekten paha biçilmezdir.

Beş yıl önce, işçi ve köylü kadınların ilk kongresinde, Partinin önünde duran görev, yüzbinlerce **işçi kadını** yeni bir yaşamın, sovyet yaşamının kurulması ortak çalışmasına çekmekti. O zamanlar ilk sıraları, emekçi kadınların en uyanık ve en bilinçli unsurları olmaları sıfatıyle, sanayi bölgelerindeki işçi kadınlar duruyordu. Daha yapılacak çok şey olmasına rağmen, geçmiş beş yıl içinde bu açıdan bir hayli şeyin yapıldığını kabul etmek gerekir.

Şimdi Partinin önündeki görev, milyonlarca **köylü kadını**, sovyet yaşamımızın örgütlenmesi ortak çabasına çekmektir. Beş yıllık çalışma, köylü kadınlar arasından bir dizi yönetici kadın çıkmasını sağlamıştır. Yönetici köylü kadınların saflarının, yeni, politik bakımdan bilinçli köylü kadınlarca doldurulacağını umuyoruz. Partinin bu görevin de üstesinden geleceğini umuyoruz.

STALİN,
10.11.1923,
Eserler, cilt 5, s. 305-307, Almanca

ULUSLARARASI KADINLAR GÜNÜ

J.V. STALİN — 1925

İnsanlık tarihinde, ezilenlerin hiçbir büyük hareketi, emekçi kadınların katılımı olmadan yürümemiştir. Ezilenlerin arasında en ezilenler olan emekçi kadınlar, özgürlük eyleminin büyük yolunun kenarında kalmadılar ve kalamazlardı. Kölelerin kurtuluş hareketi, bilindiği gibi, yüzlerce ve binlerce büyük kadın şehit ve kahramanı yaratmıştır. Serflerin özgürlüğü için savaşanların oluşturduğu sıralarda, onbinlerce emekçi kadın vardı. Ezilen kitlelerin kurtuluş hareketinin en güçlüsü olan, işçi sınıfının devrimci hareketinin, bayrağı altında, milyonlarca emekçi kadını toplaması şaşılacak birşey değildir.

Uluslararası kadınlar günü, işçi sınıfının kurtuluş hareketinin büyük geleceğinin habercisi ve yenilmezliğinin delilidir.

Emekçi kadınlar, işçi ve köylü kadınlar, işçi sınıfının büyük yedek kuvvetlerini teşkil ederler. Bu önemli yedek kuvvet nüfusun yarısından çoğunu oluşturur. Kadın yedek kuvveti, işçi sınıfının yanında mı, karşısında mı olacaktır? Proleter hareketinin kaderi, proleter devriminin ve proleter iktidarının zaferi ya da yenilgisi buna bağlıdır. İşte bu yüzden proletaryanın ve onun en

ileri müfrezesi olan Komünist Partisi'nin görevi, kadınları, işçi ve köylü kadınları, burjuvazinin etkisinden kurtarmak ve bunları proletaryanın bayrağı altında, politik olarak eğitmek ve örgütlemek için kesin mücadele vermektir.

Uluslararası kadınlar günü, emekçi kadınlardan oluşan yedek gücü, proletaryanın yanına çekmek için bir yöntemdir.

Fakat emekçi kadınlar sadece bir yedek güç oluşturmazlar. Onlar, işçi sınıfının doğru politikası sonucu, işçi sınıfının, burjuvaziyle savaşacak olan gerçek bir ordusu olabilirler ve olacaklardır. Emekçi kadınların bu yedek gücünü, proletaryanın büyük ordusunun yanında çarpışan bir işçi ve köylü kadınlar ordusu haline getirmek: işte işçi sınıfının kesin ikinci görevi.

Uluslararası kadınlar günü, işçi ve köylü kadınları, işçi sınıfının bir yedeğinden, proletaryanın kurtuluş hareketinin aktif bir ordusuna dönüştürmek için bir araç olmalıdır.

STALİN,
«Uluslararası kadınlar günü için»
Pravda, 8 Mart 1925,
Eserler, cilt 7, s. 41/42 Almanca

Komünist Enternasyonal I. Kongresi

KADIN İŞÇİLERİN SOSYALİZM MÜCADELESİNE ÇEKİLMESİNİN GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE KARAR

Komünist Enternasyonal Kongresi, gerek kendisi tarafından konulan görevlerin başarısı, ve gerekse de dünya proletaryasının nihai başarısı ve kapitalist düzenin tümden ortadan kaldırılmasının, işçi sınıfından kadın ve erkeklerin birbirine sıkı sıkıya bağlı, ortaklaşa mücadeleleri ile güvence edilebileceğini tespit eder.

Kadın gücünün iktisadın bütün alanlarında muazzam büyüyen kullanımı, dünyadaki bütün değerlerin yarıdan az olmayan kesiminin kadın eliyle üretilmesi gerçeği, diğer yandan proleter kadınların yeni komünist toplum düzeninin inşasında, özellikle komünist ev ekonomisine geçişte, aile biçiminin reformunda ve, görevi çalışkan, dayanışma ruhuyla dolu sovyet cumhuriyetleri vatandaşları yetiştirmek olan; çocukların sosyalist toplumsal eğitiminin yürütülmesinde oynadıkları önemli rolün tanınması — bütün bunlar, bütün güçleri ve enerjileriyle proleter kadınları parti için kazanmaya çalışmayı ve aile hayatında komünist ahlakla eğitmek amacıyla bütün araçları kullanmayı, Komünist Enternasyonale bağlı bütün partilerin acil görevi durumuna getirmektedir.

Proletarya diktatörlüğü, ancak işçi sınıfından kadınların canlı ve etkin katılımı ile gerçekleşebilir ve korunabilir.

Komünist Enternasyonal II. Kongresi

Zinovyev: Şimdi, bir de kadın ve gençlik örgütü sorunu kaldı. Bu sorunlara önem vermediğimizden dolayı değil — bu sorunlar önemlidir — aksine bu sorunları yarım saat içinde geçiştirmek istemediğimizden, bu iki sorunun yeni Yürütme'ye devredilmesini öneriyoruz. Bundan dolayı, oldukça genişletilecek olan yeni Yürütme'ye, kadın ve gençlik örgütü temsilcileri ile birlikte bu sorunu bırakmak istiyoruz.

(Kadın sorunu ve gençlik sorununun Yürütme'ye bırakılması, azınlığa karşı kararlaştırılır.)

Komünist Enternasyonal III. Kongresi

KADINLAR HAREKETİNE İLİŞKİN RAPOR

Söz, yoldaş Clara Zetkin'in.

Clara ZETKİN: Kadın ve erkek yoldaşlar! Yürütme Kurulu («Exekutive»: Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu; KEYK — ÇN) Uluslararası Sekreterliğinin verdiği, kadınlar arasında komünist çalışma yürütme görevi uyarınca, komünist kadınlar hareketi ve Komünist Kadınlar Konferansı hakkında kısa bir özet sunacağım.

Hiç kuşku yok ki, gerek tek tek ülkelerdeki komünist kadınlar hareketinin gelişmesi konusunda, buralarda giderek daha büyük kadın yoldaş kitlelerinin bilinçlice komünist partisi etrafında toparlanmalarıyla, gerekse en geniş politize olmuş kadın kitlelerinin proleter devrim hizmetine sokulmasına ilişkin çabaların uluslararası alanda birleştirilmesi konusunda, geçen yıl içinde çok sevindirici bir gelişme kaydettik. Bu, hem siyasi iktidarı ele geçirme ve proletarya diktatörlüğünü kurma mücadelelerinde, hem de —Rusya'da olduğu gibi— proletaryanın iktidarı ele geçirmiş olduğu ülkelerde bu kazanımların savunulması ve komünist inşa konusunda geçerlidir. Fakat kaydedilen ilerlemelerin yarattığı sevince, acı bir damla da karışıyor. Çoğu ülkelerde komünist kadınlar hareketinin kaydettiği ilerlemeler komü-

nist partisinin desteği olmaksızın, ve evet, hatta şurda burda komünist partisinin açık ya da gizli direnişine rağmen elde edilmiştir. Henüz şu gerçek yeterince kavranmamıştır: Kadınlar devrimci mücadelelere bilinçle, hedef şaşmaz biçimde, emin adımlarla, fedakarca katılmadıkları sürece ne proletarya içsavaşla egemenliği kazanabilir, ne de kendi diktatörlüğünü kurduktan sonra komünist toplumun inşasına başlayabilir.

Daha savaştan önce bile komünist işçi hareketi içinde, proletaryanın ekonomik ve siyasi mücadelelerini kadın kitlelerinin katılımı olmaksızın yürütemeyeceği, herkesin nasılsa bildiği bir gerçek olarak («Binsenwahrheit» — ÇN) kabul ediliyordu. Şurası muhakkak ki, eski sosyal - demokrat partilerin pratiği, sendikaların pratiği, dudak ucuyla teslim edilen bu olgunun çok çok gerisinde kalmıştır. Kadının faaliyeti şöyle ya da böyle bir siyasal ve sendikal hizmetçilik görevi olarak görülmüş ve gerçek anlamıyla, yani proleter kurtuluş mücadelesinin önemli bir unsuru olarak değerlendirilmemiştir.

Fakat kadın ve erkek yoldaşlar, şimdi proletarya için işler çok daha başkadır. Şu anda proletaryanın iktisadi mücadeleleri kapitalizmin artan soysuzlaşması şartlarında cereyan ediyor. Bu ne anlama gelir? Bu mücadelelerin öncekilerden daha acılı, daha çok fedakarlık gerektiren, daha zor olduğu anlamına. Bir başka şey daha: Bunların sonuç olarak daha yüksek bir hedefi amaçladıkları anlamına da. Yalnızca yoksulluğun iş saatlerinin kısaltılması, bir kaç kuruş daha fazla ücret, daha uygun çalışma koşullarıyla hafifletilmesi hedefini değil! Hayır, bugün sonuç olarak tüm iktisadi mücadeleler tek bir hedefe yönelmektedir: Üretimde kontrolün ele geçirilmesi, ve ardından devrimci proletaryanın üretim araçlarına sahip olması. Proletaryanın siyasi mücadeleleri artık küçük reformlar ve tavizler, dilenilmiş

çorbalar ve biçimsel siyasal haklar uğruna verilmiyor. Tek kelimeyle: Bunlar burjuva toplumunun reformdan geçirilmesini değil, paramparça edilmesini amaçlıyorlar. Bunlar kapitalizm için olmak ya da olmamak, komünizm için olmak ya da olmamak uğruna veriliyor. Bunlar kapitalist ekonominin çöküşünün ve içsavaşın kızgın atmosferinde cereyan ediyorlar. Proletaryanın mücadelesinin bu anlamı gözönünde tutulursa, bu mücadelenin kadınların katılımından vazgeçebileceği kesinlikle düşünülemez. Buna eklenen bir gerçek daha var. Şimdi sözkonusu olan, önce olduğundan çok daha büyük kadın kitlelerini kapitalizmin, burjuva devletin yıkılması için verilen devrimci mücadelenin içine atmak, onları yönlendirmek ve eğitmek, komünist inşa için hazır ve yetenekli duruma getirmektir. (Canlı alkışlar)

Daha savaştan önce Avrupa'da 5-6 milyonluk bir kadın nüfus fazlalığı vardı. Şimdi bu fazlalık yapılan hesaplamalara göre aşağı-yukarı 15 milyon dolaylarındadır. Önceden kadın nüfus fazlalığı salt büyük sanayi devletlerinde varken, Balkan ülkelerinde erkek nüfus fazlalığı varken, bugün büyük sanayi devletlerinde kadın nüfus fazlalığı önemli ölçüde artmıştır ve Balkan ülkelerinde de artık bir erkek nüfus fazlalığı bulunmamakta, hatta tam tersi durum bizzat buralarda da giderek daha belirginleşmektedir. Bu koşullarda insan siyasi iktidarı ele geçirme mücadelesi konusunda ne düşünür, insan kadının bilinçli ve mutlu, anlayış dolu katılımı olmaksızın, komünist düzenin nasıl inşa edileceği konusunda ne düşünür? Yukarda sözünü ettiğim rakamlar, bize şunu gösteriyorlar: Giderek daha fazla proleter kadın kitlesi doğrudan doğruya kapitalist sömürünün tahakkümü altına girmekte ve bu yüzden onlar doğrudan doğruya çektikleri yaşam sıkıntısı nedeniyle

burjuva düzenine karşı mücadeleye itilmektedirler. Fakat başka birşey daha var. Yani, görünen o ki, kendi evcağızlarında, ailelerinin arasında bir cennet bahçesine sahiplermiş gibi görünen, huzur ve mutluluk dolu burjuva kadınlarının sayısı azalmaktadır. Hayır, günümüzde burjuva kadınları bile artık, kamu yaşamı, günümüzdeki mücadele karşısında edilgen ve vurdumduymazlık içinde katılıp kalamamaktadırlar. Bunların milyonlarcası çalışan kadın durumuna gelmiştir, kapitalizm egemen olduğu sürece, iki cinsiyet arasındaki rekabet mücadelesi bunların hayatlarını kazanmalarını ve yaşamlarının içeriğini kavgayla doldurmaktadır. İçsavaşın sonuçları burjuva aile yaşantısının içine de öylesine sert işlemiştir ki, bunun eski vurdumduymazlık ve siyasi aldırmazlık duvarları artık yıkılmaya başlamıştır.

Kadın ve erkek yoldaşlar, ben bu gelişme sürecinin burjuva kadının dünyasında ne anlama geldiğini abartacak en son kişiyim. Fakat bunu küçümsememeliyiz de. Muhakkak ki, yıkılan kapitalizm ve sınıf mücadelesinin keskinleşmesi çağında burjuva köklerinden koparılan kadın kitleleri, ancak zorlukla devrimci öncü birliklere dönüşeceklerdir. Böyle bir gelişme olacağını hesaplayamayız, hesaplamaya kalksak ahmak olurduk. Burjuva kadın kitleleri, diktatörlüğün kurulması için tayin edici öneme sahip olan meydan savaşlarını verecek olan proletaryanın geniş mücadele alaylarının güçlenmesine de yardım etmeyeceklerdir. Fakat bunların içsavaş döneminde küçük muharebelerde görev alabileceklerini de gözden kaçırmamalıyız. Ayrıca, bunların burjuva kampa, can düşmanımızın kampına huzursuzluk, bozulma, çözülme ve böylece zayıflık da taşıyabileceklerini gözden kaçırmamalıyız.

İşte bu yüzden, —söylediklerimi toparlayacak olursam— görüşümce eğer her ülkenin komünist partisi er-

kekleri devrime yönlendirmede olduğu gibi, aynı enerjiyle proletaryanın vereceği meydan savaşları için kadınları da kendine çekmez, devrimci eğitimden geçirmezse, bu devrime ve devrim için kitlelerin harekete geçirilmesine muazzam zarar verecektir. Kadınları da bilinçli üyeler olarak devrime katmak ve eğitmek için çaba göstermeyen tüm yoldaşları, devrimin bilinçli baltalayıcıları olarak adlandırıyorum.

Yoldaşlar, Yürütme Kurulu («Exekutive» — ÇN), en geniş kadın kitlelerini III. Enternasyonal bayrağı etrafında kümeleme çabalarını manen ve maddeten destekleme çabası gösterdiğinden, bu konuda tüm ülkelerin komünist partilerinin işlediği günah, o kadar da hissedilen bir olgu olmamıştır. Yürütme Kurulu Başkanı yoldaş Zinovyev, kadınlar arasında komünist çalışmanın tüm komünist çalışmanın yarısı anlamına geldiği konusunda tam bir anlayış göstermiştir. Ve böylece Yürütme Kurulu, II. Dünya Kongresinden sonra, tek tek ülkelerde komünist kadınları partilerde toplama ve onları ardından uluslararası planda birleşik bir halde mücadeleye sokma çabalarını manevi, siyasi ve parasal araçlarla desteklemiştir. Böylelikle Yürütme Kurulu çeşitli ülkelerdeki inançlı ve eğitilmiş kadın komünistlerin oluşturduğu küçük öncü gruplarının verdiği can-ı gönülden mücadeleyi kolaylaştırmış, teşvik etmiş ve daha başarılı olmasını sağlamıştır. Bizim elde etmiş olduğumuz şey, tek tek ülkelerde, genellikle hiçbir destek görmeksizin, hatta sert bir dirençle karşılaşmalarına rağmen, üçüncü Enternasyonal sancağı etrafında toplanan komünist kadınların küçük bayrakçığının şeref ve mutluluğudur.

Böylece geçen yıldan bu yana bir dizi ülkede komünist kadınların en geniş proleter kadın kitlelerini devrimci biçimde harekete geçirme ve eğitmeye ilişkin

planlı çalışmaları uygulamaya konmuştur. Bu konuda Rus Komünist Partimizin çalışması yeni bir çığır açmakta, örnek oluşturmaktadır. Almanya'daki komünistler de eski Spartaküs Birliği'nde ve daha sonraları Birleşik Komünist Partisi'nde kuruluşunun ilk gününden itibaren planlı ve hırslı bir biçimde kadınları örgütler içinde mücadelenin yükünü eşit olarak paylaşan üyeler haline getirmek üzere çaba göstermişlerdir. Aynı şekilde Bulgaristan'da da güç dolu, amacını çok iyi bilen bir komünist kadınlar hareketi mevcuttur, bu öyle bir kadınlar hareketidir ki, gerçekten de tümüyle komünist anlamda, kadınlar ve erkeklerin ortak çaba, ortak eylemleriyle proleter ve köylü kadınların en geniş kitlelerini devrimci mücadeleye kazanmaları hedefine yönelmiştir. Fakat diğer ülkelerde gerçekte henüz başlangıç, hatta bazılarında daha hala bu tür planlı bir çalışmaya başlangıç bile yoktur.

Umuyoruz ki, Uluslararası Kadınlar Konferansımız ve bu Kongre, tüm komünist partilerine bugüne kadar ihmal ettikleri ya da zevahiri kurtarmak için ancak ekşi bir suratla, istemeye istemeye yerine getirdikleri ödevlerini hatırlatır. İkinci Uluslararası Kadınlar Konferansımız, çeşitli ülkelerdeki komünist kadınların ve Yürütme Kurulunun nasıl bir azim ve başarıyla birlikte çalıştıklarının kanıtı olmuştur. Geçen yıl Moskova'da yapılan Birinci Uluslaraarası Kadınlar Konferansına yalnız 16 ülkeden delege gönderilmiş ve yalnızca 20 karar oyuna sahip delege katılmıştı, buna ek olarak birkaç da danışman konuk vardı. Buna karşılık bugünse, yoldaşlar, uluslararası oturuma 28 ülkeden kadın ve erkek temsilci gelmişti. 82 delege katılmıştı, bunlardan 61'i karar oyuna, ve 21 tanesi salt danışma oyuna sahipti. İkinci Enternasyonal'in çalışmalarında kadınların uluslararası devrimci atılımını sağlama çabaları, hiç bir

zaman bir oturumda bu kadar başarıyla görülmedi. Evet, hatta katılan delege kadınların sayısını bir kenara bıraksak, salt üçüncü Enternasyonal sancağı etrafında gruplaşan ülkelerin büyük sayısına yöneltsek bile bakışlarımızı, hatta hiçbir uluslararası burjuva kadın konferansının bile bu Moskova Konferansı kadar gerek katılım, gerekse önem ve anlam bakımından bunca geniş kapsamlı ve zengin olmadığını söyleyebiliriz. Ve özellikle öne çıkan, tarihsel bakımdan çok anlamlı bir hamle: Bu Konferansa Doğu ülkelerinden kadınlar da katılıyorlar.

Yoldaşlar, belki de, Yakın ve Uzak Doğu'dan delegasyonların görüntüsü, yalnızca estetik ışığında değerlendiren herhangi birine yakın ve cazip görünecektir. Fakat delege kadınların varlığında biçimlenerek Konferansa taşınan şey, uzak ülkelerin değişik, alışılmadık havası, hatta Doğu'nun masalsı havası olmanın çok ötesindeydi. Konferansta yaşanan şey, unutulmayacak, ölümsüz öneme sahip muazzam bir tarihsel andı. Doğu'dan gelen kadın delegasyonlarının görüntüsü neler göstermekteydi bizlere? Doğu halklarının uyanmaya ve mücadeleye atılmaya başladıklarını, hatta ezilenlerin de ezilenleri olan kadınların yüzyıllarca, binyıllarca çok çok eski dinsel ve toplumsal inançlar, kurallar, alışkanlıklar, gelenekler altında yaşadıktan sonra, devrimci mücadeleye başlamakta olduklarını göstermekteydi. Yakın ve Uzak Doğu'dan kadınların Konferansta görülmeleri Doğu'nun devrimcileştirilmesinin ne büyük ve ne derin bir ilerleme gösterdiğinin bir işaretiydi. Ve bu Batı'daki bizler, tüm kapitalist ülkelerdeki proleterler için son derece büyük bir öneme sahiptir. Çünkü İngiliz, Fransız proletaryasının verdiği kurtuluş savaşları yalnızca kendi ülkelerinde değil, aynı zamanda Hindistan ve İran'ın kızgın diyarlarında, Çin'in çok çeşitli bi-

çimlere sahip topraklarında ve Uzak ve Yakın Doğu'nun tümünde de verilmektedir. Yoldaşlar! Doğulu kadınların bize gelmeleri, III. Enternasyonal'in devrimci mücadelesinin muazzam, çok geniş kapsamlı anlamını kanıtlamaktadır. O, bugüne kadar Doğu halklarının gerçek umuduna, güvenine sahip olan ve tüm insanlığı kapsayan ilk Enternasyonal olan tek ve biricik örgüttür. «Enternasyonal insanlık olacaktır», tüm insanlık olacaktır. Bu, Doğulu kadın temsilcilerinin ortaya koydukları tablonun Konferansa bağlı olan anlamıydı.

Şimdi de Komünist Kadınlar Uluslararası Konferansı'na bir göz atalım. Komünist Kadınlar Hareketi adı verilen şeyin hedefleri ve görevleri, mensubu olmaktan gurur duyduğumuz III. Enternasyonal'in hedefleri, görevleri, temel ilkeleri ve taktikleri tarafından verilmiştir. Konferans için sözkonusu olan, bu temel ilkeleri savunmak için, bu taktiği kapitalist dünyaya karşı mücadelede, ona ait olan her şeye karşı mücadelede gerekli silahlarla silahlanmak için malzemeyi yaratmaktı. Bu yüzden Konferans yaptığı çalışmaların büyük bir bölümünü, kadınlar arasında komünist çalışma yapılırken komünist partiler hangi biçim ve yöntemleri uygulamalı ve tek tek ülkelerin komünist kadınları ve partileri arasında olduğu kadar, Moskova'daki Komünist Kadınlar Enternasyonali'yle ve onun kanalıyla III. Enternasyonal Yürütme Kurulu'yla, ortak yegane yönetim ve önderlik olarak en yakın ve sağlam ilişkiler nasıl kurulmalıdır konularına ilişkin olan iki soruya ayırmıştır.

Kadın ve erkek yoldaşlar! Konferans bu soruların ortaya konması ve kararlar alınması sırasında en üst bir temel ilke tarafından yönlendirilmiştir. Özel bir komünist kadınlar örgütü yoktur. Yalnızca tek bir hareket, komünist kadınların komünist partiler içinde komünist erkeklerle birlikte tek bir örgütü vardır. Komü-

nist erkeklerin hedef ve görevleri bizim de hedef ve görevlerimizdir. Devrimci güçleri herhangi bir biçimde bölebilecek ve proletaryanın siyasi iktidarı ele geçirmesi ve komünist toplumu inşaya ilişkin bugünkü büyük hedeflerinden saptıracak özel bağlılıklar, kendi kendine içten kaynayışlar yok. Komünist kadınlar hareketi hem kadınların hem de erkeklerin, en geniş kadın kitlelerini proletaryanın devrimci sınıf savaşımı için, kapitalizme boyun eğdirme savaşımı için ve komünist inşa için komünist partisi içinde güçlerinin planlı bir organizasyonundan başka bir anlama gelmez.

Fakat yoldaşlar, organizasyon ve çalışmanın birlikteliği konusundaki bu temel ilke, eski sosyal - demokrat partiler tarafından da benimsenmiştir. Fakat bu temel ilkeyi onlar öyle bir dargörüşlülükle, öyle bir küçük hesapçılıkla, eşitlik ilkesini öyle mekanik bir biçimde uyarlayarak uyguladılar ki, bu temel ilke hiç de kadınların güçlerinin devrimin hizmetinde zincirlerinden kurtulması ve en güçlü biçimde etkin olması anlamına gelmedi. Biz komünistler fiiliyatta, pratikte devrimciyiz. Kadın ve erkek proleterlerin çıkarları ve mücadelelerinin ortak olduğuna ilişkin en üst temel ilkeyi herhangi bir şekilde gözden kaybetmeksizin, biz kadınlar arasında komünist çalışma yaparken hesaba katılması gereken varolan somut koşullar konusunda gözlerimizi açık tutuyoruz. Kadının faaliyeti, siyasal uyanışı, politik mücadelesi önünde engel oluşturan ve daha da katmerli biçimde toplumsal kurumlarda, aile yaşamında ve de toplumsal önyargılarda varolan toplumsal koşulları unutmuyoruz. Bin yıllardır süregelen uşaklığın, kadının ruhunda, psikolojik yapısında miras bıraktığı yıkımı açıklıkla görüyoruz. Bu yüzden örgütlerin birlikteliğine karşın, kadın kitlelerine yaklaşmak ve onları ko-

münistler olarak toparlamak ve eğitmek için özel organlara, özel tedbirlere gereksinim var.

Bu tip organlar olarak, yönetici ve yönlendirici parti kurullarında kadın ajitasyon kurulları ya da komisyonları, veyahut partiler artık ne ad vermek istiyorlarsa buna, kurulmasını öneriyoruz. Ve de bu kurullar, en küçük yerel grubun yönetiminden tutun da, ta en üst merkezi yönetime kadar oluşmalıdırlar. Bu organlara kadın kurulları adını veriyoruz, çünkü bunlar kadınlar arasındaki çalışmayı yürütmelidirler, yoksa bunların yalnızca kadınlardan oluşmasını istediğimizden değil. Tam tersine. Eğer kadın kurullarına daha büyük siyasi deneyimleri ve yetenekleriyle erkekler de katılırlarsa, bunu selamlarız. Bizim için önemli olan, bu kurulların planlı ve sürekli olarak kadın kitleleri arasında faaliyette bulunmalarıdır; kadının yaşantısını etkileyen tüm yoksunluklar, tüm çıkarlar konusunda tavır almalarıdır; toplumsal yaşamın tüm alanlarında milyonlarca ve on milyonlarca proleter ve yarı-proleter kadının yararına bilgiyle donatılmış ve enerjik bir biçimde harekete geçmeleridir. Bu kadın kurulları, elbette ki ancak tüm partinin organlarıyla en yakın örgütsel ve ideolojik ortaklık içinde etkin olabilirler ve olmalıdırlar. Fakat şu da doğaldır ki, eğer görevlerini başarıyla yerine getireceklerse, insiyatif kullanma hakkına ve belirli bir hareket özgürlüğüne de gereksinimleri vardır. Bilebildiğim kadarıyla, Rusya, Almanya, Bulgaristan'daki komünist partiler bu talepleri yerine getirmektedirler, ya da yerine getirebilmek için cidden çaba göstermektedirler.

Kadınlar arasında çalışacak olan parti organları planlı olarak ajitasyon, örgütleme ve eğitim çalışmaları yapmalıdırlar. Sözle, yazıyla, el altında bulunan tüm araçlarla. Çalışmaları sırasında şurasını unutmamalıdırlar ki, yalnızca söylenen ya da yazılan sözler değil, her-

şeyden önce çalışma ve mücadelede en geniş kitleleri toparlamak ve eğitmek için en önemli ve en vazgeçilmez araçlardır. Bu yüzden kadın kurulları çabalarını komünist partisinin tüm eylemlerine, proleter kitlelerin tüm mücadelelerine kadını bağımsız ve aktif unsur olarak çekmeye yöneltmelidirler. Şimdi daha çok devrimci mücadelenin önünde engel oluşturan kadınlar, mücadelenin itici güçleri durumuna gelmelidirler. Çünkü, yoldaşlar, kendimizi kandırmayalım: Kadın kitleleri ya devrime ait olacaklardır, ya da karşı-devrime! Şuna güvenmeyin ki, içsavaş giderek daha keskin biçimlere büründüğü için, kadının da nerede durduğu ve ne için savaştığı konusunda kendi kendine karar verecektir. Eğer siz komünistler en geniş kadın kitlelerinin devrimci kampa katılmasına çalışmazsanız, o zaman burjuva partileri, kadınların karşı-devrim kampında toplanmalarını sağlayacaklar ve Scheidemann'lar ve Dittmann'lar tüm çeyrek, tüm yarım enternasyonaller kadınları devrim ve karşı-devrim arasındaki öyle bir sınır bölgesinde tutmaya çabalayacaklardır ki, bu günümüzde karşı-devrimin ve burjuva toplumun en sağlam korunma duvarıdır.

Bu gerçek nedeniyle, yoldaşlar, bu kadın kurulları kanalıyla proleter kadınları, komünist kadınları yalnızca legal çalışmaya değil, illegal çalışmaya da çekmek için çaba göstermelidirler. Bu çok doğal bir şeydir. Kuryelikten başlayarak, kadınların sadakat ve beceriyle yürütebileceği illegal çalışmalar vardır. Aynı şekilde şu da çok doğal bir şeydir ki, komünist partiler proletaryanın tüm savaşımlarına en geniş kadın kitlelerini aktif unsur olarak katmaya çabalamalıdırlar. Çalışma saatlerinin uzatılmasına karşı yapılan grevden tutun da, sokak gösterilerine ayaklanmaya, silahla yürütülecek mücadelelere kadar. Devrimci savaşımın, içsavaşın hiçbir evresi, hiçbir biçimi yoktur ki, özgürlüğünü komünizmde ara-

yan kadınların da sorunu olmasın. Size sunduğumuz karar, burada sizin önünüzde geliştirmiş bulunduğum temel ilkeleri içermektedir.

Tek tek ülkelerdeki komünist kadınların kendi aralarındaki ve Moskova'daki Sekreterlik'le olan ilişkilerine ilişkin olarak, komünist partilerden şunları talep ediyoruz: ilkönce tek tek her ülkede birbirleriyle ve Moskova'daki Sekreterlik'le bağ içinde bulunacak muhabir kadınlar seçilmesi; daha sonra Moskova'daki Enternasyonal Kadın Sekreterliği'nin hizmetine Batı Avrupa'da bir yardımcı örgütün verilmesi.

Bu Konferansın çalışmalarını değerlendirirken, özellikle önemli bir karara dikkat çekmeyi unuttum. Sendikalar içindeki komünist hücrelerin dikkatini; çalışmalarıyla kadın işçileri de kapsamlarına almaya ilişkin çok acil göreve çekmeliyiz. Kadın işçiler, sendikal mücadele gündemde olduğu ölçüde sömürücülüğe karşı; fakat olanaklı olduğunca da sendika bürokrasisine karşı mücadele etmelidirler. Tam da çalışan kadınların çıkarlarını temsil etme konusunda, sendikalardaki komünist yoldaşlar sendika bürokrasisine saldırabilmek için geniş bir hedefe sahiptir. Bu sendika bürokrasisi çalışan kadınların çıkarlarına tam üç kez ihanet etmiştir. O, kapitalizm uğruna şu slogandan vazgeçerek onlara ihanet etmiştir: Kadın-erkek farkı gözetilmeksizin eşit ise eşit ücret. O, onlara, savaş sonunda ilkönce kadınlar fabrikalardan, memuriyetlerden atılırken hiç direnmemekle, hatta onaylamakla ikinci bir kez ihanet etmiştir. Neden? Çünkü, siyasi geriliği yüzünden, aç kadından erkekten daha az korkarlar da ondan. Ayrıca, riyakarca, kadına sokak orospuluğunun ya da bir lokma ekmek uğruna evliliğin yolu açıktır ya, işte ihtiyaçlarının karşılanması garanti altındadır diye yutturmaya çalışırlar. Sendika bürokrasisi çalışan kadınların çıkar-

larına üçüncü bir kez daha ihanet etmiştir: İşsiz kalan kadının önüne tazminat olarak işsiz kalan erkekten çok daha küçük bir kemik atılır ya da hiç atılmaz. İşte bu bağır bağır bağıran haksızlığa karşı çıkmamakla. İşte bunlar, görüşümce fabrikalardaki kadınları devrimci savaşçılar olarak eğitebilmek için, sendikalar içindeki komünist hücreler tarafından gözönüne alınması ve yararlanılması gereken olgulardır. Ayrıca, proletaryanın siyasi iktidarı ele geçirmesinden sonra kadınların mesleki ve sendikal alanlarda komünist inşa için eğitilmelerinin büyük önemi de takdir edilmelidir.

Fakat biz gene Konferansın kararlaştırdığı, ya da daha doğrusu Kongre'ye sunmayı kararlaştırdığı, tek tek ülkelerdeki komünist kadınların daha iyi enternasyonal ilişkileri olması amacına yönelik kararlara dönelim. Daha önce, komünist partilerin birbirleriyle ve Moskova'daki Komünist Kadınlar Sekreterliği ile düzenli, sürekli ilişki içinde olmak üzere enternasyonal kadın muhabirler seçmeleri gerektiğine değindim. Fakat bu Sekreterlik de daha faal duruma getirilmelidir. Biz onun komünist kadınlar için salt çalışmalarının, mücadelenin bilgilenme (Enformasyon — ÇN) organı olmasını değil, fakat proleter kadınların proletaryanın savaşımlarına devrimci eylemini, katılımını birleştiren, keskinleştiren ve arttıran yönetici ve yönlendirici bir organ olmasını istiyoruz. Bu amaçla yurtdışında yardımcı bir örgüt yaratılmalıdır. Sekreterliğin kendisi Moskova'da kalmalıdır ve bunun tek nedeni Yürütme Kurulu'yla daha yakın örgütsel ilişki içinde bulunmak değildir. Hayır, yalnızca, bizzat Yürütme Kurulu'nun da merkezinin Moskova'da kalmasını gerektiren aynı somut, tarihsel nedenden dolayı. Çünkü Moskova devrimin yüreği, çünkü Moskova devrimci Rusya'nın başkentidir, çünkü devrimci savaşımın deneyimleri sel gibi buraya akmak-

ta ve teorik vargılar ve pratik yolgöstericiler olarak kullanılabilmektedir. Yoldaşlar! Batı Avrupa'daki alçakgönüllü bir yardımcı örgütün Moskova'daki Yürütme Kurulu Kadın Sekreterliğine değerli hizmetlerde bulunacağından eminiz, ve bu yüzden oybirliğiyle aldığımız kararı onaylamanızı diliyoruz.

Konferans, proletarya diktatörlüğünün, Sovyet düzeninin kazanılması ve savunulması açısından kadınların hangi faaliyet olanaklarına, hangi ödevlere sahip olduklarını da denetlemiştir. Biz bu soruyu önce onun genel temel anlamına uygun olarak, proletaryanın devrimci savaşımı ve böylece kadın cinsiyetinin eksiksiz kurtuluşu bağıntısında inceledik. Ardından onu dünyanın ekonomik ve politik durumu —ki bu durum, proletaryayı tek bir seçenekle karşı karşıya bırakmaktadır: Ya devrimci bir biçimde iktidar ele geçirilir, ya da daha keskin sömürü ve uşaklığa boyun eğilir— bağıntısında inceledik. Özgürlük, ya da barbarlığa geri dönüş — işte bu, tarihin proletaryayı ve en geniş kitlelerin kadınlarını vermek zorunda bıraktığı karardır. Ayrıca bu soruyu, kadınların diktatörlüğü (proletarya diktatörlüğünü — ÇN) savunma çalışması ve mücadelesine katılmaları —ki bu onların diktatörlük ele geçirildikten sonra ekonomik ve toplumsal yaşamı yeniden inşaya katılmalarını da kapsar— bağıntısında inceledik. En son olarak da, siyasi iktidarın ele geçirilmesi ve kanıtlanması için proletaryanın sınıfsal savaşımına ilişkin soruyu, kadın cinsiyetinin yasa önünde ve pratikte siyasal bakımdan eşit haklara sahip olma savaşımı bağıntısında inceledik.

Konferans oybirliğiyle şuna kanaat getirdi ki, her yol Roma'ya çıkar. Başka bir deyişle: Kadınların çalışan kadınlar, analar, insanlar olarak ileri sürmesi gereken tüm talepler, toplumsal çalışma temeli üzerinde tüm haklara sahip ve tüm ödevlere sahip toplum birey-

leri olmaları için ileri sürmesi gereken tüm talepler, yaşamlarının tüm acıları ve yoksunlukları, çabalarının tüm özlemleri, bunların tümü şu uyarıda birleşiyor: Proletarya diktatörlüğünün ele geçirilmesi, Sovyet düzeninin kurulması için verilen devrimci mücadelelere aktif, soğukkanlı ve fedakarca katılmak. Ve bu hedefe ulaşıldıktan sonra: Sovyet düzenini savunmak uğruna en fedakar, son damla kuvvetine değin harcayarak çalışma, yalnızca silah elde değil, kepçeyle, malayla da yeni toplumsal yaşamın inşası uğruna çalışma — bu, proletarya diktatörlüğünün, Sovyet egemenliğinin kanıt lanması, haklı çıkarılmasının en sağlam temelidir.

Yoldaşlar, bu soruları incelerken, komünist kadın hareketinin politik bir tarafsızlık bulutu için de yaşayıp dalgalanmadığına ilişkin hiçbir kuşkuya yer bırakmadık. Bizim yaptığımız oturum, şu anda Üçüncü Enternasyonal önünde durmuş ve durmakta olan temel ve taktik soruları ele almadıysa da, şu nokta çok açıktır: Her komünist kadın kendi genel temel ve taktik inancı doğrultusunda bağımsız olarak kafa yormuş ve dönerek kadınlar hareketini ilgilendiren sorunlar konusunda tavır almıştır. Başka bir konu daha var ki, o da çok açıktır. Her komünist partisi içinde sizin temel ilke ve taktik uğruna mücadeleniz bizim de mücadelemiz olacaktır ve olmalıdır.

Erkek ve kadın yoldaşlar! Biz Komünist Kadınlar Konferansı'nın delegeleri, oralardaki kadınlara Rusya'nın büyük bir tarihsel örnek olduğunu göstermek için tüm ülkelere gideceğiz. Bu (Rusya örneği — ÇN) şunu öğretmektedir: Siyasi iktidar ele geçirilmeden Sovyet düzeni kurulmadan komünist inşa, kurtuluş, kadınların eşit haklara sahip olması olanaksızdır. Fakat tüm ülkelerdeki komünist partilerine de şunu söylemektedir: Kadınlar çalışmaya, mücadeleye katılmadan siyasi iktidar

ele geçirilemez, komünist inşa yapılamaz. Proletarya kapitalizmi altetmek, komünizmi gerçekleştirmek için verdiği savaşlarda kadınların çalışmaya katılmasını, daha önce sözünü ettiğim sayıların gösterdiği gibi, yalnızca sayısal olarak gereksinmekle kalmaz. Hayır, ey kurtuluşa hasret, ey kurtarılmış proleterler, sizin bizlerin çalışmalara katılmamıza ortaya koyduğumuz yeteneklerimizin niteliği bakımından da gereksiniminiz var. Bizler, Tanrıya şükürler olsun, sizin maymunlarınız, kötü, berbat kopyeleriniz değiliz. Biz hem devrimci savaşıma hem de devrimci inşaya kendi manevi ve moral değerlerimizi katıyoruz. Ve bu hiç de devrimci mücadeleyi tehdit eden, onu zayıflatan bir şey değildir, hayır, bu, onun (gücünün — ÇN) arttırılması ve keskinleştirilmesi anlamına değil. Ve bu yeni toplumsal yaşamın yoksullaştırılması ve berbat edilmesi, yüzeyselleştirilmesi değil, tam tersine zenginleştirilmesi, çeşitlendirilmesi, derinleştirilmesi ve inceltilmesi demektir.

İşte bu yüzden, Sovyet devletlerinin kadınları, tüm karar alıcı, yönetici, denetleyici, inşa edici, ekonomik, politik, kültürel organ ve örgütlere girelim! İşte bu yüzden, henüz kapitalist egemenlik altında inleyen ülkelerin bağımlı, ezilmiş kadınları proleter kadınları, proletaryanın tüm mücadelelerine, tüm meydan savaşlarına katılalım! Rusya'daki eski devrimci hareketi iyi tanıyanlardan birinin yazdıklarını unutmayalım. Stepniak, «Yeraltı Rusya'sı adlı ünlü kitabında, bu ülkedeki devrimci hareket, yüksek ideal atılımını, neredeyse dinsel etkinliğini ve gücünü, kadınların birlikte çalışmaya, mücadeleye, yaşama ve ölüme katılmalarına borçluydu diyordu. Bu, Rusya'da canlı kalmış olan büyük gelenekti bu, tüm kapitalist ülkelerde, tüm Doğu ülkelerinde proletaryanın mücadelesine yön verecek olan büyük gelenek olmalıdır.

Yoldaşlar, burada, bu Kongre'de şunları duyduk: Proleter devrimin tayin edici meydan savaşlarını veren geniş proleter yığınlarla teması kaybetmeyelim, dikkat, dikkat, dikkat! Ve biz, bunun ne kadar gerçek, ne kadar doğru olduğunu iyi biliyoruz. Devrimin tarihinden öğrendiğimiz bir şey daha var: Devrimci kitlelerin ileri atılmasını sağlamak için atılganlık, atılganlık, tekrar atılganlık. Ve size güvence veririm ki: Komünizm ülkesini ateşli bir ruhla arayan bizler, kapitalizmden en güçlü, en uzlaşmaz biçimde nefret etmesi gereken bizler, biz kadınlar, somut koşulların soğukkanlı değerlendirmesini yüksek amaca, zafere ulaşan atak bir araçla birleştirmek için uğraşmak istiyoruz. Nasıl tehlikeli bir durumda bulunduğumuzu biliyoruz. Yalnızca iktidarı ele geçirmek için mücadele ettiğimiz yerde değil, iktidarın ele geçirilmiş olduğu ve içte ve dışta karşı-devrim tarafından ve düşünülebilecek en zor koşullarda insanın doğurduğu zorluklar tarafından tehdit edildiği yerde de. Fakat ne arkada kalanlar, ne de önümüzde oluşanlar bizi ne cesaretsiz bırakıyor ne de korkutuyor. Biz gözlerimizi hiç kırpmadan ışıl ışıl yanan hedefe, insanlığı kurtaracak olan komünizme diktik. Hedefe giden yolu açıklıkla görüyoruz: İçsavaş, tüm korkunçlukları ve tehlikeleri ile devrimci mücadele. Ve herşeye karşın yalnızca tek sloganımız var: İleri! (Bütün zorlukları aşalım, anlamında — ÇN) (Uzun süren, canlı alkışlar.)

Luise COLIARD: Yoldaşlar, ben burada rapor vermek üzere komünist kadınlar tarafından seçildim: fakat önce şunu kabul ediyorum ki, ben, hiçbir zaman kadını parti çalışmasına çekmek üzere herhangi birşey yapmamış olan bir komünist partisinin delegesiyim. Buna rağmen Fransa'da birkaç kadın üyemiz var. Fakat tüm ülkeye dağılmış durumdayız ve birbirimizi hemen hiç tanımıyoruz. Son zamanda, kadınlar için özel bir

propaganda gerektiğini farkettik. Fakat bu konuda Partinin desteğini almak istediğimizde, bize şu cevap verildi ki, bu iş için bir kadın tayin etmek yeterlidir, ve fakat onun görevi salt kadınlar arasında ajitasyon değil, genel propagandayı da yönetmektir. Fakat Merkez Komitesine, kadınların örgütlenmesi için özel bir bölüm kurulmasını, tıpkı köylüleri örgütlemek için özel bir bölüm bulunduğu gibi, sonunda kabul ettirdik. Kadınların da erkeklerle çıkarları aynıdır ve eğer partiye katılmak istiyorlarsa, aynı görevleri yerine getirmek zorundadırlar. Fakat, onların yeteneklerini önce geliştirmek, örneğin tek tek tüm fabrikalarda kurulacak kreşlerde, daha da iyi olur. Bana, burun sendikaların özgün görevi olduğu söylenecektir, fakat sendikaların bu sorunlarla bir başlarına uğraşmak zorunda olmadıkları kanısındayım. Komünist Partisi ve aynı şekilde devrimci sendikalar, kadın ve çocuğun çıkarlarını ilgilendiren ne varsa, tümünün organizasyonunu üstlenmelidirler. Bu konu bizde henüz ele alınıp kararlaştırılmamıştır. Bizi kenara ittiler, kadının erkekle omuz omuza mücadele yürütebileceğine inanmamaktaydılar. Belli ki, savaş sırasında kadının devrimci görevlerinden kaçtığını duymuşlar. Erkeklerin bize bu suçlamayı yapmalarına katlanamıyorum. Tümümüzün görevlerimizi alçakça ihmal etmiş olduğumuzu itiraf etmek zorundayız. Fakat, bu devrim öncesi dönemde, bu savaşımıza hazırlık döneminde, birbirimizi suçlamayalım. Kitlelerin iyice bir eğitilmesi için uğraşmalıyız. Kadınları, onları eğitebileceğimiz ya da erkeklerin yanısıra gelişebilecekleri bölüm ya da altbölümlerde örgütlemek yetmez. Biz onlara, işçi sınıfına karşı olan görevlerinin bilincini vermeli, onları inandırmalıyız ki, savaştan önce olduğu gibi, devrim anında da tekrar hayalkırıklığına uğratmasınlar.

Fakat şimdi erkekler de şunu teslim etsinler ki, ka-

dınları parti çalışmasına çekme görevlerini yerine getirmediler. İşte şimdi biliyorlar ki: Eğer kadın da örgüte üye yapılmazsa, o zaman en azından onu tarafsızlaştırmak gerekir ki, hiç olmazsa erkeklerin çalışmalarını rahatsız etmesin. Geçen yılki Mayıs hareketimiz sırasında, sendikalar kadın işçilerin greve katıldığı, hatta yalnızca ev kadınlarının komünist ve sendikacıları destekledikleri bölgelerde grevin çok daha enerjik, devamlı ve güçlü yürütüldüğünü kabul etmek zorunda kaldılar. Şimdi parti, kadını komünist partiye ve devrimci sendikalara çekme işinin kadının ve de genel kadınlar hareketinin çıkarına değil, bizzat kendi çıkarına olduğunu kavrıyor. Kadınları, Rusya, Almanya ve Bulgaristan'da gördüğümüz gibi örgütleme talebinde bulunduk. Önce kendi aralarında tartışmaya onları alıştırmak istiyoruz ki, daha sonra erkeklerin bulunduğu yerde tartışma yapılırken gerekli güvene sahip olsunlar. Bu eğitimi yönetebilecek bir gazete kurmak zorundayız. Bugüne değin özel bir yayın organımız olmadı, oysa partinin sırf Paris'te iki gündelik gazetesi var, hatta gençlik bile özel bir gazeteye sahip. Varolan yayın organı «Kadının Sesi» (La voix des femmes) yalnızca birkaç kadın yoldaş içindir, partiye ait değildir. III. Enternasyonal bizim Merkez Komitesine bizim yardımımızla kadınları örgütleme, çalışmaya çekme, onları eğitme görevlerini kabul ettirmelidir, biz de ona (Merkez Komitesine — ÇN) baskı yapacağız. Nicedir hasretini çektiğimiz, uzun süredir gelmesini dilediğimiz devrimin yolunu açmak için, bu yapılmak zorundadır; işte bu yüzden, devrimin başarısız kalmaması için, —tıpkı savaş sırasındaki devrimci propagandamızın başarısız kaldığı gibi— kadınları ve erkekleri örgütlemek zorundayız.

KOLLONTAI: Kadın ve erkek yoldaşlar: Yoldaş Zetkin'in anlattıkları o kadar zengindi ki, buna sırf bir-

kaç söz eklememiz yetecek. Esas sorun, bu geniş kitleleri komünizme kazanmak için, komünist partilerin geniş kitleleri nasıl etkileyebilecekleri sorunudur. İşte bu, komünist parti çalışmasının tüm yöntemi için esas sorunlardan biridir. Komünizme kazanabilmek için, komünist partilerinin geniş partisiz yığınlar üzerinde nasıl etkin olabilecekleri aynı zamanda da taktik bir sorundur. Fakat gerek burjuva, kapitalist, gerekse Sovyet ülkelerinde, partisiz nüfusun en geniş tabakaları kimlerden oluşmakta? Elbette ki çalışan kadınlardan, çünkü erkekler, erkek işçiler, ya belirli bir örgüte, belirli bir burjuva sosyal - yurtsever örgüte, 21/4, 21/2. Enternasyonale, herhangi bir politik örgüte ya da partiye üyedirler. Onlar burjuva ülkelerde, burjuva görüşleri tarafından ahlakları bozulmuş durumdadır. Örgütlenmemiş olan çok fazla kadın vardır, ve tam da bu nedenle, Komünist Partilerin bu geniş tabakaları kazanma işi kolaylaştırılmıştır. Onlar şimdiye değin hala pasiftirler, mücadelenin şu anında bizler için muazzam ölçüde gerekli olan taze mücadeleci güçleri oluşturacaklardır. Fakat biz bu geniş kadın kitlelerine nasıl yaklaşacağız? Daha önceleri sosyal-demokrat partinin söylemiş olduğu gibi, Komünist Partisi de bize, Komünist Partinin kapılarının kadınlara ardına değin açık olduğunu söylüyor. O halde kadınlar bize, partiye gelmelidirler. Fakat ne yazık ki, henüz kadınları amaçlarımız uğruna kazanamamış olduğumuzu görmekteyiz. O halde şu soru ortaya çıkıyor, bu geniş kadın katmanlarını kazanabilmek için acaba başka yöntemler kullanmamız gerekmiyor mu? Fakat eğer yeni yöntemler gereksiniyorsak, ki bu yöntemler burjuva toplumda olduğu kadar, belli bir ölçüde Sovyet Cumhuriyeti'nde de kadının toplumdaki kendine özgü konumunu hesaba katmalıdırlar, kadın hatta Sovyet Cumhuriyeti'nde bile hala, hatta aile için-

de bile, öyle bir özel toplumsal durumda bulunmaktadır ki, bu erkeklerin içinde bulunduğundan çok daha farklıdır, eğer bunu dikkate alırsak, o zaman yeni bir araca da sahip olmamız gerekmektedir. Bundan dolayı şunu da gördük ki, bu araca, bu organa her partinin sahip olması gerekmektedir. Yoldaşlar, bu karar yeni bir karar değildir. Bu karar daha geçen yıl ilk Uluslararası Komünist Kadınlar Konferansında alınmıştır.

Fakat Zetkin yoldaşın da söylediği gibi, bu kararı uygulayanlar, salt bazı ülkelerin partileridir, çünkü bu karar yalnızca bizim Konferansımızda alınmış ve Uluslararası Kongre tarafından kabul edilmemiştir. İnanıyoruz ki, eğer burada bu kararı geçirtmeyi başarırsak, o zaman belki de kadın yoldaşlara, olanaklı olan yerlerde, kendi ülkelerinde de bu yıl içinde bu aracı kurma konusunda ilham vermiş, onları teşvik etmiş oluruz. İnanıyorum ki, partinin çok özel araçları olması gereken bu araçları yaratacak durumdayız şimdi. Bunlar olanaklı olduğunca, sanki sırf kadınların çıkarlarını temsil eder ve sırf kadınlar için çalışmak ister gibi bir görünüm yaratmamalı ve çalışmaları da bu karakteri tanımamalıdır. Bunlar, özel güçlere sahip olan özel araçlardır ki, partinin belli bir görevini yerine getirirler. Bu araçlar sırf kadınlar arasında çalışmamalıdırlar, aksine şunu demek istiyorum ki, örneğin bizde, Rusya'da, çok açıktır ki, kucaklamış bulunduğumuz kadınlar, işçi ve köylü kadınların büyük kitleleri, bize karşı sempati duymaktadırlar. Fakat ne yazık ki partideki kadın yoldaşlarımızın bizzat kendileri, kadını aktif bir çalışmaya, bu iş için büyük kitle tarafından seçilmiş oldukları ve büyük bir iş başarmak zorunda oldukları bir göreve çekmeye karşı direnmektedirler. Yoldaşlar, inanıyorum ki, bu araç hedefiniz olmalıdır. Burada sözkonusu olan şey yalnızca kadınlar arasında çalışma değildir, tam tersine, bu

aynı zamanda yoldaşlarımız arasında da çalışacak bir araç olmalıdır. Bu araca aynı zamanda salt Kadınlar Komisyonu adını da vermiyoruz, tersine yoldaşlarımız arasında propaganda komisyonu diyoruz, çünkü şimdiye dek hala varlığını korumuş olan şeyi aşmalıyız. Kadın partidedir; Sovyet Rusya'da o, büyük inşa çalışmasının bütün yükünü taşımaktadır. Fakat eğer bir kadın sorumlu bir göreve getirilecekse, sürekli şu düşünülür: Evet, bir erkek buraya daha uygun düşecektir. Kapitalist ülkelerde kadınları bizzat örgütün saflarına çekmek, henüz bir sorundur. Fakat Rusya'da da şu görev henüz önümüzde durmaktadır: Kadınları etkin, yaratıcı çalışma, için eğitmek ve onları sorumlu görevlere getirmek. Bu arada, yoldaşlar, şunu da vurgulamak istiyorum, kadınlar arasında yaptığımız çalışma sırasında, pratikten yola çıkarak komünist düşüncenin benimsenmesi, somut olandan çıkarak geniş ve büyük olana gelme yöntemini izledik. Kadınlar arasındaki çalışma bu esas ilkeye göre düzenlenmelidir. Bu arada şunu da vurguluyoruz ki, komünist partiler şimdi salt kadınlar, savaşçılar olarak eğitilmelidirler diye kadınları parti saflarına çekmekle ilgilenmemelidirler; onların dışında şu an da Rusya'da yaşamakta olduğumuz dönemi, devrimden sonraki günleri gözönünde bulundurmalıdırlar. Büyük sorun, yeni güçleri, üretimi nasıl geliştireceğimiz sorunudur. Herkes emekçi halka dahil olmalıdır, hem erkek hem de kadınlar. Ve genel çalışma yükümlülüğünün bulunduğu Sovyet Rusya'da, artık şu büyük ve yeni sorunla karşı karşıyayız: Yalnızca kadının örgüte çekilmesi değil, ancak proleter kadının, köylülükten olan kadının da yeni bir toplumsal düzenin yaratılmasına, güçlerinden yararlanılmasına sevkedilmesi. Şimdi her güçten yararlanılmakta, her güç kaydedilmekte ve bunun sonucunda kadının toplumdaki yeri de değişmektedir.

Sovyet Cumhuriyeti'nin ve Ekim Devriminin beraberinde getirdiği bir devrimdir bu, belki de kadının eşit haklara sahip olmasından daha büyük birşeydir. Meselenin bir yanı budur. Fakat diğer yandan partinin önünde duran sorun, kadının aktif olmaya ve emekçi bir güç olmaya eğitilmesidir.

Tüm kapitalist ülkelerdeki komünist partilerinin önünde duran yeni bir görev vardır: Kadınları yalnızca saflara çekmekle ve onları erkeklerle birlikte savaşlara sürmek üzere mücadeleye teşvik etmekle kalmamak, tersine aynı zamanda da tam da tüm çalışmaların, tüm görevlerin mücadele, eylem yoluyla içine çekerek, onların tüm etkinliklerini uyandırmak - bu çalışma ve görevler kadındaki eski edilgenliği yokedecektir ve yeni yaratıcı gücü, etkinliği, kendisinin de bir şeyler yapabildiği duygusunu eğitecek ve sağlamlaştıracaktır. Ve yoldaş Zetkin haklıdır. O, işçi kadınların insiyatifine, yaratıcı gücüne, bunlar yoluyla gelişme hızlanacağı ve parti yaşamı zenginleşeceği için gereksinimimiz olduğunu vurgularken çok haklıydı. Örneğin, yoldaşlar, Rusya'da: Bizim kadınlar arasında çalışma yapmak üzere özel bir aracımız var. Unutmayın, bu özel bir organizasyon değildir, kadın ve erkek yoldaşlarımızın birarada çalıştıkları, ne yazık ki erkek yoldaşların az çalıştıkları bir araçtır. Biz onları eğitmeye, parti içinde bu özel görevi de ödevleri olarak görmelerine uğraşıyoruz. Bu organizasyonlar, partinin söylediklerinin aynısını tekrarlayan organizasyonlar değildirler. Hayır. Her zaman olmasa bile, çok sık bir şekilde kendi insiyatifimizi de ortaya koyuyoruz. Bir yığın sorun, örneğin genel çalışma yükümlülüğü sorunu, buralarda çözüme kavuşturulmuştur. Biz Rusya'nın toplumsal ve ekonomik yaşamındaki bu çok muazzam adımları selamlıyoruz, fakat aynı za-

manda bizim araçlarımız, kurullarımız, şunları da söylüyorlardı: Evet, fakat partinin, onun aynı zamanda işçi kadınların ana olarak özel çıkarlarını da dikkate alması gerekir ve bu bağıntıda bir dizi sınırlamalar getiriyoruz, çünkü kadının komünist devlette iki ödeve sahip olacağını hatırdan çıkarmıyoruz. Bir yandan giderek daha fazla insan, savaşçı ve yaratıcı güç haline gelirken, diğer yandan da yeni nesli, sağlıklı bir nesli yaratan olmaya devam edecektir. O anadır. O ana olarak tüm devlet, toplum tarafından kollektif olarak korunmalıdır. Ve bir dizi sorun konusunda da, örneğin çocuk aldırmaya (kürtaj — ÇN) ilişkin eski yasanın kaldırılması konusunda, fahişelikle mücadele, analık korunması sorunları konularında ve genel halk milisleri gibi başka sorunlar konusunda da, belirli bir insiyatif koyan ve yaşam veren bizim kurullarımızdı. Biz böyle yapmakla inşa konusundaki Sovyet çalışmamızı zayıflatmış mı olduk? Hayır. Biz onu zenginleştirdik, ve bu, yoldaş Zetkin'in sözünü ettiği insiyatiftir ve bu yüzden inanıyoruz ki, bu araçlar, geniş kitlelerin çekilmesi için özel yöntemler, özgün bir taktik ve örgütlenme biçimleri üzerinde çalışan özel araçlardır. Kadınlar belli bir hareket serbestisini korumakta ve bu arada tüm mücadeleye de üye olarak katılmaktadırlar. Bunlar aynı zamanda, burjuva ülkelerde mücadele anında soruna öyle bir biçim verecek olan araçlardır ki, en zor anlarda en geri kadınları komünist kadınlara dönüştürebilmemize ve onlara, ancak proletarya diktatörlüğü yoluyla kadının gerçek kurtuluşu sağlanacaktır diye kavratabilmemize yardım edeceklerdir. Araçlarımızın yeni bir toplumsal düzen ve yeni bir sosyalist düzen kurma konusundaki büyük ve zor, fakat gerekli ve muazzam çalışmada bize yardım ettiği Sovyet ülkelerinde, erkek ve kadın işçileri dünya ölçüsünde büyük komünizm uğruna verilen büyük savaşımı

sürdürme konusunda cesaretlendirmeliyiz. (Canlı alkışlar.)

Başkan KOLAROW: Konuşmacıların listesi bitti. Bu yüzden tartışmayı kapatıyorum. Şimdi oylama geliyor. Kadınlar hareketi konusunda iki tez ve iki karar tasarısı bulunmaktadır. Karar tasarıları şöyledir:

Komünist Kadınların Uluslararası Bağları ve Uluslararası Komünist Kadın Sekreterliği Konusunda Karar Tasarısı

«II. Enternasyonal Komünist Kadınlar Konferansı, Batıda ve Doğudaki tüm ülkelerin komünist partilerini, III. Enternasyonal «Temel İlkeler»ine uygun olarak, merkezi kadın kurulları tarafından uluslararası kadın muhabirler seçmeye çağırır.

«Temel ilkeler» de öngörülmüş olduğu gibi, her komünist partisinin tek tek her muhabirinin görevi, diğer ülkelerin enternasyonal muhabirleriyle, aynı zamanda da III. Enternasyonal Yürütme Kurulu'nun bir çalışma organı olan Moskova'daki Enternasyonal Komünist Kadınlar Sekreterliği'yle düzenli ilişkiler sürdürmektir. Komünist partiler, kendi enternasyonal muhabirlerinin bibirleri arasındaki uluslararası trafiği ve Moskova'daki Sekreterlik'le olan uluslararası trafiği için teknik araç ve olanakların yaratılmasına yardım etmekle yükümlüdürler. Uluslararası muhabirler («Korrespondentinnen»: Kadın muhabirler — ÇN), Enternasyonal Kadınlar Sekreterliği'yle danışmak ve görüş alışverişinde bulunmak üzere, her altı ayda bir biraraya gelirler, fakat önemli durumlarda her an Sekreterlik Temsilciliğini toplantıya çağırabilirler.

Moskova'daki Enternasyonal Kadınlar Sekreterliği, Yürütme Kurulu'yla örgütlü ilişki içinde ve tek tek

ülkelerin muhabirleriyle en yakın temas içinde, «Temel İlkeler» de tespit edilmiş olan görevleri yerine getirir. Özellikle henüz kadın hareketinin zayıf olduğu tek tek ülkelerde, gerek öğütler vermek gerekse eylem yoluyla gelişmeyi yönlendirmek, özellikle yapılması gerekli olan şeydir. Ayrıca Batıdaki ve Doğudaki tüm ülkelerdeki komünist kadınlar hareketine çalışma ve mücadelelerinde ortak bir yön vermek, kadınların, komünistlerin yönetim ve en aktif desteği altındaki ulusal ve uluslararası kadın eylemlerini, proletaryanın devrimci sınıf savaşımını kadınların öne atılmıyla genişletecek ve keskinleştirecek ulusal ve uluslararası kadın eylemlerini teşvik etmek ve yönlendirmek. Moskova'daki Enternasyonal Kadınlar Sekreterliği'ne tabi olarak, tüm ülkelerdeki komünist kadın hareketleriyle daha sıkı ve daha düzenli ilişki sağlamak amacıyla Batı Avrupa'da yardımcı bir örgüt kurulacaktır. Bu organ Enternasyonal Kadınlar Sekreterliği için ön çalışmaları ve son çalışmaları yönetecek, bir karar organı değil salt uygulayıcı bir organ olacak, yürüteceği faaliyet bakımından Moskova'daki Başsekreterlik ve III. Enternasyonal Yürütme Kurulu'nun karar ve direktiflerine bağlı olacaktır. Batı Avrupa'daki yardımcı örgütte sürekli olarak Başsekreterlik'ten en az bir temsilci çalışmalara katılmak üzere hazır bulunacaktır. Başsekreterliğin bileşimi ve görevlerinin alanı «Temel İlkeler» tarafından belirlenmediği ölçüde, III. Enternasyonal Yürütme Kurulu, Enternasyonal Kadınlar Sekreterliği ile bağıntı içinde, yardımcı örgütün inşası, biçimlendirilmesi ve faaliyetine ilişkin sorunları düzenleyecektir.»

Kadınlar Arasında Yürütülecek Komünist Çalışmanın Biçimleri ve Yöntemlerine İlişkin Karar Tasarısı

«Moskova II. Enternasyonal Komünist Kadınlar Konferansı, şunları açıklar:

Kapitalist ekonominin ve ona dayalı burjuva düzeninin çöküşü, bu düzenin henüz egemen olduğu yerlerde tüm ülkelerin proletaryası için dünya devrim iktidarının ilerlemesi, politik iktidarı ele geçirme ve diktatörlüğü kurma devrimci mücadelesini giderek daha emredici biçimde yaşamsal bir gereklilik ve ödev haline getirmektedir, bu, ancak, emekçi kadınların en geniş kitleleri bilinçli, kararlı ve fedakarca bu mücadeleye katıldıkları taktirde yerine getirilebilir.

Sovyet Rusya ve Ukrayna'da olduğu gibi, proletaryanın devlet aygıtını ele geçirmiş ve Sovyet düzeninde kendi diktatörlüğünü kurmuş olduğu ülkelerde eğer en geniş emekçi kadın kitleleri savunma ve insanın aynı zamanda kendi eserleri de olması gerektiğine açık ve sarsılmaz bir inanç duymuyorlarsa, proletarya ulusal ve uluslararası karşı-devrime karşı iktidarını savunamaz ve insanlığın kurtarıcısı komünist düzenin inşasına başlayamaz.

İşte bu yüzden Moskova II. Enternasyonal Kadınlar Konferansı tüm ülkelerdeki partileri, III. Enternasyonal'in temel ilkelerine ve kararlarına sadık bir biçimde en yüksek enerjiyle, en geniş emekçi kadın kitlelerin komünizmin bayrağı altında devrimci mücadele ve devrimci inşa çalışması için uyandırılması, toparlanması, eğitilmesi ve Komünist Partilere üye yapılması konusunda ağırlığını koymalı, ve onların eylem ve mücade-

le azmi ve yeteneği sürekli ve hedef şaşmaz biçimde güçlendirilmeli ve arttırılmalıdır.

Bu amaca ulaşmak için, III. Enternasyonal'e dahil olan tüm partilerin görevi, en alttakinden en üsttekine kadar tüm organ ve kurumlarında kadın kurulları kurmaktır, bunların başında parti yönetiminden bir üye bulunacak, görevleri en geniş emekçi kadın kitleleri arasında ajitasyon-, örgütleme- ve eğitim çalışması yürütmek olacak, ve bu kurulların temsilcisi olan kadınlar, partinin tüm yolgösterici ve yönetici organlarında yeralacaklardır. Bu kadın kurulları özel örgütler değildirler, ancak partinin emekçi kadınların en geniş kitlelerini siyasi iktidarı ele geçirme mücadelesi, aynı şekilde komünist inşa çalışması için harekete geçirmek ve eğitmek bağıntısındaki önde duran özel göreve sahip olan, partinin çalışma organlarıdırlar. Bu yüzden tüm alanlarda ve her zaman partinin yönetimi altında hareket ederler, fakat kadının özel yapısı ve toplum ve aile içinde henüz aşılamamış bulunan özel konumu yüzünden, çalışmalarında başarılı olabilmek için gerekli özel çalışma yöntem ve biçimlerini uygulama ve özel kurumlar kurma konusunda da belli bir hareket özgürlüğüne sahiptirler. Bu kadın kurullarının çalışmasına ilişkin olarak Konferans tek tek noktalarda, şu benimsemiş bulunduğu tezlere dikkat çeker.

Komünist Partisinin çalışmakta olan kadın organları, etkinlikleri sırasında ikili görevlerinin hedefinin bilincinde olmalıdırlar:

1 — Giderek artan ölçüde, açık bir anlayışa sahip ve sağlam iradeli kadın kitlelerini ezilen ve sömürülenlerin kapitalizme karşı ve komünizm uğruna verdikleri devrimci sınıf mücadelesine çekmek, ve

2 — Proleter devrimin zaferinden sonra onları komünist insanın kavrayışlı, fedakar işçileri haline getir-

mek. Komünist Partilerin kadın organları, kadın kitleleri için salt söylenen ve yazılan sözlerin ajitasyon- ve eğitim araçları olmadığının, ancak şunların en önemli araçlar olarak tam anlamıyla değerlendirilmesi ve uygulanması gerektiğinin bilincinde hareket etmelidirler: Örgütlü komünist kadınların, mücadele ve insanın tüm etkinlik alanlarında çalışmaya katılmaları, devrimci proletaryanın tüm eylem ve mücadelelerine, grevlere, genel ayaklanmalara, sokak gösterilerine ve silahlı ayaklanmaya aktif olarak katılmaları.»

Başkan **KOLAROW**: Bu karar tasarıları tezlerle birlikte ortak bir bütün oluşturmaktadırlar. Bir karar tasarısı diğeriyle çelişmemektedir. Bu yüzden hepsini birden oylamaya koyabiliriz.

Bu karar tasarılarına karşı olan var mı? Hiç kimse yok. Oylamaya katılmayan var mı? Hayır. Karar tasarısı ve tezler böylece oybirliğiyle kabul edilmiştir. (Canlı alkışlar.)

Komünist Enternasyonal III. Kongresi

KADINLAR ARASINDA KOMÜNİST ÇALIŞMANIN BİÇİM VE YÖNTEMLERİ

8 Temmuz 1921

Moskova'daki İkinci Uluslararası Komünist Kadınlar Konferansı açıklar:

Kapitalist iktisadın ve burjuva sisteminin çökmesi, tüm dünyada toplumsal devrimin gelişmesi ile birlikte, hâlâ bu sistemin yükünü çeken ülkelerdeki proletaryanın siyasi iktidarı kazanmak ve kendi diktatörlüğünü kurmak için devrimci mücadeleye girişmesini ivedilikle gerekli kılmaktadır. Bu ancak, en geniş emekçi kadın kitleleri bu mücadeleye bilinçli ve kararlı bir şekilde katıldıklarında ve özveride bulunmaya hazır olduklarında başarılabilir.

Proletaryanın halihazırda devlet iktidarını kazanmış ve Sovyet sistemini getirerek diktatörlüğünü kurmuş olduğu Sovyet Rusya gibi ülkelerde, geniş emekçi kadın kitleleri yeni bir toplum için mücadele ve onun inşasının kendilerini de ilgilendirdiğine kesinlikle ve sarsılmaz bir şekilde kanaat getirmeksizin, ulusal ve

dünya karşı-devrimine karşı mücadele ve Komünist bir sistemin örgütlenmesi yerine getirilemez.

Bu nedenle, Moskova'da gerçekleşmekte olan İkinci Uluslararası Komünist Kadınlar Konferansı, tüm ülkelerdeki Komünist Partilerini, III. Enternasyonal'in rezolüsyonunu ve kararını hayata geçirmeye, geniş emekçi kadın kitlelerinin devrimci mücadele ve devrimci inşa için örgütlenmesini ciddi bir biçimde ele almaya, kadın proletarya arasında Komünst fikirleri yaymak için propaganda ve ajitasyon yapmaya ve bu kadınları Komünist Partisine çekmeye, böylece onların aktifleşme ve mücadele etme arzu ve yeteneğini derinleştirmeye ve geliştirmeye çağırır.

III. Enternasyonal içindeki her Parti, Parti Komitelerine bağlı seksiyonlar, kadınlar arasında çalışma için seksiyonlar örgütlemelidir, bu seksiyonların başında bir Komite üyesi bulunmalıdır. Kadınlar arasında çalışma seksiyonları, Komünist Partileri içinde özel (ayrı — ÇN) örgütler değildir, onların rolü özeldir — en geniş emekçi kadın kitlelerini proletarya diktatörlüğü ve Komünist bir toplum için mücadele etmek üzere seferber etmek ve eğitmek. Kadınlar arasında çalışma seksiyonları, tüm çalışmalarını Partinin önderliği altında yaparlar, fakat onların çalışma biçim ve yöntemleri, kadının aile ve toplum içindeki konumunun özgüllüklerine kendini uydurabilmeleri için yeterince esnek olmalıdır. Bu seksiyonların çalışmaları, konferans tarafından kabul edilen tezlerde ayrıntılı bir biçimde anlatılmaktadır.

Kadınlar arasında çalışma seksiyonları, daima şu ikili görevinin bilincinde olmalıdır:

1. Kadın proleter kitleler arasında yüksek bir sınıf bilinci ve devrimci sınıf mücadelesinde, tüm aşağılanan

ve ezilenlerin burjuvaziye karşı mücadelesine, ve komünizm için mücadeleye katılmak için sağlam bir inanç uyandırmak;

2. Proletarya devriminin zaferinden sonra onları Komünist bir toplumu inşa etmek için gerekli olan ortak çalışmaya bilinçli ve kararlı bir şekilde katmak.

Kadınlar arasında çalışma seksiyonları, işlerinin salt sözlü ve yazılı ajitasyon ve propagandadan ibaret olmadığını akıllarından çıkarmamalıdır. Onların esas kaygusu, eylem yoluyla ajitasyondur —ki bu onların elindeki en etkili yöntemdir— ve tüm kapitalist ülkelerde devrimci proletaryanın tüm eylem ve mücadelelerine, grevlere, sokak gösterilerine ve silâhlı ayaklanmaya aktif bir şekilde katılmak için onları yüreklendirmek, Sovyet ülkelerinde ise Komünist inşanın tüm alanlarında emekçi kadınlara aktif bir rol vermektir.

Komünist Enternasyonal III. Kongresi

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ GÜÇLENDİRME ÜZERİNE VE KOMİNTERN ULUSLARARASI SEKRETERLİĞİNİN KADINLAR ARASINDAKİ ÇALIŞMADAKİ GÖREVLERİ ÜZERİNE KARAR

8 Temmuz 1921

1. Komünist Kadınlar İkinci Uluslararası Konferansı, Batıdaki ve Doğudaki tüm Komünist Partilerinin, III. Komünist Enternasyonal'in pozisyonlarına uygun olarak, kadın seksiyonları tarafından, sorumlu komünist kadınlara uluslararası muhabirler olarak yetki vermesini önerir.

2. III. Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesine bağlı olan ve kadınlar arasındaki çalışmadan sorumlu olan Moskova'daki Sekreterlik ile olanaklar elverdiği ölçüde sürekli bir bilgi alışverişinde bulunmak, tek tek her ulusla Komünist Partisinin muhabirlerinin görevidir.

3. Atanan muhabirler görevlerini ancak her ülkenin Komünist Partisinin tüm teknik ve diğer kaynaklarından yararlanabilirlerse yerine getirebilirler, ki Komü-

nist Partileri bu kaynaklarını onların kullanımına sunmakla yükümlüdür.

4. Uluslararası Kadın Sekreterliği, muhabirler için düzenli olarak yılda iki kez, gerektiğinde daha sık toplantılar düzenler.

5. Moskova'daki Uluslararası Kadın Sekreterliği, örgütsel olarak Üçüncü Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi ile sıkı ilişki içindedir, onun doğrudan önderliği altında ve Batıdaki ve Doğudaki ülkelerin muhabirleriyle sıkı bir ilişki içinde çalışır. Uluslararası Kadın Sekreterliği, 1) Yetersiz çalışma yapılan ve III. Enternasyonal'in temel ilkelerinin ve pozisyonlarının gözardı edildiği yerlerde Komünist Partileri içindeki proleter kadınlar arasında çalışma seksiyonlarının faaliyetine, b) Bütün ülkelerin komünist kadın hareketine bir tek yön vermeye, ve c) Tüm proletaryanın devrimci hareketini onun diktatörlüğü için mücadeleye çekebilecek uluslararası çapta kadın işçi kampanyaları örgütlemeye özel dikkat gösterir.

6. Çeşitli ülkelerin işçi kadınları arasında en sıkı ilişkiyi sağlamak ve onların çalışmalarını koordine etmek için Uluslararası Kadın Sekreterliği, görevi hazırlık çalışması yapmak ve Sekreterliğin direktifleri doğrultusunda Uluslararası Kadın Sekreterliğinin kararlarını ve keza III. Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin kararlarını hayata geçirmek olan bir Batı Avrupa yardımcı teknik kurulu oluşturmaktadır.

7. Batı Avrupa yardımcı kuruluna Uluslararası Kadın Sekreterliği'nin bir temsilcisi de mensup olacaktır.

8. Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi, Uluslararası Kadın Sekreterliği ile birlikte, Batı Avrupa yardımcı kurulunun bileşimini, temel görevlerini ve faaliyetinin çerçevesini belirler.

Komünist Enternasyonal III. Kongresi

KOMÜNİST PARTİLERİNİN KADINLAR ARASINDAKİ ÇALIŞMA YÖNTEM VE BİÇİMLERİ ÜZERİNE TEZLER — 1921

Temel İlkeler

1. Komünist Enternasyonal'in III. Kongresi, Komünist Kadınların Enternasyonal Konferansı ile birlikte, Batının ve Doğunun Komünist Partilerinin kadın proletarya arasındaki çalışmalarının güçlendirilmesinin, geniş kadın işçi kitlelerinin komünizm ruhuyla eğitilmesinin ve Sovyet iktidarı uğruna mücadeleye ya da Sovyet Cumhuriyetinin inşasına kazanılmasının gerekliliğini dile getiren I. ve II. Kongrenin kararlarını bir kez daha doğrular.

Bütün dünyada işçi sınıfının, dolayısıyla kadın işçilerin de önüne proletarya diktatörlüğü özsel sorunu dikiliyor.

Kapitalist iktisat sistemi bir çıkmaza girmiştir, kapitalizm çerçevesi içinde üretici güçlerin gelişmesi için artık yer yok. Emekçilerin yoksullaşması, burjuvazinin üretimi yenilemekteki güçsüzlüğü, spekülasyonun yüksek düzeyi, üretimin çökmesi, işsizlik, fiyat çalkalanmaları, ücretlerin fiyatlara göre orantısızlığı — bütün bun-

lar kaçınılmaz olarak bütün ülkelerde sınıf mücadelesinin keskinleşmesine yolaçmaktadır. Bu mücadele içinde üretimin yönetimi, önderliği, örgütlenmesi ve sistemi sorunu ve bu önderliğin kapitalizm ve özel mülkiyet temelleri üzerinde bir avuç burjuva ve sömürücü tarafından mı, yoksa komünist temeller üzerinde üretici sınıf tarafından mı ele geçirileceği açıklığa kavuşacaktır. Yeni, gelişen sınıf, üreticiler sınıfı, ekonomik gelişme yasalarına göre, yeni ekonomi biçimleri yaratmak için üretim aygıtını kendi eline almalıdır. Ancak bu şekilde, kapitalist üretim biçiminin anarşisinden dolayı şimdiye kadar engellenen üretici güçlerin en üst düzeye geliştirilmesi olanaklıdır.

İktidar burjuva sınıfının elinde olduğu sürece, proletarya üretim sürecini geliştirecek durumda değildir. İktidar sermayenin elinde olduğu sürece, bir burjuva ülkesinde, herhangi bir demokratik ya da sözümona sosyalist hükümetin hiçbir reformu, hiçbir önlemi, durumu kurtaracak ve kapitalist iktisat sisteminin çöküşünden kaynaklanan, kadın ve erkek işçilerin ağır, dayanılmaz acılarını hafifletecek durumda değildir. Yalnızca, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi, üretici sınıfa üretim aletlerine el koyma ve ekonomik gelişmeyi emekçilerin çıkarları doğrultusunda geliştirme olanağını verir. Proletaryanın çürümüş kapitalist dünyaya karşı kaçınılmaz belirleyici savaşının saatini hızlandırmak için, işçi sınıfı sıkı ve acımasız bir şekilde III. Enternasyonal tarafından saptanan taktiğe sarılmalıdır. Her iki cinsiyetten proletaryanın çalışma yöntemleri ve mücadele çizgisinde belirleyici olan ilk hedef, proletaryanın işçi diktatörlüğüdür.

Komünist Enternasyonal'in III. Kongresi, bütün kapitalist ülkelerde proletaryanın önünde proletarya

diktatörlüğü için mücadelenin durduğu ve diktatörlüğün halihazırda işçilerin elinde olduğu ülkelerde ise Komünizmin inşasının ilk görev olduğu ilkesinden yola çıkmaktadır. Komünist Enternasyonal III. Kongresi, proleter ve yarı-proleter geniş kadın kitlelerinin aktif katılımı olmadan, ne iktidarın ele geçirilmesinin ne de komünizmin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını tespit eder.

Diğer taraftan Kongre tüm kadınların dikkatini, kadınların kölelikten kurtulmasını ve eşitliğini hedefleyen tüm çabaların, onların desteği olmaksızın mümkün olmadığı gerçeğine çeker.

2. Tam da günümüzde işçi sınıfının çıkarları, komünizm için mücadele eden proletaryanın saflarına özellikle ivedilikle kadınların çekilmesini gerektirmektedir. Bu, ekonomik yıkımın şehir ve kır yoksulları açısından gittikçe daha tayin edici ve dayanılmaz hale geldiği ve kapitalist ülkelerde işçi sınıfı için toplumsal devrimin gerçekleştirilmesini gittikçe kaçınılmaz kıldığı, Sovyet Rusya'da ise işçilerin halk ekonomisini yeni komünist temeller üzerinde inşa etme görevinin olduğu şartlarda daha da gereklidir. Her iki görevin çözümü de, kadınlar ne kadar aktif, bilinçli ve istekli katılırlarsa, bir o kadar kolaylaşacaktır.

3. Komünist Partileri, iktidarın ele geçirilmesi sorununun ortaya çıktığı her yerde, hareketin içine çekilmemiş olan, kapitalist dünya görüşünün, kilisenin ve burjuva önyargılarının etkisinden koparılmamış olan ve şu ya da bu şekilde komünizmin yüce özgürlük hareketiyle birleştirilmeyen işçi kadınların, ev kadınlarının, memur ve köylü kadın kitlelerinin devrim için büyük tehlikesini doğru bir şekilde değerlendirmek zorundadırlar. Batının ve Doğunun hareketin içine çekilmemiş kadın kitleleri kayıtsız-koşulsuz sermayenin bir dayana-

ğını, karşı-devrimci propagandanın bir nesnesini oluştururlar. Sınıf bilinci olmayan kadın kitlelerinin çok üzücü bir rol oynadıkları Macar devriminin deneyimi, toplumsal devrim yolunda ilerleyen bütün ülkelerin proleterlerine bir uyarı olmalıdır.

Öte yandan Sovyet Cumhuriyeti'nin pratiği, hem cumhuriyetin savunulması ve hem de Sovyet inşasının tüm alanlarında kadın işçi ve köylülerin katılımının ne denli önemli olduğunu göstermiştir. İşçi ve köylü kadınların cephe gerisinin savunulmasının örgütlenmesinde, asker kaçkınlığına karşı mücadelede ve karşı-devrimin her biçimine, sabotaja vb. karşı mücadelede oynadıkları rolün önemi, olgularla ispatlanmıştır. Proleter cumhuriyetin deneyiminden tüm diğer ülkelerin proleterleri yararlanmalıdır. Bunlardan Komünist Partileri için şu görevler çıkmaktadır: Parti içinde etkin ve özel yöntemlerle partinin ve komünizmin ülkedeki kadın yığınların üzerindeki etkisini genişletmek — öyle yöntemler ki, kadınları kapitalist dünya görüşünün ve uzlaşmacı partilerin etkisinden kurtarmayı, onları gerçek kadın savaşçılar olarak eğitmeyi ve böylece onların gerçek kurtuluşuna kavuşmasını olanaklı kılsın.

4. Komünist Enternasyonal III. Kongresi, Batının ve Doğunun Komünist Partilerine, kadın proletarya arasındaki çalışmayı güçlendirmeyi hararetle tavsiye eder ve aynı zamanda bütün dünyanın kadın işçilerine, kölelikten ve baskıdan kurtuluşlarının ancak **komünizmin zaferi** ile olanaklı olacağına dikkatlerini çeker. Komünizmin kadına verebileceğini, **kapitalist kadın hareketi asla ona veremez.** Kapitalist ülkelerde sermayenin ve özel mülkiyetin iktidarı sürdüğü sürece, kadının erkeğe bağımlılıktan kurtuluşu ancak kendi mülkiyeti, kendi kazancı üzerinde tasarrufta bulunma ve erkekle

eşit olarak çocukların kaderini tayin hakkına sahip olma hakkının ötesine geçemez. Parlamentarizmin hakimiyeti altında feministlerin, oy hakkını kadınları kapsıyacak şekilde genişletme çabası, kadınların gerçek eşitliğe kavuşması sorununu, özellikle de mülksüz sınıfların kadınlarının gerçek eşitliğe kavuşması sorununu çözmez. Bunun böyle olduğunu, son yıllarda burjuvazinin cinsiyetlerin siyasi eşitliğini resmen uygulamaya soktuğu kapitalist ülkelerdeki işçilerin deneyimleriyle sabittir. Oy hakkı, kadının aileye ve topluma prangalanmasının asıl nedenlerini yıkamaz. Çözülmez evlilik yerine resmi evliliğin geçirilmesi, kapitalist ülkelerde kadın proleterlerin kapitalistlere ve erkek besleyiciye ekonomik olarak bağımlı oldukları koşullarda, ananın ve çocuğun korunmasının ve toplumsal eğitimin yokluğu koşullarında, kadının evlilik açısından durumunu düzeltmez ve cinsiyetleri arasındaki karşılıklı ilişkiler sorununu çözemez.

Kadının yalnızca formel değil, gerçek eşitliği ancak komünizmde mümkündür, yani ancak kadın emekçi kitleler, üretim araçlarının mülkiyetine, dağıtım ve yönetime katıldıkları ve emekçi toplumun tüm diğer üyeleri gibi aynı şekilde çalışma yükümlülüğünü yerine getirecek duruma geldiklerinde; başka bir deyişle, ancak kapitalist üretim sistemi yıkılıp yerine komünist iktisat tarzı geçirildiğinde mümkündür. Yalnızca komünizm, kadının doğal fonksiyonu olan anneliğin, onun toplumsal yükümlülükleriyle çatışmadığı ve genelin yararına yaratıcı çalışmasını engellemediği, tersine emekçi kollektifin yaşam ve görevleriyle sıkı ve kopmaz bir bağ içinde olan, kişiliğin çokyönlü armonik gelişmesini teşvik ettiği koşulları yaratır.

Komünizm ama aynı zamanda tüm proletaryanın

hedefidir, dolayısıyla kadın ve erkek işçilerin savaşı, her iki tarafın çıkarı için **ortaklaşa** ve **beraberlik içinde** yürütülmelidir.

5. Komünist Enternasyonal III. Kongresi, «özel kadın sorunu» olmadığı ve kadın işçilerin kapitalist feministlerle her türlü birlikte yürümesinin proletaryanın gücünün zayıflamasına yolaçacağı yolundaki devrimci Marksizmin ilkesel önermesini vurgular, diğer taraftan ama, işçi kadınların sosyal uzlaşmacıların ve oportünistlerin hainçe taktiklerine vereceği her desteğin aynı şekilde proletaryanın gücünü zayıflatacağını, toplumsal devrimi erteleyeceğini ve komünizmin zaferini, dolayısıyla kadınların kurtuluş saatini geciktireceğini de vurgular.

Komünizm, değişik sınıflardan kadınların birleşik çabalarıyla değil, yalnızca tüm sömürülenlerin birleşik mücadelesiyle mümkündür.

Proleter kadın kitleleri kendi çıkarları gereği, Komünist Partilerin devrimci taktiklerini desteklemek, kitle hareketlerine ve ulusal ve uluslararası ölçekte aldığı biçimleriyle içsavaşa aktif ve dolaysız katılmakla yükümlüdürler.

6. Kadının çifte baskıya (kapitalizm ve aile yaşamına bağlılık) karşı mücadelesi, gelişmesinin önümüzdeki aşamasında enternasyonal bir karakter almalı ve III. Enternasyonal'in bayrağı altında her iki cinsiyetten proletaryanın diktatörlük ve Sovyet inşası için mücadelesine dönüşmelidir.

7. Komünist Enternasyonal III. Kongresi, kadın işçileri kapitalist feministlerle herhangi bir işbirliğine ve uzlaşmaya karşı uyarır; aynı zamanda proleter kadınların dikkatini, II. Enternasyonal'i veya ona yakın oportünist eğilimli unsurları kendine zarar vermeden des-

tekleyebileceği yolundaki her türlü hayalin harekete muazzam bir zarar vereceğine çeker. Kadınlar şunu sürekli gözönünde bulundurmalıdırlar: Kadının köleliğinin kökü kapitalist yapıdadır, köleliği sona erdirmek için yeni bir toplum biçimine geçilmek zorunludur.

II. ve II ½. Enternasyonal'in ve benzeri grupların desteklenmesi, toplumsal devrimin gelişmesini ve dolayısıyla yeni toplum biçimlerinin getirilmesini engellemektedir. Geniş kadın kitleleri II. ve II ½ Enternasyonal'e ne kadar kararlı sırt çevirirlerse, toplumsal devrimin zaferi bir o kadar sağlamlaşır. Komünist Enternasyonal'in devrimci taktiklerinden ürkenlerin tümünü mahkum etmek ve böylelerinin amansızca saflardan atılmasını talep etmek kadın komünistlerin görevidir.

Kadınlar hatırlamalıdırlar ki, II. Enternasyonal, görevi kadınların tüm yönüyle kurtuluşu için mücadele etmek olan bir organ yaratmak çabasında bile bulunmadı. Sosyalist Kadınların Uluslararası Birliği, gerçekleştirilebildiği ölçüde, II. Enternasyonalin çerçevesi dışında işçi kadınların kendi teşvikleriyle oluştu.

III. Enternasyonal, daha 1919'daki I. Kongresinde, kadınların diktatörlük uğrunda mücadeleye çekilmesi sorunundaki tavrını somut olarak formüle etti. I. Kongre vesilesiyle ilk komünist kadınlar konferansı toplandı ve 1920 yılında Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinde daimi temsilciliği olan kadınlar arasında çalışma için Enternasyonal Sekreterlik kuruldu. Bütün ülkelerin sınıf bilinçli kadın işçilerin görevi, **II. ve II ½ Enternasyonal**'den mutlaka kopmak ve Komünist Enternasyonal'in devrimci tutumunu güçlü bir şekilde desteklemektir.

8. Komünist Enternasyonal'in desteklenmesi, işçi, köylü ve memur kadınların kendi ülkelerinin Komünist Partilerine girmeleriyle kanıtlanmalıdır. II. ve III. En-

ternasyonal arasındaki mücadelenin henüz sona ermemiş olduğu ülkelerde ve Partilerde işçi kadınların görevi, Komünist Enternasyonal'den yana tavır alan sözkonusu parti veya grubu desteklemek ve bütün sallananlara veya apaçık hain unsurlara karşı, herhangi bir otoriteye bakmaksızın amansız bir mücadele yürütmektir. Gerçek kurtuluşları için mücadele eden sınıf bilinçli proleter kadınlar, Komünist Enternasyonal dışında duran partilerde kalmamalıdırlar. Her kim ki III. Enternasyonal'e karşıdır, o kadınların kurtuluşunun düşmanıdır. Batının ve Doğunun azimkâr emekçi kadınlarının tek yeri vardır: Komünist Enternasyonal'in bayrağının altı, yani ülkelerinin Komünist Partisinin safları. Emekçi kadınların her sallanması, kendilerine sosyalist diyen uzlaşmacı partilere ve onların önderlerine karşı mücadeleden her kaçınma, proletaryanın mücadelesine kötü etki yapar, başarısını tehlikeye sokar. Çünkü bu mücadele açık ve amansız bir ulusal ve uluslararası içsavaş karakterine bürünmüştür.

Kadınlar Arasında Çalışmanın Yöntem ve Biçimleri

Yukarıda açıklanan tüm ilkelerden yola çıkarak, Komünist Enternasyonal III. Kongresi, bütün ülkelerin Komünist Partilerinin kadın proletarya arasındaki çalışmasını şu temel üzerinde yürütmeleri gerektiğini tespit eder:

I. Kadınlar, Partinin ve tüm sınıf örgütlerinin (sendikalar, kooperatifler, fabrika ihtiyar heyeti vs.) eşit üyeleri olarak görülmelidir.

II. Kadınları aktif bir şekilde proletaryanın mücadelesinin tüm alanlarına (proletaryanın askeri özsavun-

ması dıştalanmaksızın), yeni toplumsal temellerin inşasına ve üretimin ve yaşamın komünist temel üzerinde örgütlenmesine çekilmesinin gerekliliği kabul edilmelidir.

III. Annelik fonksiyonunu toplumsal fonksiyon olarak tanımak ve kadını anne olarak koruyan önlemlerin alınması ve uygulanması için çalışmak.

Komünist Enternasyonal III. Kongresi, parti içinde, sendikalarda özel, ayrı kadın birliklerinin oluşturulmasına ya da daha başka özel kadın örgütlerine kesinlikle karşı olduğunu belirtir, buna rağmen ama Komünist Partileri tarafından kadınlar arasında özel çalışma yöntemlerinin kullanılmasının gerekliliğini kabul eder ve bu nedenle bütün Komünist Partiler içinde bu çalışmanın yürütülmesi için **özel organlar yaratılmasının amaca uygun olduğunu** tespit eder. Burada Kongreye aşağıdaki şu fikirler yol göstermektedir:

a) Bir yandan kadının kapitalist ülkelerde boyunduruk altında olması, diğer yandan kapitalizmden komünizme geçişi yaşayan Sovyet ülkelerinde kadının zor durumu kendini hissettirmektedir.

b) Kadının eskiden beri toplumsal yaşamdan uzak tutulmasıyla ve aileye zincirlenmiş olmasıyla açıklanan, kadın kitlelerinin edilgenliğinin ve siyasi geriliğinin tespit edilmesi gerektiği.

c) Doğanın kadına yüklediği özel fonksiyonların (annelik) ve bundan kaynaklanan özgüllüklerin, genelin çıkarı için kadının sıhhatinin ve gücünün daha çok korunmasını gerektirdiği. Bu düşüncelerden yola çıkarak Kongre, kadınlar arasına çalışmanın yürütülmesi için özel organlar yaratılmasının amaca uygun olduğunu tespit eder. Böylesi organlar, Partinin Merkez Komitesinden şehir semt komitesine veya yöre parti komitesine kadar bütün parti komitelerinde örgütlenmesi gereken

seksiyonlar ve komisyonlardır. Bu karar, Komünist Enternasyonal mensubu tüm Partiler için bağlayıcıdır.

Komünist Enternasyonal III. Kongresi, bu seksiyonların ve komisyonların görevlerinin şunlardan oluştuğuna dikkat çeker:

1) Geniş kadın kitlelerini komünizm ruhuyla eğitmek ve Komünist Partisi saflarına sokmak.

2) Kadının toplumsal konumuyla bağıntılı olan önyargılara karşı mücadele etmek ve erkek ve kadın işçilerde her iki cinsiyetten proletaryanın çıkarlarının ortak olduğu bilincini güçlendirmek.

3) İşçi kadınların iradesini kuvvetlendirmek, onları kapitalist ülkelerde içsavaşın bütün biçim ve çeşitleri içine çekmek, kadınları kitle eylemlerine ve kapitalist sömürüye (evsizlik, pahalılık, işsizlik, çocukların sefaleti) karşı mücadeleye çekerek uyandırmak, Sovyet Cumhuriyetlerinde ise aynı hedefe kadınları komünist iktisat ve yaşam tarzının kuruluşuna çekerek varmak.

4) Hak eşitliğiyle ve bir anne olarak kadının korunması ile doğrudan ilgili sorunları ortaya atmak, Partinin ve (Sovyet ülkelerinde) yasal organların dikkatini bu sorunlara yöneltmek.

5) Geleneğin, burjuva alışkanlıkların ve dinin gücüne karşı planlı bir mücadele vermek ve bu yolla cinsiyetler arasında, emekçi insanlığın fiziki ve ahlaki sağlamlaşmasını güvenceleyecek durumda olan daha sağlıklı ve daha armonik ilişkiler yaratmak.

Parti komiteleri komisyonların çalışmalarını dolaysız yönetmek zorundadır ve onlardan sorumludur. Her komisyonun tepe noktasında bir komite üyesi bulunmalıdır. Olanaklar ölçüsünde birden fazla komünist bu komisyonların üyesi olmalıdır.

Komisyonlar, bağımsız bir şekilde, önlerine çıkan ihtiyaçlara göre tüm önlemleri almalıdırlar; bunları

Sovyet ülkelerinde ilgili iktisadi ya da siyasi organlar (Sovyetler, Komiserlikler, Komisyonlar, sendikalar vb) aracılığıyla, kapitalist ülkelerde ise proletaryanın ilgili organlarının (sendikalar, konseyler vs.) yardımıyla gerçekleştirmeye çalışmalıdırlar. Komünist Partilerinin illegal ya da yarı-legal oldukları ülkelerde, kadınlar arasındaki çalışma için illegal bir aygıt kurmalıdırlar. Bu aygıt, Partinin illegal aygıtına tabi olmalı ve ona uyarlanmalıdır. Legal örgütte olduğu gibi illegal örgütte de her yerel, bölge ya da Merkez Komitesinde, kadınlar arasındaki illegal propaganda çalışmasının yönetilmesinden sorumlu bir kadın yoldaş temsil edilmelidir.

Bugünkü dönemde sendika ve üretim birlikleri, bunların yanında kooperatifler, Komünist Partilerinin kadınlar arasındaki çalışmasının başlıca temelini oluştururlar. Bu hem sermayenin devrilmesi mücadelesinin henüz verilmekte olduğu ülkeler, hem de emekçi Sovyet Cumhuriyetleri için geçerlidir. Partinin tamı tamına gerçekleştirmesi gereken kadının tam kurtuluşu ve eşitliğiyle ilgili tüm girişimlerde, kadınlar arasındaki çalışma, parti hareketi ile örgütün birlikteliği ruhu içinde, Komisyonların bağımsız inisiyatifinin tanınması ruhu içinde yürütülmelidir vs. Çalışmada paralellik değil, bilakis Partinin çalışmasının kadınların yaratıcı öz çalışması ve inisiyatifiyle tamamlanması.

Sovyet Ülkelerinde Partinin Kadınlar Arasında Çalışması

Bir emekçi Sovyet Cumhuriyetinde kadın seksiyonlarının görevi, geniş kadın kitlelerini komünizm ruhu ile eğitmek ve onları Komünist Partisine kazanmaktır. Kadınları komünizmin inşasına çekerek, onları Komü-

nist Enternasyonal'in sağlam muhafızları olarak eğitmek için (kadınların — ÇN) etkinliğini ve kendi başına çalışmasını uyandırmak ve yükseltmek zorundadırlar. Kadın seksiyonları tüm araçlarla kadınları Sovyet inşasının —savunmadan başlayarak Cumhuriyetin çokyönlü ekonomik planlarına çekilmeye kadar— tüm alanlarına çekmeye çabalamalıdırlar.

Kadın seksiyonları Sovyet Cumhuriyetinde, işçi ve köylü kadınların halk iktisadının inşası ve örgütlenmesine çekilmesinden sözeden ve üretimin örgütlenmesi, denetimi ve yönetimi ile ilgili tüm organlara kadınların katılımının sağlanmasını bekleyen VIII. Sovyet Kongresinin kararlarının uygulanmasına dikkat etmelidirler.

Kadın seksiyonları, temsilcileri ve Parti organları vasıtasıyla yeni yasa taleplerinin hazırlanmasına katılmalı ve kadınların ekonomik kurtuluşu için değişikliğe uğraması gerekenlerin değiştirilmesi uğrunda çalışmalıdır. Seksiyonlar özellikle kadın ve çocuk emeğini koruyan yasaların hazırlanmasında inisiyatif göstermelidir.

Kadın seksiyonları, mümkün olduğunca çok sayıda işçi ve köylü kadının Sovyet seçimleri kampanyasına çekilmesi için ve işçi ve köylü kadınların da Sovyet ve yürütme komitelerinin üyesi olmaları için uğraşmakla yükümlüdürler.

Kadın seksiyonları, Partinin başlattığı tüm politik ve ekonomik kampanyaların hızla yürütülmesini sağlamalıdırlar.

Kadın emeğinin kalitesini sendikal eğitimi arttırarak yükseltmek ve işçi ve köylü kadınların ilgili eğitim kurumlarına girebilmelerini sağlamak kadın seksiyonlarının görevidir.

Kadın seksiyonları, kadınların tek tek işletmelerdeki iş güvenliği komisyonuna girmesini sağlamalı ve ka-

dın ve çocuk koruma yardımcı komisyonlarının çalışmasının teşvik edilmesine özen göstermelidir.

Kadın seksiyonları, yaşam tarzını yeni komünist temeller üzerine yerleştiren, kadınlar için geçiş döneminin zorluğunu hafifleten, onların maddi bağımsızlığını destekleyen, evin ve ailenin kölesini yeni yaşam tarzının özgür yaratıcısı yapan tüm toplumsal kuruluşlar ağının (kamuya ait yetim evleri, çamaşırhaneler, onarım atölyeleri, komün evleri, toplumsal eğitim kurumları vs.) genişletilmesi için çalışmalıdır. Kadın seksiyonları, sendika konfederasyonlarının kadın üyelerinin komünizm ruhuyla eğitilmesini sağlamalıdır, bunun için sendikalarda komünist fraksiyonun kadınlar arasında çalışma örgütünün yardımını almalıdır.

Kadın seksiyonları, kadın fabrika işçilerinin fabrika delege toplantılarına katılmalarını sağlamalıdır. Kadın delegelerin —pratisyenlerin— çeşitli işler için (konseylerde, halk iktisadı alanında, sendika federasyonlarında) planlı bir şekilde dağılımını gerçekleştirmekle yükümlüdür.

Kapitalist Ülkelerde

Kadınlar arasında çalışma komisyonlarının önündeki görevler nesnel durumla belirlenir. Bir yandan dünya ekonomisinin çökmesi, işsizliğin korkunç derecede artması (bu kendini özellikle kadın emeğine talebin azalmasında göstermektedir), fuhuşun ve pahalılığın artması, tehdit eden yeni emperyalist savaşlar; diğer yanda işçilerin sonu gelmeyen ekonomik grevleri, proletaryanın tekrar tekrar silahlı ayaklanma denemeleri ve gittikçe yoğunlaşan dünya çapında içsavaş atmosferi,

tüm bunlar kaçınılmaz toplumsal dünya devriminin başlangıcıdır.

Kadın işçi komisyonları proletaryanın mücadele görevlerini vurgulamalı, Komünist Partisinin tüm şiarlarını savunmalı ve kadınları komünistlerin burjuvaziye ve sosyal-hainlere karşı devrimci eylemlerine katılmaya çekmelidir.

Komisyonlar yalnızca kadınların eşit hak ve yükümlülüklere sahip üyeler olarak Partiye, sendikalara, kooperatiflere ve diğer sınıf örgütlerine alınmasını —kadın işçilerin dıştalanmasına veya ayrımına karşı çıkarak— sağlamakla kalmamalı, aynı zamanda kadın işçilerin eşit haklara sahip birlikte çalışanlar olarak partilerin, sendikaların ve kooperatiflerin yönetici organlarına alınmaları için de çalışmalıdır.

Komisyonlar, kadın proletaryanın ve köylülüğün geniş katmanlarını parlamento ve tüm toplumsal kuruluşlara seçimler sırasında haklarını Komünist Partisinin çıkarları doğrultusunda kullanmaları için çalışmalıdır. Bunu yaparken aynı zamanda bu hakların gerek kapitalist sömürüyü ortadan kaldırma veya hafifletme bakımından, gerekse kadınların kurtuluşu bakımından sınırlı olduğunu göstermeli ve parlamentarizmin karşısına Sovyet sistemini koymalıdır.

Komisyonlar ayrıca kadın işçilerin, memurların ve köylülerin işçi temsilciliklerinin devrimci, ekonomik ve politik konseylerinin seçimlerine en enerjik ve bilinçli şekilde katılmalarını sağlamalıdır. Bunu yaparken, ev kadınlarının politik etkinliğini uyandırmaya ve özellikle köylü kadınlar arasında konsey düşüncesini propaganda etmeye çaba göstermelidirler. Eşit işe eşit ücret ilkesinin gerçekleştirilmesi, komisyonların özel bir görevidir. Kadın ve erkek işçileri parasız ve herkese açık kurslarla bu kampanyaya kazanmak, kısacası kadının daha

yüksek bir şekilde değerlendirilmesini kendine görev edinmek komisyonların görevidir.

Komisyonlar, komünist kadınların, içlerinde seçim hukukuna göre kadınların yeri ve oy hakkı olan yasama, komünal ve tüm diğer toplumsal organlara girerek buralarda partilerinin devrimci politikasını sürdürmelerini sağlamaya çalışmalıdır.

Komünist kadınlar, burjuva devletinin yasama, komünal ve diğer kurumlarındaki çalışmalarında Partilerinin temel ilkelerine ve taktiklerine sıkı sıkıya bağlı kalmalıdır. Onların esas görevi, burjuva düzeni içinde reformlar elde etmek değildir ve olamaz, tersine kadınların durumundan ve taleplerinden yararlanarak kadınlara taleplerinin gerçekleşmesi ve çıkarlarının korunması için devrimci mücadele yolunu, proletarya diktatörlüğünün kurulması uğrunda mücadele yolunu göstermektir.

Komisyonlar, parlamentodaki ve belediyelerdeki fraksiyonla sıkı ilişki içinde olmalı ve kadınları ilgilendiren tüm önergeleri vs. birlikte görüşmelidir.

Komisyonlar kadınlara ayrı ev ekonomilerinin geriliğini ve gereksizliğini, kapitalist eğitim sisteminin eksikliğini kavratmalı ve işçi kadınların dikkatini Parti tarafından önerilen ve desteklenen işçi bütçelerinin iyileştirilmesinin pratik sorunlarına çekmelidir. Komisyonlar sendikaların kadın üyelerini Komünist Partisine çekmek için herşeyi yapmalıdır; bu amaçla sendika fraksiyonu, Partinin ve yerel seksiyonların önderliğinde kadınlar arasında çalışma yapacak olan örgütçüler tespit etmelidir.

Kadın ajitasyon komisyonları propagandalarını kooperatifler içindeki proleter kadınların komünizm düşüncesini yaymaya ve yönetime girerek kooperatiflerin yönetiminde etki kazanmaya yönlendirmelidir, çün-

kü bu örgütler dağıtım örgütleri olarak devrim sırasında ve sonrasında çok büyük öneme sahiptir.

Komisyonların tüm çalışmaları, toplumsal devrimi hızlandıran, kitlelerin devrimci eylemini geliştirmeyi hedeflemelidir.

Ekonomik Bakımdan Geri Kalmış Ülkelerde (Doğuda)

Sanayinin az gelişmiş olduğu ülkelerde Komünist Partileri, kadın seksiyonları ile birlikte, kadının hak ve yükümlülüklerde eşitliğinin Parti, sendikalar ve emekçi sınıfın diğer örgütleri tarafından tanınması için çalışmalıdır.

Komisyonun seksiyonları, kadınlar üzerinde etkisi olan tüm önyargılara, âdet ve dini geleneklere karşı enerjik bir mücadele yürütmeli, bunu yaparken ajitasyonları erkekleri de kapsamalıdır.

Komünist Partisi ve onun komisyonlarının seksiyonları, kadınların çocuk eğitiminde, aile ilişkilerinde ve toplumsal yaşamda eşit haklara sahip olduğu ilkesini ileri sürmelidir.

Seksiyonlar, sermaye tarafından sömürülen küçük işyerlerindeki, pirinç, pamuk ve diğer plantasyonlardaki kadın işçiler arasında kendilerine destek aramalı ve mümkün olan her yerde (öncelikle Sovyet Rusya'nın toprakları üzerinde yaşayan Doğu halkları arasında) işçi atölyelerinin, kooperatif sanayiin kurulmasını teşvik etmeli ve kadın plantasyon işçilerinin de sendikalara çekilmesi için çalışmalıdır. Nüfusun genel kültür seviyesini yükseltmek, ülkenin geriliğine ve dini önyargılara karşı mücadelede en iyi araçtır. Komisyonlar, yetişkin-

ler ve çocuklar için okulların gelişmesini arttırmak için çalışmalıdırlar; bu okullara kadınlar girmeyi başarmalıdır. Kapitalist ülkelerde komisyonlar, burjuvazinin okul üzerindeki etkisine karşı doğrudan ajitasyon yapmalıdır.

Kadın seksiyonları veya komisyonları, olanaklar elverdiği ölçüde evde ajitasyondan yararlanmalıdırlar; özellikle kadınlar arasındaki en geri unsurları etkilemek için kadın işçi kulüpleri kurulmalıdır. Kulüpler birer kültürel aydınlanma merkezi olmalı ve kadınlara pratik bir şekilde kendi uğraşları ile kurtuluşları için neye erişebilecekleri (çocuk yurtları, çocuk yuvaları, okul vs. yapılması) gösterilmelidir. Göçmen halklar için taşınır kulüpler kurulmalıdır.

Sovyet ülkelerinde seksiyonlar, partiyle birlikte, kapitalizm-öncesi iktisat biçiminden ortaklaşa üretim biçimine geçişe katkıda bulunmalı ve kadın işçileri pratik deneyimle ev ekonomisinin ve eski aile ilişkilerinin onları köleleştirdiğine, ortak çalışmanın ise onları kurtardığına ikna etmelidir.

Sovyet Rusya'da, Doğu halkları arasında çalışan kadın seksiyonları, hukuken kadını erkekle eşit seviyeye getiren ve kadının çıkarlarını koruyan Sovyet yasamasına gerçekten uyulmasını sağlamalıdır. Bu nedenle seksiyonlar, kadınların halk mahkemelerine hakim ve jüri üyesi olarak girmelerini desteklemelidir.

Seksiyonlar kadınları Sovyet seçimlerine çekmeli, kadınların konsey ve yürütme komitelerine üye olarak girmeleri için çabalamalıdır. Doğunun kadın proleterleri arasındaki çalışma sınıf ilkesi temelinde yürütülmelidir.

Feministlerin kadın sorununun çözümü konusundaki çabalarının boş olduğu yönünde kadınları aydınlatmak, seksiyonların görevidir.

Doğudaki Sovyet ülkelerinde aydın kadın güçler (örneğin kadın öğretmenler) aydınlatma çalışmalarına çekilmelidir.

Seksiyonlar ya da komisyonlar, dini inançlara veya ulusal geleneklere karşı yönelen taktik olarak doğru olmayan ve kaba her türlü hakaretten en enerjik bir şekilde kaçınmalı, fakat milliyetçiliğin ve dinin etkisine karşı en kararlı şekilde mücadele etmelidirler. Batıda olduğu gibi Doğuda da kadın işçilerin örgütleri ulusal çıkarların korunması etrafında değil, tersine her iki cinsiyetten uluslararası proletaryanın birlik oganının ve ortak sınıf görevlerinin etrafında toplanmalıdır. Doğudaki kadınlar arasındaki çalışma özel bir öneme sahip olduğundan, Komünist Partilerinin Doğudaki kadınlar arasındaki çalışmada Doğu halklarının yaşamındaki kendine özgü ilişkileri gözönünde bulunduran yönergeleri saptayan, tezlere ait özel bir direktif gönderilecektir.

Ajitasyon ve Propaganda Yöntemleri

Seksiyonların esas görevini, geniş proleter kadın kitlelerin komünist eğitimini yerine getirmek ve böylece komünist savaşçıların saflarını güçlendirmek için, Batının ve Doğunun tüm Komünist Partilerinin kadınlar arasındaki çalışmada «eylem vasıtasıyla ajitasyon-propaganda» temel ilkesini benimsemeleri gereklidir.

Eylem vasıtasıyla ajitasyon'dan öncelikle işçi kadınları kendi başına faaliyete uyandırmak, kendi gücüne güveni kuvvetlendirmek ve onları inşa ya da mücadele alanındaki pratik mücadeleye çekerek onları Komünist Partisinin kapitalist sömürüye karşı yönelen her başarısının, her eyleminin, kadınların durumunu hafifletme

yönünde bir adım olduğuna ikna etme yeteneği demektir. Pratikten ve eylemden — Komünizm idealinin ve onun teorik ilkelerinin kavranmasına varmak. Komünist Partilerinin ve seksiyonlarının geniş kadın işçi kitlelerine yaklaşmakta kullanacağı yöntem budur.

Seksiyonlar yalnızca sözde propaganda organı değil, pratikte böyle olacaklarsa, o zaman işletme ve atölyelerdeki komünist hücrelere dayanmalı ve her komünist hücrenin işletmelerdeki kadınlar arasında çalışma için bir örgütleyici ayırmasına çalışmalıdırlar.

Seksiyonlar, temsilcileri veya sendika fraksiyonu tarafından tespit edilen ve çalışmalarını seksiyonların yönetimi altında yürüten örgütçüler aracılığıyla sendikalarla ilişkiye geçmelidirler.

Komünizm düşüncesinin eylem yoluyla propagandası Sovyet Rusya'da, işçi kadınları, köylü kadınları, ev kadınlarını ve memur kadınları, ordudan ve milisten başlayarak kadınların kurtuluşu alanlarına (toplumsal beslenme, toplumsal eğitim kuruluşları, anneliğin korunması vs. örgüterine) dek Sovyet inşasının bütün alanlarına çekmek anlamına gelir. İçinde bulunulan anda kadın işçileri halk iktisadının yeniden kurulması alanındaki tüm çalışmalara çekmek özellikle önemlidir.

Kapitalist ülkelerde eylem yoluyla propaganda, kadın işçileri devrimci azmi ve devrimci bilinci pekiştiren ve güçlendiren grevlere, gösterilere ve ayaklanmalara katılmaya çekmek anlamına gelir; ama aynı zamanda, kadın işçileri Parti çalışmasının, illegal çalışmanın (özellikle bağ kurma alanında) tüm biçimlerine, Subotnik ve Wosskresnik'lerin (Komünist Cumartesi ve Pazar çalışması) örgütlenmesine çekmek demektir; bu sayede sempatizan işçi ve memur kadınlar, gönüllü çalışmayla Partiye yararlı olmayı öğrenirler. Komünist Partisi tarafından başlatılan tüm politik, ekonomik kampanyalara

ve kültürel aydınlatma kampanyalarına kadınların çekilmesi ilkesi de eylem yoluyl propaganda amacına hizmet eder. Komünist Partilerinin işleyen kadın organları çalışmalarını kapitalist ülkelerde sömürülen ve toplumsal bakımdan köleleştirilen kadınlara, Sovyet devletlerinde ise özgür olmayan veya eski düzenin kalıntıları tarafından prangalanan kadınlara doğru sürekli genişletmek zorundadır. Çalışmalarında kadınlara, kendilerinin ölümcül düşmanı olan kapitalizmin yıkılması, onların kurtarıcısı olan komünizme ise kapının ardına kadar açılması gerektiğini gösteren tüm yokluklarla ve kötülüklerle, tüm çıkarlar ve taleplerle bağ kurmak zorundadırlar.

Kadın komisyonları planlı sözlü ajitasyon-propaganda çalışmasını yürütmek için, işletme ve halk toplantıları, gerek tek tek meslekler ya da semtler için olsun, gerek genel, kadın işçiler, kadın hizmetliler ve devlet memureleri için kamuya açık toplantılar, kamuya açık kadın ve ev kadını toplantıları vb. düzenlerler. Ajitatör ve örgütçü kadın temsilcileri sendikaların, kooperatiflerin, işletme temsilciliklerinin komünist fraksiyonlarına, Sovyet düzeninin tüm çalışma, idari, denetleyici ve yönetici organlarına; kısacası, kapitalist ülkelerde sömürülen ve ezilen kitlelerin devrimcileştirilmesinde ve siyasi iktidarı ele geçirme mücadelesinde yararlanılması gereken, Sovyet devletlerinde ise proletarya diktatörlüğünün savunulmasına, komünizmin gerçekleştirilmesine hizmet eden bütün örgütlere seçtirirler. Deneyimli komünist kadınları, çok sayıda kadının çalıştığı işletmelere ve fabrikalara işçi veya memur olarak gönderirler; Sovyet Rusya'daki başarılı pratikte olduğu gibi, böylesi kadın yoldaşları büyük proleter semtlere ve merkezlere yerleştirirler. Sovyet Rusya Komünist Partisinin işleyen kadın oganlarının düzenledikleri son derece değerli par-

tisiz delege toplantıları ve delege konferansları gibi, kapitalist ülkelerdeki komünist kadın komisyonları da işçi kadınlar, her türlü meslekten kadınlar, köylü kadınlar, ev kadınları için kamuya açık toplantılar düzenlemeli, bu toplantılar toplantıya katılanların belirli ihtiyaçlarına ve taeplerine tavır takınmalı ve özel amaçla kurulmuş, kendilerini seçenlerle ve komünist kadın organlarıyla sürekli bağlantı içinde, ortaya atılmış olan sorunu ele alan komisyonlar seçmelidir. Kadın komisyonları, hasımlarının toplantılarına kadın tartışmacılar, konuşmacılar gönderirler. Konferans ve benzeri toplantılar aracılığıyla yürütülen propaganda ve ajitasyon, sürekli ve düzgün aralıklarla yapılan ev ajitasyonlarıyla tamamlanmalıdır. Bu işle görevlendirilen her kadın komünist, en fazla 10 kadını evinde ziyaret etmeli, ama bunu haftada en az bir kez düzenli olarak, ve Komünist Partilerinin, proletarya kitlelerinin her önemli faaliyetinde yapmalıdır.

Komünist Partilerinin işleyen kadın organları, ajitasyon, örgütleme ve eğitme çalışmalarını yazılı olarak da yerine getirmek için her ülkede merkezi komünist bir kadın gazetesinin çıkması için çalışmakla, komünist basında kadın sayfalarının veya kadın köşelerinin, siyasi ve sendikal gazetelerde makalelerin ve yazıların çıkmasını sağlamakla, bu yayınların kadın redaktörlerini bulmakla, çalışan ve mücadele eden kadınlar arasından redaktörlere yardımcı kazanmak ve onları eğitmekle yükümlüdürler.

Komisyonlar, Komünist Partilerinin tüm eğitim kurumları ve eğitim araçlarından kadın üyelerin en gayretli bir şekilde yararlanmasına uğraşmalıdırlar. Halen geri ve çekingen örgütlü komünist kadınları ve uyanan emekçi kadınları aydınlatmak, bilgilerini derinleştirmek ve azimlerini güçlendirmek için genel parti kurslarına

ve tartışmalara çekmeli ve ancak amaca uygun olan yerlerde okuma ve tartışma akşamları, kurslar, konferanslar dizisi şeklinde ayrı eğitim kurumları oluşturma yoluna gitmelidirler.

Kadın ve erkek işçiler arasında dayanışma ruhunun güçlendirilmesi için ayrı kurs ve okulların değil, her parti okulunda kadınlar arasında çalışmanın yöntemleri üzerine zorunlu bir kurs konulması temenni edilir.

Komisyon, belli sayıda üyesini parti okuluna gönderme hakkına sahip olmalıdır.

Seksiyonların Yapısı

Kadın ajitasyon komisyonları her yöre parti komitesinde, her semt (bölge) parti komitesinde ve Parti Merkez Komitesinde kurulur. Komisyonların üye sayısı her ülkenin gereksinimlerine göre belirlenir. Ücretle çalışanların sayısı da Parti tarafından saptanır. İmparatorluk, bölge ve yöre gruplarındaki kadın ajitasyon komisyonu yöneticisinin Parti merkezinde, bölge ve yöre yönetimlerinde yeri ve oyu vardır. Kadın ajitasyon komisyonu yöneticisi aynı zamanda yöre parti yönetiminin üyesidir. Bunun geçerli olmadığı durumlarda, kadın ajitasyon komisyonu yöneticisi, kadın seksiyonunu ilgilendiren tüm sorunlarda karar alma yetkisine sahip oyla, bütün diğer sorunlarda ise danışma niteliğinde oyla, komitenin bütün oturumlarına katılır.

İlçe komisyonlarının ve il komisyonlarının yükümlülüklerine, yukarıda sayılan genel görevlerin dışında şu fonksiyonlar da dahildir: Sözkonusu ilçenin kadın ajitasyon komisyonları ile ilçe yönetimi arasındaki bağlantının ayakta tutulması, sözkonusu ilçedeki (mıntıkadaki) seksiyonun veya komisyonların faaliyeti hakkın-

da materyal toplanması; yöre komisyonlarının kendi aralarında materyal alışverişinin sağlanması; ilçeye (ile) yayınların gelmesinin sağlanması; ajitasyon güçlerinin ilçelere (mıntıkalara) dağılımı; Partili güçlerin kadınlar arasında çalışma için harekete geçirilmesi; yılda en az iki kez, her seksiyonun bir veya iki komünist kadınla temsil edildiği il/ilçe konferansları toplamak; sözkonusu il/ilçedeki partisiz işçi ve köylü kadınların ve ev kadınlarının konferansını toplamak.

İl/ilçe kadın ajitasyon komisyonu 5-7 üyeden oluşur. Komisyonların üyeleri, komisyon yöneticisinin önerisi üzerine il veya ilçe yönetimi başkanı tarafından onaylanır. İlçe ve il komisyonunun yöneticisi ve tüm diğer üyeleri, ilçe veya il parti konferansında seçilir. İl/ilçe ve yöre komisyonlarının üyeleri il/ilçe, şehir ve bucak konferanslarında seçilir veya ilgili komisyon tarafından Parti komitesiyle anlaşarak atanır. Kadınlar arasındaki çalışma için merkezi komisyon 2-5 üyeden oluşur, bunlardan en az bir tanesi Parti işçisi olarak çalışır.

Yukarıda il/ilçe komisyonları için sayılan fonksiyonlardan başka, merkezi komisyon (imparatorluk kadınlar komitesi) aşağıdakileri yerine getirir: Komisyonların çalışmasının denetimi, kadınlar arasında çalışan güçlerin yönetimi ve dağılımı; kadın çalışmasının koşullarının ve gelişmesinin denetimi, kadınların hukuki ve ekonomik durumları ile ilgili taleplerin göz önünde bulundurulması; işçi sınıfının yaşam tarzının, iş emniyetinin, çocuğun korunmasının iyileştirilmesi veya değiştirilmesi vb. ile ilgili sorunlar üzerine çalışan özel komisyonlara merkezi komisyonun temsilcilerinin veya yetkili kişilerin katılması; merkezi ve kadın gazetesini çıkarmak, işçi kadınların dergilerinin ve kadın sayfalarının yazı işleri müdürlüğünü yapmak; yılda en az bir

kez tüm ilçe temsilcilerini (il seksiyonlarını) toplamak; tüm ülke çapında kadınlar arasında çalışma eğitmenleri için ajitasyon çevreleri örgütlemek; Partinin çeşitli politik ve ekonomik kampanya ve eylemlerine işçi kadınların çekilmesini ve bunlara tüm komisyonların katılımını denetlemek; Komünist Kadınlar Uluslararası Sekretaryası ile sürekli bağlantıyı ayakta tutmak; her yıl uluslararası kadınlar gününü örgütlemek.

Merkez Komitesi kadın seksiyonu yöneticisi Merkez Komitesinin üyesi değilse, o zaman seksiyonla ilgili tüm sorunlarda karar alma yetkisi olan oyla, diğer sorunlarda ise danışma oyu ile, Merkez Komitesinin tüm oturumlarına katılma hakkı vardır. Komisyon başkanı Parti Merkez Komitesi tarafından atanır ya da genel parti kongresi tarafından seçilir. Tüm komisyonların kararları ve tasarrufları ilgili parti komitesi tarafından onaylanmalıdır.

Uluslararası Ölçekte Çalışma Üzerine

Bütün ülkelerin Komünist Partilerinin çalışmalarını yönetmek, kadın işçileri birleştirmek ve Komünist Enternasyonal tarafından konulan görevleri çözmek ve bütün ülkelerin ve hakların işçi kadınlarını Sovyet iktidarı ve dünya çapında işçi sınıfının diktatörlüğü uğrunda devrimci mücadeleye katmak — işte Komünist Enternasyonal Uluslararası Kadınlar Sekreterliğinin görevleri bunlardır. Merkezi komisyonun üye sayısı ve karar alma yetkisine sahip üye sayısı Parti Merkez Komitesi tarafından tespit edilir.

5) Komünist Enternasyonal IV. Kongresi
Yirmidördüncü Oturum

KADINLAR ARASINDA KOMÜNİST ÇALIŞMA

27 Kasım 1922, Pazartesi

Konuşmacılar: Clara Zetkin, Hertha Sturm, Smidoviç, Kasparova, Murphy
Açılış: Öğle, 12.40
Başkan: Neurath

CLARA ZETKİN (canlı bir alkışla selamlanır): Kadın ve erkek yoldaşlar! Yürütme'nin Uluslararası Kadınlar Sekreteryasının faaliyeti ve kadınlar arasındaki komünist çalışmanın gelişmesi üzerine rapora ilişkin olarak, bazı noktalara önceden kısaca değinmek zorundayım. Bunlar gereksiz görülebilir. Çünkü bunlar varolanın, karar altına alınanın tekrarıdır; ama buna rağmen gereklidir; çünkü sadece düşmanın saflarında değil, kendi yoldaşlarımızın, kadınların olduğu gibi erkeklerin saflarında da çalışmamıza ilişkin yanlış anlamaların, kadınlar arasında komünist çalışmanın ne olduğuna ve ulusal seksiyonların ve Enternasyonal'in organlarına hangi görevlerin düştüğüne dair yanlış anlamaların, kimilerinde eski, önceki bir anlayışın kalıntıları olarak ortaya çıkan, diğer bazılarında da, bunlar davaya

sempati duymadıkları ve evet kısmen oldukça olumsuz yaklaştıkları için, gönüllü olarak öne çıkartılan yanlış anlamaların çalışmamız üzerinde egemen olduğu gerçeği ile karşı karşıyayız.

Kadınlar arasındaki komünist çalışma için Enternasyonal Kadın Sekreteryası, bazılarının sandığı gibi, kadınların bağımsız örgütünün ve hareketinin toplamı değildir; Komintern Yürütmesi'nin yardımcı bir organından başka birşey değildir. O sadece Yürütme ile sürekli sıkı bir şekilde ortak çalışmamakta, aynı zamanda onun yönetimi ve önderliği altında çalışmaktadır. Bizim Komünist Kadın Hareketi olarak nitelediğimiz şey, kesinlikle kadınların bağımsız bir hareketi değildir ve bunun herhangi bir feminist (frauenrechtlerisch) eğilimle ortak bir yanı yoktur. Bu, kadınlar arasında ikili bir amaç doğrultusunda planlı, komünist çalışmadır: Birincisi, komünist düşüncelerle dolu olan kadınları Komünist Enternasyonal'in tek tek ulusal örgütlerine ideolojik ve örgütsel bakımdan sıkı bir şekilde çekmek ve orada faaliyete geçirmek, bu seksiyonların tüm yaşantısının ve dokusunun bilinçli birlikte çalışanları ve taşıyıcıları yapmak; ikincisi, henüz komünist düşüncelerle dolu olmayan kadınları bu seksiyonlara kazanmak, onları proletaryanın eylemlerine ve mücadelelerine çekmek. Çalışan kadın yığınları böylesi mücadeleler için seferber edilmeli ve yetkin hale getirilmelidir. Tek tek ülkelerin komünist partilerinin, birlikte yürütülmesini ve desteklenmesini biz kadınların ilk ve en soylu yükümlülüğü olarak hissetmediğimiz hiç bir faaliyeti ve mücadelesi yoktur. Ve dahası, komünist partilerin faaliyetinde ve mücadelelerinde ve onları toparlayan Enternasyonal'de ilk sırada ve en yoğun kurşun yağmuru altında durma hırsına ve ama aynı zamanda en sade günlük çalışmada da gayretle önde olma hırsına sahibiz.

Bir şey ortaya çıktı: Kadınlar arasındaki komünist çalışmanın tek tek partilerin yaşantısıyla ideolojik ve organik olarak bütün sağlamlığıyla bağlanmasında, bu işi yürütebilmek için özel organlara ihtiyacımız var. Elbette! Kadınlar arasındaki komünist çalışma kadınların sorunu olmamalı, aksine herkesin sorunu, her ülkenin komünist partisinin, Komünist Enternasyonal'in sorunu olmalıdır. Eğer bu amaca ulaşmak istiyorsak, bu durumda kadınlar arasındaki komünist çalışmayı bütünlüklü ve planlı olarak yürütecek, yönlendirecek, ve bu amaca yönelik tutacak organlar —bu organlar Kadın Sekreterliği, Kadın Şubesi ya da herhangi birşey olarak adlandırılsa da— gereklidir. Elbette ki, belli uygun koşullar altında tek tek güçlü kişiliklerin, bu bir kadın ya da erkek yoldaş olabilir, belli bir yerin, hatta bir ilin kadınları arasında aynı komünist çalışmayı yürütebileceği olanağını inkar etmiyoruz. Parti içindeki bu kişisel çabayı büyük hayranlıkla izlesek de, bir tek kişinin planlı çalışmasının yerini birçok insanın planlı ortak çalışması alırsa, komünizm için etkinin, verimin daha büyük olduğunu söylemekten kendimizi alamayacağız. Bundan dolayı, bir amaç doğrultusunda, Parti ve Enternasyonal içinde birçok insanın ortak çaba göstermesi, kadınlar arasındaki komünist faaliyet için de sloganımız olmak zorundadır. Komünist kadın çalışması için özel organlarda öncelikle ve en iyisi, kadınların faal olmasının, amaca uygunluğun ve pratik işbölümünün bir talebi olduğu burada ortaya çıkmıştır. Bunun nedenleri açıktır. Geniş kadın kitlelerinin bugün de özel toplumsal koşullarda yaşadıkları ve çalıştıkları şeklindeki tarihsel gerçeği geçiştiremeyiz. Kadın cinsiyetinin toplumdaki özel konumunun özel bir kadın psikolojisi yarattığı tarihi gerçeğini de geçiştiremeyiz. Doğa tarafından cinsiyet olarak verilenle, toplumsal kurumlar ve koşullar tara-

fından yaratılan, birbirine bağlanmaktadır. Nasıl ki, somut yaşam koşullarından dolayı küçük-köylü kitlelerinin özel psikolojisini hesaba katmak zorundaysak, aynı şekilde en geniş kadın kitlelerinin psikolojisini de hesaba katmak zorundayız. Buradan genel olarak —«genel olarak» sözünün altını çiziyorum— bizzat kadınların, çalışan kadınların yaşamında komünist çalışmaya nereden başlayacaklarını en iyi, en keskin ve en hızlı bir şekilde teşhis edebilecekleri ortaya çıkar. Devamla, kadınlar genel olarak, sömürülen ve öfkeyle dolu olan kadınların en alt tabakalarında komünist faaliyetin en başarılı yöntemlerini ve biçimlerini daha iyi bir şekilde bulacaklardır. Açıktır ki, bu yalnızca genel olarak geçerlidir. Nasıl ki, bildiri taşımak gibi en önemsiz işten, karar için zorlu mücadeleye kadar partinin her türlü faaliyetine katılmayı yükümlülüğümüz ve hakkımız olarak görüyorsak, ve nasıl ki, aşağılanarak, Partimizin ve Komünist Enternasyonal'in tüm büyük tarihsel yaşantısına katılmamız engellendiğinde, bunu bir hakaret olarak görüyorsak, aynı şekilde özel olarak kadınlar arasındaki çalışmada her erkeğe hoş geldin deriz. Bu hem bizim organlarımız, hem de çeşitli görünümleri ve alanları içinde tüm faaliyetimiz için geçerlidir.

Kadın ve erkek yoldaşlar! Geçen yıl içinde kadınlar arasında komünist çalışma için kadın organlarının değeri, kendisini hem olumlu hem de olumsuz olarak gösterdi. Enternasyonal'in komünist seksiyonlarının böylesi özel organlar yarattığı ülkelerde olumlu olarak gösterdi. Kadın sekreterliklerinin, varolan görevleri yerine getirme, komünist kadınları örgütlemek ve eğitmek, çalışan kadınları seferber etmek ve toplumsal mücadelelere çekmek için çalıştıkları **Bulgaristan** ve **Almanya**'da böyle oldu. Buralarda, Komünist Kadın Hareketi genel

komünist parti yaşantısının bir güçlülüğü, bir gücü olmuştur.

Kuşkusuz ki bu ülkelerde, parti üyesi ve ortak çalışan olarak sayısız kadına, ve parti dışında da ortak savaşçılar olarak giderek büyüyen kadın kitlelerine sahibiz. Adını en son olarak verdiğim, ama önemi açısından ön sırada duran ülke için de, **Sovyet Rusya** için de aynı şey geçerlidir. Komünist Partinin kadın şubeleri, Sovyet Rusya'da bu partiyle sürekli ortak çalışma ve onun önderliği altında, tam da şimdi, ekonominin ve toplumun Sovyet iktidarı altında Komünizme doğru çalkalandığı zor dönemde, kadınların ortak faaliyetinin ne denli önemli ve gerekli olduğunu kanıtladılar. İşçi ve köylü kadın kitlelerini ekonominin her alanında, toplumsal hayatın her alanında yeni ilişkilerin inşası için ortak çalışmaya çekmek, örneğin, işsizlik, besin maddeleri sıkıntısı gibi ortaya çıkan problemlerin, varolan tarihsel koşullardaki zorlu dönüşümlere bağlı problemlerin üstesinden gelmek için ortak çalışmaya çekmek ve toplumu komünizm doğrultusunda yeniden şekillendirmek için ortak çalışmaya çekmek için Rus kadın yoldaşlarımızın kadın şubeleri aracılığıyla Parti'nin yardığı, onunla anlaşma ve onun önderliği altında neleri başarmış oldukları ve hala başarmakta oldukları büyük öneme sahiptir. Sovyet Rusya Komünist Partisi'nin özel organlarının kadınlar arasında çalışmak için bu alanda başardıklarının ve başarmakta olduklarının örnek ve yolgösterici önemde olduğunu söylüyorum. Çünkü birşeyi biliyoruz: Sovyet Rusya, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde toplumun bu zorlu dönüşümünün taşıyıcısı olarak önümüzde duran ilk örnektir. Orada Komünist Partisi ve proletaryanın önünde duran aynı sorunlar, aynı görevler, başka şartlar altında da olsa, —umarım en kısa zamanda— bugün hala kapita-

list sınıf egemenliği altında inleyen devletlerdeki komünist partilerin ve proletaryanın da sorunları ve görevleri olacaktır bir gün. Bundan dolayı, daha sonra Smidoviç yoldaşın bize RKP'nin kadın şubesinin bu çalışması üzerine anlatacakları son derece önemlidir.

Şimdi, kadın ve erkek yoldaşlar, komünist partilerinin kadınlar arasında faaliyet için özel organlara sahip olmalarının ne kadar gerekli olduğuna ilişkin olumsuz örnekler. Bu örnekler, kadın sekreterliklerinin olmadığı ya da dağıtıldığı ülkelerde, kadınların komünist partisinin yaşamına ve kadın proleterlerin kendi sınıflarının mücadelesine sınırlı katılımları ile ortaya çıkmaktadır. Polonya'da parti, şimdiye kadar kadınlar arasında çalışma için özel organlar yaratmayı reddetti. Kadınların en yüksek başarıyla saflar halinde mücadele etmeleri, grevlerde ve kitle eylemlerinde kadın katılımının eksik olmaması Komünist Partisine yetti. Komünist hareketle kadın proleterlerin derinliklerine işlemek için bunun yetmediğine ikna olunmaya başlamıştır. Polonya'da en kısa zamanda, en geniş çalışan kadın katmanları kazanmanın çıkış noktası olarak, Partinin bir kadınlar sekreterliğinin oluşturulacağını umuyoruz. Tam da bundan sonra, şanlı bir mücadele geçmişine sahip Polonya'da, şehir ve kırdaki çalışan kadınlar, bugün olduğundan daha başka, ilerletici rol oynayacaklardır. Son Seym (Meclis) seçimlerinde, gericiliğin ve kitlelerin aldatılmasının, komünist düşüncelerin kapsamadığı, aydınlanmamış kadın kitleleri içinde en sağlam temellerden birine sahip olduğu görülmüştür. Bu bir kez daha tekerrür etmemelidir.

İngiltere'de, kadın proleterler arasında gerekli sistematik faaliyeti yürütmek için parti organları nerdeyse hiç yoktur. İngiltere Komünist Partisi, maddi güçlerinin zayıflığını gerekçe göstererek, proleter kadınların

planlı bir şekilde kazanılması için gerekli kurumların oluşturulmasını sürekli olarak bir yana itti ya da erteledi. Enternasyonal Kadın Sekreterliği'nin bu yöndeki uyarıları sonuçsuz kaldı. Bir kadın yoldaşın genel parti ajitatörü olarak görevlendirilmesine rağmen, özel bir kadın sekreteryası kurulmamıştır. İngiltere'de kadın yoldaşlar, kendi sınırlı olanaklarıyla komünist kadınların politik eğitimi ve onların Partiyle bağlarının pekiştirilmesi için toplantılar düzenlediler. Bu toplantılar öylesi iyi sonuçlar elde etti ki; aslında bunların, Komünist Partisinin böylesi eğitim kurumlarını oluşturması açısından örnek olması gerekir. İngiltere Komünist Partisi'nin Yürütme'sinin davranışı, bana göre yalnızca mali zayıflığından değil, aynı zamanda kısmen gençliğinden ve ondan kaynaklanan örgütleme yetersizliğinden gelmektedir. Burada Partinin eleştirisine girmek istemiyorum; son kongresinin de gösterdiği gibi, İngiltere Komünist Partisi, Komünist Enternasyonal'le sıkı bir birlik içinde hem politik hem de örgütsel olarak ilerlemek, çalışarak, mücadele ederek devrimci bir kitle partisine dönüşmek için kararlı bir şekilde yoluna devam etmektedir.

Ciddi isteğinin ve onun pratik başarısının bir kanıtı olarak, İngiltere'deki son seçimlerde Komünist Partisinin seçim zaferi önümüzde durmaktadır. Ama karar altına alınmış politik çalışma ve yeniden örgütlenme gibi, bu seçim zaferi de, daha çok propaganda yönü ağır basan küçük bir partinin dar odalarından çıkıp işçi sınıfı yığınlarına yöneldiği bu anda, proleter kadınların ruhuna yönelmek için de mücadeleye sarılmayı zorunlu kılmaktadır. Enternasyonal'in İngiliz seksiyonu, birkaç milyon proleter kadının kadın hakları derneklerinde, eski tipteki kadın sendikalarında, tüketici kooperatiflerinde vs., İşçi Partisi'nde ve Bağımsız İşçi Partisi'nde

örgütlü oldukları gerçeğini geçiştiremez. Komünist Partisi, bütün bu örgütlerle kadınların beyni, yüreği, iradesi ve eylemi için çekişmelidir. Bundan dolayı, bunların aracılığıyla komünist kadınları Partide örgütleyeceği ve eğiteceği, ve Parti dışındaki proleter kadınları sınıflarının her türlü fedakarlığa hazır savaşçıları haline getireceği özel çalışma organlarının oluşturulmasının zorunluluğunu, ne kadar zaman geçerse o kadar çok hissedecektir. Enternasyonal Kadın Sekreterliği, Yürütme'nin yardımcı organı, elbette ki bunun için Partiye yardım edecektir.

Fransa'daki ilginç durum da takdire şayandır. Fransa'da, Marsilya kongresi, devrimci, proleter bir kadın hareketinin yaratılması doğrultusunda önemli adımlar attı. Fransa'da ilk defa, kadınlar dünyasında harekete geçen devrimci güçler örgütsel olarak birleştirildi ve hem de Komünist Partisinin içinde. Fransa Komünist Kadınlarının Marsilya'daki ilk Kadınlar Konferansı gibi, Kongre de, komünist ya da komünizme yönelen kadınların Partiye çekilmesini, Parti önderliği içinde bir kadın sekreteryası şeklinde komünist kadın hareketinin çalışma organlarının oluşturulmasını ve bir kadın gazetesinin çıkarılmasını karara bağladı.

Kadın ve erkek yoldaşlar, ne yazık ki Paris Kongresi varolan bu ilk adımı yoketti. Parti krizinin gölgesinde, onun etkisinin sonucu olarak, Parti yönetimi, kadın sekreterliğinin dağıtılmasını ve «Ouvriere» (Kadın İşçi)'nin yayınının durdurulmasını kararlaştırdı. Fransız Partisi içindeki krizin aşılması gerektiği gibi, birleşik, enerjik, amacının bilincinde olan bir komünst partisinin, geniş proleter kadın katmanlarını Enternasyonal'imizin çalışmasının ve mücadelesinin ortak taşıyıcıları haline getirmek için ihtiyaç duyduğu organların

oluşturulması sorununu da aynen tatmin edici bir şekilde çözeceğine inanıyoruz.

İtalya'da geçen yıl, büyük zorluklarla karşılaşmaksızın, komünist kadınların Partiye çekilmeleri ve mülksüzlerin, sömürülenlerin kadın dünyasının geniş katmanlarını komünist düşüncenin ve proletaryanın mücadelesinin alanına götürecek olan gerekli özel organların oluşturulması gerçekleşti. Hertha Sturm yoldaş, benim sizlere genel olarak anlattığım, komünist kadınları, proleter kadınları sınıf mücadelesinin, sömürülen ve ezilen yığınların devrimci yükselişinin itici güçleri haline getirmek için ulusal ve uluslararası alanda sahip olmamız gereken gerekli çalışma organlarıyla ilgili durumun ne olduğu konusunda, size somut veriler sunacaktır.

Hollanda'da, Enternasyonal Kadın Sekreteryasının yardımıyla, orada varolan kadın sekreteryasının dağıtılması örgütsel olarak başarıldı. Orada, komünist kadınların yanısıra, anarşist ve anarşist eğilimli unsurlar da vardı. Komünist üyeler, Hollanda Komünist Partisi saflarına alındı; ve orada erkek yoldaşlarla birlikte faaliyet yürütüyorlar. Deneyim, genel olarak, komünist kadınların Partiye çekilmelerinin, onların onun içindeki planlı çalışmalarının ve oradan kitle içinde faaliyet yürütmelerinin başarılı ve verimli olduğunun kanıtlanması yönünde gelişiyor.

Norveç'te, komünist kadınların Komünist Partisi içinde yeralmaları, Komünist Enternasyonal'in ilkelerine ve direktiflerine uygun şekilde henüz tümüyle gerçekleşmemiştir. Bu kendisini, Norveç'teki parti yaşantısının genel özelliklerinin yansımasıyla açıklamaktadır. Orada kadınların özel organı, bugün hala kendisini sosyal-demokrat olarak adlandıran Norveç Komünist İşçi Partisi'ne bağlıdır. Örgütsel temeli, tek tek üyelik değil,

sendikal örgütlere üyeliktir. Partinin yeniden örgütlenmesiyle her türlü özel kadın örgütünün de son bulacağı ve şimdi komünist düşüncenin hizmetinde faaliyet gösteren tüm kadınları aynı şekilde en yüksek derecede faaliyete ve en yüksek derecede ortak çalışmaya teşvik etmeye izin veren çalışma biçimlerinin bulunacağı beklenmektedir.

Aynı şey, parti krizi olmasa da, buna uygun genel parti örgütleri olmasa da, Komünist Enternasyonal'in İsveç seksiyonu için de geçerlidir. Burada da halen komünist kadınların özel örgütü durmaktadır. Ayrıca, Norveç'te olduğu gibi, İsveç'te de özel örgütler, kısmen sosyal-demokrat hareket içinde faaliyet göstermeye devam eden eski, kadın hakları savunucusu geçmişin kalıntılarıdır. Bunlar, sosyal-demokrat geçmişin kalıntılarının aşılması ve katı komünist tutumun zaferiyle kaybolacaklardır.

Komünist çalışmamızın çalışan, sömürülen kadınların derin, geniş katmanları üzerindeki etkisiyle ilgili durum şimdi nasıldır peki? Bu, böylelerini dikkate alınmaya değer ölçüde kapsadı mı? Bununla ilgili raporumun başına, son derece geniş kapsamlı tarihsel önemde bir gerçeği koymak istiyorum. **Yakın** ve **Uzak-Doğu'** da ağır yük altında ezilenlerin ve kızgınlıkla dolu olanların kadınlarının uyanmaya ve komünizm sancağı etrafında toplanmaya başladıkları gerçeğidir bu. Kadın ve erkek yoldaşlar, bu öylesi öneme sahip bir gerçektir ki, ne kadar uğraşırsak uğraşalım ona layık olduğu değeri veremeyiz. Durum nedir? Orada yapılması gereken, eskiyi parçalamaksızın ve yoketmeksizin yeni birşey yaratmayan, uzun, derinlemesine kapitalist gelişmenin onlardaki yüzyılların ve hatta binyılların önyargılarını kısmen yoketmediği kadın yığınlarını aydınlatmak ve kazanmaktır. Kapitalizm oraya da pekala girmiş ve önce-

likle kadın kitlelerini sömürüsü ve boyunduruğu altına almıştır. Japonya, Hindistan, Transkafkasya, ve evet Çin'de vs. böyledir. Elbette ki o, kadının eski toplumsal köleleştirilmesini ortadan kaldırmamış, onu kendi amaçlarına yararlı hale getirmiştir.

Doğu ülkelerinde kadınlar hala, büyük çoğunlukla, eski yerleşik önyargıların altında boynu bükük, sosyal kurumlar, din, gelenek ve görenekler tarafından ezilmiş bir şekilde, toplumsal yaşamın ataerkil ve kapitalizm-öncesi biçimleri altında yaşıyorlar ve çalışıyorlar. Bütün bunlara rağmen, kadınlar uyanmaya başlıyorlar, komünist düşünce tarzını kabul etmeye ve ona dayanmaya, kurtuluştan sözetmeye başlıyorlar. Bu ne anlama gelir? Kapitalizm dünya üzerindeki son yedeklerini; kapitalizm-öncesi kültürünün ya tamamlanmamış genç kapitalist gelişmenin ülkelerini, kapitalist devletlerin muazzam egemenliğine bağlı, ya da geleceğin sömürge bölgeleri olarak kapitalist sömürü hırsı tarafından kuşatılacak ülkeleri kaybetmesi demektir. Zengin ve kısmen kolay sömürü olanaklarıyla bu ülkeler, buralardaki halk kitlelerinin en alçakça ve en insanlık dışı şekilde yağmalanması pahasına, burjuvaziye, eski kapitalist ülkelerde ayaklanan işçilere, isyancı ücret kölelerine küçük tavizlerin ve reform kırıntılarının atılmasını sağlayan araçlar verdi. Eğer bu ülkelerde özgürlük isteği, kapitalizme ve onun egemenliğine karşı kin canlı olursa, ve eğer orada ezilenlerin en çok ezilenleri, **kadınlar** ayağa kalkıyorsa ve komünizm doğrultusunda çalışmak ve mücadele etmek istiyorlarsa, bu kapitalizmin dev adımlarla sonunun yaklaştığının garantisidir. Bundan dolayı, Kasparova yoldaşın Yürütme'nin Doğu'daki Enternasyonal Kadın Sekreteryasının faaliyeti ile ilgili bize anlatacakları özel bir önem kazanmaktadır. Bu ülkelerdeki kadınların, giderek artan sayıda ve fedakar bir

kararlılıkla, sömürüden ve uşaklıktan tek kurtarıcı olarak komünizm bayrağı etrafında toplanmaya başlamaları, bir yangın sinyalidir.

Bazı ülkelerde, özellikle Latin ülkelerinde, kadınlar arasında kayda değer bir devrimci çalışma yapamayacağımız bize garanti edilmektedir: Kilisenin etkisi, ailedeki ve toplumdaki eski, yerleşik gelenekler çok güçlüdür, altedilemez. Kadın yığınlarını evcilliğin sınırlarından çıkarmak ve onları kadın savaşçılar olarak emek ile sermaye arasındaki tarihsel savaş alanına çekmek için gösterilen bütün çabalar boşunadır.

Kadın ve erkek yoldaşlar! Doğu'da mümkün olan, biz Batı'dakiler için, tarihsel ortama dikkat etmeksizin geçiştiremeyeceğimiz, aksine onu gözönünde bulundurmamız gerektiğine dair bir işarettir. Bu aynı zamanda, insan iradesinin neler yapabileceğine ilişkin güçlü bir hatırlatmadır da. Zayıflıkları ve eksiklikleri haklı kılabilmek için materyalist tarih anlayışına dayanmak her zaman yerinde değildir. Tarihsel ortam elbette ki güçlüdür; ama herşeye kadir değildir. Bilgimiz ve irademiz onu zorlayabilir ve değiştirebilir.

Eğer bu inanca sahip olmasaydık, o zaman Marksistler, devrimci savaşçılar olmazdık. Marx, Feuerbach ile tartışmasında, kendi tarih anlayışının çıkış noktasında ne yazmıştı? «Filozoflar dünyayı çeşitli biçimlerde yorumladılar; ama önemli olan onu değiştirmektir.» Eğer Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinde ve onun etkisi altında İran ve Türkiye'de kadınlar, komünistler olarak kurtuluşlarını elde etme isteklerini dile getiriyorlarsa, bu durumda, Latin ülkelerinde kadınlar arasında komünist çalışmanın zorluklarının hemen hemen aşılmaz olduğunu açıklamanın yerinde olmadığını düşünüyorum. Hayır, nerede bir istek varsa, orada bir yol da vardır. Dünya devrimi isteğimiz var; o halde sömürü-

len, köleleştirilmiş kadınların en geniş yığınlarına açılan yolu da, bunu zorlaştıran tarihi koşullar ne olursa olsun, bulmak zorundayız.

Kapitalist egemenliğin ülkelerinde, proleter devlet Sovyet Rusya ve diğer Sovyet Cumhuriyetlerinde olduğu gibi, daha büyük kadın yığınlarının ajitasyon ve propaganda ve aynı zamanda eylem —çalışma ve mücadele— tarafından da kapsanması, rapor döneminde büyük ilerlemeler göstermiştir. Her yerde, proletaryanın işverenlerin genel saldırısına karşı mücadeleye girişmek için adım attığı yerde, kitlelerin pahalılığa, vergi baskısına, iş zamanının uzatılmasına karşı, tek kelimeyle proletaryanın varlık koşullarının kötüleştirilmesine karşı mücadeleye giriştiği yerde; proletaryanın, savaşın ve ekonomik inşanın bedelini sömürülenlerin geniş kesimlerinin sırtına yıkmak için kapitalistlerin saldırısına karşı kendisini savunduğu her yerde, kadınlar da sevindirici bir ölçüde tüm enerjileri ile mücadelelere katılmışlardır. Her yerde, Komünist Enternasyonal'in ve onun tek tek seksiyonlarının eylemlerini birlikte taşıyan kadın kitlelerinde bir kabarış tespit etmek mümkündür. Her yerde, Komünist Enternasyonal adına çağrıldıklarında geldiler. Bu kendisini özellikle iki uluslararası eylemde gösterdi. Bunlardan bir tanesi, **Uluslararası Kadınlar Günüdür.** Uluslararası Kadınlar Günü, bu yıl, oldukça daha büyük ölçüde, bütünlüklü ve önceki iki yıldan daha büyük proleter kadın kitlelerini kapsayarak yapıldı. Tam da bu, bunun kadınların özel bir toplantısı olmadığını, kadınların davası olmadığını, aksine parti davası, komünizmin kapitalizme bir savaş ilanı, sömürülenlerin ve ezilenlerin milyonlarca ordusunun uğrunda toplanması, silahlanması ve hazır hale getirilmesi gereken bu mücadelenin kabul edilmesi demek olduğunu gün ışığına çıkarmıştır. Hemen hemen her

yerde, belki bir yerde biraz daha çok, bir yerde biraz daha az, tüm komünist partinin bir eylemi olarak yürütülmüştür.

Aynı şey, bizim de katıldığımız diğer uluslararası eylem, **Sovyet Rusya'ya Uluslararası İşçi Yardımı** için de geçerlidir. Bu eylem, bütün ülkelerde kadınların muazzam girişimi ve ortak faaliyeti ile birlikte sürdürülmüştür. Norveç ve Finlandiya'dan İsviçre ve İtalya'ya kadar, Batı'dan Doğu'ya kadar, komünist partisinin rızası ve kendi partilerinde Uluslararası İşçi Yardımı'nın en çalışkan propagandacıları, bağış toplayıcıları, örgütleyicileri kadınlar olmuştur. Ve onlar bununla, alçakgönüllü, usta ve güçlü bir şekilde proleter dayanışma bilincini dile getirdiler.

Gerek Uluslararası Kadınlar Günü ve gerekse de Sovyet Rusya'ya Uluslararası İşçi Yardımı'na ilişkin olarak birşeyin vurgulanması gerekir. Her iki eylemde de, faaliyetlerin çıkış noktası özel amaçlar, politik hedeflerdi: Uluslararası Kadınlar Günü'nü, ev kadınları, analar olarak, çalışan halkın kadınlarının en acılı sıkıntılarına karşı mücadele etmek için topluma yöneltmeleri gereken özel talepleri ile birleştirdik. Sovyet Rusya'ya yardımı, proleter dayanışma ile birleştirdik. Ama hem birinde, hem de diğerinde, bunun dışında, geniş kadın yığınlarını politik düşünceye, politik eyleme teşvik etme amacı izledik. Hem kadınların ana ve çocuk korunması ile ilgili talepleri vs., hem de Sovyet Rusya ile dayanışmanın pratiği politik eylemde, politik mücadelede yoğunlaştırıldı. Bu, kadınlar arasındaki komünist çalışmada mutlak amaçtır. Kadınların iktisadi ve toplumsal sıkıntıları, uygarlığa yaraşır bir yaşam doğrultusundaki talepleri, burjuva toplumuna karşı en olası yüksek politik faaliyeti, en keskin mücadeleyi sürdürmek için çıkış noktası olarak kullanılmıştır.

Elbette ki çeşitli ülkelerdeki komünist kadınlar, partilerinin rızası ve onun önderliği altında, proleter kadın kitlelerini uyandırmak, onları kazanmak ve kapitalist düzene karşı mücadeleye çekebilmek için her fırsatı, her olanağı kullanmışlardır. Örneğin **Almanya**'da, sözde kürtaj yasalarına karşı mücadele, burjuva sınıf egemenliğine, sınıf adaletine ve burjuva devletine karşı oldukça geniş, başarılı bir kampanyanın çıkış noktası yapılmıştır. Bu kampanya bize daha fazla kadın çevrelerinin sempatisini ve bizi izlemelerini getirdi. Bu da yalnızca kadınların davası olarak değil, politik bir sorun, proletaryanın sorunu olarak görüldü.

Bütün bu kampanyalar ve eylemler, bizim tarafımızdan proleter birleşik cephenin ışığında, Komünist Enternasyonal'in 3. Kongresinin bize verdiği «Kitlelere!» sloganının ışığı altında sürdürüldü. Proleter birleşik cephenin haklılığından ve zorunluluğundan emin olduğumuz için, sendika ve kooperatif hareketinin özel alanlarında artan ve derin bir çalışmanın geliştirilmesinin tam önemini kabul ediyoruz. Bu iki alanda daha güçlü, planlı çalışmamız için, bunlarla daha geniş kadın kitlelerini kapsamak ve onları mücadele etmeye yetenekli hale getirebilecek durumda olmamız belirleyicidir. İşçi kadınları, çalışan kadınları — sendikal hareket yoluyla; çalışmayan kadınları, ev kadınlarını, proleter ve küçük-burjuva kadınları — kooperatif hareketi yoluyla.

Proleter olmayan —hem çalışan kadınları, hem de ev kadınlarını— kadınları da kapitalizme karşı mücadele için komünizmin bayrağı altında daha büyük sayıda toplamak için koşullar oldukça uygundur. Kapitalizmin çöküşü, yalnızca Almanya'da değil, aynı zamanda İngiltere ve diğer kapitalist ülkelerde de çok sayıda yeni zengin, ve korkunç sayıda yeni yoksul yarattı. Orta

sınıf ya proleterleştirilmiştir ya da az ya da çok hızlı bir şekilde proleterleştirilmektedir. Bunun sonucu olarak, hayatın sıkıntıları bugün zalim yumruğu ile, şimdiye kadar kapitalizmin egemenliği altında nispeten güvenceli, rahat bir varlık koşuluna sahip olan birçok kadının kasasını ve yüreğini sarmaktadır. Şimdi kadın çalışanlar, özellikle öğretmen ve her türlü memur vs. gibi aydın kadınlar, şimdi bu «dünyaların en iyisi» karşısında isyancılaşmaktadırlar. Pahalılığın baskısı altında, gelirleriyle geçim masrafları arasındaki haykıran dengesizlik altında, daha fazla ev kadını, burjuva ev kadınları da, bugünkü durumla, yani kapitalizmin sürmesiyle, en gerekli yaşamsal çıkarları arasındaki uyuşmazlığı görerek uyanmaktadırlar. Kadın ve erkek yoldaşlar! Bu kadın çevrelerinde başlayan kaynaşmayı, hareketi; yorgun umutsuzluğu, nihayetinde devrimci anlayışı, devrimci isteği ve davranışı tutuşturacak olan kızgınlığın aydınlık kıvılcımına dönüştürmek için kullanmak zorundayız. Çalışmamız, sendikalar ve kooperatifler içindeki kadınlar arasında ve bu proleter örgütler için komünist çalışma, bu amaca son derece büyük bir katkıda bulunabilir. Her iki alanda da kadınlar yalnızca birleşik cephenin önemli ortak taşıyıcıları olmakla kalamazlar, hayır, onlar bazı hareketlerde birleşik cephenin yolaçıcıları olarak daha yüksek birşeyi başarabilir, daha fazla şey verebilirler.

Hayatın acılarının milyonlarca kadının varlığını, onları uyanmaya başlatacak derecede nasıl acımasızca sardığına dikkati çektim. Kadın yığınlarının şimdiye kadar bizim tarafımızdan nahoş görülen politik geriliği ve duyarsızlığı, muazzam acıların baskısı altında bizim davamız için yararlı olabilir ve daha sonra da uyanan kadınları komünist kampa çekmeyi kolaylaştırabilir. Kadınların ruhu, erkeklerinkine oranla, politik ve sos-

yal olarak henüz o kadar çok yazılmamış bir kağıttır. O, sosyal-demokrat reformistlerin, burjuva reformcularının ve diğer unsurların sahte, aldatıcı sloganları ile daha az kaplıdır. Çoğu zaman, henüz yazılmamış bir kağıt gibidir. Bunun sonucu olarak da, şimdiye kadar kayıtsız kalan kadın yığınlarını, kadın hakları savunucusu, pasifist ve diğer reformist birlikler içinden geçiş olmaksızın, doğrudan mücadelemize çekmek, bunun sonucu olarak nispeten kolay olacaktır. İlkönce son hedef uğruna, proleter devrim uğruna mücadelemize katılmasalar da —bu hayale karşı sizleri uyarmak istiyorum—, burjuvazinin genel saldırısını püskürtme doğrultusundaki savunma mücadelemize katılacaklardır. Buna kuşkusuz ki büyük sayıda ve en yüksek enerji ile katılacaklardır.

Komünist Enternasyonal içinde kendilerinden bazı ilhamları aldığımız, kendilerine enerjik çalışmaları için borçlu olduğumuz **Bulgaristan**'daki kadın yoldaşlarımızın, savunma mücadelemiz sırasında, daha yüksek içerikli ve daha geniş amaçlar doğrultusunda daha sonraki mücadelemiz için böylesi kadın yığınları arasında dayanak noktaları oluşturmak, kısacası, tayin edici mücadeleleri hazırlamak için bizim de katedebileceğimiz bir yol gösterdiklerine inanıyorum. Bulgar kadın yoldaşlarımız, sempatizan kadınlardan dernekler kurdular. Bu birlikler, sadece Komünist Partiye girmek için anaokulu değil; aynı zamanda kadın kitlelerini Partinin tüm çalışmalarına, tüm eylemlerine çekmek için sıkı, örgütsel dayanak noktalarıdır. **İtalya**'daki kadın yoldaşlarımız bu örneği izlemeye başladılar. Onlar, bir siyasi partiye girme, siyasi bir toplantıya gitme vs. konularında hala kaygısı olan kadınları kucaklayan, «sempatizan kadınlar» için gruplar kurdular. Bu yöntemlerinin ürünlerinin sevinç verici olacağına eminim. Verilen bu örnek,

bütün ülkelerde kadınlar arasında komünist çalışma ile uğraşanlar tarafından sadece gözönünde bulundurulmakla kalmamalı, aynı zamanda izlenmelidir de. Bu bize yalnızca Enternasyonal'imizin komünist seksiyonlarının güçlendirilmesini getirmekle kalmayacak, aynı zamanda iki iyi sonucu da getirecektir: Komünist etkinin büyük proleter ve proleter olmayan halk katmanları arasındaki genişlemesi ve burjuvazinin saflarında kaynaşma, parçalanma, dağılma; yani can düşmanımızın zayıflaması. Buruvazinin her zayıflaması ama, kapitalizmin altedilmesi ve burjuva sınıf egemenliğinin yıkılması için mücadelede proleter güçlerin güçlenmesi anlamına gelir.

Kadın ve erkek yoldaşlar! Sendika ve kooperatif hareketi ile kadınların kazanılması için komünist çalışma hakkında nasıl düşündüğümüz konusunda, burada ayrıntılara inmek istemiyorum. Bunu, Hertha Sturm yoldaş, benden sonra yapacaktır. Yalnızca, çalışmalarımızda yanlış hayaller yaymamaya, aksine sanki kapitalist düzen zemininde sendikal hareket ve kooperatif hareketi proletaryanın çıkarlarına ve yararına kapitalizmin yasalarını, varlık koşullarını yoketmeyi becerebilirmiş gibisinden tüm hayalleri parçalamaya dikkat etmemiz gerektiğine dikkatleri çekmek istiyorum. Hayır, sendikaların ve kooperatiflerin yaptıkları ne denli değerli ve vazgeçilemez de olsa; onlar kapitalizmi temelden sarsamaz, onu yokedemezler. Onların tam etkinliği, ancak iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinden sonra, onun diktatörlüğünü kurmasından sonra ortaya çıkar. Bundan sonra sendikalar ve kooperatifler yalnızca kapitalizmin kalıntılarını ortadan kaldırmanın araçları değil, aynı zamanda komünist toplumun yeni, daha yüksek yaşantısını inşa etmenin de araçları olacaklardır.

Proletarya diktatörlüğünün sendikaların ve kooperatiflerin karakteri, faaliyeti için büyük, tayin edici önemi dolayısıyla, kendi durumumuzda da, Sovyet Cumhuriyetlerinde ve hala kapitalizmin egemenliği altında olan devletlerde kadınlar arasında komünist çalışma bakımından hangi farklılıkların bulunduğunu ortaya koymalıyız. Kapitalist sınıf egemenliğinin olduğu devletlerde, bu iki örgütün rolü, bunların geniş kitleler için savunma ve mücadele organları olarak keskin bir şekilde ön plana çıkmasıdır: Sendikal hareket, kitleler için üreticiler olarak; kooperatif hareket, ticaret, tefeci, karaborsa sermayesine karşı mücadelede. Buna karşın Sovyet devletlerinde proletaryanın bu örgüt türlerinin eğitici, inşa edici görevleri ağır basmaktadır.

Kadın ve erkek yoldaşlar, geçen yılki çalışmamızın bizim dikkatimizi, kadınları Komünist Enternasyonal'in etki alanına çekmek, onları kadın taraftarlar olarak kazanmak doğrultusundaki çalışmanın özel önemine çektiğine dikkatleri çekmek zorundayım. Bu, illegalitenin faaliyetin ve mücadelenin tek biçimi olduğu, açıktaki legal derneklerin yanısıra yeraltı örgütlerinin de faaliyet yürütmek zorunda oldukları yerlerdeki komünist kadınların ve bize sempati duyan kadınların oynadığı roldür. Her yerde, **Finlandiya**'da, **Polonya**'da ve daha başka diğer devletlerde, kararlı, fedakar, komünist kadınların ortak çalışmasının büyük önemi, hatta vazgeçilmezliği demek istiyorum, kendisini göstermiştir. Ve şimdi en karanlık gericiliğin, faşizmin saldırıları bizi birçok ülkede, illegal olarak savaşmak, şiddete karşı şiddetle cevap vermek, burjuvazinin yasal düzeninden kopuşa bizim tarafımızdan da burjuva yasallığını takmama ve onu hor görme ile cevap vermek zorunluluğu ile karşı karşıya getiriyorsa; bu durumda, kadınlar yanlarında olmaksızın erkek yoldaşlar ilerleyemezler. **Tü-**

rin'in proleter kadınları, faşizmin yayıldığı yerlerde kadınların fedakarca desteğini alabileceğimizi gösterdi. Türin'de, faşizme karşı yapılan son büyük yürüyüşte, silahlı proleter kadınlar, «Rosa Luxemburg» yazılı bir kızıl bayrak altında yürüdüler. Bu gerçek, burjuvaziyi düşündürmeliydi: Bu, her halükarda işçilerin saflarındaki cesareti ve mücadele azmini yükseltti.

Kadın ve erkek yoldaşlar! Eğer kadınlar arasındaki komünist çalışmamız, benim burada kısaca, genel hatları içinde değinebildiğim görevleri çözmesi gerekiyorsa, o zaman şu zorunludur: Bizim kendimize ve sizin de bizle birlikte, hepimizin kendimize şu soruyu yöneltmemiz gerekir: Enternasyonal'in seksiyonlarındaki komünist kadınlar, yükümlülüklerini ideal ölçüde yerine getirebilmek için, bilgi, istek ve enerji açısından olgun mudurlar? Erkek komünistlerde olduğu gibi, kadın komünistlerde de —biz genel olarak sizden daha kötü ve aptal değiliz— daha halen oldukça sık zorunlu, temel teorik ve pratik eğitimin eksik olduğunu gözlerden kaçırmamalıyız. Politik hareket içindeki kadınların toyluğu ve zayıflığı, genel olarak komünist saflardaki toyluğun ve zayıflığın bir yansımasıdır. Bu kendisini, esas olarak, seksiyonlarımızın gençliği ile açıklamaktadır. Ciddi çalışma, hareketimizin gençliğinin birçok meziyeti ile göze almak zorunda olduğumuz zayıflıkları aşacaktır. Bundan dolayı, kadın ve erkek yoldaşlar, kadın proleterler arasında komünist çalışmayı yürütmeleri gerekenler içindeki toyluğu ve zayıflığı hızla aşmamız büyük bir öneme sahiptir. Bundan dolayı hepinize şu acil uyarıyı yöneltiyorum: Saflarınızdaki komünist kadınların sizin tarafınızdan partinin pratik görevlerine, tek tek demek isterim, bizzat çekilmelerini, bizzat yükümlülüğünü almalarını sağlayınız. Üyelerin teorik ve pratik eğitimi için var olan bütün eğitim birimlerinin,

kurumlarının onlara açık tutulmasını sağlayınız. Ortak eğitimin mümkün olmadığı yerlerde kurslar ve seminerler biçiminde, kadınlar için uygun yayın ve yazın biçiminde eğitim organlarının oluşturulmasını sağlayınız. Kadınların eğitimini, ilkesel ve pratik olarak, tam anlamıyla yerine getirmek; komünist kadın savaşçılar ve erkek yoldaşlar, bu sizin kendinizin eğitim çalışmanızın bir bölümüdür; başarınızın önemli, vazgeçilmez bir ön koşuludur. Buna emin olun.

Tam da bu dönemde kadınların en açık, en derin ve ilkesel eğitimine dikkat edilmesini özellikle zorunlu görüyorum. Bu geçiş döneminde komünizm gemisi, büyük yığınların siyasi iktidarı ele geçirmek, proletarya diktatörlüğünü kurmak doğrultusunda tayin edici devrimci mücadelelerinin engin okyanuslarına açılmalıdır. Burada iki tehlike tehdit etmektedir: Soldan, geminin maceracı darbe romantizminin sarp ve sığlık kayalıklarında parçalanması; sağdan, geminin reformist kumsala çıkması, oportünizmin çürümüş, kokuşmuş sularında çakılıp kalması tehdidi vardır. Sağdan ve soldan gelen tehditleri önlemenin sadece bir yolu vardır: Bu da iradenin, eyleme dönüşen, tarihsel duruma, şimdiki dünya krizinin özüne ve onun aşılmasının koşullarına, devrimci mücadelenin koşullarına en açık bakış tarafından yönlendirilen iradenin en yüksek, geliştirilmiş faaliyetidir. Danton, Fransız Devrimi'nin devrimci öncü savaşçılarına şöyle sesleniyordu: «Atılganlık, atılganlık, ve bir kez daha atılganlık!» Evet, kadın ve erkek yoldaşlar, komünizm için savaşmak isteyen kadınlara her zaman bunu söylemek istiyoruz. Onlar, şimdiye dek kısmen özellikle edilgen bir unsur idiler, ve şimdi herşey, onların özellikle etkin olmaları gerektiği doğrultusunda zorlamaktadır. Bundan dolayı: Atılganlık, atılganlık, bir kez daha atılganlık! Ama bu sözcüğe, dünya proletar-

yasının önderi Lenin yoldaşın tekrar tekrar bize yöneltti-ği bir sözü eklemeliyiz: Berraklık, berraklık ve bir kez daha berraklık! Zekâ, zekâ ve bir kez daha zekâ! Korkunun bir ifadesi olarak değil, sallanmanın ve yalpalamanın sonucu olarak değil. Hayır, kapitalizme öldürücü darbeyi vurmanın önkoşulu olarak.

Kadın ve erkek yoldaşlar, buna dikkat etmek zorundayız. Şimdiye kadar bu Kongre'de duyduğumuz her şey, Komünist Enternasyonal'in bir önceki kongresinde dünyadaki durumu ne kadar doğru değerlendirdiğini göstermiştir. Dönemin bütün olguları bize şunu ilan etmektedir: Toplum, objektif olarak kapitalizmin yıkılması için olgunlaşmıştır, hatta fazla olgunlaşmıştır. Bu, şimdiye kadar proletaryanın iradesinin, kapitalist düzenin mezar kazıcısı olan sınıfın iradesinin tarihsel anlamında olgunluğunu kanıtlamadı. Ama kadın ve erkek yoldaşlar, bu, bu tarihsel durumda, yüksek tepelerde yüzyıllar boyunca her iklime dayanmış ve hala da yüzyıllarca güneşe, yağmura, fırtınaya dayanacakmış gibi görünen kar yığınlarının biriktiği bir Alp dağları manzarası gibidir. Ama bunlar, bütün bu görüntüye rağmen aşınmış ve yıpranmıştır; bunlar yuvarlanmak için «olgun»dur. Belki de, bir kuşun kanatlarını çırpması ve kanatlarının ucuyla bu kütlelere dokunması, çığların kopmasına ve vadileri kaplamasına yetecektir. Şu anki durumda, dünya devriminin ne zaman biz erkeklerin ve kadınların önünde duracağını bilmiyoruz. Bundan dolayı, dünya devrimine hazır olmak ve onu hazırlamak için her saati ve her dakikayi kullanmamız gerekmektedir. Dünya devrimi — bu sadece dünyanın yokedilmesi, kapitalizmin yokedilmesi anlamına gelmez; bu aynı zamanda dünyanın yeniden yaratılması, komünizmin yaratılmasıdır. Bu sözcüğün önemi ile dolalım! Hazır olalım ve komünist dünyanın yaratıcıları olmaları için proleter kitleleri hazırlayalım. (Canlı alkışlar.)

HERTHA STURM (Almanya): Yoldaşlar, kadın hareketi açısından Komünist Partisinin görevi, en geniş emekçi kadın yığınlarını proletaryanın sınıf mücadelesine çekmek, bunları örgütlemek ve eğitmektir. Bu amaç doğrultusundaki yolda, yolun büyük bölümü daha önümüzde duruyor. Eğer Komünist Partisi tarafından proletaryanın çoğunluğu genel olarak henüz kazanılmamışsa, bu oran proletaryanın kadın yığınları arasında daha yüksektir; çünkü burada, işçilerin komünizme yönelmelerini zorlaştıran genel nedenlerin yanısıra, özel nedenler de sözkonusudur: Kadının toplumsal geriliği, diğer politik partilerde de kadınların katılımında dile gelen kadınların daha az politize olması.

Eğer bugün proleter kadınlar üzerindeki etkimizi ölçmek istiyorsak, o zaman komünist partilerin kadın üyelerinin sayısında ifadesini bulan belirli bir ölçeğimiz var. Bugün kadın proleterlerin, proletaryanın yarısından fazlasını oluşturmasına rağmen, özellikle savaştan sonra politik çalışma açısından önemli olan 20-45 yaşları arasındaki kadınların sayı üstünlüğünün erkeklere göre oldukça yüksek olmasına rağmen, kadınlar komünist partileri içinde, sırf sayısal alındığında kendilerine düşmesi gereken % 50 ve daha fazlasını oluşturmamakta, aksine daha az bir yüzdeyi, belki de en büyük ortalama olarak % 10'unu oluşturmaktadırlar. Ama daha yakından bakıldığında, tek tek partiler arasında çok büyük farklılıklar olduğunu görürüz. Bir parti sayısal olarak ne kadar büyükse ve ne kadar iyi örgütlenmişse, salt kadın üyelerinin mutlak sayısı değil, aynı zamanda tüm sayı içindeki yüzde oranı da o denli büyüktür.

Bunu bazı örneklerle açıklayacağım: Örneğin Çekoslovakya'da 36 000 kadın üyeyle tüm üyelerin % 20'sine, Almanya'da yaklaşık 35 000 kadın üyeyle % 11-12'sine, Norveç'te 15 000-16 000 kadın üyeyle tüm üyelerin

% 15'ine sahibiz. Bunun tersine, aralarında Fransa, İtalya, İngiltere ve Belçika'nın örnek olarak hizmet ettiği diğer bir grup parti var: Fransa'da 1800 kadın üye — bu tümün yaklaşık % 2'si; İtalya'da 350-400 — bu yaklaşık % 1,5. İngiltere'de kadın üye sayısı hemen hemen tespit edilmemiş! Ama her halükarda, kadınların oranı, yüzdesi gibi, mutlak sayı da oldukça düşüktür. Belçika'da toplam 30 kadın üye, toplum üyelerin % 6'sını oluşturmaktadır.

Partinin belli bölgelerinin belli görevlerinde başından sonuna kadar örgütlenmelerinin, somutlaşmalarının, etkinleştirilmelerin derecesine göre ele alındığında, tek tek partilerin içinde de büyük farklılıklar bulunduğuna dikkati çekerek, bu örneği biraz daha açmak istiyorum. Örneğin Almanya'da Berlin'de en büyük yerel örgütte kadınların oranı, toplam ülke ortalaması olan % 12'ye karşın, % 20'yi bulmaktadır. Bunun aksine, örgütsel olarak zayıf, politik olarak az aydınlanmış ve pekişmiş bölgelerde, bu sayı % 6'nın altında kalmaktadır. Aynı durum, Almanların yaşadığı ve eskiden beri iyi örgütlenmiş bir kadın hareketinin bulunduğu Aussig ilçesinde % 50 —yani bizim kadın üye sayımızın maksimumu— üyeye sahipken, ülke ortalamasının % 20, ve Çek ve Slovak bölgelerinde hatta daha az olduğu Çekoslovakya için de sözkonusudur.

Bu örneklerden çıkan sonuç, Komünist Partisi içinde çalışma ne kadar yoğunsa, Parti ya da Partinin parçaları bütünlük içinde ne kadar pekişmiş ve aydınlanmış olursa, Partinin kadın yığınları arasında sağlayacağı etkinin de o kadar geniş olduğudur. Bu, kadınların Komünist Partiye üye olmalarının oranında yansımasında bulur.

Ama gözlemlenen bir başka eğilim daha vardır ve

bu da şudur: Komünist Partisinin en güçlü işçi partisi olduğu, örgütsel olarak en büyük kitlelerini eski sosyal-demokrat partilerden üstlendiği ülkelerde, kadın üye oranının sayıca daha iyi olduğudur. Bu özellikle Çekoslovakya ve Norveç örneklerinde ortaya çıkıyor. Sosyal-demokrat hareketin politik olarak toparladığı kadınlar, buralarda örgütsel yoldan komünist harekete kanalize edildi. Zayıf komünist işçi partilerinde ise, reformist partilerden kopulduğunda veya şimdiye kadar siyasi olarak hiçbir şekilde örgütlü olmayan kadın yığınlarından sözedildiğinde, her üyenin, deyim yerindeyse, bizzat kazanılması gerekiyor.

Eğer, sosyal-demokrasi karşısında elverişli bir durumda olan Fransa'da sayı buna rağmen oldukça düşükse —% 2—, o zaman burada, İtalya'da olduğu gibi, komünist kadın hareketi için olumsuz bir rol oynayan bir durum daha sözkonusudur. Bu, işçilerin geniş kesimleri arasındaki, bizzat komünistlerin saflarına bile derin şekilde sızmış ideoloji; 1. Enternasyonal'in kurulmasından bir yıl sonra, 1865'deki Londra Enternasyonal Kongresinde, «işçi» dendiğinde «kadın işçi» de kastedilip kastedilmediği tartışmasının alevlenmesinde ifadesini bulan bir ideolojidir. O zamanki Fransız delegasyonunun temsilcisi şu düsturu savunmuştu: Erkek işçiye iş ve toplumsal sorunların incelenmesi, kadına çocuk bakımı ve işçi yuvasının güzelleştirilmesi. Fransa ve İtalya'da hala güçlü bir şekilde yaygın olan ve bütün gücümüzle kendisine karşı mücadele yürütmemiz gereken bu ideoloji, örgütsel olarak toparlanmış kadın üye sayısının düşük olmasından ortak sorumlu tutulmalıdır. Elbette ki, bu ideolojinin, Fransa, İtalya ve İspanya'da büyük sanayinin geniş kadın yığınlarını köylülükten, evin dar sınırlarından koparıp toplumsal hayata hala çekmediği, büyük sanayi devletlerinde olduğu gibi

kadınları dev işletmelerde hala toplamadığı gerçeğinden oluşan ekonomik nedenleri olduğunu ve bu durumun elbette ki kadının politik hayattaki rolü üzerine görüşleri güçlü bir şekilde etkilediğini inkar etmiyoruz.

Partinin illegal olduğu ülkelerdeki kadınların sayısal oranı üzerine belirli veriler, anlaşılır nedenlerden ötürü olanaksızdır. Ama illegal partilerde, kural olarak kadınların genel parti çalışmasına, diğer partilerde olduğundan daha güçlü bir şekilde çekildikleri görülmektedir.

Anlatılan bu gerçeklerden hangi sonuç çıkar, kendi çalışmamız için buradan hangi sonuçları çıkarabiliriz? Sayısal örneklerden, kadınları komünizm için kazanmanın, onları Partide örgütlemenin ne denli zor olduğunu görüyoruz.

Proleter kadınların örgütlenmesinin Komünist Partiler tarafından ilk planda ele alınan bir görev olmadığı, aksine tanınması, yerine getirilmesi için Parti içinde çetin bir mücadele yürütülmesi gerekli olmuş bir görev olduğu, çıkan diğer bir sonuçtur.

Kadın üyelerin nasıl kazanılması gerektiği tarzından ikinci bir sonuç çıkmaktadır. Bunlar kısmen az eğitilmiş politik kadın savaşçılardır. Bunların çoğunluğu işçi kadınlar değil, ev kadınları, kendilerinin derin inancından çok, ikna edilerek Partiye gelmiş yoldaşlarımızın karılarıdır. Bu unsurlar, doğaları gereği edilgendir, bunlarda çalışma için gerekli olan deneyim ve eğitim eksiktir, ve herşeyden önce işletmelerdeki ve sendikalardaki kadın işçi yığınlarıyla —bizim için öncelikle önemli olanlar da bunlardır— geniş örgütsel bağları yoktur.

En kısıtlı araçlarla en büyük çapta çalışmayı bize olanaklı kılan organların yaratılması yoluyla, bu zayıf güçlerimizi planlı yerleştirme, onları rasyonel bir şekil-

de kulanma zorunluluğu kendisini ister istemez ortaya koymaktadır.

Bu nedenle, Komünist Partilerde kadın komiteleri kurulmuştur.

Ağırlık noktasını Berlin'e kaydırdığı bu yılın başlangıcından beri, Enternasyonal Kadın Sekreteryasının ilk görevi, çalışmanın zorunluluğundan doğan bu örgütsel dayanak noktalarının Enternasyonal içinde önem kazanmalarını sağlamaktı. Dışardaki geniş kitlelerin toparlanması için gereken bu önkoşulun belli bir ölçüde oluşturulduğunu söyleyebiliriz. En azından şuna, yani özel kadın organlarının zorunluluğu düşüncesinin ideolojik olarak yerleşmesine ulaştık. Elbette ki, bu komitelerin pratikte yürümelerine kadar atmamız gereken büyük bir adım var; ve burada Zetkin yoldaşın önceden değindiği bazı noktaları hatırlatmak istiyorum.

İngiltere'de, proletaryanın enternasyonal mücadelesi açısından son derece önemli olan bir ülkede, çalışmayı planlı bir şekilde bütün ülkede yönetebilmek için, parti önderliği düzeyinde bugüne dek merkezi bir kadın komitesinin oluşturulmadığı gerçeğine dikkati çekerim.

Partinin yüzlerce yerel organı olmasına rağmen, Fransa'da bugüne kadar yalnızca 15 kadın komitesinin oluşturulduğuna, ve hatta Fransa'daki kadın sekreteryasının parti krizi dolayısıyla tehlikede olduğuna, evet dağıtıldığına dikkati çekerim.

Devamla, genelde güçlü ve iyi örgütlü bir parti olduğu ve buna rağmen Prag kadın sekreteryası tarafından yapılan bir anket sonucunda aşağıdaki sonucun çıktığı Çekoslovakya'ya dikkati çekiyorum: Yerel grupların yalnızca 1/7'si ankete cevap vermeyi gerekli gördü; yerel grupların yalnızca 1/10'u kadın üyeye sahip, ve

yalnızca % 2'sinin, topu topu 47'sinin kadınlar komitesi var.

Eğer bu büyük ve nispeten iyi Partide kadınlar arasındaki çalışma örgütsel olarak bu denli zayıf kök salmışsa, Avusturya, Hollanda ve Danimarka gibi küçük partilerde aslında yalnızca ülkenin ana merkeziyle, Parti merkezinin bulunduğu yerle sınırlı olması bizi şaşırtmamalıdır. Gelecek dönemde, proletaryanın mücadelelerinin büyük ölçüde tüm ülke çapında yürütülmesi gereken dönemde, kadın komitelerini Partinin son yerel grubuna kadar kurmaya devam etmek vazgeçilmez bir zorunluluk olacaktır.

Bu komitelerin görevleri ne olacaktır?

En temel ve doğrudan görev, az sayıda aktifleşmiş kadın yoldaşın, geciktiremeyeceğimiz işleri bizzat yapmalarıdır. Bunlar, «her işe koşan hizmetçi kızlar» olmak zorundadırlar. İlk başta bütün ülkede örgütlenmeyi yapmak, konuşmak, yazmak, politik hayatın bütün alanlarında belirli faaliyet alanları için talimatlar vermek zorundalar. Eğer bütün çalışmaları bununla sınırlı olsaydı, yanlış olurdu. Bugün az sayıdaki kadın yoldaşla önümüzde duran muazzam görev yığınının üstesinden gelmemiz olanaksızdır. Bu kadın yoldaşların dikkatinin merkezi, halihazırda Partide örgütlü olan, ama henüz tecrübe sahibi olmayan kadın yoldaşları, bu çalışma için eğitmeye ve belirli görevler için aktif hale getirmeye yönelik olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, çalışmayı genel olarak ciddiye alan tüm komünist partilerde de ayrıca geçerli olan, kadın yoldaşların, bunları parti dışındaki kitle çalışması için hazırlamak üzere, kadınlara yönelik tartışma toplantıları, kurslar yapmaları ve çevreler kurmalarıdır. Oradaki kadın yoldaşlarımız doğru bir önsezi ile, kadın yoldaşlar için, Zetkin yoldaşın sözünü ettiği küçük okulu oluşturarak çalışma-

yı canlandırmak için ilk adımı attıklarında; bu, İngiliz Partisinde çalışmanın güçlü yanının bir belirtisi, en azından olumlu bir başlangıcıdır. Özellikle Çekoslovakya'daki gibi sayıca büyük kadın üyeye sahip olan, ama kadın üyelerinin hissen devrimci oldukları, fakat henüz planlı bir şekilde eğitilmedikleri Partilerde de, yalnızca tek tek bölgelerde değil, aksine tüm ülkede ve planlı bir şekilde Kadın Sekreteryasının önderliği altında ve Parti merkezinin desteği ile, çok sayıda kadın yoldaşı aktifleştirmek ve onlara komünist bir kadın olmanın ne demek olduğunu, komünist kadınlar olarak görevlerinin ve yükümlülüklerinin ne olduğunu öğretmek amacıyla böylesi eğitim fırsatlarının verilmesi zorunlu olacaktır.

Üçüncü görev, en önemli görevdir. Bu görev, kadın komitelerinin tüm parti içinde, kadın proletaryanın geniş kesimleri arasındaki çalışmanın genel Parti çalışması içinde demir atmasını, kadınlar arasındaki çalışmanın sadece ufak bir grup komünist kadının sorunu olarak kalmamasını sağlamaları gerekir; kadınlar arasındaki çalışmanın, genel hareketin bir halkası haline getirilmesine ve bu çalışmanın bütün örgütsel ve politik yardımcı araçlarla ve tüm Partinin tam bir otoritesi ve onun bütün organları tarafından yürütülmesine ve desteklenmesine her fırsatta ve Partinin tüm eylemlerinde çaba göstermelidirler.

Bu alanda henüz ilk adımları atmak zorundayız ve bu ilkeyi kabul ettirme çabaları her zaman mutlu bir şekilde olmadı. Kadın yoldaşların, erkek yoldaşlarının küçük-burjuva tavırlarına karşı da mücadele etmek zorunda oldukları Latin ülkelerinde, feminizme doğru bir eğilim gözlemlemek mümkün. Kadın ve erkek yoldaşların karşılıklı olarak birbirine karşı mücadele yürütmeleri tavrını, hepimiz kadın hareketinin başlangıcın-

dan beri tanıyoruz. Kadın yoldaşlar, erkek yoldaşların çalışmalarını takdir etmediği ve kendilerini desteklemediğinden; erkek yoldaşlar da onların kendi sorunları olması gerektiğini söyleyerek, kadınların çalışma için bizzat az şey yaptıklarından şikayetçi. Yoldaşlar, bunlar çocukluk hastalıkları, hepimizin bir kere geçtiği başlangıç aşamalarıdır. Basında, örneğin Fransızların kadın organı «L'ouvriere»de —bunun aslında ılımlı olmasına rağmen ve ara sıra İtalyanların kadın organı «Campagna»da, kadın yoldaşların erkek yoldaşlara karşı, kadının da, deyim yerindeyse, insani, erkeklerle eşit haklara sahip bir yaratık olduğunu, bunun politik faaliyet ve kendi haklarını savunma hakkına sahip olduğunu savunan makaleler bulabiliyoruz.

Bizzat Uluslararası Kadınlar Gününde İngiltere'de, «Communist»in ilk kadınlar sayfasında, geniş kitlelerin devrimcileştirilmesiyle bir ilgisi olmayan, İngiliz işçi kadınların sıkıntıları ve endişeleri ile bağlı olmayan, aksine Komünist Partisinin kendi anlaşma süreci mücadelesini sütunlarına taşıyan makaleler yayınlandı. Bunun bir zayıflık olduğunu söylüyorum, ama «Communist»teki bu makaleyi, parti içindeki kadın ve erkek yoldaşların bu ortaklaşa parti çalışmasını birlikte yürütmelerine yolaçacak olan aydınlanma sürecinin başlangıcı olarak gördüğümüzden, selamladık.

Komünist Partisi dışındaki kadın yığınlarını ne derecede kazandığımız ve proletaryanın mücadelelerine çektiğimiz sorusunu kendimize sorduğumuzda, şunu itiraf etmek zorundayız: şimdilik çok küçük ölçüde. Zetkin yoldaş, nispeten iyi sürdürülen iki eyleme değindi: Uluslararası Kadınlar Günü ve Sovyet Rusya'ya yardım eylemi. Eğer bunlarda, kadın yığınlarını seferber etme, onları komünizm düşüncesi için kazanma ya da ilgileri-

ni çekme belli ölçüde gerçekleştiyse, bunun belli nedenleri vardır.

Uluslararası Kadınlar Gününde neden, bu günün 2. Enternasyonal'den bu yana belirli bir devrimci geleneğinin olması ve bundan dolayı sosyal-demokratlara çağrışım yapan ve ayrıca birçok açıdan pasifist konumda bulunan bu partilerin bu alanda erkekleri işe koşturmalarıdır. Sovyet Rusya için yardım eyleminde, başarı için iki neden vardı. Birincisi, bütünlüklü anlamda sıkı örgütlenmiş ulusal yardım komitelerinde kadınların örgütsel olarak güçlü dayanak noktaları vardı. İkincisi, bu eylemin güçlü bir şekilde, kadınların en iyi içgüdüleriyle, analık içgüdüleriyle içten bağlı olması ve onlarla birleşmesi şeklindeki maddi nedendir. Kadınların bu içgüdüleri burada, tüm proletarya ile, dünya proletaryasının öncü savaşçısı Sovyet Rusya ile dayanışma biçiminde, kendi evlerinin dar sınırları dışında faaliyet gösterme fırsatı buldu.

Ama Komünist Gençlik Enternasyonali ile birlikte yürütmek istediğimiz İşçi Çocukları Haftasında, yalnızca gençlik örgütünün iyi işlediği yerlerde belli başarılar elde ettiğimiz; buna karşın, Çekoslovakya gibi bunun olmadığı ülkelerde, bu eylemlerin tam bir başarısızlık ifade ettiği ortaya çıktı.

Bu deneyimlerden belli sonuçlara varıyoruz. Berlin'deki Uluslararası Kadın Muhabirler Konferansında, Enternasyonal Kadın Sekreteryasının faaliyeti eleştirildi. Çeşitli durumlarda uluslararası kadın eylemlerini başlatmayı yeteri derecede kavramadığımız söylendi. Eğer durum buydu ise, bu ne bizim anlayış eksikliğimizden, ne de bizim belirli bir edilgenliğimizden kaynaklanmaktadır. Uluslararası planda gündemde hangi sorunların durduğunu görmediğimizden değil; ülkeler-

de bu sorunların ortaklaşa eylem biçiminde planlı olarak nasıl birleştirileceğini bilmediğimizden dolayı değil. Bizim davranışımız esas olarak, büyük çapta uluslararası kadın hareketi yürütebilmek için, eğer tüm Komünist Partisi bütün güçleriyle bu eylemin arkasında olmazsa, kadın hareketi organlarımızın henüz çok zayıf olduğu basit gerçeğiyle haklılık kazanmaktadır. Örneğin Fransa, Bulgaristan ve diğer ülkelerde siyasi kadın hakları doğrultusunda kampanyalar düşünülebilirdi ve bunlar son derece gerekliydi. Kadın işçilerin korunmasının savunulması ve genişletilmesi, bütün ülkelerde artan pahalılığa karşı mücadele, muazzam artan çocuk sefaleti sorunu, tehdit edici savaş tehlikesine karşı mücadele, kocaları zindanlarda yatan proleter kadınların geniş çevrelerinin altında inledikleri beyaz teröre karşı mücadele vs. için eylemler başlatabilir ve sürdürebilirdik; başlatmalı ve sürdürmeliydik. Ama bugün varolan koşullar altında kadınları, Komünist Partilerin her ülkede özellikle gündemde duran genel mücadelelerine çekmenin çok daha gerekli ve çok daha verimli olduğunu biliyoruz. Örneğin İngiltere'de, ağırlık merkezini, işsiz kadınları işsizler kitlesi içinde ve onlarla birlikte seferber etmeye vermeli ve kendi düşüncemize kazanmalıyız. Bütün ülkelerde kadınları, sermayenin saldırısına karşı birleşik cephe için mücadelenin içine çekmeliyiz. Almanya'da özel olarak işyeri temsilciliği hareketi içindeki kadınları ayağa kaldırmalıyız. Kısaca her yerde işçi sınıfı kadınlarını proletaryanın genel mücadelesine çekmek için çaba göstermek zorundayız. Bu mücadelelerde Partilerin, proleter kadın kitlelerinin katılımının zorunluluğunu görmelerini başarabilirsek, o durumda gelecekte yalnızca tümüyle kadınlar için yürütülecek kampanyalarda tüm Partinin desteğini almamız daha kolay olacaktır. Böylesi bir eylem, Zetkin yoldaşın de-

ğindiği gibi, örneğin şimdilik sadece Almanya'da büyük boyutlar kazanan, ama muhtemelen yakın zamanda Çekoslovakya, Avusturya, Fransa ve İngiltere'de de gündeme gelecek olan kürtaj yasalarına karşı mücadeledir.

İngiltere'deki işsizlik sorunuyla ilgili olarak, İngiliz Partisinin işsiz kadınları bu eyleme çekme sorunu üzerine kesinlikle açıklığa kavuşmadığını belirtmek istiyorum. Yaklaşık yarım yıldan bu yana İngiliz Partisini bu konuda sıkıştırıyoruz ve Komintern Yürütme'sinin de, Partinin özel araçlar, örneğin şimdi kitlelere dağıtılabilecek bir bildiri yoluyla, kadın yığınlarını canlandırması gerektiği doğrultusunda etkileyeceğini umuyoruz. Son derece güçlü bir kadın sanayi kenti olan Dundee'de, —sözkonusu olan , 7 kadına bir erkeğin düştüğü jüt sanayiidir; kadın sanayii orada bu denli güçlü yoğunlaşmıştır— yoğun bir işsizliğin hakim olduğuna dair raporlar var elimizde İngiltere'den. Burada işçi kadınlara gidip, onların işsizliği ile kapitalist ekonomi ve İngiliz emperyalizmi arasındaki ilişkiyi göstermek gerekirdi; çünkü, bizzat Hindistan'daki jüt sanayiinin gelişmesi, Hindistan'da sömürge işçilerinin düşük ücreti sonucu İngiltere'de kadın işçilerin sokağa atılmasını sağladı.

Kadın işçileri genel parti seksiyonlarında mücadele saflarına katmak için yerine getirmemiz gereken en önemli görev, işletme ve sendikalardaki çalışmadır. Kadın komitelerinin örgütlenmesi belli ölçüde tamamlanır tamamlanmaz, Enternasyonal'de bu organların işletme ve sendikalarda Parti tarafından kitlelerin kazanılması ve eğitilmesi için kurulmuş sendikal organlarda birlikte ortak çalışmasını örgütleme görevine geçmemiz, tesadüf değil, Enternasyonal Kadın Sekreteryasının açık planının bir sonucuydu. Bu açıdan bakıldığında, kardeş İtalyan Partimizin şimdiye kadar Roma'da

olan kadın sekreterliğini son haftalarda Türin'e taşıması isabetli bir girişimdir; çünkü Roma'da tek bir kadın parti üyesi yoktur, Roma'da kadın sanayii hemen hemen kayda değer bir rol oynamamaktadır. Buna karşın Türin'de, Piemont'ta, İtalya'nın kuzeyinde, tekstil sanayiinin en yaygın olduğu yer olan sanayi bölgesi Lombardiya'nın yakınında, işletmelerde ve sendikalarda çalışan kadınlara gitme olanağı vardı. Ve devamla, Norveç sorununa bir kez daha dönelim: Yoldaşlar, Norveç'te yalnızca Kadınlar Birliği'nin değil, aynı zamanda kadın derneklerinin de dağıtılmasındaki ısrarımız, örgütsel fetişizmden ötürü her yerde yekpare bir çizgimiz olması gerektiğinden, yani kadınların genel örgüte katılmasından dolayı değildir. Daha çok, kadın derneklerinin örgütsel bağımsızlıkları ve içe kapanıklığından dolayı genel parti yaşantısından soyutlandıklarından, bu kadın derneklerinin varolmasının şimdiye kadar işletmelerdeki ve sendikalardaki kadın işçi yığınlarının bu çevreler dışında toparlanmasında bir engel teşkil ettiğinden dolayı.

Enternasyonal'in en örnek —elbette ki göreceli, Zinovyev'in diliyle konuşursak— Partisi ile Bulgaristan'ın, işletme ve sendikalardaki kadın işçilerin örgütlenmesini en iyi yürüten ülke olması bir tesadüf değildir. Burada, Parti içinde ve Bulgaristan'da tümüyle Partinin egemenliği altında olan sendikalarda özel organlar oluşturulmuştur. Burada parti ile Sendika Komiteleri arasındaki ortak çalışma, tüzük ve talimatlarla tamı tamına düzenlenmiştir; son derece büyük bir özen ve işçi kadınların gereksinimleri ve özel durumları gözönünde bulundurularak, Komünist Partisinin işletmelerdeki ve sendikalardaki kadınları seferber etmek için yerine getirmesi gereken bütün büyük görevler belirlenmiştir.

Sendika çalışması, illegal ülkelerde hala özel bir

rol oynamaktadır. Partinin açıkça ve özel kadın organları ile işçi kadınlara gidemediği örneğin Finlandiya, Romanya, İspanya gibi yerlerde, sendikaların işçi kadınlara gitmek ve onları komünist anlamda etkilemek için, deyim yerindeyse, tek alan olduğuna dikkati çekerim.

Kadınlar arasındaki sendikal çalışmanın zorlukları, genel olarak Partilerde varolan sendikal çalışma zorluklarıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Pekala da, kadınlar arasındaki sendikal çalışmanın, genel sendika çalışmasının iyi yürütüldüğü oranda ilerleyeceğini biliyoruz. Komünist Partisinin örgütsel zayıflığından dolayı, diğer işçi örgütlerine göre sendikalarda daha az etkisinin bulunduğu İngiltere'de, doğal olarak işçi kadınların kazanılmasına da nerdeyse henüz hiç girişilemediğini anlıyoruz. Partinin hala kendi saflarında, Komünist Partisinin sendikalarda siyasi olarak çalışması gerekip gerekmediğinin ve hangi anlamda çalışması gerektiğinin tartışıldığı Fransa'da, bu zaafın kadın işçi hareketi içindeki yansımasını görüyoruz. Bir yandan parti önderliği içinde kadın sekreteryasının ve onun kadın dergisinin elde tutulması için mücadele yürütüp, diğer yandan da sendikalar sorununda, Komünist Partisinin sendikalarda kitleler üzerindeki komünist etkiyi hakim kılmaya yükümlü olduğu temel ilkesini yerleştirmek için ortak mücadele ederlerken, Fransa'daki az sayıdaki mücadele eden yoldaşımız, sendikalarda bir parça olumlu çalışma yürütmede muazzam zorluğa sahiptir.

Büyük işçi yığınlarını her ne kadar örgütsel olarak Kızıl Sendikalar Enternasyonali'nin etkisi altına getirdiğimiz Çekoslovakya'da, salt zaman ve güç yetersizliğinden ve aynı zamanda faaliyet yetersizliğinden de, bu kitlelerin komünist eğitimi henüz tümüyle başarılamamıştır. Bundan dolayı, Çekoslovak kadın yoldaşlar hak-

lı bir şekilde, Yürütme'ye, Enternasyonal Kadın Sekreteryasına ve Kızıl Sendikalar Enternasyonali'ne, Çekoslovakya'daki şubelerindeki taraftarlarının —örneğin bunlardan Tarım İşçileri Birliği tek başına 30 000 sendikal örgütlü kadın üyeye sahiptir— şimdiye kadar olduğundan daha yoğun bir biçimde, kadın işçilerin bütün talepleri için mücadeleye sarılmalarını sağlamaları talebini yöneltmiştir.

Yoldaşlar, kadın işçileri seferber etmeyi gerçekleştirme zorunluluğu bizi, sendikal çalışmayı her yerde planlı olarak inşa etmeye, yani komünistlerin burada mutlaka genel Parti çalışmasının bu en önemli bölümüne olumlu olarak katılmalarına zorlamaktadır. Sendikalarda ve işletmelerde her çalışmada komünist hücrelerin kurulması yoluyla temel oluşturulmadıkça, komünist kadınların sendikalardaki ve işletmelerdeki işçi kadınların devrimcileştirilmesi için öne sürdükleri planlar ve örgütlenme önerilerini havada inşa etmeleri kaçınılmazdır. Tam da az başarılı olduğumuz bu örnekte, komünist kadın hareketinin kayıtsız-koşulsuz genel komünist hareketle nasıl güçlü bağlı olduğunu en açık şekilde görmekteyiz. Tam da, eğer kadınlar arasında yer edinmek istiyorsak, bütün Komünist Partilerdeki biz komünist kadınlar en büyük bir enerji ile ve en büyük özenle, aşağıdan yukarıya planlı ve sağlam bir şekilde komünist hücrelerin inşa edilmesini kendimize genel görev edinmeliyiz. Bu görev ne kadar hızlı ve esaslı çözülürse, kendilerine kadınlar için özel görevler verdiğimiz organlar da o derecede bu taleplere layık olacaklardır. Hücrelerin inşası ile birlikte, sendikal örgütlü komünist kadınları da koordine etmeli ve onlara işçi kadınların taleplerinin temsilciliğini görev olarak vermeliyiz. Karşılıklı deney alışverişinde bulunabilmek ve kadın işçi kitlelerin daha nasıl aydınlatılabileceği ve

proletaryanın mücadelelerine nasıl daha derin çekilebileceği üzerinde görüş alışverişinde bulunmak üzere, komünist kadın sendikacılar, Partinin kadın komiteleri ile sıkı bir dirsek temasında bulunmalıdır.

Tüketici kooperatifleri üzerine de bir çift söz: Tüketici kooperatifleri, burada sadece işçi kadınların değil, aynı zamanda bunların dışında büyük proleter ev kadınları kitlesinin de örgütlü olmasıyla, sendikalardan fark göstermektedir. Burada bize, işletmelerde ve sendikalarda ulaşamayacağımız yeni, geniş kitleleri kazanabileceğimiz bir alan sunulmaktadır.

İkinci bir etken, bizim dikkatimizi içinde bulunduğumuz anda kooperatiflerdeki çalışmaya yöneltiyor: Bu da, hemen hemen bütün ülkelerde hüküm süren büyük pahalılık ve kitlesel yoksulluk şartlarında, tüketici kooperatiflerinin, sendikalar ve siyasi işçi partileriyle birlikte, proletaryanın yoksullaştırılması sürecine karşı koymak için ağırlıklarını koyan yetkili organlar olması gerçeğidir. Bundan dolayı, tüketici kooperatifleri içinde kadınlar arasında yürüttüğümüz aydınlatma çalışması, güçlü bir şekilde, proletaryanın birleşik cephesini taşrada da, üretim süreci içinde bulunmayan işçi kadınlar arasında da güçlendirecek devrimci bir etken olacaktır.

Yoldaşlar, basınla ilgili son bir söz: Basın, örgütlenmemiş geniş, kitleleri toparlamak ve onları komünist anlamda etkilemek için en önemli araçlardan biridir.

Enternasyonal'de oldukça geniş bir kadın basınına sahibiz ve bunun dışında genel basın yoluyla sorunlarımızı kitleye götürme olanağına sahibiz. Kadın basınının örgütsel olarak mümkün olduğunca geniş çevrelere girme görevini çözmediği tespit edilmelidir. Kadın dergilerinin tirajının Partinin kadın üyelerinin sayısına bi-

le ulaşmadığı bir dizi ülke var. Buna karşıt örnek olarak yine Bulgaristan ve bu kez ayrıca İtalya'yı vermek istiyorum. Buralarda kadın basını yoluyla, Partiye örgütsel olarak bağlı olan çevreden önemli derecede daha geniş bir çevrenin kucaklanması başarılmıştır. Bu elbette ki her yerde hedefimiz olmalıdır.

Basının içeriğine gelince; elbette ki komünist kadın hareketinin bütün zaafları da, genel komünist hareketin zaafları gibi, onda yansımaktadır. Belli ölçüde aşırıyı oluşturan iki ana hataya değinmek istiyorum.

Aşırı uçlardan biri, özellikle başlangıçta, belki de Hollanda kadın dergisi «De Voorbode» de en güçlü bir şekilde dile geldi. Bu dergi teorik ve ilkesel olarak son derece açık ve pürüzsüz tutuldu; ama proleter kadınların somut günlük endişeleri ve sıkıntıları ile bunların bağını çok az kurdu; tam da Hollanda'daki somut duruma az dayandı ve böylece, eğitilmemiş kitlelerin kavrayışlarına uymadı ve kadınlarla içten bağlar kuramadı. Şimdilerde bu dergi, kendisini kitlelerin ihtiyacına daha iyi uydurdu. Diğer aşırı uç kendisini en açık şekilde Brunn bölge gazetesi «Zena» da (Çekoslovakya) gösterdi. Bu dergi de tam tersine, büyük popüllarite kazanmak için komünizmin açık, ilkesel çizgisinden taviz verdi, proleter kadınların küçük-burjuva tutumlarına oldukça eleştirisiz yer verdi ve komünizmle ilgisi olmayan şeyler üzerine yazarak, kitlelerin sansasyon ihtiyacını fazla ileri giderek oldukça çok hesaba kattı.

Bu bağıntıda Fransız basınına değinmekte de belki yarar var. «Ouvriere»nin sorumlu yazı kurulu görüşlerini iyi bir şekilde savunmasına rağmen, burada kendisine destek veilmesi açısından, Marsilya Parti Kongresinde derginin kurulmasından bugüne dek dergiyi bir moda dergisi ya da yemek reçetesi gazetesi haline getir-

mek isteyen Komünist Partisi içindeki eğilimlerle mücadele etmek zorunda kaldığı burada tespit edilmelidir.

Bundan dolayı burada, Enternasyonal'in önünde, böylesi bir lüksü taşıyabilecek durumda olmadığımızı; tersine organlarımızın kadın işçiler arasında komünist propaganda yürütmek için varolduğunu altını çizerek belirtiyoruz!

Son zamanlarda, basın sorununda Komünist Partilerimizin mali zayıflıklarından doğan bir zorlukla karşı karşıyayız. Kadın gazetelerini belli ölçüde kısıtlamak zorunda kalmamızın belirtileri var. «Ouvriere» ölecek. Onun yerine başka birşey geçmek zorunda. Bütün partilerde, geçen yılki kadınlar konferansı ve dünya kongresi kararlarının uygulanmasında bütün Parti organlarına kadınlar ekinin sokulması için mutlaka ısrar etmemiz gereklidir; ve bunlar yalnızca sözkonusu redaktörün ve sekreterin canı istediği zaman, arada sırada bir yayınlanmamalı, düzenli bir şekilde yayınlanmalıdır. Kadınlar arasındaki çalışmamızı, Parti grubunun genel sütununa, Partinin diğer organlarına, özel organlarına, sendika gazetelerine, bilimsel dergilere, kır işçileri için yayınlanan gazetelere ve sözkonusu olabilecek hepsine girebilecek şekilde, kadınlar arasındaki çalışmamızı tüm Parti çalışmasının odak noktasına kaydırmak için çaba göstermeye devam etmeliyiz. Bütün bu sorunların genel basında bütünlüklü bir şekilde iyice incelenmesi yoluyla kadınlar arasında çalışma zorunluğunun kavranışı kendisini kabul ettirdikten sonra, işte ondan sonra kadın hareketimiz tüm Partide kök salacak, ancak ondan sonra Partinin tam desteğine sahip olacaktır.

Sona geliyorum. Kadın hareketi için perspektifler müsaittir; o, Komünist Enternasyonal'in bütünlüğü içinde gelişmesiyle büyüyecektir. Komünist Partileri, hareketin ilerlemesiyle açıklığa kavuşacaklar, pekişe-

cekler ve sınıf mücadelesinin görevlerine göre kendilerini daha etkin biçimde ayarlayacaklardır. Tam da şimdi Komünist Enternasyonal'in önünde duran muazzam görevler, sermayenin saldırısına karşı mücadeleler, birleşik cephe için mücadeleler tarafından, kitleler arasında, üzerinde bütün güçleri Partide toparlamayı, proletarya dışındaki güçleri de kendi saflarında toparlamayı, mücadele için örgütlemeyi, en geniş yığınları mücadeleye sürmeyi başaracağımız sağlıklı bir zemin yaratılmıştır.

Biliyoruz ki: Geçen kongrede, komünist kadın hareketine ilişkin daha yapılacak çok şeyin olduğunu tespit etmek zorunda kaldıysak; bugün de başlangıcın yapıldığını, kadın çalışması için temel taşların atıldığını tespit edebiliyorsak, gelecek dünya kongresinde kadın çalışmasını genel parti çalışmasıyla, bir başarı kaydedeceğimiz şekilde içten birleştirmeyi başaracağımızı tespit edeceğiz ve etmeliyiz. Bizim önderliğimiz sayesinde devrimci hareketin seline çekilen proletarya yığınlarıyla birlikte, birleşik cephe saflarında proletaryanın bütün düşmanları üzerinde zaferi uğruna mücadele eden geniş kadın yığınları da kazanılmış ve seferber edilmiştir.

SMİDOVİÇ (Rusya): Rusya'da işçi kadınlar arasındaki ajitasyon, eğer bunlar geri kitleleri oluşturmuyorsa ve bundan dolayı özel yöntemler kullanmayı gerektirmiyorsa, Komünist Partisi komitelerinin özel seksiyonları tarafından yürütülmektedir. Bu seksiyonlar, Komünist Partisi komitelerinin diğer seksiyonları gibi, aynı haklarla çalışmaktadırlar.

Kadın seksiyonların yöntemleri, işçi kadınların faaliyetini yönetmek, işçi sınıfının arzularını ve taleplerini cisimlendiren pratik ve somut görevlerin yerine geti-

rilmesini sağlamaktan oluşmaktadır. İşçi kadınları pratik faliyete yöneltme şeklindeki bu yöntem, Komünist Partisinin işçi ve köylü kadınlar arasındaki etkisini muazzam derecede arttırdı.

Her komünist işletme hücresinde bir yoldaş, kadınlar arasındaki siyasi çalışma ile görevlidir; bunun adı «kadın işçi örgütleyicisi»dir. Her işletmenin kadın işçileri düzenli olarak her yıl iki ya da üç kez genel kadın toplantılarında delege seçimlerini yapar ve bu delegeler kadın seksiyonları tarafından delege konferanslarına çağrılır. Tüm Rusya'da böyle delegelerin sayısı 70 000 civarındadır. Bu delege toplantıları bir tür pratik-politik okul durumuna geldiler: Burada politik ve ekonomik yaşamın bütün sorunları üzerine raporlar sunulur. Bu şekilde delegelerin toplumsal faaliyet alanında ilk deneyimlerini yapmaları sağlanır. Delegeler, Sovyet aygıtının çeşiti komisyonlarına ve organlarına pratik çalışma için gönderilir. Bütün delegeler, kadın seçmenleri önünde hesap vermekle yükümlüdürler; ve bu şekilde bir taraftan Komünist Partisi ve diğer taraftan geniş partisiz kadın işçiler kitlesi arasında örgütlü bir bağ oluştururlar.

Sovyet seçimleri sırasında, delegelerin çok faal oldukları, seçimlere katıldıkları, komünistlere oy verdikleri ve bunlardan önemli bir bölümünün bizzat komünist ve RKP üyesi oldukları bu arada ortaya çıkmıştır.

Komünist Partisinin saflarında 29 773 işçi kadın var. Bu onca önemli bir sayı değildir, ama Rusya Komünist Partisinin üyelerinden düzenli bir ortak çalışma talep ettiği gözönünde bulundurulmalıdır.

Sendikalardaki işçi kadınların sayısı her yıl artmaktadır. Sendika üyesi kadın işçilerin sayısı, yaklaşık 1,5 milyon civarındadır.

Önemli sayıda kadın işçi, işletme komiteleri ve sen-

dikaların yönetim konseylerinin üyesidir. Sendika merkez komitelerinin üyesi olan kadın işçiler de vardır.

Yeni iktisadi politika, bizim önümüze, işletme sınırlaması sonucu işsiz kalan kadın işçilerin dört bir yana dağılmasını önleme görevini koydu. Kadın seksiyonları bu vesileyle büyük bir enerji ortaya koydular. Bunların girişimi sonucu, işsiz kadınlar, işsiz kadınlar kooperatifleri kurdular. Bu şekilde binlerce kadın Partinin etkisi altında kaldı: Kadın seksiyonları, bu işçi kadın kooperatiflerinin üyeleri arasında komünist ajitasyon ve propaganda yürüttüler. Bu kooperatiflerin delegeleri, kadın seksiyonlarının yönettiği delege konferanslarına katıldılar. Bütün şehirlerde ve köylerde, kadın seksiyonlarımızın girişimi sonucu kurulmuş örgü, dokuma, dikiş, dantelacılık vb. kooperatiflerine sahibiz. Kadınları kooperatif hareketi için örgütlemek, seksiyonlarımızın şu andaki ekonomik durum açısından yürüttükleri çalışmanın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu şekilde ülkenin her tarafına yayılmış olan ev işçisi kadınları kooperatiflerde birleştirip, Partinin etkisi altına sokuyoruz. Bu aynı zamanda, şehir ve köydeki işçi kadınların çıkarlarını birleştirmek için de bir araçtır. Kooperatif aynı zamanda, işçi ailesinin varlık koşullarını düzeltmek için de bir araçtır. Kapitalist devletlerde, kooperatifler yardımıyla yeni bir toplum düzeni inşa etme çabaları sadece başarısızlığa mahkum değil; aynı zamanda reformist hayallerin kök salmasına da hizmet eder. Buna karşın, işçi kadına ev yükümlülüklerini kolaylaştırma açısından, proletarya diktatörlüğü devletinde kooperatifler rasyonel bir şekilde kullanılabilir.

Analara yardıma koşmak için Sovyet devletinin elinde geçici olarak araçların bulunmadığı yeni ekonomik politika şartlarında, işçi kadınların faaliyetini bu alanda geliştirmek gereklidir. Petrograd'da 24 000 anne,

Petrograd'daki tüketiciler birliği ağının bir parçası olan «Ana-Çocuk» kooperatifinde birleştirilmiştir. Bu kooperatif, gerekli besin maddelerini elverişli fiatlarla annelere teslim etmektedir. Bu kooperatif, gelecekte çocuk kurumlarının kurulmasına geçmeyi düşünmektedir.

Aynı türden kooperatifler, Pskov vilayetinin belli kasabalarında ve bucaklarında da bulunmaktadır. 1922 deki Uluslararası Kadınlar Gününden bu yana kadın şubeleri, kooperatif seksiyonlarına kadın işçileri çırak olarak gönderme hakkına sahipler. Bu kadın işçilerin belli bir bölümü, daha şimdiden kooperatif kuruluşlarında çalışmaktadır. İşçi ve köylü kadınlar, sık sık köylerdeki işletme kooperatiflerinin yönetim konseylerinin üyeleridir.

Bunların yanısıra, önemli sayıda işçi kadın, kooperatif kurslarını izlemektedir. Kooperatifler alanındaki görevimizi, şehirlerdeki ve kırlardaki işçi kadınların çıkarlarını birleştirmek ve onları Partinin etki alanına çekmek için bir araç olarak görüyoruz.

Köylü kadınlar arasındaki siyasi ajitasyon ve propagandamız, bunların kooperatif ve tarım alanındaki çıkarları üzerine kuruludur. Bu amaçla, her bucak ve kasabada köylü kadınlar konferansı topluyoruz; kişisel propaganda ile de uğraşıyoruz ve en ilerileri tarımsal kurslara ve okullara gönderiyoruz.

Bir örnek vermeden geçemeyeceğim: Ryazan eyaletinde tarım okulunu bitiren 50 köylü kadından 20'si Partiye girdi ve mükemmel savaşçılar oldular. Samara eyaletinde tarım okullarını bitirenlerin % 50'si köylü kadınlar. Bunlara, ana-bebek korunmasının çeşitli sorunları öğretiliyor. Ve hatta en uzak kasabaların merkezlerinde bile, köylü kadınlar çocuk yuvası kuruluşuna katılıyorlar. Önemli sayıda köylü kadın, ana-bebek korunması kurslarına gönderildi.

Son seçimlerde sovyetlere seçilen kadınların sayısı, halen gelmekte olan ve tamamlanmamış raporlara göre 2000'dir. Bunların arasında mahalli sovyet başkanlığına seçilenler de vardır.

Merkezi Yürütme Komitesinin üyeleri arasında 9 kadın var.

Açlığa karşı mücadele, şehir ve kırdaki en geniş işçi kadın katmanları arasında sempatiyle karşılandı, ve kadın seksiyonu, emekçi kadın dünyasının yeni tabakalarını Parti ve Sovyet çalışmasına çekerek, bundan yararlanmak için elini çabuk tuttu. Bunlar, düşünülemez derecede büyük bir enerji ile talihsizlerin yardımına koştular ve ancak bu, bu korkunç sefaleti ortadan kaldırabildi.

Bunlar açlık çekenlerin çocuklarını kendi aile çevrelerine aldılar; açlığın kapladığı eyaletlerde çocuk yuvalarının kurulmasına yardım ettiler ve yine talihsiz küçüklerin annelerinin yerine geçen bunlar oldu. İşçi kadınlar, «Subbotniki» (Komünist Cumartesiler) sırasında bu çocuklar için elbise ve çamaşır dikmek için bütün emeklerini sundular ve hatta ara vermeksizin kısıtlı olan iş ücretlerini talihsizlerle paylaştılar.

Kadın seksiyonları, işçi ve köylü kadınları yetişkinler için olan okullara çekmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Onlar için hazırlık kursları örgütleniyor. İşçi fakültelerinde (Rabfak) 3683 kadın öğrenim görüyor ve ayrıca önemli bir sayıyı da bunların öğrenim gördükleri Komünist Üniversitesi çekti. Komünist Partisi Merkez Komitesi, işçi kadınlar için iki dergi yayınlıyor. Taşrada da bazı gazeteler ve 60 kadın işçi dergisi yayınlanıyor. Bu gazetelerin, kendileri işçi ve köylü kadın olan birkaç yüz muhabire sahip olduğunu vurgulamak istiyorum.

Kadın işçi kitleleri arasındaki bu muazzam çalışma ancak proletarya diktatörlüğü altında mümkündür; ama Komünist Partisi, kitleleri proleter savaşçıların saflarına çekmeye katkıda bulunan, kadın işçiler arasında ajitasyon ve propagandanın özel yöntemlerinin önemini takdir etmeyi biliyor. Kadınlar arasındaki çalışmayla ilgili ilk adımlar 1905-1906 yıllarında atıldı. Burjuva kadın hakları savunucuları, etki alanlarını Rus kadın işçilere kadar genişletmek üzere girişimlerde bulundular. Ama kadın işçilerin Parti tarafından yönlendirilen sınıf içgüdüsü, onlara feminist propagandanın burjuva içeriği hakkında doğru bir görüş edinmelerine yardım etti ve onlar yazgılarını Komünist Partisinin ellerine teslim etmekte tereddüt etmediler. Aynı dönemde Petrograd'da, kurulduğundan kısa bir zaman sonra polis tarafından kapatılan ilk işçi kadınlar kulübü kuruldu. Gericilik, işçileri mücadelelerini illegal olarak sürdürmeye zorladı. 1914 yılında Partimiz, yarı-illegal tarzda işçi kadınlar arasında ajitasyon ve propaganda yürütmek için yeni bir girişimde bulundu. Aynı zamanda, savaşkan işçi kadınların etrafında toplandığı bir merkez olarak hizmet eden «Kadın İşçi» dergisi yayınlandı. Bu dönemde yurtdışına çıkan Samoylova, Kudella, Yelizarova, Menşinskaya, Rozmiroviç; Armand, Krupskaya ve Staal yoldaşlar, dışarda bu yazı kurulunun üyeleriydi. Ama takibatlar bu girişimi de başarısızlığa uğrattı; kadın savaşçılar tutuklandı ve gazetenin yayınlanması yasaklandı.

Komünist Partisinin yarı-illegal çalışmaya zorlandığı Kerenski döneminde, Parti kadınlar arasındaki çalışmayı yeniden ele aldı; Parti, proletarya diktatörlüğü uğruna mücadeleye katılan kadın işçilerin katılımını takdir etmesini bildi. 1917'de Petrograd'da «Kadın İşçi» yeniden yayınlandı. Moskova'da «İşçi Kadının Hayatı»

dergisi yayınlandı. Aynı zamanda, Komünist Partisi Moskova Komitesi, işçi ve köylü kadınlar arasında siyasi propaganda yürütmek üzere bir komisyon oluşturdu. Bu komisyon etrafında toplanan işçi kadınlar, savaşçılar haline geldiler ve bunların önemli bir bölümü, Ekim günlerinde önemli bir rol oynadılar.

Ekim Devrimi, işçi kadınların durumunu kökten bir biçimde değiştirdi ve onlara ve en sonunda köylü kadınlara da geniş perspektifler açtı. Şimdi artık, Rus işçi kadınının oldukça önemli yeteneklerini gösteremediği bir alan kalmamıştır Sovyet devletinde. İşçi ve köylü kadınların kendilerini mükemmel yoldaşlar olarak ispatlamadıkları bir tek cephe bile kalmamıştır. İsimlerini tarihe bırakmaksızın mücadelemizde düşen kadın işçiler binlerle sayılmaktadır.

Uyanan işçi kadın kesinlikle komünist bir karakter göstermektedir: O, işçi sınıfının arzularının ve taleplerinin yerine getirilmesi için yürütülen mücadeleye kendisini sadakatla adamış ve komünist inşada sınır tanımayan bir enerji koymuştur ortaya.

Komünist Partisi, işçi kadının bu özelliklerinin kıymetini bildi ve hünerli yöntemlerle işçi sınıfının derinliklerinde, yeni toplum sisteminin pekişmesine pek de az katkıda bulunmayan sağlam bir üs oluşturmayı başardı.

Tam bir inançla, diğer Komünist Partilerinden yoldaşlardan, işçi kadınlar arasında propaganda ve ajitasyonu büyük bir gayretle yürütmelerini talep ediyorum. Onların proletaryanın birleşik cephesine katılmaları, onun etkinliği, başarısı ve muzaffer mücadelesi için vazgeçilmez bir koşuldur.

KASPAROVA (Rusya): Kadın ve erkek yoldaşlar! Proleter devrimi için büyük mücadelede Komünist Enternasyonal, son dönemde işçi ve köylü kadınlar da da-

hil olmak üzere Doğu'nun bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerindeki emekçi kitleleri saran ulusal-devrimci harekete sürekli olarak özel bir dikkat gösterdi. Komünist Enternasyonal, Doğu'nun geniş işçi kitlelerinin çıkarlarını koruduğu ölçüde bu hareketi desteklerken, kadın kitlelerinin bu devrimci harekete katılımını görmezlikten gelemezdi; çünkü Karl Marx'ın vurguladığı gibi, hiçbir toplumsal devrim onlar olmadan mümkün değildir.

Fakat, Komünist Enternasyonal'in 2. Dünya Kongresinde, emperyalizm ile proletarya diktatörlüğü arasındaki mücadele çağında sömürgesel-ulusal sorunda ilkesel yönergeleri ortaya koymasından bu yana, Doğu'da aşağıdaki olaylar oldu:

1. Kore, Britanya Hindistanı, Hollanda Hindistanı, Mısır ve Suriye, Çin ve İran gibi bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde emperyalizme karşı mücadelenin gelişmesi, bu hareketin kadın kitlelerini de içine alması, bundan başka, Türkiye'nin bağımsızlığını yeniden kazanması.

2. Kapitalist Japonya'dan başlayarak, Doğu'nun nerdeyse bütün ülkelerinde proleter sınıf hareketinin başlaması, bu ülkelerin hemen hepsinde aynı zamanda Komünist Partilerin kurulması.

Aynı zamanda, Doğu'nun öncelikle büyük sanayiin gelişmeye başladığı ülkelerinde, **ezici** boyunduruk altında **inleyen kadınların** bu hareketlere **sürekli güçlenen** etkin katılımını görüyoruz. Bu konuda aşağıdaki sayılar Japonya'yı örneklemektedir:

28 042 395 erkek ve 27 918 145 kadından oluşan nüfusta 3 047 902 erkek işçi ve 3 225 363 kadın işçi.

1911 yılında Britanya Hindistanı'nda toplam 320 milyon nüfus içinde emekçi halkın sayısı: 101 825 424 erkek ve 47 359 582 kadın. Bunlar arasında toplam 11,5

milyon erkek ve 6 milyon kadın sanayide çalışmaktaydı. **Yalnızca dokuma fabrikaları** 1 764 193 kadın, iplik fabrikaları 1 215 714, besin maddeleri dalı 2 200 000, giyim sanayii 1 071 310 kadın istihdam etmekteydi, buna ek olarak ise 13 milyon erkeğe karşın 12 milyonu aşan dükkân işçisi kadın.

Mısır ve Suriye'de pamuk fabrikaları, ipek dokumacılığı ve tütün sanayiinde çalışan işçi kadınların sayısı artmaktadır. Sanayiin daha az gelişmiş olduğu Çin'de bile fabrikalarda 200 000'den fazla kadın sayıyoruz. Kadın kitlelerinin sanayi üretimine sürekli artan katılımı, bunların genel işçi eylemlerine de giderek daha etkinleşen katılımını beraberinde getirmektedir. Büyük kadın kitlelerinin de katıldığı 1918 ve 1920 yıllarındaki Japonya'daki grevler ve 1921 yılında Çin'deki büyük dokumacılar grevi bize bunu **kanıtlamaktadır.**

Hindistan'da 1916'daki Bombay ve Ahmedabad'daki dokumacılar grevlerinden sonra 1920'de Madras'daki Madura fabrikası grevi (700 kadın işçi) ve daha sonra 1922'de Bombay'daki porselen fabrikası grevi geldi. Bombay'de 1922'de Bütün Hindistan İşçi Kadınlar Sendikaları Birliği örgütü vb. oluştu.

Diğer taraftan, daha hala büyük sanayiin olmadığı Doğu'nun hem sömürge hem de yarı-sömürge ülkelerinde, örneğin İran ve Türkiye'de, savaş sonrası ekonomik koşulların dayatmasıyla, kadınlar bir üretim faktörü olarak giderek vazgeçilmez olmaktadırlar. Doğu'nun, güçlü bir ulusal-devrimci hareketin varolduğu Kore, Hindistan, Mısır ve hatta Türkiye gibi ülkelerinde, kadınlar buna canla başla katılmaktadırlar.

Bu ülkelerin hemen hepsinde, çoğu zaman işçi ve köylü kadınlarının büyük kitlelerini kucaklayan ve fakat ulusal burjuvazinin etkisi altında olan illegal ve legal devrimci kadın örgütleri bulunmaktadır. Doğu'

nun bütün ülkelerinde işçi ve köylü kadınların ekonomik durumu oldukça kötüdür. Savunmasız sömürü nesneleri olarak bunlar, Avrupa ve Japon kapitalizmine ucuz araçlar olarak hizmet etmektedirler.

Doğu ülkelerindeki kadın hareketlerinin gelişmesi böylelikle komünist propaganda ve ajitasyon için verimli bir alan oluşturdu. Sovyet Kafkasya ve Türkistan'daki komünist propaganda faaliyetinin deneyimleri, birçok durumda, özellikle müslüman kadınlar sözkonusu olduğunda, Doğu'nun diğer bölgelerine de taşınabilir.

Doğu ülkelerinin bütün Komünist Partilerinin ve gruplarının ve aynı zamanda İngiltere, Fransa ve sömürge sahibi diğer ülkelerin Komünist Partilerinin de dikkatini, bu devrimci dönemler sırasında kadınlar arasındaki çalışmanın son derece büyük önemine çekeriz; bu çalışmada her ülkedeki objektif koşullar gözönünde bulundurulmalıdır. Örneğin Japonya ve kısmen Çin ve Hindistan gibi Komünist Partileri örgütlediğimiz ve bir işçi hareketinin varolduğu yerlerde, Komünist Partileri kadın yığınları arasında çalışma için özel organlar kurabilirler. Esas olarak, çalışan kadınların geniş yığınlarını kapsayan ulusal-devrimci bir harekete sahip olduğumuz yerlerde, Parti kitlelerle daha yakın ilişkiler kurmak, onları burjuvazinin etkisinden kurtarmak ve onlara devrimci-demokratik parolalar altında proleter devrim doğrultusunda yabancı emperyalizme karşı mücadelede önderlik edebilmek için bu hareketleri kullanmak zorundadır.

Komünist Partilerin görevlerinin ulusal kurtuluş hareketiyle ilişki kurarak ulusal-devrimci mücadeleyi geliştirme olduğu Doğu'da, komünist kadın grupları, kadın örgütlerini (hem kültür ve eğitim derneklerini, hem de kadın hakları savunucularını) bu mücadeleye

çekerek, faaliyet alanlarını genişletmeli ve bir devrimci kadın aydınlar kadrosunu ortaya çıkarmalıdırlar.

Hem anti-emperyalist birleşik cephe, hem de birleşik işçi kadınlar cephesi, ancak en geniş kadın kitlelerinin **çekilmesi** ile **gerçekleştirilebilir.** (Canlı alkışlar)

BAŞKAN: Yoldaşlar, önce, Başkanlık Divanının bu noktanın ele alınmasına tam bir gün ayırarak, kadınlara bu noktada oldukça çok kolaylık gösterdiğine dikkati çekerim. Başkanlık Divanı bundan fazlasını yapamaz. Ancak, bitirmemizin zor olduğunu düşünmeniz gerekiyor. Bu yılın sonuna kadar Moskova'da kalmaya niyetinizin olmadığını sanıyorum. Ama bu tempoda devam edersek, daha önce bitirebilmemizin olanağını görmüyorum. Bu nedenle, Başkanlık Divanı kadınlara dört raportörün konuşması için izin verdi. Ama bundan sonraki bir tartışmadan vazgeçilmelidir. Şimdi bir İngiliz kadın yoldaş söz hakkı aldı. Söz hakkından vazgeçmesi için kendisine ricada bulundum. Ama vazgeçmiyor. Bundan dolayı İngiliz delegasyonuna ya da Birch yoldaşa, bir kez daha, söz hakkından vazgeçip geçmediğini soruyorum. Aksi taktirde Kongreye danışmak zorundayım.

MURPHY (Büyük Britanya): İngiliz delegasyonu, isteğini geri almaya hazırdır. Ama Başkanlık Divanı'nın, eğer gelecekte tartışma yürütme niyeti olmazsa, raportörlerin tartışmalı sorunlara değinmemeleri yönünde talimat vermesi gerektiğine dikkatini çekmek istiyorum.

BAŞKAN: Burada bir kez daha, bu kadın yoldaşa elbette ki severek söz hakkı vermek istediğimize dikkat çekmek isterim. Ama bundan sonra buna cevap verilmesi gerektiği ve ondan sonra da diğer kadın yoldaşlara da söz hakkı verilmemezlik edilemeyeceği anlaşılır birşeydir.

Şimdi sizlerin bilgisine sunacağım **kararın** oylamasına geliyoruz:

Komünist Enternasyonal 4. Dünya Kongresi, Yürütme'nin yardımcı organı olarak Berlin'deki Uluslararası Komünist Kadın Sekreteryasının rapor döneminde geliştirdiği faaliyeti onaylar. Uluslararası Komünist Kadın Sekreteryası, devrimci hareketin olduğu bütün ülkelerde, komünist kadınların Komünist Enternasyonal'in seksiyonlarına üye olarak katılmaları ve eğitilmeleri ve Partinin çalışmasına ve mücadelelerine çekilmeleri yönünde çalıştı. Bundan başka, komünist ajitasyon, propaganda ve örgütlenme faaliyetinin en geniş kadın kitlelerini kapsaması, emekçi kitlelerin ve komünizmin çıkarları için hareket ve mücadeleye sokulması doğrultusunda çalıştı.

Uluslararası Komünist Kadın Sekreteryası, çeşitli ülkelerde örgütlü komünist kadınların kadınlar arasındaki çalışmasını ve mücadelesini Komünist Enternasyonal'inki ile birleştirmeyi kendisine bir görev saydı. Tek tek ülkelerdeki Komünist Partileriyle anlaşma içinde, bu Partilerde örgütlü olan komünist kadınlar arasındaki enternasyonal ilişkiyi geliştirmeyi ve pekiştirmeyi başardı. Tüm faaliyeti, Komünist Enternasyonal'in Dünya Kongrelerinin ve Moskova'daki 2. Uluslararası Komünist Kadınlar Konferansının ilkesel ve taktik yönergelerine ve kararlarına uygun olarak, Yürütme ile sürekli ve sağlam anlaşma ve onun önderliği altında yürütüldü.

Bu yönergeler ve kararlar temelinde oluşturulan özel organlar (Kadın Sekreterlikleri, kadın şubeleri vb.) ve kadınlar arasındaki Komünist Parti çalışmasının özel yöntemleri, komünist düşünce ve sloganları çalışan kadınların derin tabakalarına taşımak açısından,

salt yararlı olduklarını kanıtlamakla kalmadılar, aynı zamanda vazgeçilmez olduklarını da kanıtladılar.

Burjuva sınıf egemenliğinin olduğu ülkelerde, proleter kadınlar ve emekçi kadınlar arasındaki planlı, komünist çalışmanın ön planında, sömürücü kapitalistlere karşı acil hayati zorunlulukların savunulması için mücadele, burjuvazinin altedilmesi ve proletarya diktatörlüğünün kurulması için mücadele durdu. Buna karşın, Sovyet devletlerinde çabanın esas içeriği, işçi ve köylü kadınları, proleter devletin inşası için ekonominin ve toplumsal hayatın bütün alanlarına çekmek ve bunlardan doğan görevleri yerine getirebilmeleri için eğitmektir. Dünya devriminin yarattığı ilk işçi devleti olarak Sovyet Rusya'nın uluslararası önemi, burada, toplumun komünist dönüşümünün ilk koşulu olarak proletaryanın iktidarı ele geçirmek zorunda olduğu ülkelerdeki Komünist Enternasyonal'in seksiyonları için, çalışan kadınlar arasında komünist faaliyete, örnek alınacak bir önem kazandırmaktadır. Kadınlar arasındaki komünist çalışma için özel organların değeri ve vazgeçilemezliği, yeni ve kendine has bir zeminde değerli ve başarılı bir çalışma yürüten Doğu Kadın Sekreteryasının faaliyeti tarafından da kanıtlanmıştır.

Komünist Enternasyonal 4. Dünya Kongresi, ne yazık ki, bazı seksiyonlarının, kadınlar arasında komünist çalışmayı planlı bir şekilde ilerletmek yükümlülüklerini yerine getirmediklerini ya da eksik yerine getirdiklerini tespit etmek zorundadır. Onlar bugüne kadar, ya komünist kadınların Partide örgütlenmesi için kuralları uygulamadılar, ya da kadın kitleleri arasındaki çalışma ve onlarla bağ için vazgeçilmez olan Parti organlarını yaratmadılar.

Dördüncü Kongre, sözkonusu seksiyonlardan, şimdiye kadar ihmal ettiklerini en kısa zamanda yerine ge-

tirmelerini ehemmiyetle talep eder. Aynı zamanda Komünist Enternasyonal'in bütün seksiyonlarını, kadınlar arasındaki komünist çalışmayı önemine uygun olarak enerjik bir şekilde ilerletmek yönünde uyarır. Proleter Birleşik Cephe ancak kadınların anlayışlı, enerjik ortak faaliyeti ve kadınların ona çekilmesi ile gerçekleştirilebilir. Komünist Partileri ile, çalışan kadınlar arasında doğru ve sağlam bağlar olduğunda, bunlar belli koşullar altında proleter birleşik cephenin ve devrimci kitle eylemlerinin öncüsü olabilirler.

Komünist Enternasyonal proletaryanın ve çalışan kitlelerin bütün güçlerini fark gözetmeksizin, devrimci kavrayışla komünizmi kuracak çalışma ve burjuva sınıf egemenliğini parçalayacak mücadele için biraraya toplamalıdır.

Karar metni hakkında söz isteyen var mı? — Bu sözkonusu değil. Oylamaya geçiyoruz. Karar oybirliğiyle kabul edilmiştir. (Alkış)

Oturumun bitişi: Saat 4.20.

Komünist Enternasyonal V. Kongresi:

«KOMÜNİST ENTERNASYONAL V. KONGRESİ'NİN TEZLERİ»NDEN PARÇA — 1924 ... KOMÜNİST PARTİLERİNİN EMEKÇİ KADINLAR ARASINDAKİ ÇALIŞMASI

1. Giriş

Dünyadaki ekonomik ve siyasi durum, uluslararası proletaryanın önüne, sınıf savaşımlarının dev boyutlar kazanma, olağanüstü uzun sürme ve alışılmamış bir şekilde keskinleşme perspektifini seriyor. Bu savaşımların amacı, proletarya tarafından devlet iktidarının ele geçirilmesi ve onun diktatörlüğünün kurulmasıdır. Uluslararası proletarya bu sınıf mücadelesi için azami enerji, kuvvet, fedakarlık ve birlik göstermelidir. Uluslararası proletaryanın zaferinin güvencesi, tabandan birlik cephesinin oluşturulması, şehirde ve kırdaki yoksullaştırılmış ve proleterleştirilmiş emekçi unsurların geniş kitleleriyle ittifaktır.

Proleter birlik cephesi ve devrimci mücadelelerin daha da yaygınlaşması, ancak geniş emekçi kadın kitleleri, işçi ve köylü kadınlar aktif, özverili ve birlik içinde

proletaryanın tüm mücadelelerine katıldıklarında mümkündür.

Karşı-devrimciler, kendi savaşları için kadınların büyük önemini kavradılar. Sosyal-demokratlar ve diğer reformistler, faşistler ve diğer burjuva partileri, kadınları kendi taraflarına çekmek ve onları kendi siyasi amaçları uğrunda kullanmak için hiçbir zahmetten kaçınmıyorlar. Bu olgu karşısında Komünist Partilerinin acil görevi, geniş kadın kitlelerini karşı-devrimin etkisinden koparmak ve Komünizm uğrunda mücadeleye kazanmaktır.

Bugünkü koşullarda, Yakın ve Uzak Doğu'nun kadınlarını uluslararası sınıf mücadelesine çekmek özel bir önem kazanmaktadır. Doğu'nun ezilen ve sömürülen halkları kendilerini ezenlere karşı ayaklanmaya ve her türlü köleleştirmeye ve sömürüye karşı ulusal bağımsızlıkları için mücadele etmeye başlıyorlar. Aynı zamanda, Doğu'nun kadınları da binlerce yıllık kölelikten uyanıyor ve eşitlik, insanlık onurlarının korunmasını talep ediyorlar. Doğu'nun kadınlarının emperyalizme karşı mücadele içine çekilmesi, dünya devrimini, uzun süre sosyal yaşam koşulları, gelenekler, töre ve dini önyargılarla zincirlenmiş olan milyonlarca insanın güçlü taze enerji ırmağıyla beslemektedir.

İktidarı ele geçirmesi ve sağlamlaştırmasından, Sovyet sistemini kurmasından sonra, proletaryanın önünde çok büyük bir görevin çözümü duruyor. Tüm toplumsal yapıyı, ekonomik altyapıyı olduğu gibi ideolojik üstyapıyı da, komünizmin ilkelerine göre tamamen yeniden şekillendirmek zorundadır. Toplumsal yaşamın hiçbir alanında, bu devrim geniş kadın kitlelerinin anlayışlı ve özverili destekleri olmaksızın gerçekleşemez. Sovyet Cumhuriyetleri'nde milyonlarca emekçi kadın kitlesini proletaryanın inşa eserine çekmek, böylelikle

onların yeteneklerini geliştirmek ve emek üretkenliğini yükseltmek ve artırmak gereklidir.

Dünyada durum, Komünist Enternasyonal'e, zorunlu olarak emekçi kadınlar arasında, işçi, köylü ve küçük -burjuva kadınlar arasında çalışmaya itina göstermenin gerekliliğini dikte etmektedir. Komünist Partileri kadınları burjuvazinin etkisinden koparmakla kalmamalı, devrimci proletaryanın her mücadele eyleminin aktif katılımcısı haline de getirmelidir. Deneyim, devrimci fikrin muazzam gücüyle temasa geldiklerinde, geri kadınların da mücadelede kahramanlık ve özveri yeteneğini geliştirdiklerini ispatlıyor. Rusya, Bulgaristan ve Almanya'daki mücadeleler bunu doğruluyor.

V. Dünya Kongresi, bu nedenle, Komünist Enternasyonal'in bütün ülkelerdeki seksiyonlarına, kadınlar arasında politik çalışmayla ilgili önceki kongrelerin kararlarını anımsatır. Geniş kadın kitlelerin uyandırarak, örgütleyerek ve eğiterek proleter dünya devimini hızlandırma yolundaki bu kararların içeriğini kesinlikle doğrular. V. Kongre, kadınlar arasında komünist çalışmanın hiçbir şekilde Komünist Partilerinin yan görevi olmadığını, tersine devrimci proletaryanın mücadelesini ve zaferini örgütlemek için önemli, hatta esas görevinin tayin edici bir parçası olduğunun altını kuvvetle çizer. V. Kongre, Komünist Partilerine Lenin'in sözlerini anımsatır: «Proletarya devrimi, ancak milyonlarca ve onmilyonlarca emekçi kadının mücadeleye katılmasıyla zafere ulaşacaktır.»

II. Görevler

Bütün ülkelerin Komünist Partilerinin emekçi kadınları kucaklama görevi üç bölüme ayrılır:

1 — Kapitalist ülkelerde kadınlar arasında çalışma,

2 — Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde,

3 — Sovyet Cumhuriyetlerinde.

1. Komünist Partilerinin bütün örgütlenmesini işletme hücreleri esası üzerinde yükseltme gerekliliğini gözönünde bulunduran V. Kongre, sanayi merkezlerindeki kadın kitleleri arasında komünist çalışmanın ağırlık merkezinin, işletmelerdeki kadın işçileri kucaklamaya verilmek zorunda olduğunu önemle vurgular. Bu çalışma sayesinde kadın işçi kitleleri içinde, burjuva sistemi temeli üzerinde, demokrasinin yardımıyla içinde bulundukları kötü durumdan kurtuluş yolu bulunacağı hayallerinin her izi tamamiyle yok edilmelidir. Siyasi eğitim ve sınıf bilincinin yükseltilmesiyle, kadın işçi kitlelerinin proletaryanın ekonomik ve siyasi mücadelesinin bütününe aktif katılımı uğrunda pratik eğitimi ve örgütlenmesi elele yürümelidir. Bunun için, işsiz kadın kitlelerini de çekmek ve daha önce çalıştıkları işletmelerle ilişki halinde tutmak gereklidir.

Politik seviyeyi yükseltme ve kadın işçileri ekonomik ve politik mücadeleye çekme çalışmasının aynısı sendikalarda da, sanayideki ve tarımdaki kadın işçiler arasında da yapılmalıdır. Hizmetçi ve ev işçilerinin sendikal örgütlenmesi de ihmal edilmemelidir. Emekçi köylü kadınlar arasında çalışma, öncelikle tarım ülkelerinde, derhal ve enerjik bir şekilde ele alınmalıdır. Emekçi köylü kadınlar arasında ajitasyon ve onların örgütlenmesi için çıkış ve dayanak noktası olarak, şunlar dikkate alınmalıdır: kırdaki kadın işçiler, topraksız kadın köylüler, şehit dulları, hizmetçiler, kadın tarım işçileri vs. Bu çalışma, kooperatif hareketi ile sıkı ilişki içinde, ve komünist hedeflere tamamiyle yararlı bir şekilde yürütülmelidir.

Komünist Partileri, işletme, büro ve kamu yönetim yerlerindeki kadın hizmetlilerin ve aynı şekilde kadın öğretmenlerin, PTT memurelerinin burjuva zihniyetini yıkmayı ve bu katmanlarda komünist etkiyi sağlamlaştırmayı hedeflemelidirler.

İşçilerin karılarını, proletaryanın devrimci mücadelesine katılmaları için kazanmak ve harekete geçirmek, savaş sonrası gelişen mücadelenin uzun süreli ve alışılmamış şekilde amansız bir karaktere sahip olduğu gerçeği karşısında, muazzam önemdedir. İşçilerin karıları arasındaki çalışma, onları erkeklerinin çalıştığı işyerine bağlama şeklinde yürütülmelidir.

Aynı zamanda, proleter ve küçük-burjuva kadın kitlelerini kucaklayan kiracı dernekleri ve benzeri örgütlerde, partili kadın yoldaşların çalışması da güçlendirilmelidir.

Emekçi kadınların aktif katılımlarıyla, devrimci amaçlar için parlamentarizmden yararlanılması, büyük sonuçlar verebilir. Bunlar, parlamentoya talepler götürmeli, parlamentonun üzerinde denetim kurmalı, protesto yürüyüşleri düzenlemeli, komünist fraksiyonların parlamentoda ortaya çıkışlarını desteklemeli, ve bütün parlamentoların ve bütün burjuva ve reformist partilerin karşı-devrimci niteliklerini teşhir etmelidirler.

Bu bağıntıda, oportünist sapma tehlikesinin önemli ölçüde daha güçlü olduğu ve kadın kitlelerinin çıkarlarını doğrudan ilgilendiren sorunların ele alındığı belediye yönetimlerine özel dikkat gösterilmelidir.

İçinde bulunulan durum, Komünist Partilerine, kadın yoldaşları illegal parti çalışmasına, örneğin ordunun dağıtılmasına, faşistlere karşı mücadeleye ve mücadelelere dolaysız katılmaya hazırlamayı dikte etmektedir.

2. Yakın ve Uzak Doğu'da çalışmanın yürütüldüğü

özel tarihi koşullar, diğer ülkelerdekinden farklılıklar gösteren bir dizi özel görevler dikte etmektedir.

Orada gelenek, töre ve dini önyargılara karşı mücadele önplana çıkarılmalıdır; orada, onlar olmaksızın Doğu'nun emekçi kadınları arasında verimli bir komünist çalışmanın olanaksız olduğu, onlar olmaksızın Doğu'nun emekçi kadınlarının devrim davası için kadın savaşçılar haline getirilemeyeceği özel yöntemler gereklidir.

3. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin önünde fevkalade önemde bir görev durmaktadır: milyonlarca emekçi kadın kitlesini Sovyet iktidarını sağlamlaştırma çalışmasına, ekonominin yeniden inşasına, ekonomi ve devlet yaşamının tüm alanlarındaki çalışmaya, ve aynı zamanda genç kuşağın eğitimine çekmek.

«Komintern ve Emekçi Kadın», 1935,
SSCB'nde Yabancı İşçiler Yayın Kooperatifi,
Moskova-Leningrad, s. 50-55

«Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi V. Genişletilmiş Plenumunun Komintern Partilerinin Bolşevikleştirilmesi Üzerine Tezleri»nden 1925

... BOLŞEVİKLEŞME VE KADINLAR ARASINDA ÇALIŞMA

Bir halk hareketi ne kadar derin olursa, emekçi kadınların katılımı da o kadar büyük olur.

İşçi sınıfının yüzbinlerce ve milyonlarca kadınının mücadeleye katılması uğruna yapılan çalışma da, bolşevikleşmenin en önemli koşullarından biridir. Komintern Yürütme Komitesi, bu alandaki çalışmamızın son derece yetersiz olduğunu tespit etmektedir. Proleter kadınların aktif çalışmaya ve mücadeleye çekilmesi, işçi sınıfı çoğunluğunu kazanmanın koşullarından biridir. Proleter kadınlar, emekçi kadınlar da saflarımızda erkeklerle omuz omuza mücadele etmezlerse, içsavaşta zafer kazanmamız olanaksızdır, aynı şekilde emekçi kadınların aktif, özverili çalışması olmaksızın, komünist toplumu kurmak da olanaksızdır.

İşte bu yüzden Komünist Enternasyonal Genişletilmiş Yürütme Komitesi, tüm seksiyonlara, V. Dünya Kongresi'nin bu bağıntıdaki kararlarını pratiğe geçirme görevini kesin olarak verir. Komünist önderlik altında en geniş kadın kitlelerini kapsayan, onları partinin etkisi altına sokan ve onlarla parti arasında sürekli ilişki

sağlayan yardımcı organlar ve yardımcı örgütler (eylem ve denetleme komisyonları, delege toplantıları) de kurulmak zorundadır.

«Komintern ve Emekçi Kadın», 1935,
SSCB'nde Yabancı İşçiler Yayın Kooperatifi,
Moskova-Leningrad, s. 56/57
Almanca'dan çevrilmiştir.

7) Komünist Enternasyonal VI. Kongresi

EMPERYALİST SAVAŞA KARŞI MÜCADELE VE KOMÜNİSTLERİN GÖREVLERİ'NDEN

e) Kadınların, özellikle savaş durumunda, sanayide oynadıkları büyük rol ve onların erkek işçi nüfus üzerindeki etkileri gözönünde bulundurulduğunda, kadın sanayi işçileri ve işçilerin kadınları arasındaki, küçük-burjuva örgütlerce kadınların emperyalist etki altında bırakılmasına karşı mücadele, kadınların emperyalist savaşa karşı mücadele için sendikalarda ve diğer proleter kitle örgütlerinde örgütlenmesi özel önem kazanmaktadır. Bu yapılırken, özellikle kadınların askerileştirilmesi planları ve gittikçe enerjik bir biçimde yürütülen, kadını pasifist, kiliseye ait ve milliyetçi burjuva örgütlerinde toparlama çalışması dikkate alınmalıdır. Kadınlar arasındaki çalışmanın ihmali, ve bu çalışmanın sadece kadın komünistlerin işi olduğu görüşünün kökü kazınmalıdır.

8) Komünist Enternasyonal VI. Kongresi

EMPERYALİST SAVAŞA KARŞI MÜCADELE VE KOMÜNİSTLERİN GÖREVLERİ'NDEN

74: Önemli bir kısmı VIII. Plenum'un tezlerinde ortaya konan son derece önemli önlemler şunlardır: Cepheye giden birliklerin geçtikleri yerlerde ve limanlarda kadınların ve çocukların yürüyüşleri; kadınların, çocukların ve sakatların parlamento önünde yürüyüşleri, proleter ve küçük-burjuva kadın örgütlerinde savaşa karşı ajitasyon, emperyalist savaşa karşı mücadele için kadın delege konferanslarının çağrılması; fabrika önlerinde ve işçi semtlerinde kadın toplantıları yapılması ve delegelerin seçilmesi, emperyalist savaşa karşı mücadele kampanyasının yürütülmesinde sürekli organlar olarak, halihazırda varolan kadın delege konferanslarından yararlanılması ve yenilerinin oluşturulması.

9) Komünist Enternasyonal VI. Kongresi

SÖMÜRGELERDE VE YARI-SÖMÜRGELERDE DEVRİMCİ HAREKET ÜZERİNE TEZLER'DEN

32. Sömürge ülkelerde kadın ve çocuk emeğinin sömürülmesi özellikle büyük boyutlar kazanmakta ve barbarca biçimler almaktadır. Ancak aç kalmaya yetecek bir ücret, dayanılmaz uzun bir iş günü, bazı bölgelerde büyük çiftliklerde kadınların ve çocukların köle emekçisi olarak satın alınması vs., işçi evlerindeki zindan yaşamı, barbarca ve kötü muamele, işte bu katmanların çalışma koşulları böyledir. Aynı zamanda, büyük miktarda parasal kaynaklara sahip burjuvazi, misyonerler, vs. proleter kadınlar arasında büyük çaplı gerici bir çalışma yürütüyorlar. Ne var ki, sömürgelerin umutsuzluğa itilmiş kadın işçileri yavaş yavaş sınıf bilinci ile uyanmakta, devrimci yolda yürümekte, ve kararlı ve atılgan bir şekilde, savaşan proletaryanın saflarına katılmaktadır. Bunun kanıtı, herşeyden önce, Çinli emekçi kadınların devrimci olaylara özverili katılımıdır (kadınların kitlesel grevleri, tek tek kadın işçilerin kahramanlıkları, köylü kadınların partizan birliklerine katılması).

Sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin Komünist Parti-

leri emekçilerin bu katmanları arasında, özellikle de kadın emeğinin ağırlıkta olduğu işletmelere dikkatlerini yöneltmek, kadınları sistemli bir şekilde sendikalara çekmek ve bunların içerisinden en iyilerini Komünist Partisine kazanmak zorundadırlar. Düşman örgütlerin etkisine karşı mücadele eden Parti, elinde bulunan tüm sözlü ve yazılı, legal ve illegal ajitasyon ve propaganda araçlarıyla emekçi kadınları kazanmaya çabalamalıdır.

«Komünist Enternasyonal Programı»ndan Parça — 1928.

...

Artan makine kullanımı, tekniğin ilerleyen mükemmelleşmesi ve bu temel üzerinde sermayenin organik bileşiminin sürekli olarak yükselişine, işin giderek daha fazla bölünmesi, emeğin üretkenliğinin ve yoğunluğunun artışı eşlik etmiştir. Bu, kadın ve çocuk emeğinin gittikçe daha çok kullanılması sonucunu vermiş ve proleterleşen ve köylerden göçe zorlanan köylüler gibi, kentlerin yoksullaşan küçük ve orta burjuvazisince de sayıca çoğaltılan, dev bir sınai yedekler ordusu yaratmıştır. Toplumun iki kampa bölünmesi: bir kutupta küçük bir büyük sermayedarlar kümesinin, öteki kutupta dev proleter yığınların yer alması; işçi sınıfının sömürü oranının kesintisiz biçimde yükselmesi; kapitalizmin temel çelişkilerinin ve bunların sonuçlarının (krizler, savaşlar vb.) bir üst düzeyde yeniden üretilmesi; gitgide büyüyen toplumsal eşitsizlik, bizzat kapitalist üretim mekanizmasının birleştirdiği ve eğittiği proletaryanın büyüyen isyanı — bütün bunlar kapitalizmin temel direklerini kaçınılmaz olarak kemirmiş ve onun yıkılış anını yaklaştırmıştır.

Aynı zamanda kapitalist toplumun sosyal ve kültürel hayatında da derin bir dönüşüm gerçekleşmiştir; burjuva rantiye tabakaların asalaklar haline gelerek yozlaşmaları; kadının kitlesel biçimde toplumsal üretimin içine çekilmesi ile büyük ölçüde daha eski ekonomik evrelerden bugüne gelen ev ve aile hayatı biçimleri arasındaki büyüyen çelişkinin sonucu olarak genelde ailelerin bozulması; işin en uç noktalarına kadar uzmanlaştırılması temelinde, kentsel gelişmenin ilerleyen bir şekilde son derece dumura uğratılması ve kırsal hayatın darlığı; manevi ve kültürel hayatın basitleşmesi ve yozlaşması; burjuvazinin, doğal bilimlerdeki muazzam ilerlemelere rağmen bilimsel bir dünya görüşü sentezine ulaşmadaki yeteneksizliği; idealist, mistik ve dini batıl inançların yaygınlaşması — tüm bu görüngüler kapitalist sistemin yaklaşan tarihi sonunu bildirmişlerdir.

(II) ... Komünist Partisi, tarihsel görevini —proletarya diktatörlüğünü savaşarak kurmayı— yerine getirebilmek için, aşağıdaki **stratejik** ana hedefleri önüne koymak ve bunlara ulaşmak zorundadır:

Kadın proleterler ve işçi gençlik dahil, **kendi sınıfının çoğunluğunu** kazanmak. Buna erişmek için, proletaryanın büyük kitle örgütlerinde (konseyler, sendikalar, spor ve kültür örgütleri, vb.) Komünist Partisinin belirleyici etkisinin sağlanması gereklidir.

... Aynı biçimde, **işçi ve köylü gençlik** arasında (her şeyden önce Komünist Gençlik Enternasyonali ve seksiyonları aracılığıyla) ve **kadınlar**, işçi kadınlar ve köylü kadınlar arasında, onların özel hayat ve mücadele koşullarından hareket ederek ve onların taleplerini proletaryanın genel talepleriyle ve mücadele sloganlarıyla birleştirerek, sistemli bir çalışma yapmak gereklidir.

(III) Muzaffer proletarya, fethettiği iktidarı **ekono-**

mik devrimin kaldıracı olarak, yani kapitalist mülkiyet ilişkilerinin sosyalist üretim tarzı ilişkilerine devrimci tarzda dönüştürülmesi amacıyla kullanır. Bu dev ekonomik devrimin çıkış noktasını, büyük toprak sahipleri ile kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, yani **burjuvazinin tekelci mülkiyetinin proletarya devletinin mülkiyetine** dönüştürülmesi oluşturur.

Komünist Enternasyonal bu alanda, proletarya diktatörlüğüne şu temel görevleri verir:

... c) Kadın ve erkeğin yasa önünde ve pratik yaşamda toplumsal eşitliği, evlilik ve aile hukukunun radikal biçimde değiştirilmesi, analığın toplumsal fonksiyon olarak kabulü, ana ve bebeğin korunması, çocuk ve gençlerin toplum tarafından bakılması ve eğitilmesinin gerçekleştirilmesine başlanması (kreşler, çocuk bahçeleri, çocuk yuvaları, vb.); ev ekonomisini yavaş yavaş rahatlatacak olan kuruluşların (kamu mutfak ve çamaşırhaneleri) oluşturulması; kadını köleleştiren ideoloji ve geleneklere karşı planlı kültürel mücadele.

... Sovyetler Birliği'nin ekonomik bakımdan güçlenmesine, ekonominin sosyalist sektörünün kesintisiz biçimde artan ağırlığına dayanarak, işçi sınıfı, devrimci mücadeleler içinde çelikleşmiş Komünist Partisinin önderliği altında, milyonlarca ve onmilyonlarca emekçilerin geniş kitlesini sosyalist inşa çalışmasına katmaktadır. İşçi sınıfı bunu yaparken, kırsal alanda kır yoksullarına dayanmakta ve kulaklara (zengin köylülere — ÇN) karşı mücadeleyi bir an bile bırakmaksızın, köylülüğün asıl büyük yığınıyla, orta köylülerle sıkı bir ittifak kurmaktadır. Bunun için temel araçlar şunlardır: Geniş kitle örgütlerinin geliştirilmesi (yönetici güç olarak parti, bütün proletarya diktatörlüğü sisteminin belkemiği olarak sendikalar, Komünist Gençlik Birliği, her türden kooperatifler, kadın işçi ve köylülerin örgütlen-

mesi, çeşitli türden «gönüllü dernekleri», İşçi ve köylü muhabirler, spor örgütleri, bilimsel topluluklar, kültür ve eğitim örgütleri) ve yığınların inisiyatifinin en geniş biçimde teşvik edilmesi, iktisadın ve yönetimin bütün alanlarındaki yönetici fonksiyonlara sürekli yeni işçi katmanlarının ilerletilmesi...

«Komintern ve Emekçi Kadın», 1935,
SSCB'nde Yabancı İşçiler Yayın Kooperatifi,
Moskova-Leningrad, s. 26-29,
Almanca'dan çevrilmiştir.

10) Komünist Enternasyonal VII. Kongresi Faşizmin Saldırısı ve Faşizme Karşı İşçi Sınıfının Birliği Mücadelesinde Komünist Enternasyonal'in Görevleri'nden (Dimitroff'un konuşmasından parça)

BİRLİK CEPHESİ VE KADINLAR

Yoldaşlar! Gençlik arasındaki çalışma bağıntısında görülen küçümsemeden daha az olmayan bir küçümseme, emekçi kadınlar, kadın işçiler, işsiz kadınlar ve ev kadınları arasındaki çalışma bağıntısında da ortaya çıkmıştır. Ancak faşizm, gençliği tüm diğerlerinden daha fazla ele alırken, kadını da, yarının kendisine ne getireceğinden emin olmayan, ana, ev kadını, yalnız yaşayan kadın işçinin en derinlere kök salmış duyguları üzerine spekülasyon yaparak, özellikle amansız ve alaycı bir biçimde köleleştirmektedir. Velinimet rolünde sahneye çıkan faşizm, açlık çeken ailenin önüne zavallı bir sadaka atmakta ve böylelikle, faşizmin getirdiği eşi duyulmamış köleleştirme yüzünden, özellikle emekçi kadınlarda ortaya çıkan acı duyguları boğmaya çalışmaktadır. Faşizm, işçi kadınları fabrikadan sürüp çıkarmaktadır. Yokluk çeken genç kızları zorla köye yollamakta ve onları zengin köylülerin ve büyük toprak sahiplerinin ücretsiz hizmetçileri olmaya mahkum etmektedir. O, kadı-

na mutlu bir yuva vaat ederken, kadını hiçbir kapitalist rejimin yapmadığı ölçüde fahişelik yoluna itmektedir.

Geniş kadın kitleleri bu mücadelenin içine çekilmedikleri taktirde, faşizme ve savaşa karşı başarılı bir mücadele verilemeyeceği; komünist kadınların ve öncelikle de Partili kadın yoldaşlarımızın sürekli kulağına küpe olmalıdır. Fakat salt ajitasyon, bunu sağlamaya yetmez. Her somut durumu dikkate alarak, emekçi kadın kitlelerini yaşamsal çıkar ve talepleri doğrultusunda hareket geçirme olanağını bulmak zorundayız. Hayat pahalılığına karşı, eşit işe eşit ücret temelinde ücret artışı için, kitlesel işten çıkarmalara karşı, hak eşitsizliğinin her biçimine ve kadının faşistçe köleleştirilmesine karşı olma talepleri uğruna mücadele edelim!

Emekçi kadınları devrimci harekete çekme çabamızda, gerekli olduğu yerde özel kadın örgütleri oluşturmaktan da korkmamalıyız.

Kapitalist ülkelerde Komünist Partisi önderliğinde bulunan kadın örgütlerinin, işçi hareketi içindeki «kadın ayrılıkçılığı»na karşı mücadelenin çıkarı açısından lağvedilmesi gerektiğine ilişkin bir önyargı mevcuttur; bu önyargı, çoğunlukla büyük zarar getirmektedir.

Devrimci, sosyal-demokrat ve ilerici anti-faşist ve savaşa karşı örgütlerle ilişki ve ortak mücadele kurulması için, en basit ve en esnek biçimler bulunmak zorundadır. Ne pahasına olursa olsun, işçi ve emekçi kadınların, işçi sınıfının birlik cephesi ve anti-faşist halk cephesi saflarında, sınıf kardeşleriyle omuz omuza mücadele etmelerini sağlamak zorundayız.

11) Komünist Enternasyonal VII. Kongresi Emperyalistlerin Yeni Bir Dünya Savaşı Hazırlıkları Karşısında Komünist Enternasyonal'in Görevleri'nden (Ercoli'nin konuşmasından parça)

BARIŞ MÜCADELESİNDE KADINLAR

Diğer ciddi bir eksiklik, kadınlar arasındaki çalışmamızın yeterince geliştirilmemiş olmasıdır. Açıkça itiraf etmeliyiz ki, az sayıda ülkenin Komünist Partisi dışında, bugün kadınlar arasındaki çalışmaya eskisinden daha az önem vermekteyiz. Bu, savaşa karşı verdiğimiz mücadele açısından bakıldığında, en ciddi eksikliklerden biridir. Nasyonal sosyalizm, kadınları yüzyıllar önce bulundukları yere geri döndüren bir duruma düşürmüştür. Kadınlar gerek Almanya'da, gerekse tüm diğer ülkelerde, en hummalı savaş hazırlıklarından doğrudan doğruya etkilenmektedirler. Hayat pahalılığı, vergilerin arttırılması, askerileştirme önlemleri, kadınları yaşamlarının tüm alanlarında vurmaktadır: Bunlar kadını işçi olarak, ana olarak, eş olarak etkilemektedirler. Bir dizi ülkede, özellikle de Almanya ve Japonya'da, kadınlar doğrudan savaş hazırlığı içine çekilmişlerdir bile. Salt fabrikalarda değil, bizzat savaş hizmetinde de, kadınların savaşa aktif olarak katılması, kural olarak her yerde öngörülmektedir. Bugün halihazırda, daha ucuz olduğu ve daha fazla sömürüldüğü için, kadın emeği,

silahlanma sanayiinde büyük ölçüde kullanılmaktadır. Almanya'da, örneğin 1933'te, faşist hükümetin emirleri uyarınca 150 000 işçi fabrikalardan atılırken, bir tek kadın işçi bile silah fabrikalarından çıkarılmamış, tersine, artık savaş için çalışmakta olan fabrikalara binlerce yeni kadın işçi alınmıştır.

O halde, burjuvazinin ve ilk planda burjuvazinin gerici partilerinin, kadınların en çeşitli biçimlerde örgütlenmesine verdikleri olağanüstü önem karşısında gözlerimizi kapatmamalıyız. Bütün bu çalışmadan, burjuvazinin hiçbir sonuç elde etmediğine inanmak, ahmaklık olurdu. Kadın kitleleri arasında pasifist ruh hali, elbette ki olağanüstü güçlüdür. Kadınların savaşa karşı gösterilerde, çeşitli ülkelerde savaşa karşı, örneğin gazdan korunma alıştırmalarına karşı tekrarlanan protesto eylemlerinde, mükemmel bir rol oynadıklarını biliyoruz. Fakat bununla yetinmemeliyiz. Çünkü henüz burjuvazi, özellikle de faşistlerin, kadın kitlelerini örgütlemede uyguladıkları biçim ve yöntemlerin karşısına yeterince etkin bir çalışmayla çıkamıyoruz. Yerimizde sayıyoruz, bu alandaki çalışmamız, salt kadının tümden kurtuluşunu hedef alan ve tutarlı bir biçimde barış için mücadele eden Partilerimizin görevleriyle aynı düzeyde değildir.

Fransa'da, savaşa ve faşizme karşı kitlesel bir kadın hareketinin gelişmesi konusunda çok ilginç bir örnek var. Bu harekete, en çeşitli siyasi akımlara mensup ve partisiz yüzbinlerce kadını kapsayan büyük pasifist örgütler katılmaktadır. Komünistler, bu harekete mükemmel bir başarıyla katılmışlardır ve biz yalnızca, Fransa örneğinin diğer ülkelerde tekrarlanmamış olmasından üzüntü duyuyoruz. Yoldaşlarımızın bu harekete aktif olarak katılmaları sayesinde, onlar şimdiye değin her türlü siyasi faaliyetten kendilerini uzak tutmuş olan

kadın kitlelerine ulaşmanın bir yolunu bulmuşlardır. Fakat bizzat Fransa'da bile yoldaşların tümü, bir komünistin böyle bir harekete nasıl yaklaşması gerektiğini doğru olarak kavramış değillerdir. Yoldaşlarımız, henüz bizim etkimiz altına girmemiş olan kadın kitlelerine yaklaşabilmek, aynı şekilde, pasifist anlayışa sahip kitlelerin içine girebilmek için, onların mensup oldukları örgütün niteliğini hesaba katmak zorunda olduğumuzu her zaman kavrayamıyorlar.

Önümüze koyduğumuz görev, kesinlikle bu örgütü yıkmak olmamalıdır, tam tersine, daha ziyade bu örgüt ile işbirliğinin en çeşitli biçimlerini, onun içine girmenin yollarını bulmak zorundayız. Bazı durumlarda yoldaşlarımız, bu doğru örgütsel ve siyasi çizgiyi kavramak ve izlemek yerine, dar ve sekter bir komünist kadın örgütü yaratarak, bunu varolan örgütlerde geniş kitle çalışmasının yerine geçirdiler, bu, barış için ve savaşa karşı gerçek bir kitlesel kadın hareketinin oluşmasını zorlaştırmaktadır.

12) Komünist Enternasyonal VII. Kongresi

YOLDAŞ KİRSANOVA:

(Uluslararası Kadın Sekreteryası)

(Yoğun bir alkışla karşılanır.)

Dünya savaşının deneyimi, erkeklerin büyük çoğunluğunun savaş sahnesinde bulunduğu sırada, kadın işgücünün savaş fabrikalarında ne kadar geniş ölçüde kullanılabileceğini **göstermiştir.** Almanya'da, üretimde istihdam edilen kadınların sayısı savaş sırasında % 67 idi. Burjuvazi, tüm ülkelerde bu deneyimden çok iyi yararlanmayı bilmiştir, aynı zamanda savaş ve savaş ihtiyaçları sanayiini yeterince kadın işgücü kadrolarıyla beslemektedir.

İşte bu yüzden, **yeni bir savaşın hazırlanmasına hizmet eden sanayi dalları ve mesleklerin sürekli artan miktarının, bugün ya «kadın sanayii» haline gelmekte olduklarını, ya da oralarda kadın emeğinin nasıl daha fazla önem kazandığını** görüyoruz. Bu tümüyle anlaşılır birşeydir. Kadınların iş ücreti, erkeklerin ücretinden % 30 - % 50 daha düşüktür.

Yaklaşık 65 milyon - tüm kapitalist dünyadaki proleter kadınlar ordusunun sayısı işte bu rakama ulaşmaktadır.

Savaş hazırlığının en önemli görevlerinden biri, bu

savaş için cephe gerisinin örgütlenmesidir, savaş sorununun başarıyla çözülmesini sağlamak için, öncelikle de sanayiin örgütlenmesidir.

Bu amaçla burjuvazi, savaş sırasında tüm üretim aygıtının kesintisiz işleyişini güvence altına almak için, sistemli olarak ve planlı bir biçimde emekçi kadın kitlelerini hazırlamaktadır.

Almanya'yı alalım. Orada Hitler, evli kadınları sokağa atıyor, fakat askeri malzeme fabrikalarına tercihen genç kadın işçiler işe alınıyor. Kadınların sayısı kimya sanayiinde % 50, elektrik sanayiinde % 50, pik demir sanayiinde % 35 artmıştır. Belirleyici önem taşıyan bir olgu: 1933 yılında yaklaşık 150 000 kadın işçi fabrikalardan çıkartılmıştır, fakat askeri malzeme fabrikalarından bir tek kadın işçi bile çıkarılmamıştır. Tam tersine, buralarda gözlemlenen, yeni kadın işçilerin işe alınmasıydı. Bundan, yüce aile mutluluğu şiarı ile ucuz kadın işgücünden yararlanmak için doymak bilmez çaba arasındaki çelişkinin ne denli kaçınılmaz olduğunu görüyoruz.

İngiltere'de kimya sanayiinde çalıştırılan kadınların sayısı, son yıllarda % 35 artmıştır.

Polonya'da kimya sanayiinde çalıştırılan kadınların sayısı % 50, Japonya'da % 40, Çekoslovakya'da % 60 artmıştır. Kapitalist ülkelerde her tarafta askeri malzeme fabrikaları kadın emekçilerle donatılmaktadır.

Egemen sınıflar çok sayıda siyasi, dini, ekonomik ve kültürel kadın örgütlerinin yardımıyla, kadınları ideolojik ve örgütsel bakımdan savaşa hazırlamaktadırlar.

Bugün kadınların askerileştirilmesi alanında gördüğümüz şey, tam da Lenin'in daha 1916'da yazdığı «yarın»dır, yani «emperyalist burjuvazi bugün herşeyi, bizzat gençliği bile askerileştirmekte»dir, **«açıktır ki onlar**

yarın, kadınların askerileştirilmesine bile girişeceklerdir». Aşağı-yukarı tüm devletlerin (Fransa, İtalya, Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, ABD), kadınları savaş sırasında harekete geçirmek konusunda yasa tasarıları hazırladıklarını, ya da çıkarmış olduklarını biliyoruz.

Japon ordu yönetimi, kadın kolları örgütlüyor. Japon Yurtsever Genç Kadınlar Birliği'nin 1 600 000 üyesi var. «Kadınların» milli ruhla «eğitilmesi»ni, onların «savaş zamanlarında güvenilir bir destek» haline dönüştürülmesini amaç edinmiş olan Yurtsever Japon Kadınlar Derneği'nin 1,5 milyon üyesi var.

Japonya'nın yönetici sınıfları, burjuva kadın dernekleri aracılığıyla salt propaganda faaliyeti yürütmekle kalmıyorlar, aynı zamanda kadın kitlelerini pratik askeri işlere de katıyorlar, bu arada askerileştirme, çocukları bile kapsayacak derecede genişletiliyor.

1933'te Tokyo'da yapılan askeri birliklerin manevralarına Mazudao, Çiba vb. kız okulları da katılmışlardır. Zorunlu askeri eğitim yasası temelinde, fabrikalardaki kadın işçiler de askeri eğitim kursuna katılmaya zorunlu tutulmaktadırlar.

Almanya'da milliyetçilik ve şövenizm, her yerde faşizmin, fakat özellikle Alman (faşizminin — ÇN), kadın kitleleri arasında kullandığı silahlardır. Alman faşizminin kadın kitlelerini kazanma manevraları en büyük bir dikkate layıktır, çünkü son zamana değin faşizmin kadınlar arasında kazandığı başarılar gün gibi açıktır.

Hitler Hükümeti **kadınları askeri eğitimden geçiriyor.**

Alman Kızlar Birliği ve Almanya Milli Kadınlar Derneği birlikte sekiz milyon kadını kapsıyorlar. Faşist ruhla eğitmek ve savaş hazırlığı — bu örgütlerin esas

görevleri bunlardır. Bunun da ötesinde, kadınlar **çalışma kamplarında** ve **«kırsal alanda hizmet yılı»** sırasında askeri eğitimden geçiriliyorlar. Köln Radyo İstasyonunda, tüm çalışan kadınlar için her gün atış talimleri yapılmakta. İmparatorluk Bankası'nda (Reichsbank) her hafta akşamları, küçük kalibreli silahlarla atış talimleri yaptırılmakta. Bu atış talimlerine katılmak, Reich Bankasında çalışan tüm kadınlar için zorunludur. Alman Merkez Posta Dairesinde kadın memurlar ve yardımcı kadın işçiler, yoğun bir askeri spor yapılan Postane Çalışanları Spor Birliği'ne katılmaya zorlanmaktadır.

Alman faşizmi, kadınların askerileştirilmesini zorunlu çalışma yükümlülüğü üzerinden gerçekleştirmektedir.

1933 yılında 13 ilçede, kamp sayısı toplam 270'i bulan ve onbinlerce kadın işçiyi kapsayan bedensel çalışma yükümlülüğü organize edildi.

Kampların örgütlenmesi, savaş stratejisi bakış açısıyla gerçekleştirilmektedir. Kadın çalışma kamplarının çoğunluğu doğu sınırındadır: Doğu Prusya'da, Meklenburg'da, Pommern'de, vs. Fakat batıdaki sanayi bölgesinde de pekçok kamp kurulmuştur («Halk ve İş» tablosunun verilerine göre). Bu kamplar işletmelerin hemen yanıbaşında kurulmuştur ki, savaş durumunda askere alınan erkeklerin yerini derhal kadınlar alabilsin.

Kadın çalışma kampları için kadroların hazırlanması hızlı bir tempoyla —üç hafta içinde— gerçekleştirilmektedir, faşist basının doğruladığı gibi «tam askeri biçimde». «Völkische Beobachter»in sevinçle belirttiğine göre, kurstan geçen bazı kadın yöneticiler herhangi bir başçavuşla boy ölçüşecek durumdadır.

Faşist **İtalya**, kadınların askeri eğitimine çok önemli miktarda parasal kaynak harcamaktadır. Faşist erkek örgütlerinin olduğu her yerde, kadın seksiyonları da kurulmaktadır. İtalya'da, 1933 yılında 186 694 kadını, Haziran 1934'te ise 273 229 kadını kapsayan 6000 faşist kadın seksiyonu vardır.

Faşist milis, onbinlerle kadını kapsamına almaktadır.

İtalya'daki faşist kadın örgütleri daha şimdiden, herhangi bir savaş durumunda cephe gerisindeki çalışma için hazırdırlar (Kızıl Haç, işletmelerde kontrol, depolara dağılım, kadın nüfus arasında askeri bir disiplinin kurulması için mücadele vs.) ve genç kızlar arasında askerileştirmeyi yürütmekte, büluğa ermemiş ve yetişkin kızların tümünü faşist gençliği ve çocuk örgütlerine çekmeye çalışmaktadırlar.

Polonya'da, askeriyenin ve devlet memurlarının karılarının özel örgütleri vardır. Örneğin subayların ve astsubayların karıları «Rodzina Wojskowa» örgütünde, devlet memurlarının karıları «Rodzina Urzednicza» örgütünde, rezervistlerin (ihtiyatların) karıları «Rezerwista Familia» örgütünde birleştirilmiştir.

Polonya'da bu kadın örgütlerinin dışında, «Siperciler Kadınları Birliği», «Toplumsal Çalışma Yapmak için Kadınlar Birliği», ve «Anavatanı Savunmak için Kadınlar Birliği» de vardır. Tüm bu örgütlerin çok sayıda üyesi vardır.

Askeri kadroların yetiştirilmesi için, çeşitli örgütlerin seksiyon yöneticileri ve Siperciler Kadınları Birliği için özel kurslar yapılmaktadır.

Polonya **Hava Koruma Ligası**'nın bir milyon üyesi vardır, ki bunun % 23'ü kadınlardan oluşmaktadır. Görevi hava savunmasının ve zehirli gaza karşı savunma-

nın örgütlenmesi, yeni uçakların alınması ve yeni pilot okullarının yaratılması için para toplamaktır.

Finlandiya'da güçlü bir askeri kadın örgütü vardır. Şehirlerde 600 seksiyona ve kırlarda 1300 seksiyona sahiptir.

Estonya ve **Litvanya**'da da askeri kadın örgütleri son derece çoktur. Kadınlar atıcılık, yürüyüş ve sıhhiyeye yardımcı güç olma konularında yetiştirilmektedir.

Yugoslavya ve **Çekoslovakya**'da kadınların askeri eğitimi daha okulda başlamaktadır.

Fransa'da, **Paul-Boncour** yasasına göre, «tüm Fransızlar ve Fransız vatandaşlığındaki kişiler, yaş ve cinsiyet farkı gözetmeksizin, gerek bir savaş durumunda, gerekse saldırgan bir karakter taşıyan hazırlıklar durumunda seferber edilir.»

Gelecekteki mücadelelerde kent ve kır kadın kitlelerinin güçlerinin kimin tarafında duracağı sorunu, çok önemli ölçüde, Komünist Partisinin ve Komünist Gençlik Birliği'nin kadınlar arasındaki çalışmasını ona layık olan düzeye getirmeyi, bu çalışmayı sosyalizm uğruna, Komünizmin zaferi uğruna tüm mücadelemizin ayrılmaz bir parçası yapmayı becerip becermeyeceğimize bağlıdır.

Bütün ülkelerde proletaryanın sınıf mücadelesinde kadın işçiler daha bugünden öne çıkan bir rol oynuyorlar. Onlar pek çok durumda devrimci mücadelenin kalp atışını düzenleyen araçtırlar.

Polonya'daki tramvaycılar grevi sırasında, kadın işçiler rayların üzerine yatarak tramvay trafiğini engellediler. **Lancashire**'li kadın işçiler sınıf mücadelelerinde sağlam savaşçılar olarak öne çıktılar.

Almanya'da kanlı teröre rağmen, kadın işçiler kah-

ramanca faşizme karşı mücadeleyi yürütüyorlar. Eski bir Gizli Polis şefi, «kadınların bugün yeminli devlet düşmanları haline geldiğini» itiraf etmek zorunda kaldı.

Tüm diğer ülkelerde de, her yerde kadınların artan bir şekilde proletaryanın ve köylülüğün devrimci mücadelesine katılımını gözlemleyebiliyoruz.

Ama bizim özel coşkumuzu, Çinli kadınların cesur, özverili mücadelesi uyandırıyor: Şanghay'yı kadın işçilerin Japon emperyalizmine karşı mücadeledeki gerçek kahramanlıklarını hayranlıkla karşılıyoruz. Fotsiang'daki çarpışmalarda Nanking ordusunun tüm bir alayını silahsızlandıran kadın alayının kahraman komutanı **Çang Çu Sin** yoldaş önünde saygıyla başımızı eğiyoruz.

Kızıl Ordunun şanlı kahramanının geride kalan karısı **Fan Ci Min**'in, bu savaş komutanının cesaretini ve kabiliyetini hayranlıkla karşılıyoruz.

Burjuva basını, Fan Ci Min'in, mücadele arkadaşının ölümüne kolordunun komutasını üstlenerek yanıtladığını haber veriyor. Bu kadın kahramanın askeri maharetinden emin olan Sovyet Kızıl Ordusu'nun devrimci Savaş Konseyi, ona bu kolordunun komutasını emanet etti.

Kadın kol ve kafa işçileri, Partisizler, kadın sosyalistler, kadın komünistler, Radikal Parti üyeleri, hıristiyan kadın sosyalistler, kadın ateistler ve inananlar, örgütlüler ve örgütsüzler — bunların hepsi, 4 Ağustos 1934'te yapılan Dünya Kadınlar Kongresi'nin etrafında birleştiler.

Bu kongre, **birlik cephesinin gelişmesinde yeni bir aşamadır.**

Bu Kongre'nin kararları, kapitalist ülkelerdeki ka-

dın kitlelerini, güçlerini proletaryanın devrimci sınıf mücadelesinin birlik cephesinde birleştirmeye çağırıyor.

«Bütün Ülkelerin Kadınlarına» çağrısında Kongre, Sovyetler Birliği'ne tavrını şöyle dile getirdi:

> «Bütün kadınlar, savaşa ve faşizme karşı mücadele etme arzusuyla doludur, ve istisnasız hepsi, Sovyetler Birliği'nin kadınların kurtuluşunun eşsiz bir örneğini verdiğini kabul etmektedirler. Sovyetler Birliği'nde tarihte eşsiz bir kültürel ve toplumsal kabarış gözlenmektedir. Orada kadınlara tüm meslekler, tüm resmi daireler açıktır, ve onlarla birlikte yeni bir düzenin, mutlu bir toplumun inşasında çalışan erkeklerle eşit haklara sahiptirler.»

Kongrenin bütün kadın delegeleri, Sovyetler Birliği'nin kadına tam özgürlüğünü veren ve onu bütün alanlarda eşit kılan dünyadaki tek ülke olduğunu kabul ettiler.

Bu yüzden Kongre, çağrısında, Sovyetler Birliği'nin savunulmasına ilişkin aşağıdaki noktayı da coşkuyla kabul etti:

> «Tüm dünyanın kadınları, yoldaşlarıyla, Sovyetler Birliği'nin erkekleri ve kadınlarıyla dayanışmalı, ve Japon, Alman ve diğer emperyalizmlerin Sovyetler Birliği'ne karşı saldırı politikasına karşı enerjik bir şekilde mücadele etmelidirler.»

Kongre, 142 üyeden oluşan bir Savaşa ve Faşizme Karşı Mücadele Uluslararası Kadınlar Komitesi seçerek, çalışmalarını örgütsel olarak sağlama bağladı.

Proleter kadın kitleleri aktif siyasi mücadeleye çekilmeksizin, savaşa karşı mücadelenin başarıya ulaşma-

sı, devrimci mücadelenin başarıya ulaşması düşünülemez. **Lenin**, bu gücü takdir etmeyi bize öğretti; **Stalin** yoldaş da bize bunu öğretiyor. Şöyle diyor:

> «İşçi kadın, erkek işçiyle omuz omuzadır. O onunla ortak işte birlikte çalışır. Sınıf bilinçli ise, siyasi olarak aydınlanmış ise, ortak davaya yardım edebilir. Ne var ki, yılmış ise, cahilse, ortak davayı mahvedebilir — elbette ki kötü niyetinden değil, cehaletinden.»

Partinin onların önüne, proletaryanın önüne koyduğu görevleri çözmek için, kitlelerin tüm güçlerini hesaba katma, onları seferber etme yeteneğini edinmeliyiz.

Kadınlar arasındaki çalışmayı, onların üretim sürecindeki yerine uygun, onların savaşta önlerinde duran rolüne uygun hale getirmenin gerekliliği üzerine Kongre kararlarının uygulanmasını güvence altına alacak kadroların yaratılması için, kadınlar arasındaki tüm çalışmanın Partinin bütünlüğüne çekilmesi talebi ile sözlerimi bağlıyorum.

13) Komünist Enternasyonal VII. Kongresi Dimitroff Yoldaşın Konuşması Üzerine Karar'dan

5 — Parti görüşleri ve dinsel inançları ne olursa olsun, milyonlarca emekçi **kadın** kitlesini, öncelikle kadın işçileri ve emekçi köylü kadınları, yekpare halk cephesine katma acil zorunluluğu, komünistlerden, emekçi kadınların acil talepleri ve çıkarları uğrundaki mücadelesinde kitlesel hareketini geliştirmek için, özellikle de hayat pahalılığına, kadının haklarının elinden alınmasına, kadının faşistçe köleleştirilmesine, kitlesel işten çıkarmalara karşı, «eşit işe eşit ücret» ilkesi temelinde daha fazla ücret için, savaş tehlikesine karşı mücadelede daha güçlü çabalar harcamalarını talep etmektedir. Tek tek ülkelerde olduğu gibi, uluslararası düzeyde de, gerekli olduğu yerde özel kadın örgütleri de kurmaktan çekinmeksizin, düşünce özgürlüğü ve eleştiri güvencesi ile, devrimci, sosyal-demokrat ve ilerici kadın örgütleri arasında ilişki ve işbirliği sağlamak için, en çeşitli örgüt biçimlerini esnek bir şekilde uygulamak gerekmektedir.

«Komünist Enternasyonal» Dergisinden:

«FAŞİZME VE SAVAŞA KARŞI MÜCADELEDE KADINLAR — ULUSLARARASI KADIN HAREKETİNDE BUGÜNKÜ DURUM» — 1937

«Komünistler, ve herşeyden önce de komünist kadınlarımız, şunu hatırda tutmak zorundadırlar; geniş kadın kitleleri faşizme ve savaşa karşı mücadeleye kazanılmadıkları taktirde, başarılı bir mücadele verilemez...»

«Ne pahasına olursa olsun, işçi ve emekçi kadınların, işçi sınıfının birlik cephesi ve anti-faşist halk cephesi saflarında sınıf kardeşleriyle omuz omuza savaşmalarını sağlamak zorundayız.»

DİMİTROFF
Komintern VII. Dünya Kongresi

Son ikibuçuk yıl içinde bir dizi ülkede oldukça önemli bir kadın hareketi ortaya çıkmıştır; bu hareket, 1934 ağustosunda Paris'te Savaşa ve Faşizme Karşı Uluslararası Kadınlar Kongresi'ni toplayan bir grup ileri kadının inisiyatifiyle oluştu. Bu inisiyatif grubunun çağrısına hemen hemen tüm büyük ülkeler ve çok çeşitli kadın örgütleri yanıt verdi. Kongre, önüne, her ülkede ve tüm dünyada barışın ve kadın haklarının savunulması için, faşizme karşı geniş bir kadın hareketi örgüt-

leme görevini koydu. Kongre, çeşitli ülkelerin ve çeşitli örgütlerin temsilcilerinin katıldığı bir Uluslararası Kadın Komitesi seçti.

Savaşa ve Faşizme Karşı Uluslararası Kadın Hareketi, bugün doğrudan ya da dolaylı, milyonlarca kadını etkilemektedir. Çeşitli ülkelerde ve 20 değişik dilde yayınlanan kitlesel kadın dergisi «Kadınlar», bu hareket tarafından yaratıldı.

Bu hareketin büyük önem taşıyan deneyimlerini dikkate alan «Komünist Enternasyonal» dergisi redaksiyonu, dergi için, bu komitelerin çalışmaları hakkında sorulu-cevaplı materyal sağlanması ve deneyimlerini bildirmesi ricasıyla, Uluslararası Kadın Komitesi ve çeşitli ülkelerin Kadın Komiteleri'nden önde gelen işçilere başvurdu. Yanıt olarak, redaksiyona aşağıdaki bilgiler gönderildi. Redaksiyon, derginin sütunlarında, bu sorun konusundaki başka belgelere de seve seve yer verecektir.

Ancak, gelişen kadın hareketinin topladığı deneyimlerden bütünüyle yararlanmak için, kadın sorunu bağıntısında bizim kendi saflarımızda ve genel olarak işçi hareketi saflarında varolan zaaflara ve önyargılara savaş açmak gerekmektedir.

Halk kitlelerinin faşizme karşı başarılı bir mücadele vermesi için, işçi sınıfının kapitalizme karşı zafer kazanması için, sosyalizmin gerçekleştirilmesi için, milyonlarca kadın kitlesini; işçi, köylü, ev kadını, aydın kadınları vb. genel mücadele içine çekmek kesinlikle zorunludur.

Bu, komünist saflarda herkesin kabul ettiği bir gerçektir. Ve ama hala kadınlar arasındaki pratik çalışmanın bugüne kadar da, hareketin gereksinimleri ve olanaklarının çok gerisinde kalma durumu sürüp gitmek-

tedir. Bu geri kalmanın nedenleri nelerdir? Ve, halk kitlelerinin bugün faşizme ve savaşa karşı verdikleri mücadelenin yarattığı ortamın bütünü tarafından zorunluluğu kesinlikle emredilen radikal ilerlemeleri sağlamak üzere ne yapmak gerek?

Komünist Partilerinin saflarında bile, kadınlara karşı dar kafalı, küçük-burjuvaca, küçümseyici bir tutumun kalıntıları daha hala güçlü bir etkiye sahiptir. Erkekler gelişebilirler, örgütlenebilirler, yönetebilirler, savaşabilirler, herşeyi yapabilirler. Kadınlar ama — ancak istisnai durumlarda, ancak eğer özellikle atılgan, yetenekli, yetkinlerse. Eğer partilerde ve işçi örgütlerinde zaman zaman kadınlar da seferber ediliyorlarsa, bu biçimsel, mekanik bir şekilde oluyor ve asla kadınların ortak sınıf düşmanına karşı mücadeleye gerçek kitlesel katılımlarının zorunluluğu ve mümkünlüğüne dair derin inanç sayesinde olmuyor.

Kadın komünistler arasında, kızkardeşleri kitlelere bu inançsızlığı paylaşanlar hiç de az değil. Bu komünist kadınlar için, kadın ile erkeğin eşit hakiara sahip olması demek, bunların kadınlar arasındaki özel çalışmayı unutmamaları ve kadınlara, erkeklerle birlikte yürümek, politik, sendikal, toplumsal harekete katılmak olanağı şeklen resmen verilmiştir maskesi ardında, her önemli kadın hareketini ihmal etmeleri anlamına gelir. Ama, kızkardeşlerinin ilerlemesi için çaba harcamayan bir komünist kadın, kötü bir komünist kadındır. Sendikada yer alan her komünistin ilk görevi, nasıl sendikal harekete aktif katılmaksa, işçileri sendikaya çekmekse, her komünist kadının da ilk görevi, kadın kitlelerini komünizmden yana çekmek ve faşizmin onları işçi sınıfına karşı kullanmasına izin vermemek için, gücünün yettiği herşeyi yapmaktır.

Bugün Sovyetler Birliği'nde varolan biçimleriyle kadın hareketini mekanik olarak kapitalist ülkelere aktarmak da, bugün kapitalist ülkelerde kadınlar arasındaki çalışmanın geri kalmasının nedenlerinden biridir. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi, kadına gerçek özgürlük vermiştir. Komünist Partisi ve Sovyet Devleti, kadın kitlelerinin gelişmesi, onların sosyalizmi inşaya ve devlet yönetimine aktif katılması için muazzam olanaklar yaratmaktadır. Sovyetler Birliği'nde Komünist Partisinde veya sendikalarda özel kadın örgütleri veya özel kadın hareketi organları yaratılması — bu aşılmış bir aşamadır. Kapitalist ülkelerdeki komünist partileri, Sovyetler Birliği'nin çalışma deneyimlerini mekanik bir biçimde aktarmışlardır; Sovyetler Birliği'nde özel kadın örgütleri kaldırıldığı için, onlara göre, bunlar kapitalist ülkelerde de gereksizdir. Ve gene de Sovyetler Birliği'nde de, sendikalarda örgütlü olmayan, üretimde çalışmayan kadınların genel sosyalist inşa cephesine katılmaları için çeşitli biçimler ortaya çıkmaktadır; örneğin, ağır sanayi kumandanlarının, Kızıl Ordu kumandanlarının karıları için danışma toplantıları, vb.

Komünist partilerinin kadın çalışmasında şiddetli geri kalmışlıklarının nedenlerinden en önemlisi, bizzat kadınların kendilerini eksiksiz kişilik sahibi olarak görmemeleri, ikinci ya da üçüncü dereceden insanlar olarak değerlendirmeleri, kendi güçlerine inanmamaları, komünist partilerinin bu alanda gereken herşeyi yapmalarını sağlamak için kadınların yeterli inisiyatif geliştirmemelerinin hiç de az rastlanır birşey olmamasıdır. Kadınlar bağıntısında komünist partilerinin ve işçi sınıfının görevlerini yerine getirmesi uğrunda, bizzat kadınların kendileri mücadele vermek zorundadırlar. Geçmişin mirasına, feodalizmin artıklarına karşı mücadele etmek gerekmektedir.

Emekçi kamuoyunu, ortaçağ artıklarına ve kadınlar konusundaki darkafalılığa karşı harekete geçirmek gerekmektedir. Kadınlara karşı, bir mücadele yoldaşına davrandığı gibi davranmayan, geçmişin mirasının kökünü acımasızca kurutmayan komünistler, damgalanmak zorundadır. Geniş işçi kadınlar, köylü kadınlar, ev kadınları ve aydın kadınlar kitlesi, çalışmaya, anti-faşist harekete, sendikalara, kooperatiflere, barış hareketi komitelerine ve diğer kamu ve kültürel örgütlere çekilmek zorundadır. Kadın ayrılıkçılığından korkmadan, bağımsız bir kadın hareketinin gelişmesi için yollar ve biçimler bulunmak zorundadır. Kadınların özel durumu, özel psikolojisi, yaşama ve tek tek sorunlara ilişkin özel tutumları dikkate alınmak zorundadır, kızların ve anaların durumları, sakat kadınların, yaşlı kadınların durumları dikkate alınmak zorundadır, ve hepsinin bir dereceye kadar ev kadını oldukları da unutulmamalıdır.

Kadınları, örneğin yiyecek fiyatları erkeklerden daha çok ilgilendirir, çünkü aile bütçesini tam da kadın gerçekleştirir. Çocukların eğitimi kadına bakar, mutfak, ev, çocuk kreşi, okullar, hastaneler, sosyal sigorta, vb. sorunları kadınları ilgilendirir. Muazzam sayıda kadın, kilise ve dinin etkisi altındadır, her türden önyargıya kapılmaya çok eğilimlidirler. Ve burada kadınlara özel bir biçimde yaklaşmak gereklidir.

Kadınlar için çeşitli biçimlerde ve değişik oranda ikili bir köleliğin varolduğu kapitalist ülkelerde, kadınların bugün içinde bulunduğu durum sonucu, en çeşitli biçimlerde bağımsız bir kitlesel kadın hareketinin, emekçi kadınların kendi çıkarları ve istemleri için, haksızlığa karşı, eşitsizliğe karşı, kadınların ezilmesine karşı bir hareketinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu hareketin geliştirilmesi, salt kadınların sorunu

değildir, fakat tüm işçi sınıfının ve öncelikle de işçi sınıfının öncüsü olarak komünist partisinin sorunudur...

«Komünist Enternasyonal», Sayı 6, 1937, s. 591-593, Almanca'dan çevrilmiştir.

EK

GÜÇLÜ BİR SOVYET AİLESİ

(*«Ana ve Çocuğa İlişkin Yeni Yasa»ya Önsöz, 1936. Önsözün Yazarı N.K. Krupskaya*)

«Kürtajın yasaklanması, genç annelere yardımın artırılması, büyük ailelere devlet yardımı verilmesi, analık evleri, kreş ve çocuk yuvaları ağının genişletilmesi, nafakanın ödenmemesi halinde cezanın artırılması ve boşanma yasalarındaki bazı değişiklikler üzerine» yasa tasarısının toplantılarda ve basında geniş bir şekilde tartışılmasından sonra, bazı ekleri ve değişiklikleriyle bu kararname, SSCB Merkez Yürütme Kurulu ve Halk Komiserleri Konseyince kabul edilmiştir.

Bu kararnamenin hayata geçirilmesi, Sovyet devleti tarafından büyük harcamaları gerektirecektir. Ama S.S.C.B.'miz o kadar güçlenmiştir ki, bunları omuzlayacaktır.

Hükümet bu büyük harcamalara niye girişiyor? Çünkü kararnamenin içerdiği önlemlerin, halkın özel yaşamının yeniden biçimlendirilmesinde, çalışan kadınları gerçekten özgürleştirmede, doğru aile ilişkilerini kurmada çok büyük öneme sahip olduğunu düşünüyor. Tam da, şimdi benimsenen yasa böyle bir öneme sahip olduğu içindir ki önce halkın tartışmasına sunuldu.

Böyle bir tartışma son derece büyük bir öneme sahiptir. Birinci oarak, **tasarının evrensel bir şekilde tartışılması ona herkesin dikkatini çekmiştir,** tasarı en geniş kitlelere iyice anlatılmıştır. Herkes önerilerini yazmıştır. Tabii ki bu önerilerin ancak küçük bir kısmı —en önemlileri, en gerekli olanları— kararnameye dahil edilebilmiştir. **Ama bu öneriler, kararnamenin hayata geçirilmesinde yardımcı olacak bir dizi ciddi meseleyi ortaya atmıştır.**

Adalet, Sağlık ve Eğitim Halk Komiserliklerinde çalışan kimseler, bu kararnameyi doğru Sovyet tarzında, Lenin'in istemiş olacağı, Stalin'in talep ettiği tarzda uygulamak için, halkın çeşitli katmanlarından gelen bu önerileri tekrar tekrar okuyacaklardır.

Kararnamenin evrensel bir şekilde tartışılmış olması, onun doğru bir şekilde uygulanmasına yardım edecektir. **Kararnamenin evrensel bir şekilde tartışılması, kamuoyunun dikkatini uyandıracak ve bu çalışma üzerinde kamuoyunun denetiminin kurulmasına yardım edecektir.**

Lenin bir çok kez, her aşçıyı devletin yönetimi çalışmasına çekmek gerekliliğinden sözetmiştir. **Kararnamenin evrensel bir şekilde tartışılması, kitlelere yönetmeyi öğretir.** Yönetmek için, **eldeki mesele hakkında bilgi gereklidir.** Ve kararnamenin tartışılması bu bilgiyi ilerletir, kararnameyi canlı, pratik maddeyle doldurur. Kararnamenin tartışılması, çalışan halkımızın yaşam koşulları ve özel yaşantıları hakkında pekçok pratik malzeme toplamayı mümkün kılmıştır. Sovyetlerin alt komiteleri, bu çalışmayı bürolarına emanet etmeden, bizzat kendileri günlük yaşamı yeni bir temel üzerinde örgütlemeyle uğraşabileceklerdir. **Günlük yaşamı yeniden biçimlendirmede Sovyetlerin alt komitelerinin çalışması çok daha kapsamlı ve tam hale gelecektir.**

Kararnamede ele alınan sorunlar, her aileyi ilgilendirmektedir ve kadınları özellikle ajite etmektedir.

Kadınlar kararnamenin tartışmasına aktif bir biçimde katılmışlardır ve bu tabii ki son derece önemlidir.

Kadınların kurtuluşuna, onların daha da aydınlatılmasına ve onları toplumsal çalışmaya çekmeye Lenin'in muazzam önem verdiği herkesce bilinmektedir.

Bütün zaman boyunca bu hedefe yönelik pek çok çalışma yapılıyordu, ne var ki Lenin'in ilkeleri, ancak onların gerçekleşmesi için gerekli önkoşulların yaratılmasından sonra iyi bir şekilde uygulanabilirdi.

On yıl önce devlet, analık evleri, kreşler ve çocuk yuvaları için böylesi fonlar ayırabilir miydi? On yıl önce, kararnamenin böylesine yaygın bir şekilde tartışılmasını sağlamak, köyleri bu tartışmaya katmak mümkün olabilir miydi? Köylü kadınların sesleri o sırada bu kadar yüksek çıkar mıydı?

1920'de yasallaşmış olan kürtajın yasaklanması üzerine madde, özellikle hararetli tartışmalara yol açtı. Eski makalelerimi gözden geçirirken, kürtaj sorununu ayrıntılı bir şekilde ele alan bir makaleme rastladım. Bu makale 1920 yılına ait Kommunistka (Kadın Komünist) sayı 1-2'de basılmıştı. Başlığı «Savaş ve Çocuk Doğumu» idi.

Bu makalede şöyle yazıyordum:

> «Savaş, ülkeyi yoksulluğun ve yıkımın son sınırına getirmiştir. **Ve genel bir kural olarak yoksulluk, tüm insani ilişkilerin mezarıdır.** Yoksulluk kadınları vücutlarını satmaya zorlar, bu işi ticaret için yapan orospuları değil, ailesi olan kadınları çocukları uğruna, yaşlı anaları uğruna bu işi yapmaya zorlar.»

Sovyet yasaları evliliklerin niteliğini değiştirmiştir; onu, Sosyalist Ekim Devriminden önce olduğu gibi salt ticari bir pazarlıktan çıkarıp, karşılıklı sempati temelinde bir birliğe dönüştürmüştür. Ama iç savaş, sürekli tahliyeler ve asırlar süresince oluşmuş eski alışkanlıkların parçalanması, evlilik bağlarını çok istikrarsız kılmıştır.

Evliliğin istikrarsızlığı ve maddi güçlükler —iç savaş, ülkenin yıkılmışlığı, yiyecek kıtlığı— çocuğa bakma ve yetiştirme yükünün çoğu durumda yalnızca annenin omuzlarında kalmasına yolaçmıştır.

Makalemde devamla şöyle yazıyordum:

> «Çocuk doğumunun ve çocukların bakımı ve yetiştirilmesinin yükü altında inleyen anaya nasıl yardım edilecektir? Cevap berraktır —devlet, yalnızca ananın ve çocuğun korunmasını üstlenmekle, hamilelik sırasında, doğum sırasında ve sonrasında bakımakla kalmamalı, aynı zamanda en müşfik annenin, yardım olmadan kendi başına çabalarıyla yapabileceğinden on kat daha iyi bir şekilde çocukların bakıldığı ve beslendiği, çocukların yaşayıp gelişeceği ve tahsil yapabileceği onbinlerce ana okulu, çocuk yuvası, çocuk kolonileri ve yatakhaneleri kurmalıdır.»

Sovyet hükümeti, çocukları ilelebet analarının ellerinden alan eski çocuk evlerini ortadan kaldırmıştır; eski rejim altında var olan ve gerçekte gizli çocuk öldürme kuruluşları olan «Melekler yaratma kuruluşları»nı kapatmıştır. Çocuk evleri, çocuk yuvaları ve ana okulları kurmuştur. Fakat o sıralar bu denizde bir damla gibiydi.

Kulak'ların ana okullarına karşı aktif bir şekilde ajitasyon yaptıkları kırda, durum özellikle vahimdi. Eskiden, 1919'da bile hala, çocukların ana okullarına konmaması, ana-babalarından ilelebet alınmaması için yalvaran okur-yazar olmayanlar tarafından altında haçlarla imzalanmış dilekçeler alıyorduk. Çoğu zaman çocuk evleri, pedagoji ile, çocukların bakımı ve yetiştirilmesiyle uzaktan yakından hiçbir alakası olmayan «öğretmen»lerce maddi bakımdan sömürülüyordu.

Dolayısıyla 1920'de bu kürtaj meselesi akut safhaya geldi. O zamana kadar kürtaj kanunen cezalandırılıyordu. Fakat ceza, kadınları kürtaj yaptırmaya zorlayanlara, ya da son derece sağlıksız koşullarda ve sözkonusu kadınların sağlığını uzun bir süre bozan yöntemlerle kürtaj yapan kişilere verilmiyordu - sorumlu tutulanlar kadınlardı. O sıralar şöyle yazıyordum:

> «Kürtaja karşı mücadele, çoğu zaman kendi canlarını büyük tehlikeye atarak kürtaja başvuran kadınları cezai takibata uğratarak değil, bilakis kadınların kürtaja başvurmasını zorunlu kılan toplumsal nedenlerin ortadan kaldırılmasına doğru yöneltilerek verilmelidir.
>
> ... Elbette ki, kürtajın cezalandırılmaması, kadını kürtajın yolaçtığı depresyondan (ruhsal çöküntüden — ÇN) kurtarmaz. Kadının tüm organizması, çocuk doğurma yoluna girmiştir, organizma kendini kendi içindeki embriyonu beslemeye adapte etmeye başlamıştır, ve bir anne bu sürecin kesilmesini genellikle kendine ve yavrusuna karşı cinayet olarak hisseder. Kürtaja başvurmuş bir kadının gözlerinde görülebilen sinirsel kargaşa ve özlem, ananın özgürlüğünü ne pahasına satın aldığını göstermeye yeterlidir.

Çalışan kadınları analığı red
yalnızca şiddetli yoksulluktu.

Genel yaşam koşullarının
özellikle de ananın ve çocuğun
cukların kamu tarafından eğitim
kendi doğal içgüdülerini yaralan
bu sevinçlerin en yücesini inkar
esas nedeni ortadan kaldıracaktı

Çocuk ölümü, kürtaj, hamil
bi tüm bu korkunç sorunları g
ten kaldırmak isteyenler, durmal
lığın kendisine layık olan yeri al
inşa etmek için çalışmalıdırlar.»

Bu makale yazıldıktan beri on yı
taj meselesi yeni bir ışık altında gö
zenginleşmiş, güçlenmiş ve müreffeh h
miştir. İnsanlarımız daha iyi eğitilmiş
lanmıştır. Kadınlar kollektif çiftlikler
gelmişlerdir. Toplumsal çalışmada
Kadınların pek çoğu Stahanovcudur.
pıyorlar. Parti ve hükümet, çocukları
kucaklıyor. Onların çocukluğunu mu
yapıyor. Milyonlarca çalışan kadının S
bağlı olmalarının iyi bir nedeni vardı
kendilerine gösterdiği özeni görüyorla

Bu yeni koşullar altında, aile ve
yeni bir ışık altında görülüyor. Yeni k
rın yaşam tarzlarını yeniden biçimlenc
ce önemli bir rol oynayacaktır.

Bu kararnameyi mümkün olan en
yata geçirmek, iyi analık evleri, kreşle
ları için mücadele etmek gerekiyor. (
cak çok iş var.

Sovyetler Birliği'nde Kürtajı Yasallaştıran

18 EKİM 1920 TARİHLİ KARARNAME

Son onyılda hamileliğine zamanından önce son veren kadınların sayısı hem bizde, hem diğer ülkelerde artıyor. Bütün ülkelerde yasama, bu kötülüğe karşı, hem kürtaj yapma suçlusu kadını, hem de operasyonu yapan doktoru cezalandırarak mücadele ediyor.

Bu mücadele yöntemi etkisizdir. Kürtaj zorunlu olarak gizlice yapılmakta ve kadın pekçok durumda bu gizli operasyonu yapan cani cahil kişilerin kurbanı olmaktaydı.

Sonuç olarak kadınların % 50'si kürtajdan sonraki enfeksiyonlar neticesinde hastalanıyor ve % 4'ü ölüyordu.

Böyle bir durumun tehlikelerini kavrayan İşçi-Köylü Hükümeti, çalışan kadınlar arasında böyle gizli kürtaja karşı bir kampanyaya girişmiştir.

İşçi-Köylü Hükümeti, bu olayın sosyalizmin inşasıyla giderek ortadan kalkacağını öngörmektedir.

Fakat bugüne kadar, geçmişin geleneklerinin yaşaması ve bugünkü ağır ekonomik koşullar, birçok kadını bu operasyona başvurmaya zorlamaktadır. Sağlık ve Adalet Halk Komiserlikleri, bu olayda baskı yöntemlerinin tamamiyle işe yaramaz olduğu kanısındadırlar.

Bu iki Komiserlik, kadınların sağlığını ve insan so-

yunun çıkarlarını cahil ve açgözlü şarlatanlardan korumak amacıyla şu kararı alırlar:

1 — Kürtaj diye bilinen operasyon, kanunen, koşulların maksimum esenliği garantilediği Sovyet hastanelerinde parasız olarak yapılabilir.

2 — Lisanslı doktor olmayan tüm şahısların kürtaj operasyonunu yapmaları kesinlikle yasaklanmıştır.

3 — Bu operasyonu yapmaktan suçlu olan ebeler, meslek hakkından yoksun bırakılır ve Adalet Halk Mahkemelerince cezalandırılır.

4 — Özel muayenehanesinde canice bir maksatla kürtaj yapan doktorlar, Adalet Halk Mahkemelerince cezalandırılır.

Kürtaja ilişkin yasama, bir hastane çerçevesinde hamileliğin yapay bir şekilde sona erdirilmesi operasyonuna izin verir. Yukarıda sözü geçen kararnamenin asıl amacı, yasadışı, elaltından ve gizli kürtaja ve sonuçlarına —her yıl onbinlerce kadının kadın hastalıklarına yakalanması ve sayısız kadının sakatlanması— karşı mücadele idi.

Kürtaj üzerine Kararname, Ceza Yasaları Kodu'nun 140. maddesindeki şu ekle tamamlanmıştı:

«Annenin rızasıyla fakat tıbbi eğitimi olmayan kişilerce ya da bu eğitimi olan kişilerce ve fakat sağlıksız koşullarda yapılan kürtaj operasyonu, 1 yıl hapis cezasıyla veya 1 yıl mecburi çalışmayla veya 600 rubleye kadar para cezasıyla cezalandırılır. Bu operasyonun yukarıda sayılan koşullarda ve fakat ticaret amacıyla ya da annenin rızası olmadan yapılması halinde, ya da onun ölümüne neden olması halinde, en fazla 5 yıl süre-

li hapis cezasıyla cezalandırılır.» (Ceza Yasaları Kodu, 140. madde)

Ceza yasası, her kadının kürtaja başvurmasına izin vermektedir, fakat önce kadınlar için bir konsültasyondan geçmesi gerekir, bu konsültasyon sırasında kendisinde kürtaj yaptırmaya karşı bir endikasyon olup olmadığı belirtilir. Konsültasyonu yapan doktor, başvurucunun toplumsal ve ev şartlarını hesaba katarak, onu kürtajdan vazgeçmeye ikna etmeye çalışır ve bunda sık sık başarılı olur.

Kürtaja ancak hamileliğin ilk üç ayı sırasında izin verilir.

Yapay kürtaj yasaması, onu elaltı niteliğinden yoksun bırakarak, böylece onunla bağlantılı tehlikeleri önemli ölçüde azaltmıştır.

Kürtajı denetleyen yasama, bu önemli olayı hem tıbbi hem de toplumsal bakış açısından açıkça ve tam bir şekilde incelemeyi olanaklı kılmıştır. Gerekli izni alan (1924'te uygulamaya sokulmuştu) kürtaj yaptıracak kadınların mecburi olarak özel karnelere işlenmesi, bu bakımdan yararlı olmuştur. Düşük (hastane dışında kürtaj) semptomları ile hastaneye yatan kadınlar da işlenmişti.

Sağlık Halk Komiserliğince, bu yasama ile bağlantı içinde, SSCB'nde kürtaja ilişkin materyallerin istatistik bakımdan kapsamlı bir incelemesi yapılmıştı. Bu çalışmadan şu sonuçlar çıktı:

> «Kürtajın yasallaşması, gizli kürtajın durması ile sonuçlandı. Bunu aşağıdaki tablodan görebiliriz. Moskova'da kürtaja başvuran her 100 kadından şu kadarında, operasyon hastane dışında yapılmıştı:—

Yıl	%
1923	56,9
1924	43,2
1925	15,5
1926	12,2
1932	10,0

özel jinekolojik hastanelerde tecrübeli doktorlarca yapılan serbest ve yasal kürtaj, kürtaj sonrası komplikasyonları önemli ölçüde azaltmayı ve kürtaj sonrası ölümü hemen tamamiyle ortadan kaldırmayı olanaklı kıldı. SSCB'nde 20 000 kürtajda bir öülm olayı olmaktadır. Kürtaj istatistiklerinin çok tam olduğu Moskova'da bu oran 23 000 kürtajda 1 ölüm olayıdır. Kürtajın yasallaştırılması SSCB'nda doğum oranını etkilememiştir. Kürtaja ilişkin olarak ceza sisteminin uygulandığı öteki ülkelerde, bu sistem doğum oranındaki hızlı düşmeyi durduramamıştır. SSCB'nde yıllık nüfus artışı 3 milyondur.»

Aynı zamanda, kürtajın yaptığı zararı açıklamak amacıyla kürtaj sorunu üzerine kapsamlı bir aydınlatma çalışması yapılmaktadır. Bu konuda broşürler yayımlanmakta, konferanslar düzenlenmektedir. Bazı iyi filmler yapılmış ve SSCB'nde geniş bir şekilde gösterilmiştir. Kürtajın önlenmesi ve doğum kontrolü, SSCB'nde esas olarak cinsel hijyen konsültasyon merkezlerinde yapılmaktadır.

Bu şekilde kontraseptif (hamileliği önleyici) araçların verilmesi, eldeki her vakaya uyarlanarak bireyselleştirilmiştir. Düzenli tıbbi inceleme ve kontrol altında yapılarak kadınların sağlığında ve kürtajın önlenmesinde önemli bir etken haline gelmiştir.

Kadınları kürtaja başvurmaya zorlayan birçok neden, Sovyetler Birliği'nde yoktur. İşçi sınıfının yükselen yaşam standartları, işçilere ev inşa edilmesi, kreş ağının genişletilmesi ve bunlara ek olarak doğum kontrolü, giderek kürtajı ortadan kaldıracaktır.

(*«Sovyetler Birliği'nde Ananın ve Çocuğun Korunması»ndan aktarılmıştır, Devlet Tıp Editörlüğü, Moskova - Leningrad 1973*)

Ayrımsız Kürtajı Yasaklayan

1936 KARARNAMESİ

Yeni Yasalar

27 Haziran 1936'da Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi'nin bu son kararı yayınlanmıştır. Bu canalıcı karar, yakın gelecekte ana - babaların ve çocukların eğitilmesi çalışmasında çok büyük bir etkiye sahip olacağından, bu kitaba dahil edilmek için zamanında elimize geçtiği için çok şanslıyız.

Olağanüstü öneme sahip bu belgeyi tam metniyle aktarmadan, yalnızca giriş kısmını ve II. ve IV. bölümlerini aktarıyoruz. (Buraya I. bölüm de dahil edilmiştir. — ÇN)

SSCB Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyinin Kararı

— Kürtajın Yasaklanması üzerine

— Çocuk Doğumunda Kadına Verilen Maddi Yardımın Arttırılması

— Büyük Ailelere Devlet Yardımı Verilmesi

— Doğumevleri, Kreşirler ve Çocuk Yuvaları Ağının Genişletilmesi

— Nafakanın Ödenmemesi Halinde Cezanın Arttırılması ve Boşanmaya İlişkin Yasamadaki Bazı Değişiklikler Üzerine

Tüm sınıfsal sömürünün ortadan kaldırılması, bizzat sınıfların ortadan kaldırılması için temeli atan Ekim Sosyalist Devrimi, aynı zamanda kadınların tam ve nihai özgürleşmesinin temelini de atmıştır.

Dünyanın hiçbir ülkesinde kadın, SSCB'nde olduğu gibi siyasi, toplumsal ve aile yaşamında tam eşitliğe sahip değildir.

Dünyanın hiçbir ülkesinde kadın, yurttaş doğurma ve yetiştirme gibi büyük ve sorumlu bir görevi taşıyan bir ana ve yurttaş olarak, kanunun aynı saygısına ve korumasına SSCB'nde olduğu gibi sahip değildir.

Ne var ki, içsavaştan ve silahlı müdahaleden sonraki ilk yıllarda meydana gelen ülkenin ekonomik bakımdan yıkımı, ve devrim-öncesi dönemden devralınan kadınların yetersiz kültürel seviyesi, kanunun onlara verdiği haklardan derhal tam bir şekilde yararlanmalarını ve gelecek korkusu olmadan, birer yurttaş ve ana olarak çocuk doğurma ve onların ilk eğitimini verme görevi sorumluluğunu yerine getirmelerini olanaksız kıldı. Bu bağıntıda Sovyet iktidarı 18 Kasım 1920'de kürtaj (hamileliğin yapay olarak kesilmesi) pratiğine, Sağlık Halk Komiserliği ve Adalet Halk Komiserliği'nin yazdığı gibi, «geçmişin ahlak mirası ve bugünün zorlu ekonomik koşulları hala kadınların bir bölümünü bu operasyona boyun eğdirdiği» (Yasalar Kodu, No 90, s. 471) sürece izin verdi.

Ta 1913'te Lenin, sınıf bilinçli işçilerin «yeni - Maltusculuğun, kuşbeyinli ve bencil filisten çiftlerin korkuyla sayıkladıkları: Allah bize vücutlarımızı ve ruhla-

rımızı birarada tutmamıza yardım etsin, çocuklara gelince, en iyisi onlarsız olmaktır, şeklindeki bu eğilimin kesin düşmanı»(*) olduklarını yazıyordu.

Fakat toplumsal bir kötülük olarak kürtaja karşı isyan ederken, Lenin kürtajın salt yasama ile yasaklanmasının kürtaja karşı mücadelede apaçık yetersiz olduğu görüşündeydi. Dahası, kapitalizm koşulları altında bu yasaların yalnızca «egemen sınıfların ikiyüzlülüğünü» yansıttığına, çünkü bu yasaların «kapitalizmin ağrılarını dindirmediğine, bilakis bunları ezilen kitleler açısından özellikle kötü huylu, özellikle sancılı kıldığına» işaret etti.

Ancak insanın insan tarafından sömürülmesinin olmadığı ve kadının toplumun eşit bir üyesi olduğu, emekçilerin maddi refahının sürekli iyileşmesinin toplumsal gelişmenin bir yasasını oluşturduğu Sosyalizm koşulları altında, kürtaja karşı mücadeleyi gerek yasaklayıcı yasalar ve gerekse diğer araçlarla ciddi bir şekilde örgütlemek mümkündür.

SSCB'nde kapitalist sömürünün ortadan kaldırılması, emekçilerin maddi refahının artması ve siyasi ve kültürel seviyesindeki muazzam artış, Sağlık ve Adalet Halk Komiserliklerinin 18 Kasım 1920 tarihli kararının gözden geçirilmesi sorununu ortaya atmayı mümkün kılmaktadır.

Bir yandan, kadınlara ve çocuklara gerekli maddiyatın sağlanması, büyük ailelere devlet yardımı, doğumevlerinin, kreşlerin, çocuk yuvalarının son sınırına kadar geliştirilmesi, karı-kocanın ayrı yaşaması halinde çocuğun babasının çocuğun bakımı için ödemesi gereken minimum bir miktarın yasamayla getirilmesi, bu-

(*) *Bkz. Lenin, «İşçi sınıfı ve Yeni-Maltusculuk», s.12*

nunla bağlantılı olarak getirilen, çocukların bakımı için mahkemece saptanmış gerekli miktarın keyfiyen ödenmemesi halinde öngörülen cezadaki artış, aileye ve aile yükümlülüklerine karşı sorumsuzca tavırlarla mücadele etmek amacıyla boşanmaya ilişkin yasamadaki belirli değişiklikler — işte tüm nüfusu etkileyen bu önemli problemi çözmek için izlenmesi gereken yollar bunlardır. Bu bakımdan, Sovyet Hükümeti emekçi kadınlar tarafından yapılan pekçok açıklamaya cevap vermektedir.

Yukarıdakiyle bağıntı içinde ve taslak üzerine tartışmada yurttaşlar tarafından yapılan belirli açıklamaları dikkate alan SSCB Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi karar verir:

I — Kürtajın Yasaklanması Üzerine

1 — Sağlığa yaptığı inkar edilemez zarar nedeniyle, kürtaj, hastanelerde ya da özel bakımevlerinde olsun, doktorların veya kadınların şahsi evlerinde olsun, yasaklanmıştır. Kürtaj ancak, hamileliğin sürmesi hamile kadının hayatını tehlikeye atıyorsa ya da sağlığına ciddi zarar verme tehlikesi taşıyorsa, ya da ana-babanın ağır kalıtımsal hastalıkları olması halinde, ve ancak hastanelerde ve doğumevlerinde yapılabilir.

2 — Kürtajın hastane dışında yapılması halinde, ya da bir hastanede fakat yukarıdakilerin ihlaliyle yapılması halinde, operasyonu yapan doktor bir yıldan iki yıla kadar hapisle cezalandırılır. Kürtajın sağlığa uygun olmayan koşullarda yapılması halinde, ya da tıbbi bakımdan kalifiye olmayan bir kişi tarafından yapılması halinde, ceza üç yıldan az hapis olmaz.

3 — Kadının bir başka kişi tarafından kürtaj yaptırmaya teşvik olunduğu durumda, bu kişi iki yıl tutuklanır.

4 — Yukarıdakileri ihlal ederek kürtaj yaptıran kadın, kamu önünde kınanır, ve suçun yinelenmesi halinde, 300 rubleye kadar para cezasıyla cezalandırılır.

II — Doğum Yapan Kadınlara Devletçe Yapılan Maddi Yardımın Arttırılması Üzerine ve Büyük Ailelere Devlet Yardımı Verilmesi Üzerine

5 — Toplumsal sigorta organlarında sigortalı anaların —hem işçi kadınların, hem de memur kadınların— maddi konumlarını iyileştirmek amacıyla, devlet toplumsal sigorta fonlarınca ödenen yardımı, bebek bakımı için gerekli kalemleri temin etmek amacıyla 32 rubleden 45 rubleye yükseltilir.

6 — Bebeğin bakımı için anaya verilen yardım, ayda 5 rubleden 10 rubleye yükseltilir.

7 — Sigortasız emekçi kadınlarda —kooperatif artel ve işletme üyeleri— ilgili olarak, adı geçen yardımların kooperatif karşılıklı yardımlaşma fonları tarafından aynı temelde verilmesi sağlanır.

8 — Kadın hizmetliler için Çalışma Yasaları Kodu (madde 132) ile saptanan sınırlama kaldırılır, çocuk doğumundan önce ve sonra verilen izin süresi bakımından onlar işçi kadınlarla eşit hale getirilir (çocuk doğumundan önce 56, doğumdan sonra 56 gün).

9 — Hamilelik gerekçesiyle kadınları işe almayı reddetme, aynı gerekçeyle onların ücretlerini düşürme halinde cezai müeyyide getirilir, yasada hamile kadının daha hafif bir işe transferini sağlarken, son altı aylık çalışması sırasındaki kazancı temelinde önceki ücretini koruma yükümlülüğü getirilir.

10 — Büyük ailelerin analarına devlet yardımı sağlanır — Altı çocuğu olanların bundan sonraki her çocuğu için, doğum tarihinden itibaren 5 yıl süreyle her yıl

için 2000 ruble yardım, On çocuğu olan anaların bundan sonraki her çocuğu için doğumunda 5000 ruble devlet yardımı ve çocuğun ilk doğum yıldönümünden sonraki her yıl için 4 yıl süreyle 3000 ruble yıllık yardım. Yasanın bu maddesi, yasanın yayını tarihinde gerekli çocuk sayısına sahip olan ailelere de genişletilir.

IV — Anaokulu Ağının Genişletilmesi Üzerine

14 — 1 Ocak 1939'a değin, şehirlerdeki, devlet çiftliklerindeki, işçi iskan mahallelerindeki ve demiryollarındaki çocuklar için toplam anaokulu yatak sayısını

1936'da,	1936 yılı planının öngördüğü 34 000 yatağa ek olarak	100 000 yatak
1937'de		150 000 yatak
1938'de		150 000 yatak
	Toplam	400 000 yatak

hizmete sokarak 800 000'e yükseltip iki katına çıkarmak.

15 — 1 Ocak 1939'a değin, kırlık yerlerdeki hem devamlı hem de mevsimlik kollektif çiftlik anaokullarındaki varolan yatak ağını, devamlı anaokullarındaki yatak sayısını 500 000 ve mevsimlik anaokullarındaki yatak sayısını 4 000 000 arttırarak iki katına çıkarmak. Buna şunlar da dahildir:

1936'da,	1936 yılı planında öngörülen devamlı kollektif çiftlik anaokullarındaki 70 000 yatağa ek olarak	100 000 yatak

	1936 yılı planında öngörülen mevsimlik kollektif çiftlik anaokullarındaki 1 000 000 yatağa ek olarak	500 000 yatak
1937'de	devamlı kollektif çiftlik anaokullarında	200 000 yatak
	mevsimlik kollektif çiftlik anaokullarında	1 500 000 yatak
1938'de	devamlı kollektif çiftlik anaokullarında	200 000 yatak
	mevsimlik kollektif çiftlik anaokullarında	2 000 000 yatak

Birlik Cumhuriyetleri Sağlık Halk Komiserlikleri ve eyalet, il ve bölge yürütme komiteleri, anaokulları ağındaki yukarıdaki gelişmeyi denetleyeceklerdir.

16 — Şehirlerde ve sanayi merkezlerinde, 1 Ocak 1937'den başlayarak, tatil günleri de dahil olmak üzere, anaokullarında çalışma çift mesai olacak, 16 saat sürecektir.

17 — Birlik Cumhuriyetleri Sağlık Halk Komiserliklerine, ara tıbbi personelin eğitilmesi için ayrılan tahsisata ek olarak 15 milyon ruble ayırarak, yeni açılan kuruluşlara gerekli personel temin etmek için talimat verilir.

18 — 1 Ocak 1939'a değin üç yıllık sürede tamamlanmak üzere, üç yaş altındaki 1,5 milyon çocuğun beslenmesi için şehirlerde, sanayi merkezlerinde ve bölge merkezlerinde ek olarak 800 adet yeni süt ürünleri mutfağı inşa etmek ve

1936'da birinci kategoriden 30 mutfak (öngörülen beher maliyeti 83 000 ruble)

İkinci kategoriden 100 mutfak (öngörülen beher maliyeti 65 000 ruble)

1937'de birinci kategoriden 70 mutfak
ikinci kategoriden 100 mutfak

1938'de birinci kategoriden 100 mutfak
ikinci kategoriden 100 mutfak

açmak üzere Birlik Cumhuriyetleri Sağlık Halk Komiserliklerine talimat verilir.

«Nursey School and Parent Education in Soviet Russia» by Vera Fediaevsky, Keagen Paul Trench, Trubner and Co. Ltd. London, 1936

KADIN SORUNU ÜZERİNE
CLARA ZETKİN

KOMÜNİST KADIN HAREKETİ İÇİN YÖNERGELER

1. III. Enternasyonal'in İkinci Kongresi, bir kez daha, Birinci Kongrenin, proleter kadınların en geniş kitlelerinde sınıf bilinci uyandırmak, onları komünist fikirlerle doldurmak ve azimkar, kararlı ve özverili kadın savaşçılar ve çalışma arkadaşları olarak komünizm için toparlamak gerektiği ile ilgili kararını yineler. Proleter kadınların kapitalizmi altetmek ve komünizmi gerçekleştirmek için verilen devrimci mücadeleye en güçlü biçimde katılması vazgeçilemez birşeydir. Tüm kadınların tam toplumsal hakka kavuşabilmesi için, mesleki faaliyette olduğu gibi anneliklerinde eğiterek, onları tüm toplumla sıkı bir dayanışma içinde tam özgür insanlar olarak geliştirmek gereklidir. Proletaryanın gerekli kararlılığı ve iktidarı kazanması için, burjuva düzenine kaşı devrimci mücadele içinde olduğu kadar, yeni düzenin devrimci inşasıyla da, bu hedef için gerekli toplumsal koşulları yaratması gereklidir.

2. Geçmişin ve günümüzün tarihi, erkeğin kadın karşısındaki hak önceliğinin ve ayrıcalıklı konumunun en son ve en derin kökünün özel mülkiyet olduğunu öğretir. Ancak özel mülkiyetin ortaya çıkması ve sağlamlaşmasıyla, aynı köle gibi, kadın ve çocuk da erkeğin özel mülkü haline gelebilmiştir; insanın insan üzerinde egemenliği temeli üzerinde, zenginlerle yoksullar, sö-

mürenlerle sömürülenler arasındaki sınıfsal çelişkide olduğu gibi, kadının dişi ve ana olarak erkeğe bağımlılık ilişkisi, ona tabi olması, ailede ve toplumsal yaşamda hak yoksunluğu oluşabilmiştir. Bu ilişki, bugün kültürlü uluslar (uygar uluslar — ÇN) dediğimiz uluslarda bile hala törelerde ve önyargılarda, kadın cinsiyetinin yasa önündeki hak yoksunluğunda ya da en azından daha az haklara sahip olmasında, aile, devlet ve toplumdaki mağdur konumunda, manevi bakımdan vesayet altında olmasında ve geriliğinde, ana olarak ortaya koyduğu emeğin toplum açısından öneminin yeterince takdir edilmemesinde yaşayıp gitmektedir. Kadınların bu durumu, Avrupai kültüre sahip uluslarda, lonca tipi zanaatın gelişmesiyle kadının toplumsal sanayi malları üretimi alanından sürülüp çıkarılması ve faaliyetinin ev işlerine ve kendi ailesine indirgenmesiyle sağlamlaştırılmış ve teşvik edilmiştir.

Eğer kadın erkekle birlikte tam toplumsal hak eşitliğine sahip olacaksa —ama yalnızca sabırlı kağıt üzerindeki ölü yasa metinlerinde değil, gerçek yaşamda ve pratikte sahip olacaksa—, o da tıpkı erkek gibi tam bir insan olarak özgürce gelişme ve etkinlikte bulunma olanağına kavuşacaksa, şu iki temel koşulun yerine gelmesi gerekir: Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılması ve yerine toplumsal mülkiyetin geçirilmesi; kadının faaliyetinin, sömürünün ve köleliğin olmadığı bir düzende toplumsal ürün üretimine sokulması. İşte yalnızca bu iki koşulun gerçekleşmesi, kadının ya aile içinde eş ve ana olarak erkeğe ekonomik bağımlılığı, ya da sömürücülerle sömürülenler arasındaki sınıfsal çelişki sonucunda bir kadın proleter ve çalışan bir birey olarak işyerinde kapitalistin ekonomik köleliğine ve sömürüsüne maruz kalmasını; gerek ev işleri ve analık, gerekse mesleki faaliyet nedeniyle tekyanlı, gereğinden

çok fazla emek gerektiren çabalarla en değerli güçlerinin ve yeteneklerinin körelmesini ve her iki görev alanının uyumlu bir şekilde birleştirilmesinin olanaksız hale gelmesini tamamıyla önleyebilir. Yalnızca bu iki koşulun gerçekleşmesi, kadının her bakımdan gelişmiş yetenekler ve güçlerle, eşit yükümlülük ve eşit haklara sahip çalışanlardan, yaratanlardan oluşan bir toplulukta eşit yükümlülük ve eşit haklara sahip bir çalışan ve yaratan olarak etkinlik göstermesini, ve mesleki faaliyetle analığın yaşamın tadına varmanın hâlesi olarak birleşmesini güvence altına alır.

3. Burjuva kadın hareketinin talepleri, bütün kadınları tüm yasal haklarına ve tam insanlığa kavuşturmaktan acizdir. Şurası muhakkak ki, bu taleplerin kabul ettirilmesi, hiç de küçümsenmeyecek şu temel öneme sahiptir: Burjuva toplumu ve onun devleti, kadın cinsiyetinin daha değersiz olduğuna ilişkin eski önyargıyı resmen ortadan kaldıracak ve kadına eşit hak tanımakla onun toplumsal bakımdan aynı değere sahip olduğunu kabul edecektir. Ne var ki, pratikte kadın hakları savunucularının taleplerinin gerçekleştirilmesi, esasta, kapitalist düzenin, mülk sahibi sınıfların kadınları ve kızları yararına reformdan geçirilmesi, yaratıcı halkın kadınları olan proleter kadınların muazzam çoğunluğunun, tıpkı önceden olduğu gibi özgür olmayanlar ve sömürülenler olarak insanlıklarının, hak ve çıkarlarının dumura uğratılmaya ve hiçe sayılmaya terkedilmesi demektir.

Kapitalizm varolduğu sürece, kadının serveti ve kişiliği üzerindeki özgür tasarruf hakkı, özgür mülk sahibi olmanın en son basamağı ve proleter kadınların kapitalistlerce daha fazla sömürülmesine olanak sağlanması anlamına gelir. Kadının erkekle aynı eğitimi gör-

me ve aynı mesleğe girme hakkı, mülk sahiplerinin kadınlarına üstün meslekler denilen alanları açmak, böylelikle kapitalist rekabetin temel ilkesini burada da sınırsız bir şekilde işletmek ve cinsiyetler arasındaki iktisadi ve toplumsal karşıtlığı keskinleştirmek demektir. Hatta kadın hakları savunucularının en önemli ve en kapsamlı olanı bile —cinsiyetlerin tam politik hak eşitliği, özellikle de aktif ve pasif seçim (seçme ve seçilme — ÇN) hakkının tanınması—, mülksüzlerle az mülk sahibi olanların kadınlarına gerçekte tam hak ve tam özgürlük sağlamaktan çok uzaktır.

Çünkü kapitalizm varoldukça seçim hakkı, yalnızca biçimsel, siyasi, burjuva demokrasisini gerçekleştirmek için vardır, hiçbir şekilde gerçek, iktisadi, proleter demokrasi anlamına gelmez. Tüm yetişkinler için genel, eşit, gizli, doğrudan, aktif ve pasif seçim hakkı, yalnızca burjuva demokrasisinin en son gelişme aşaması demektir ve mülk sahipleri ve sömürücülerin sınıf egemenliğinin en tam politik biçiminin temeli ve örtüsüdür. Fakat bu sınıf egemenliği, emperyalizmin içinde bulunduğu bugünkü dönemde, devrimci toplumsal gelişme döneminde, demokratik seçim hakkının inadına, mülksüzler ve sömürülenlere karşı en muazzam, şiddetli sınıf diktatörlüğüne doğru keskinleşmektedir. Bu seçim hakkı, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti ve böylece burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf karşıtlığını ortadan kaldırmaz, demek ki muazzam kadın ve erkek çoğunluğun mülk sahibi kadın ve erkek azınlık tarafından sömürülmesinin ve bunlara ekonomik bağımlılığının ne denini de ortadan kaldırmamaktadır. Bu bağımlılık ve sömürüyü, siyasi hak eşitliği örtüsüyle sahtekarca örterek, sadece gözlerden gizlemektedir. Dolayısıyla, tam siyasi hak eşitliği de proleter kadın hareketinin, mücadelesinin sonal hedefi asla olamaz. Onlar için seçme ve se-

çilme hakkına sahip olmak ancak, özel mülkiyetin insanlar üzerindeki egemenliğinden kurtulmuş olan ve bu yüzden sömürenlerle sömürülenler arasındaki sınıf karşıtlığı ortadan kaldırıldıktan sonra özgür, eşit hak ve yükümlülüklere sahip çalışanların toplumsal düzeni olabilecek olan bir toplumsal düzen kurmak amacıyla çalışmak ve mücadele etmek üzere bir araya gelmek ve kendilerini eğitmek için diğer araçların yanında bir araç olarak görülebilir.

4. Komünizm, bu koşulları yerine getiren ve böylece tüm kadın cinsiyetine tam özgürlük ve tam hak sağlayan biricik toplum düzenidir. Komünizmin temeli, ürün üretiminin ve dağıtımının, ürün trafiğinin toplumsal ekonomiyi egemenliği altında tutan büyük araçları üzerinde toplumsal mülkiyettir. Komünizm bu araçlar üzerindeki özel mülkiyeti ortadan kaldırarak, insanın insan tarafından köleleştirilmesinin ve sömürülmesinin nedenini, zenginlerle yoksullar, sömürücülerle sömürülenler, egemenlerle ezilenler arasındaki toplumsal karşıtlığı, ve böylece erkek ile kadın arasındaki iktisadi ve toplumsal karşıtlığı da ortadan kaldırır. Üretim ve dağıtım araçlarının ortak toplumsal sahibi, yöneticisi ve kullanıcısı, bunların kullanılmasının ve bunlardan yararlanmanın maddi ve kültürel sonuçlarından toplumsal olarak birlikte yararlanan kişi olarak kadın, gelişmesi ve eyleminde ancak ve yalnızca dayanışma bağlarıyla toplumun tümüne bağımlıdır — ve cinsiyeti dolayısıyla bir tek erkeğin şahsına bağımlı değildir, ailenin küçük ahlaksal birimine de değil, kâr tazyikçisi bir kapitaliste ve sömürücü bir egemen sınıfa da değil.

Komünist iktisadın en üst yasası, o anda varolan en yüksek, en ileri üretim ve kültür olanaklarıyla, toplumun tüm üyelerinin maddi ve kültürel gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Bu hedefe ancak, tüm sağlıklı, nor-

mal yetişkinlerin cinsiyet farkına bakılmaksızın genel çalışma yükümlülüğünün uygulanmasıyla erişilebilir. Bu hedefe ancak, toplumsal olarak gerekli ve yararlı olan tüm işlerin eşit değerde olduğunu tanıyan, analık faaliyeti ve çabasını da toplumsal çaba olarak değerlendiren ve üyelerinin gelişme koşullarını doğumlarından itibaren özgür toplumsal emek ve en yüksek bilinçli çaba esası üzerine kuran bir toplumsal örgütlenmede ulaşılabilir.

5. Kadın cinsiyetinin büyük kurtarıcısı olan komünizm asla, burjuva düzeninin kadın hakları savunucusu talepler doğrultusunda reformdan geçirilmesi uğrunda, yani erkek cinsiyetinin hak öncelikli toplumsal konumuna karşı tüm sınıflardan kadınların ortak mücadelesinin bir sonucu olamaz. O ancak ve yalnız, sömürülen proletaryanın kadın ve erkeklerinin, mülk sahibi ve sömürücü sınıflardan erkek ve kadınların öncelikli haklarına, iktidarına karşı verecekleri ortak mücadeleyle gerçekleştirilebilir. Bu sınıf mücadelesinin hedefi, burjuva toplumunun, kapitalizmin altedilmesidir. Bu mücadelede proletarya ancak, devrimci kitle eylemleriyle sömürücü burjuvazinin şiddetini, ekonomi ve devletteki sınıfsal egemenliğini siyasi iktidarı fethederek ve kendi sınıf diktatörlüğünü Sovyet düzeni biçiminde kurarak yıktığı taktirde zafer kazanabilir. Burjuva demokrasisi değil, bilakis bu demokrasinin altedilmesinden sonra ancak proletaryanın sınıf egemenliği, proletarya devleti, eşit hak ve yükümlülüklere sahip özgür işçilerin komünist toplumunun vazgeçilmez önaşamasıdır. Devlet iktidarını ele geçirme mücadelesinde sömürücü ve egemen sınıflar, öne atılan proletaryanın önüne sınıfsal diktatörlüklerinin en acımasız şiddet araçlarını dikerler. Sömürülen ve ezilenlerin devrimci kitle eylemleri nihayet içsavaşta en yüksek biçimine ulaşır.

Proletaryanın devrimci kitle eylemlerinde ve içsavaşta zafer kazanması, emekçi halkın amacından ve yolundan emin, fedakar ve mücadeleye kararlı kadınlarının katılımı olmaksızın olanaksızdır. Çünkü bunlar emekçi halkın yarısını, ve hatta uygar ulusların çoğunda yarısından fazlasını oluşturmaktadır, ve onların gerek toplumsal ekonomide gerekse aile içinde oynadıkları rol, sömürücülerle sömürülenler arasındaki sınıf mücadelesinin gidişatı ve tek tek proleterlerin bu mücadeleler içindeki tavırları üzerinde çoğu durumda belirleyici önemdedir. Proletaryanın siyasi iktidarı ele geçirmesi, aynı zamanda inançlı komünistlerin, komünist proleter kadınların da eseri olmalıdır. Aynı şey, proletaryanın sınıf diktatörlüğünün kurulmasından sonra Sovyet düzeninin inşası, komünizmin uygulanması konusunda da geçerlidir. Toplumun, onun iktisadi temelinin, tüm kurumlarının, tüm kültürel, ahlaki yaşamının bu köklü, dev altüst oluşu, komünist zihniyetli en geniş kadın kitlelerinin faal ve anlayışlı katılımı olmaksızın olanaksız birşeydir. Böylesi kadın kitlelerinin katılımı, komünizmin gerçekleştirilmesi için yalnızca kapsam bakımından daha fazla emek değil, aynı zamanda nitelik bakımından da daha farklı, yani daha zengin ve çok yönlü çabalar demektir. Kadın kitlelerinin katılımı, toplumun maddi zenginliklerinin gerekli artırımının olduğu kadar, kültür düzeyinin yükseltilmesi, inceltilmesi ve derinleştirilmesinin de önkoşuludur.

Tek tek ülkelerdeki proletaryanın devrimci sınıf mücadelesi nasıl enternasyonal alanda birleşerek bir yumak haline geliyor ve dünya devriminde en yüksek noktasına erişiyorsa, aynı şekilde kadınların kapitalizme, **onun en üst gelişme düzeyi olan emperyalizme karşı** ve proletarya diktatörlüğü, proletaryanın sınıf diktatörlü-

günün kurulması ve Sovyet düzeni uğrundaki devrimci mücadelesi de enternasyonal alanda birleştirilmelidir.

6. Büyük kapitalist devletlerin emperyalist dünya savaşını çıkarmakla işledikleri cehennemi suç ve bu savaşın yarattığı durumlar, kadınların ezici çoğunluğu için, kapitalizmin kaçınılmaz sonuçları olan ve ancak onun yokedilmesiyle ortadan kalkacak olan toplumsal karşıtlıkları ve kötülükleri son derece artırmıştır. Bu yalnızca savaşan değil, aynı zamanda tarafsız adı verilen devletlerde de böyledir, çünkü bir bütün olarak bu devletler de şu ya da bu ölçüde dünya savaşının ve etkilerinin kanlı fırtınasına yakalanmışlardır. Yaşamak için gerekli ihtiyaç maddelerinin fahiş fiyatlarıyla milyonlarca kadının gelir düzeyi, geçim kaynakları arasındaki korkunç ve sürekli artan gerilim, onların çalışanlar, ev kadınları ve analar olarak kaygılarını, yoksunluklarını, acılarını ve yüklerini dayanılmayacak derecede artırmaktadır. Konut kıtlığı bir felaket halini almıştır. Kronik gizli açlık ve işyerindeki ve ev işlerindeki ezici çalışma temposu nedeniyle, özellikle kadınların sağlık durumu sürekli ve hızla artan ölçüde bozulmakta, kötüleşmektedir. Normal doğum yapan ve güçlü, sağlıklı çocuklar dünyaya getiren annelerin sayısı azalmaktadır. Süt bebeklerinde ölüm oranı hızla yükselmekte, yetersiz beslenme ve acınası yaşam koşullarının kaçınılmaz sonucu olan hastalık ve salgınlar, yüzbinlerce, hatta milyonlarca proleter çocuğunun kaderi; analarının çaresizliği olmaktadır.

Kapitalizmin hala iktidarda olduğu tüm ülkelerde, özel bir olay, kadınların çektiği eziyetleri daha da artırmaktadır. Savaş sırasında, kadının meslek sahibi olması olağanüstü boyutlar kazandı. Özellikle savaşı sürdüren ülkelerde parola şuydu: Kadınlar ekonomi, yönetim ve kültür siperlerine. «Zayıf, az yetenekli ve geri cinsi-

yet» önyargıları, emperyalist dünya egemenliği ve sömürü hırsının, uluslararası kapitalizmin bu en güçlü sonuçlarının çaldığı savaş davullarının gürültüsü arasında duyulmaz oldu. Para kazanma zorunluluğu, anavatan savunması yalanı ve kapitalist kâr hırsı elele vererek, kadın kitlelerini meslek sahipleri olarak sanayi ve tarıma, ticaret ve ulaşıma soktu. Belediye ve devlet yönetim organlarında, kamu hizmetleri diye bilinen alanda ve saygın mesleklerde kadın emeği sel gibi, durdurulamaz biçimde öne atıldı.

Ama şimdi, dünya savaşı ile birlikte kapitalist iktisadın zıvanasından çıktığı, yıkıldığı şu anda; henüz iktidarda olan kapitalizmin, ekonomiyi en geniş emekçi kitlelerin yaşamsal ve kültürel gereksinimlerine uygun olarak inşa etmekten aciz olduğu şu anda; ekonominin çöküşünün ve kapitalistlerce bilinçli olarak sabote edilmesinin şimdiye dek görülmedik bir üretim tıkanıklığı ve işsizlik yarattığı şu anda, kadınlar bu krizin ilk ve en çok sayıda kurbanı olmaktadırlar. Bireysel kapitalistler gibi, kapitalist belediye ve devlet yönetimleri vb. de, politik bilinci olmayan ve örgütsüz işsiz kadından, işsiz bir erkekten korktuğu kadar korkmamaktadır. Onlar, kadın ekmeksiz kaldı mı, son malı olarak kadınlığını pazara çıkarır ve satar diye de hesaplıyorlar. Proletaryanın devrimci bir şekilde mücadele ederek iktidarı ele geçirmediği tüm ülkelerde, bugün yeniden güçlü bir şekilde şu parola duyuluyor: Kadın, çalışma yaşamından çık, evine dön! Bu parola, sendikalar içine kadar yankı buluyor, her iki cinsiyetin eşit işe eşit ücret mücadelesini zorlaştırıyor ve köstekliyor, ve bu parolanın eşliğinde kadının «tek gerçek doğal mesleği» ve değersizliği yolundaki eski küçük-burjuva-gerici ideoloji yeniden hayat buluyor. Sayısız kadının artan işsizliğine ve acı sefaletine paralel olarak en değişik biçimleriyle fahişelik artı-

yor — boğaz tokluğuna evlilikten, cinsel «akort çalışma» da kadın vücudunun çıplak satışa sunulmasına değin.

Kadının toplumsal çalışma alanından yeniden sürülüp çıkarılması yönündeki artan eğilim, en geniş kadın kitlelerinin bağımsız para kazanma ve tatminkâr iş gereksinimleriyle çığlık çığlığa çelişiyor. Dünya savaşı milyonlarca erkeği katletti, milyonlarcasını da geçime ve bakıma muhtaç tam veya kısmen sakatlar haline getirdi; kapitalist ekonominin çözülüşü, milyonlarca erkeği eskiden olduğu gibi mesleklerini icra ederek ailelerinin geçimini sağlayacak durumda olmaktan çıkarıyor. Vurguladığımız bu eğilim, aynı zamanda toplum üyelerinin büyük çoğunluğunun çıkarları ile de en kaba biçimde çelişmektedir. Kadınların tüm güç ve yeteneklerinden ancak en değişik faaliyet alanlarında toplum yararına yararlanılırsa, savaşın yok ettiği dev maddi ve kültürel değerleri telafi etmek, gerekli maddiyat ve kültür artışını sağlamak mümkündür.

Toplumsal ürün üretiminde ve kültür alanında ortak yaratan olarak kadını sürüp uzaklaştırmak şeklindeki dal-budak salan eğilimin en son gerekçesi, kapitalist kâr tazyikçilerinin sömürü iktidarını sonsuzlaştırma hırsıdır. Bu, kapitalist iktisatla, burjuva düzeniyle, kadınların, bir bütün olarak toplumun ezici çoğunluğunun en önemli yaşamsal çıkarlarının uyuşmaz olduğunu göstermektedir.

Oysa kadınların bugünkü tüm ezici sıkıntıları için bir tek şey belirleyicidir. Tüm bunlar, sömüren ve köleleştiren kapitalizmin karakter özelliklerinin kaçınılmaz sonucudur. Savaş bunu son derece keskinleştirmiş ve artırmış ve çok büyük kadın kitlelerinin acınası talihi yapmıştır. Ama bunlar, barışla birlikte yok olacak olan

geçici olgular değildir. Kapitalizmin sürüp gitmesinin, daha bugünden yeterince açık bir şekilde geleceklerini duyuran yeni emperyalist yağma savaşlarıyla insanlığı tehdit ettiğinin burada sözünü bile etmiyoruz. Milyonlarca proleter kadın, emekçi halk kadını, bugün varolan toplumsal kötülükleri en ezici biçimde hissediyor, çünkü sömürülen olarak sınıfsal durumu ve daha az hakka sahip olan olarak cinsel durumu ile birlikte, proleter kadını kapitalist düzenin en yüksek derecede kurbanı yapıyor. Ne var ki, çektiği sefalet ve acılar, sömürülen ve ezilen proletarya sınıfının genel talihinin sadece kısmi görüntüleridir, ve bu henüz kapitalist egemenlik altında olan tüm ülkelerde böyle. Bu nedenle bu sefalet ve acılar, burjuva düzeninin sözümona «geride kalan savaş sefaletine karşı mücadele etmek» üzere reforme edilmesiyle asla tersyüz edilemezler. Bunlar tümüyle ve bir daha geri gelmemek üzere ancak, tüm ülkelerde sömürülen ve mirastan yoksun bırakılan kadın ve erkeklerin devrimci mücadelesiyle, dünya proletaryasının eylemiyle bizzat düzenin kendisinin yokolmasıyla birlikte yokolacaklardır. Ancak ve yalnız dünya devrimi, tarihsel evrensel mahkeme olarak, dünya savaşının geride bıraktığı yoksulluğu, ruhsal ve ahlaki çöküntüyü, kanlı kitle acılarını, ve kapitalizmin tam iflasını tasfiye edebilecektir.

7. Yukarıda sayılan toplumsal olgular ve bağlantılar karşısında, Komünist Enternasyonal'in Moskova'daki II. Kongresi, özgürlüğe ve tam anlamıyla insan olmaya susayan **emekçi halkın** tüm kadınlarını, kendi ülkelerinin Komünist Partilerinin saflarına ve böylece, bu partilerin enerjik, kararlı eylemler için içinde birleştiği bizzat Komünist Enternasyonal'in saflarına çağırır. Komünist Enternasyonal, hedefinden şaşmaz, yolundan emin ve eyleme hazır bir biçimde dünya devrimi yoluy-

la kapitalizmin altedilmesi için ve komünizmin kurulması için mücadele etmekle, kadın haklarının anlayışlı ve en sadık temsilcisi olduğunu da ispatlamaktadır. III. Enternasyonal, II. Enternasyonal'in başlatmış olduğu, ama işçi hareketi içindeki oportünist reformizmin artan etkisi altında, kendisini bir inanmışlar topluluğu olmaktan çıkarıp bir eylem topluluğu haline yükseltmekten vazgeçtiği için tutarlı bir şekilde uygulayamadığı eserini, nihayet 1914 Ağustos'unda alçakça ihanet ettiği o eseri, daha üst bir tarihsel basamakta, kadın cinsiyetinin çıkarları doğrultusunda sürdürmektedir. Çünkü II. Enternasyonal, bütün ülkelerin proleterlerini kapitalist emperyalizme, kapitalist düzene karşı ortak uluslararası, devrimci mücadeleye çağırmak yerine, kapitalist kârın, kapitalist dünya egemenliği hırsının yararı ve sofu çıkarları uğruna emperyalizmin işçi sınıfını birbirine karşı kardeş katline ve intihara sürdüğü ulusal ordularda sömürücülerle sömürülenlerin kardeşleşmesini kutsamakla, kadın haklarını ve çıkarlarını savunmaya da terketmiştir. II. Enternasyonal kurulduğunda, kadın cinsiyetinin tah hak eşitliği ve toplumsal kurtuluşu uğruna mücadeleyi de bayrağına yazmıştı. O, hiç kuşkusuz, bu taleplerin gerçekleşmesinin önkoşulunun kapitalizmin yokedilmesi ve sosyalizmin gerçekleştirilmesi olduğu inancı ile birlikte; sömürücü azınlığın kadınları ile sömürülen çoğunluğun kadınları arasında uzlaşmaz sınıf karşıtlığı olduğu, cinsiyet farkı gözetilmeksizin kapitalizmin ücretli kölelerinin ulusal ve uluslararası planda dayanışması düşüncesiyle birlikte, bu talepleri en geniş kesimlere propaganda ederek, değerli ve uzun zaman etkili olacak hizmetlerde bulunmuştur. Sendikal örgütleri ve sosyalist partileri, kadınları eşit hakka sahip üyeler ve proletaryanın ekonomik ve politik sınıf mücadelelerinin ortak taşıyıcısı olarak saflarına çağırmakla yüküm-

lendirmiştir. Ev kadınını ve anayı yüklerinden kurtaran sosyal yardım kurumları ve kadınlara tam politik hak eşitliğinin tanınması yoluyla kapitalist sömürü iktidarının yasayla sınırlanarak, proleter kadınların, proletaryanın kavgasında savaşma ve mücadele yeteneklerinin artırılmasına talep etti. Sosyalist kadın hareketinin, burjuva kadın hareketinden net bir şekilde ayrılmasını talep etti. Ne var ki, bu görevlerden ne kadarının yerine getirildiğini, kararlaştırılan taleplerden ne kadarının mücadele, eylem konusu olduğunu II. Enternasyonal tek tek ülkelerin sendikal örgütlerine ve sosyal-demokrat partilerine bırakıyordu. Genelde, kadınların çıkarları ve hakları konusunda onun aldığı kararlar, ancak tek tek ülkelerde örgütlü sosyalist kadınlar, proleterlerin örgütlerinden koparabildikleri kadarıyla uygulanabildi.

Teori ile pratik, karar ile eylem arasındaki uçurum, özellikle kadın hakları talebiyle ilgili tavırda son derece keskin bir şekilde ortaya çıktı. II. Enternasyonal, kendisine üye örgütlerin İngiltere'de uygulanması mülk sahiplerinin politik iktidarını ve böylece tüm yetişkinlerin genel seçme hakkına karşı direnişi güçlendirecek olan, kısıtlı bir hanımlara seçme hakkından yana çıkmalarına ses çıkarmamıştır. Belçika'da ve daha sonra Avusturya'da, büyük seçim hakkı mücadelesi sırasında Sosyal-Demokrat Partinin kadınlar için de evrensel seçim hakkı talep etmemesine gözyummuştur. Gerçi II. Enternasyonal'in Stuttgart Kongresi, tüm ülkelerin sosyal-demokrat partilerine, kadınların evrensel seçim hakkı mücadelesini, gerek kadın hakları savunucularının ve burjuva demokrasisinin çabalarından kesinlikle ayırarak, gerekse reformist fırsatçılık politikasının hatırına bakmaksızın, genel proleter seçim hakkı ve iktidar mücadelesinin önemli, vazgeçilmez bir parçası olarak kabul etmeleri ve uygulamaları görevini vermiştir. Ne var ki, bu

karar bile çoğu ülkeler için kağıt üzerinde kalmış ve özellikle, Fransa birleşik Sosyalist Partisi'nin kadınların seçim hakkının uygulamaya sokulması için platonik parlamenter teklifler sunmakla yetinmesini, Belçika Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin kadınlara evrensel seçim hakkı tanınması için önerilerinde bugüne değin ruhbanların taleplerinin bile gerisinde kalmasını engellememiştir.

Tüm dünya işçi hareketi içinde, savaş yürüten ve tarafsız ülkelerde ilk olarak sosyalist kadınlar, sömürülenlerin uluslararası dayanışması emrini, hain sosyal-yurtseverlerin ulusal savaş komutlarının üstüne çıkarmak, uluslararası devrimci kitle eylemleriyle emperyalist hükümetleri barışa zorlamak ve işçilerin siyasi iktidarı ele geçirme ve emperyalizmi, kapitalizmi dize getirmeyi hedefleyen uluslararası devrimci mücadelesi için tarihsel savaş alanını açmak uğrunda el yordamıyla bir atılıma giriştiklerinde, II. Enternasyonal'in tutumu salt cılız, alçakça ve şerefsiz olmakla kalmadı. II. Enternasyonal, bu atılımı desteklemeyi bir yana bırakalım, kendisine üye olan partilerin tek tek ülkelerde —herşeyden önce de, önceleri örgütlenme ve taktikte, sonraları ise çürüme ve iflasta «örnek partisi» nin: Alman sosyal-demokrasisinin— ona küfretmelerini, onu gammazlamalarını ve her biçimde engellemeye çalışmalarını zımnen kutsadı. O bugün de hala, proleter kitleleri demokrasi, parlamentarizm, sosyal-yurtseverlik ve sosyal-pasifizm sevtarılıklarıyla aldatarak, kapitalist sömürü iktidarının güçlendirilmesi ve bu yolla kadın cinsiyetinin tam özgürlüğüne kavuşmasının engellenmesi yolunda çaba harcıyor.

Ayrıca II. Enternasyonal hiçbir zaman, kadınlar yararına ortaya konan ilkelerin ve taleplerin uluslararası

planda gerçekleştirilmesi görevini üstlenecek olan bir organ oluşturmamıştır. Sosyalist ve proleter kadınların tek kadınınışcasına ortaklaşa eylemleri için uluslararası planda biraraya gelmeye başlamaları, II. Enternasyonal'in örgüt çerçevesi dışında ve bağımsız olmuştur. Gerçi bunların temsilcilerinin II. Enternasyonal'in kongrelerini izlemelerine izin verilmiştir, ama ne var ki onlara katılma konusunda formel olarak bir hak tanınmamıştır, ve Uluslararası Büro'da sosyalist Kadın Enternasyonali'nin sandalyesi ve oyu olmamıştır.

Bu yüzden kömünist ve tutarlı sosyalist ve proleter kadınlar, II. Enternasyonal ile bağlarını koparmalı ve, kadınların hakları ve kadınların özgürlüğü mücadelesinde de karar fabrikası olmak yerine, bilakis eylem topluluğu olacak olan Komünist Enternasyonal'e katılmalıdırlar. Bu katılımın en mükemmel, en mantıklı biçimi, açıklanmış olduğu gibi, Komünist Enternasyonal'e mensup olan kendi ülkelerinin partisine girmektir. III. Enternasyonal'e mensup olma mücadelesinin henüz karara bağlanmamış olduğu parti ve örgütlerdeki kadın üyeler, elbette ki tüm enerjilerini, bu örgüt ve partilerin Komünist Enternasyonal'in ilkesel, taktik ve örgütlenme yönergelerini kabul etmesi, Komünist Enternasyonal'e tam anlamıyla katılması ve onun gerek özüne, gerekse taleplerine uygun davranması yolunda harcamak yükümlülüğüne sahiptir. Komünist ve tutarlı devrimci sosyalist, proleter kadınlar, Komünist Enternasyonal'e karşı ilkesel olarak düşmanlık ve mücadelede direten ve proletaryanın sınıf mücadelesini oportünist-reformist sloganlarla zehirleyen ve felce uğratan örgütlere ve partilere sırt çevirmelidirler. Devrimci eylemin Üçüncü Entenasyonal'ine! — sınıf köleliği ve cinsiyet köleliğinden kurtulmak isteyen emekçi halkın tüm kadınlarının genel, açık-seçik toplanma çağrısı bu olmalıdır.

8. Komünist Enternasyonal II. Kongresi, kendisine bağlı tüm partileri, en geniş kadın kitlelerini kucaklamak, uyandırmak, toparlamak ve eğitmek için; onların komünizm uğruna çalışma ve mücadele yeteneklerini mümkün olan en üst düzeye çıkarmak için; onlara sözle ve eylemle, yalnızca proletaryanın devrimci sınıf mücadelesi ve hedeflerinin gerçekleşmesi ile kadın cinsiyetinin tümüne de tam hak, tam özgürlük, tam uyumlu insanlık sağlayacağını kanıtlamak için, işbu yönergelere sadakat içinde faaliyet göstermekle yükümlü kılar. Bu yönergelere uygun olarak, komünist partileri şunlardan yana tavır koymalıdır:

A. Proletaryanın halihazırda devlet iktidarını ele geçirmiş ve Sovyet düzeninde kendi egemenliğini kurmuş olduğu Rusya gibi ülkelerde:

1. Sovyet düzeninin savunulması ve pekiştirilmesi için cephede ve ülke içinde yerli ve yabancı karşı-devrimcilere karşı mücadelede gerekli olan kadın milis hizmeti, kızıl hemşireler, Kızıl Ordu'da eğitim çalışması vs. gibi tüm mücadelelere ve önlemlere kadınların geniş ölçekli olarak çekilebilmesi için. Keza kadınların, geniş kapsamlı ve anlayış dolu bir biçimde çalışmaya katılması, yalnızca kapitalizmin iktisadi ve toplumsal kalıntılarının altedilmesi için değil, aynı zamanda onun bencil ahlakının altedilmesi için de mutlaka gereklidir.

2. Proleter, küçük köylü, tüm meslek sahibi, çalışan kadınları, çürümekte olan ve yıkılması gereken kapitalist toplumdan komünizmin üst toplum biçimine geçişin zor dönemini —kadınları ve çocukları en acılı şekilde etkileyen kötülüklerin, acıların ve kurbanların kaçınılmaz olduğu o zor geçiş dönemini— kısaltmanın kendi

ellerinde olduğu, onların sarsılmaz iradesine, fedakarca çalışmasına bağlı olduğuna ilişkin enerjik ve derinlemesine bir şekilde aydınlatmak için.

3. Proleter, küçük köylü, tüm meslek sahibi ve çalışan kadınların, batmakta olan eski burjuva toplumunun güçleri ile mücadele ve yeni problemlerle boğuşma içinde olgunlaşan tam komünizmin yeni, kurtarıcı toplum düzeninin, büyük ölçüde kendi eserleri, hedef berraklıklarının, sarsılmaz isteklerinin ve her zaman özveriye hazır davranışlarının ürünü olması gerektiğine dair enerjik ve derinlemesine bir şekilde aydınlatmak için.

4. Meslek sahibi kadınların Sovyet organları, sendikalar, kooperatifler ve onların çeşitli kurumlarıyla iktisadi inşa çalışmasına geniş kapsamlı katılmaları için.

5. Kadınların, Sovyetlerde, onların çeşitli denetim, yönetim ve inşa organlarında ve bilim de dahil olmak üzere diğer bütün alanlarda geniş kapsamlı ortak çalışmaya çekilmesi için.

6. Meslek sahibi kadınların iş koşullarının kadın organizmasına ve anneliğin bedensel ve ruhi-ahlaki taleplerine uygun ve meslek yaşantıları ile uyumlu bir birlik —kadınların bütün güçlerini ve değerlerini onların kadın olarak tam bir insanlık içinde en yüksek randımanla geliştiren ve etkinleştiren bir birlik— sağlayacak biçimde şekillendirilmesi için.

7. Ailenin geleneksel ev ekonomisini —lonca esnaflığının bu en geri, en çarpık ve en cücemsi biçimini— genel toplum ekonomisinin içine çekmek ve ev kadınını küçük tekil ekonominin kölesi olmaktan çıkarıp büyük toplumsal ekonominin özgür çalışanına dönüştürmek için.

8. Şimdiye kadarki aile içindeki kadının bu zamana kadarki ekonomik görevlerini üstlenen, analık hizmetini

kolaylaştıran, tamamlayan ve mükemmelleştiren örnek toplumsal kurumların oluşturulması için.

9. Analığın, çocukların ve gençliğin korunması amacıyla örnek toplumsal yardım kurumlarının oluşturulması için.

10. Hastaların, zayıfların, yaşlıların ve iş göremezlerin desteklenmesi amacıyla böyle kurumların oluşturulması için; fahişelerin, burjuva toplumunun bu mirasının lumpen proletarya olmaktan çıkarılıp tekrardan çalışanlar topluluğuna kazandırılması amacıyla gerekli olan iktisadi ve eğitsel önlemler için.

11. Eğitim ve öğretim işlerinin, eğitsel iş dersi ve ortak öğretim temelinde hem kişilik gelişmesi hakkını sağlayacak, hem de eğitimin dayanışmayı geliştirme yükümlülüğüne uygun olacak, ve böylelikle de kadın cinsine kendisini çok yönlü insanlık halinde geliştirmesi için koşulları yaratacak şekilde biçimlendirilmesi için.

12. Kadınların, önlemlerin alınmasında ve yürütülmesinde, ev kadınının ve ananın yükünü hafifletmeye yarayan, sosyal yardıma, yani kadınlar, çocuklar ve gençler için sosyal yardıma hizmet eden kurumların kurulmasında, şekillendirilmesinde ve yönetiminde geniş kapsamlı ortak çalışması için.

B. Proletaryanın halen siyasi iktidarın ele geçirilmesi uğrunda mücadele ettiği tüm ülkelerde:

1. Kadınların, eşit hak ve yükümlülüklere sahip üyeler olarak Komünist Partisi'ne ve proletaryanın ekonomik sınıf mücadelesi örgütlerine katılması için; Parti, sendika ve kooperatiflerin tüm organlarında ve mevkilerinde eşit hak ve yükümlülüğe sahip birlikte çalışması için.

2. Proletaryanın ve küçük köylülüğün en geniş kadın kitlelerinin komünizm hakkında, proletaryanın devrimci eylemleri ve mücadelelerinin özü, hedefi, yöntem ve araçları hakkında aydınlatılması için; son derece etkili, pratik ders ve eğitim aracı olarak en geniş kadın kitlelerinin tüm bu eylemlerde yer alması için; proleter kadınların sınıf bilincini güçlendirmek ve berraklaştırmak, onların devrimci enerjisini ve mücadele yeteneğini artırmak için uygun olan tüm araç, önlem ve kuruluşlar için.

3. Kanun önünde ve pratikte, özel yaşamın ve kamu yaşamının tüm alanlarında her iki cinsiyetin tam hukuksal eşitliği için.

4. Proletarya için, seçim hakkının, parlamentarizmin, burjuva demokrasisinin kısıtlı değerini, ve proletaryanın Sovyet düzeniyle ve işçi sınıfı diktatörlüğüyle parlamentarizmi ve burjuva demokrasisini altetmesi için tarihi bakımdan verili gerekliliği gerektiği gibi güçlü bir şekilde vurgulayarak, kadınların belediye ve devlet parlamentolarına seçme ve seçilme hakkının sınıf bilinçli devrimci bir şekilde kullanılması için.

5. İşçi kadınların, kadın hizmetlilerin ve memurların, şehir ve kırdaki tüm kadın meslek sahiplerinin devrimci iktisadi ve siyasi işçi soyvetleri seçimlerinde seçmenler olarak hedef konusunda açık ve en enerjik katılımı için; işçi kadınların, kadın hizmetlilerin ve meslek sahiplerinin, bu işçi sovyetlerine ve onların organlarına seçilmiş kişiler olarak en enerjik bir şekilde çalışması için; proletaryanın ve yoksul halk katmanlarının kadınlarının devrimci işçi sovyetlerinin seçmenleri olarak kapsanması için ve bunlara seçilmiş kişiler olarak çalışması için; küçük-köylü ve toplumsal olarak onlara yakın kır halk katmanlarının kadınları arasında Sovyet düşüncesinin yayılması ve uygulanması için;

6. Kadının eşit, özgür, parasız genel ve mesleki eğitim hakkı için ve eşit hak ve yükümlülüklere sahip meslek sahibi olarak toplumsal iş ekonomisine ve tüm alanlara çekilmesi için; analık görevlerinin toplumsal hizmet olarak tanınması ve değerlendirilmesi için.

7. Erkeğe ve kadına eşit iş için eşit ücret ödenmesi için.

8. Etkin yasal korumayla işçi kadınların, kadın hizmetli ve memurların —«hizmetçi» denilenler de dahil— ekonominin tüm alanlarında ve genç kızlar, hamileler, loğusalar ve emzikli anneler için gerekli önlemler gözönünde bulundurularak, kapitalist sömürü iktidarının etkin bir şekilde kısıtlanması için.

9. Bağımsız memurlardan, Doktorlardan, teknisyenlerden, tam hakka sahip işçilerden oluşan, ve içinde kadınların kadın emeğinin kapsamına uygun olarak temsil edilmek zorunda olan yeterince çok sayıda bir erkân tarafından kapsamlı bir iş denetimi için.

10. Meslek sahibi kadının ev kadını ve anne olarak yükünü hafifleten, geleneksel ev iktisadı işlerini aileden toplumsal ekonomiye nakleden ve çocukların evdeki eğitimini toplumsal eğitimle genişleten, tamamlayan ve onlara dayanışma eğitiminin gerekli karakter özelliklerini veren toplumsal önlemler ve kuruluşlar için.

11. Gerekli kuruluşların salt şehirlerde ve sanayi merkezlerinde değil, aynı zamanda kırdaki kadın tarım işçileri, köylü kadınlar vb. yararına da kurulması için.

12. Kadınları, ev ekonomisinin gerici karakteri, ona bağlı olarak zamanın, gücün ve araçların boş yere harcanması üzerine; ev işlerinin kapitalizm tarafından, ödenmeyen ev kadını emeği hesaba katıldığında, işçilerin ücretlerinin düşük tutulması için bir araç olarak kullanılması ve kadının toplumsal yaşamdan dıştalana-

rak ruhsal ve politik olarak geri bıraktırılması üzerine aydınlatmak için.

13. Burjuva lüks ve gereksiz konut mülkiyeti edinme hakkı önünde saygıyla durmayan ve yürütülmesine kadınların da katıldığı köklü reformların konut alanında yapılması için.

14. Diğer şeylerin yanısıra, kadın doktorların da görev yaptığı ve mesleki olarak eğitilmiş bebek, çocuk ve ev bakıcılarının da görevlendirildiği parasız sağlık danışma yerlerini kırlarda ve şehirlerde oluşturan kamu sağlık hizmetlerinin genişletilmiş ve organik düzenlenmesi için.

15. Fuhuşa karşı mücadele amacıyla iktisadi ve toplumsal önlemler için; cinsel hastalıkların yayılmasına karşı sağlık önlemleri için; fahişelerin belli yerlere yerleştirilmesinin, ahlak polisi tarafından denetlenmesinin ve toplumsal olarak horlanmasının kaldırılması için; kadın ve erkek için ikili cinsel ahlakın altedilmesi için.

16. Tayin edici şekilde kadının eğitim, mesleki faaliyet, kapitalist sömürüye karşı korunma vs. haklarını ilgilendiren bütün önlemlerde ve kurumlarda kadının ortak çalışması için.

c. Kapitalizm Öncesi Gelişmeye Sahip Ülkelerde:

1. Kadını erkeğin ev, iş ve şehvet kölesine indirgeyen önyargıların, gelenek ve göreneklerin, dinsel ve hukuksal kuralların altedilmesi —sadece kadınların değil, erkeklerin de aydınlanmasını şart kılan bir altetme— için.

2. Kadının eğitimde, ailede ve kamu yaşamında erkekle tam bir şekilde hukuksal olarak eşit kılınması için.

3. En çarpıcı zararlarının diğer şeylerin yanısıra kooperatiflerle de azaltılabileceği ev endüstrisinde ortaya çıkan, mülk sahibi egemen sınıfların sömürüsüne ve boyunduruğuna karşı yoksul ve sömürülen kadınların esaslı korunması için.

4. Ekonominin ve toplumsal yaşamın kapitalizm öncesi biçimlerini komünizme kanalize eden ve olgulardan çıkarak görsel yöntemle kadınların bireysel ev ekonomisinin onları köleleştirdiğini, toplumsal çalışmanın onları özgürleştirdiğini gösteren önlemler ve kurumlar için.

Kapitalizm öncesi gelişmeye sahip ülkelerin kadınları arasındaki ajitasyon ve örgütleme çalışmasında, Rus kadın ve erkek yoldaşların Rus devriminden bu yana Doğu halkları kadınları arasındaki çalışmada topladıkları deneyimlerden özellikle yararlanılmalıdır.

9. Komünist Enternasyona'e bağlı partilerin bu yönergeler doğrultusunda mümkün olduğunca başarılı bir şekilde faaliyet gösterebilmesi için, Komünist Enternasyonal İkinci Kongresi, aşağıdaki **örgütsel** kuralları kararа bağlar:

A. Ülke örgütü

1. Bir ülkenin Komünist Partisi içindeki kadınlar özel birimlerde birleştirilmemeli, tersine eşit hak ve yükümlülüklere sahip üyeler olarak yerel parti örgütlerine sokulmalı ve bütün parti organlarındaki ve parti kurumlarındaki ortak çalışmaya çekilmelidir.

Komünist Partisi ama, kadınları ajitatif olarak kucaklamak, örgütlü olarak kendi saflarında tutmak ve eğitmek için özel önlemler alır ve özel kurumlar oluşturur.

Bütün bunlar, kadının ruhsal-töresel özellikleri, ta-

rihsel olarak belirlenmiş geriliği ve daha hala evdeki çalışması dolayısıyla sık sık aldığı özel konumu hesaplanarak (ele alınmalıdır — ÇN).

2. Her yerel parti örgütünde, erkek yoldaşların da yer alabileceği bir kadın ajitasyon komitesi vardır. Bunun görevi şudur:

a) Partiye hala uzak duran kadınlar arasında açık toplantılar, işletme tartışmaları ve işletme toplantıları, ev kadınları toplantıları, partisiz delege konferansları, ev ajitasyonu, bu amaca uygun bildirilerin gazetelerin, broşürlerin ve her türden yazının yaratılması ve dağıtılması amacıyla ajitasyonu planlı ve sürekli olarak sürdürmek.

b) Ajitasyonla kazanılmış kadınları partiye, sendikalara, kooperatiflere ve proletaryanın diğer mücadele ve inşa örgütlerine üye olarak almak.

c) Partinin, sendikaların, kooperatiflerin, işçi sovyetlerinin ve savaşan devrimci proletaryanın bütün organlarının kadın üyelerinin ölü, edilgen yükler olarak sürüklenmemesi, aksine komünist ülkülerle yanıp tutuşarak örgütlerin ve organların yaşantısına ve faaliyetine anlayış dolu ve enerjik bir şekilde katılmaları için çaba göstermek.

d) Gerek partinin genel eğitim kurumları aracılığıyla olsun, gerekse de özel kadın okuma ve tartışma akşamları vs. yoluyla olsun, kadın parti üyelerinin gerekli teorik ve pratik eğitimi almasını sağlamak.

e) Ajitatif ve örgütsel olarak yetenekli kadınların esaslı bir eğitim ve tam faaliyet gösterebilme fırsatını elde etmeleri için çaba göstermek.

f) Her parti gazetesinde açılacak kadınlar sayfası için bir kadın redaktör atamak ve proleter kadınlar arasından başka çalışanlar bulmak.

Yerel kadın ajitasyon komitesi, örgütlü kadın yoldaşlar tarafından önerilen ve yerel parti yönetimi tarafından onaylanan 5-7 üyeden oluşur. Bu komite, parti yönetimi ile sıkı bir birlik içinde çalışır ve önlemleri ve kararları için onun onayını alır. Komite, parti yönetiminde, genel parti sorunlarında tavsiye oyu ve kadın hareketinin bütün sorunlarında karar oyuyla bütün oturumlara ve çalışmalara katılan sürekli bir kadın temsilci bulundurur.

3. Partinin her bölge yönetiminde, bir bölge kadın ajitasyon komitesi bulunur. Bunun görevi, bütün bölgenin yerel kadın ajitasyon komitelerini görevlerinin yerine getirilmesinde teşvik etmek ve enerjik olarak desteklemektir. Bundan dolayı bu komite:

a) Hem bölgenin tüm yerel kadın komiteleri, hem de ülke kadın ajitasyon komitesi ya da ülke kadın sekretaryası ile sürekli ve düzenli ilişki içinde olmak zorundadır.

b) Tek tek yerel kadın ajitasyon komitelerinin çalışması sonucu ortaya çıkmış önemli verileri toplamalı ve bu verileri tek tek komitelerin hizmetine sunmalıdır.

c) Tüm bölge için ajitasyon ve eğitim malzemesi sağlamalıdır.

d) Tüm bölge için her türden, daha büyük ajitasyon toplantıları teşvik etmeli, hazırlamalı, yürütmeli ve bunun için gerekli olan ajitatif ve örgütsel güçleri sağlamalıdır.

e) Emekçi halkın kadınlarını partinin bölgedeki daha büyük faaliyetleri ve eylemleri için seferber etmek, onları edilgen seyircilerden etkin katılımcılara dönüştürmek için gerekli olan tüm önlemleri almalı ve uygulamalıdır.

f) Yerel kadın ajitasyon komitelerinin bir ya da iki

temsilcisinin katılmak zorunda olduğu ve ayrıca tek tek yerlerin kadın parti üyelerinin seçilmiş delegelerinin gönderildiği bölge kadın konferansları düzenlemelidir. Her 50 kadın üyeye bir delege düşer. Bölge kadın konferansları ihtiyaca göre, komite tarafından en az ama altı ayda bir toplantıya çağrılır. Bölge kadın komitesi, ayrıca bölge için partisiz delege konferanslarını toplantıya çağırmalı ve gerçekleştirmelidir.

Bölge kadın komitesi, bölgede örgütlü kadın yoldaşlar tarafından kendi konferanslarında önerilen ve bölge parti yönetimi tarafından onaylanan 5-7 üyeden oluşur. Bölge yönetimi ile en sıkı ilişki içinde çalışır ve önlemleri ve kararları için onun onayını alır. Komite, bölge yönetimi içinde bir ya da daha fazla kadın yoldaşla temsil edilir. Komite temsilciliği, genel parti sorunlarında tavsiye oyu, kadın hareketinin tüm sorunlarında karar oyuyla parti yönetiminin bütün oturumlarına katılır.

4. Ülke parti yönetiminde bir ülke kadın ajitasyon komitesi ya da ülke kadınlar sekretaryası bulunur. Bunun görevi şudur:

a) Bölge ve yerel kadın ajitasyon komiteleri ile sürekli ve düzenli ilişkiler sürdürmek, bunlarla ülke parti yönetimi arasındaki en sıkı bağı sağlamak.

b) Tek tek bölge kadın komitelerinin çalışması sonucu ortaya çıkan verileri toplamak ve bu verileri kendi deneyimleri ve önerileri ile karşılıklı olarak onlara dağıtmak.

c) Bütün ülkenin bölge kadın komiteleri için ajitasyon ve eğitim malzemesi sağlamak.

d) Kadınların mesleki çalışma, eğitim ve hukuksal konumundaki, işçi kadının korunmasındaki ve kadının iktisadi, politik ve toplumsal çıkarlarını ilgilendiren tüm olguların ve tartışma sorunlarının gelişmesine özen-

li bir dikkat göstermek ve bölge ve yerel kadın ajitasyon komitelerinin tartışmalı sorunlarla uğraşmasını teşvik etmek.

e) Kadın yoldaşların teorik eğitimine hizmet eden, onları komünizmin derin anlayışı ile eğiten ve partinin manevi değerleri ve andaki devrimci görevleri ile en sıkı ve içten temasa getiren periyodik bir dergi yayınlamalıdır. Ülke kadın komitesi, bu derginin kadın redaktörünü belirler, ona yazı ve işçi kadınların saflarından yardımcılar bulmak için çaba sarfeder.

f) Bütün ülke için ajitasyon toplantıları önermek, örgütlemek ve bunun için gerekli olan ajitatif ve örgütsel güçleri hizmete sunmak.

g) Partinin büyük genel görevleri ve mücadelelerine tüm ülkenin en geniş emekçi kadın kitlelerini çağırmak ve onların en etkin ve özveriye hazır katılımlarını sağlamak için tüm önlemleri almak ve yürütmek.

h) Her bölge kadın komitesinden bir ya da iki kadın temsilcinin katıldığı ve her yerin kadın parti üyelerinin seçilmiş delegelerinin gönderildiği ülke kadın konferansları toplamak. Her 100 kadın parti üyesine bir delege düşer; 100'ün altında üye sayısı olan yerler de yine bir delege gönderir. Ülke kadınlar konferansı ihtiyaca göre, ama yılda en az bir kere düzenlenir. Ülke kadın ajitasyon komitesi, tüm ülke için partisiz delege konferansları da düzenler.

i) Uluslararası Kadın Sekretaryası ile sürekli ilişkide bulunan uluslararası bir kadın muhabir belirlemek.

Ülke kadın ajitasyon komitesi, ülke kadınlar konferansı tarafından önerilen ve üike komünist partisi kongresi tarafından onaylanan 7 ile 10 üyeden oluşur. Komite, ülke parti yönetimi ile en sıkı ilişki içinde çalışır ve

kararlarında onun onayını alır. Komite temsilcisi, bütün kadın sorunlarında karar oyuyla, genel parti sorunlarında tavsiye oyu ile parti yönetiminin tüm oturumlarına ve çalışmalarına katılır.

B. Uluslararası Örgüt

Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nde bir Uluslararası Kadın Sekretaryası kurulur. Bu Sekretarya, komünist kadınların uluslararası konfeansı tarafından önerilen ve Komünist Enternasyonal kongresi tarafından onaylanan üç ile beş kadın yoldaştan oluşur. Kadın Sekretaryası, Enternasyonal'in Yürütme Komitesi ile en sıkı ilişki içinde çalışır ve kararları ve önlemleri için onun onayını alır. Sekretarya'nın bir temsilcisi, genel sorunlarda tavsiye oyu ile, kadın hareketinin özel sorunlarında karar oyuyla Yürütme Komitesi'nin bütün oturumlarına ve çalışmalarına katılır. Görevi şudur:

a) Tek tek komünist partilerin ülke kadınlar komiteleri ile, ve bu ülke kadınlar komiteleri arasında canlı bir ilişki kurmak ve sürdürmek.

b) Tek tek ülke kadın komitelerinin çalışmalarında ortaya çıkan verileri ve ajitasyon malzemelerini toplamak ve bunları diğerlerine ulaştırmak.

c) Çeşitli ülkelerin komünist kadın ve parti yazınının ürünlerini —«Kadınlar sayfası», dergiler, bildiriler, vs.— toplamak ve bunların ülkeden ülkeye değişimini sağlamak.

d) Kadınların mesleki çalışmalarındaki ve medeni hukuk ve kamu hukuku konumlarındaki, mesleki ve genel eğitimlerindeki, işçi kadınların korunması sorunlarındaki, ana ve çocuk yardım kurumlarındaki, konut

alanındaki gelişmeleri, kısaca çeşitli ülkelerdeki kadın yaşantısının ve kadın faaliyetinin tüm sorunlarını izlemek, bununla ilgili malzemeleri toplamak, ülke kadın komitelerinin uluslararası önemdeki özel sorunlar ve görevler konusunda dikkatini çekmek ve ortaya konan eğitim malzemesine dikkat çekmek.

e) Tek tek ülke örgütlerinin uluslararası kadın muhabirinden, önemli olay ve olguları hemen, en az ama üç ayda bir kez bildirmeyi talep etmek.

f) Genel özet halindeki raporun dışında, özellikle tek tek önemli raporları da yayınlayan ve gündemde duran sorunlara, görevlere ve eylemlere dikkat çeken bir uluslararası enformasyon organının yayınlanması.

g) Bütün ülkelerde en geniş emekçi kadın kitlelerini mücadelenin anlayış dolu, özveriye hazır ve cesur taşıyıcıları olarak devrimci ordunun saflarına çekebilmek için, proletaryanın Komünist Enternasyonal'in önderliği altındaki bütün uluslararası eylemlerinde zaman geçirmeksizin tüm adımları atmak.

h) Kazanılmış deneyim ve çalışma için yeni öneri alış-verişini kolaylaştıran, kadın yoldaşlar arasındaki ilişkiyi pekiştiren ve büyük emekçi kadın kitlelerini uluslararası alanda devrimci çalışmada ve devrimci mücadelede birleştirmeye hizmet eden uluslararası komünist kadın konferansları toplamak ve yönetmek.

Uluslararası kadın konferansları, tüm dünyanın kadın sömürülenlerine ve kölelerine şöyle seslenmelidir:

Bütün ülkelerin proleter kadınları! Komünist Enternasyonal'in bayrağı altında bütün ülkelerin proleterleri ile kapitalizme ve onun sahte demokrasisine karşı, politik iktidarın ele geçirilmesi, proletarya diktatörlüğünün ve Sovyet düzeninin kurulması uğruna mücadele

için birleşin! Proleter kadınlar, bu mücadelede zincirlerinizden başka kaybedecek birşeyinizin olmadığı, ama bir dünya kazanacağınız, sizin için, erkek proleterler için olduğundan daha fazla geçerlidir!

Clara Zetkin,
3 ciltte seçme yazılar ve konuşmalar,
Berlin 1960, cilt 2, s. 260-289,
Almanca'dan çevrilmiştir.

KOMÜNİST PARTİSİ VE KADIN SORUNU

Komünist Partisi, kadın sorunundaki ilkesel görüşünü herhangi bir şekilde gözden geçirmeyi düşünmemektedir. O, kadın sorununun, «esas itibariyle» kapitalist ekonominin zemini üzerinde ve burjuva düzeni içerisinde kadın cinsiyeti lehine reformlarla çözümlenebilecek bir sorun olmadığı görüşünü sıkı bir şekilde muhafaza ediyor. Görüşümüzce, kadın sorunu büyük toplumsal sorunun yalnızca bir parçasıdır, ve ancak proletarya, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin bütün sömürülenlerin ve ezilenlerin ortak mücadelesi içinde kapitalizmi parçaladığında ve komünizmi inşa ettiğinde, bu büyük sorunla birlikte çözülebilir.

İçinde bulunduğumuz an, tarihin bize öğrettiklerini onaylamaktadır. Bu da, özel mülkiyetin, kadın cinsiyetinin az haklara sahip olmasının son ve en sağlam kökü olduğu ve ancak özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasıyla kadının tam toplumsal ve tam insani özgürlükleri elde edebileceğidir. Özel mülkiyet varlığını sürdürdüğü sürece, bütün burjuva kadın hakları savunuculuğu, en geniş kadın yığınlarının, emekçi halkın kadınlarının, ya mesleki çalışma sayesinde erkekten ve aileden ekonomik bağımsızlığını elde edebileceği, ama sınıf zıtlıklarından ötürü sömürülen olarak bir kapitalistin sömü-

rüsü ve boyunduruğu altına, tüm kapitalist toplumun boyunduruğu altına gireceği, ya da ama karı olarak aileye ekonomik bağımlılık içinde kalacağı gerçeğini asla değiştirmez. Ancak ve yalnız komünist toplum, özel mülkiyeti ve böylelikle bir insanın diğer bir insan tarafından egemenlik altında tutulmasının, haklardan yoksun bırakılmasının ve sömürülmesinin temellerini ortadan kaldırır. Yalnızca komünist toplum, eşit hak ve eşit yükümlülüklere sahip bir kişi olarak, kadına da toplumsal ekonomiye katılmanın yolunu, toplumsal kültürün bütün alanlarında faaliyet gösterme yolunu açar. Çünkü hem yetişkin bir kadının hem de yetişkin bir erkeğin kişiliğinde bulunan tüm güçler, tüm yetenekler, tüm değerler topluma yararlı hale getirilmeden, komünizm gerçekleştirilemez. Kadın, tam ve tüm insanlığını elde etmek için, yalnızca komünizmi canıgönülden istemekle kalmamalı, aynı zamanda onun gerçekleşmesi için tüm gücüyle mücadele etmelidir. Ama biz birşeyi biliyoruz: Kadını kurtarabilecek tek düzen olan komünist düzen, şimdi ve hiçbir zaman, sınıf farkı gözetmeksizin tüm kadınların erkeğin hak önceliği ve ayrıcalıklı konumunu yok etmek için mücadelede işbirliğinin ürünü olmayacaktır. Komünizm, cinsiyet farkı gözetmeksizin, ve sınırları aşarak milliyet ve ırk ayrımı gözetmeksizin, tüm ezilenlerin ve sömürülenlerin ortak mücadelesinin ürünü olacaktır. Nasıl ki, tam insanlığa susamış kadın, komünist kadın olarak kendi kurtuluşu için mücadele etmek zorundaysa, diğer yandan proletarya da kendi hayati çıkarlarından ötürü, kadını aydınlanmış, özverili ve eyleme hazır komünist savaşçı olarak kendi saflarına çağırmak zorundadır.

Kadın ve erkek yoldaşlar, eğer bu görüşte isek, o zaman şu soru ortaya atılabilir: O halde komünist kadın hareketini Çoğunlukçular'ın ve Sağ-Bağımsızlar'ın

sosyalist kadın hareketinden ayıran nedir? Çünkü bu ilkelere, her iki akımın kadınları da imza atmaktadırlar. Buna şu cevabı veriyorum: Komünist kadın hareketi, diğer sosyalist akımların ve partilerin kadın hareketinden, içinde bulunduğumuz tarihi anda tayin edici olan herşeyle, içinde bulunduğumuz durumun bize emrettiği herşeyle ayrılmaktadır. Biz komünistler için hedef, yolumuzu aydınlattığı türküsü çokça söylenen «kutup yıldızı», sık sık oportünist, reformist bulutlar tarafından karartılan ve nihayetinde bakış alanı dışına çıkarılan o kutup yıldızı değildir. Hayır, komünizm, çürüyen, çözülmekte olan kapitalizmin, en geniş kadın kitlelerinin başına sardığı an'ın bütün sıkıntılarıyla beslenen parlayan bir alev olarak önümüzde durmaktadır.

Ve bu alevin ışığında şunu kavrıyoruz: Şu anda sözkonusu olan, sömürülen kadınlar için küçük reformlar uğruna bezirganlık yapmak ve pazarlık etmek, korkmak ve titremek değildir; andaki durumun emrettiği şey, bizim için de, mücadeleye atılmak, proletaryanın siyasi iktidarı ele geçirmesi için mücadele vermektir. Komünist Partisi'nin kadın hareketinin hedefi şudur: Emekçi halkın en geniş kadın kitlelerini, —kurtarıcı komünizmin gerçekleşmesinin vazgeçilmez önkoşulları olan— politik iktidarın ele geçirilmesi ve Sovyet düzeninde proletarya diktatörlüğünü kurma uğrundaki devrimci mücadelenin şaşmaz, özverili ve atak taşıyıcıları olmaya çağırmak, toparlamak ve eğitmek.

Bu, bizim geniş kadın yığınlarının ve tüm emekçi halkın hukuki konumlarındaki ve durumlarındaki iyileştirmeleri reddettiğimiz anlamına mı gelir? Asla. Biz böylesi talepleri, kitleleri güçlendirmek ve onları daha savaşkan yapmak amacıyla talep ediyor, onlar uğruna mücadele veriyoruz. Ama biz aynı zamanda, kapitalist

sömürü düzeni içinde reformların çok sınırlı değerini de çalışan kadınların bilincine çıkarıyoruz. Biz onlara, reformların da onların kendi eseri, savaşan proletaryanın eseri olması gerektiğini gösteriyoruz. Teori ve pratikle, söz ve eylemle, bugün burjuvazi ile proletarya arasında keskin sınıf mücadelesi döneminde, çekilmez olan toplumsal kötülüğün en küçük bir şekilde azaltılmasının bile, kapitalist iktidarın altedilmesi doğrultusunda verilen büyük proleter mücadelenin bir parçası olduğunu, yani iktidara karşı iktidarı koymanın sözkonusu olduğunu onlara kanıtlıyoruz. Reformlar uğruna mücadele içinde de, emekçi kadınların mülk sahibi ve egemen sınıfların ve onların demokratik devletinin reform yapmaya gönüllü olduğu şeklindeki hayallerini parçalıyoruz ve bunun yerine kendi gücüne güveni ve burjuva toplumunun (ortadan kaldırılması uğruna) devrim için mücadelenin zorunluluğu inancını yerleştiriyoruz. Dolayısıyla siyasi iktidarın ele geçirilmesi mücadelesi, etkinliğimizin en önemli kesimi olmaya devam ediyor...

Bir soru kendini dayatıyor: Kadın kitlelerinin siyasi ve toplumsal kayıtsızlığı ve geriliği ile birlikte kapitalizmin sağlam bir dayanağını yerinden oynatmak için, Komünist Partisi'nin kadınlar arasında işe başlayacağı o Arşimed noktası nerededir? Kadın ve erkek yoldaşlar, bana öyle geliyor ki, bu sorunun cevabı kendi içindedir. Çökmekte olan, mezarın önünde duran kapitalizmin tam da emekçi kadın kitleleri için yaratmış olduğu durumlara bir bakınız — ve bu sorunun cevabını bulacaksınız. İşe başlamak için bir değil, pek çok, sayılamayacak kadar çok nokta var. Önplanda, kadınlar için de, evet tam da emekçi kitlelerin kadınları için, işsizlik sorunu duruyor. Bunun onlar için özel bir çehresi ve özel bir önemi var. Az önce, savaş sırasında kadınların tüm mukavemet borazancıları ve tüm kapitalist kâr tazyikçileri

tarafından ekonomideki, serbest mesleklerdeki ve yönetimdeki «siperlere» çağrılmış olduğunu söylemiştim. Şimdi ise garip bir olaya şahit oluyoruz. Sadece ekonomide değil, kültürel çalışma denilen alanlarda, serbest meslek alanlarında ve idari alanlarda da işsizliğin ilk kurbanları kadınlar ve kızlar oluyor. Kadın ve erkek yoldaşlar, bu, kapitalizmin alışılagelmiş krizlerinde gözlemlediğimiz gidişatla çelişki içinde bulunmaktadır. Bilindiği gibi, girişimciler pahalıya gelen erkeği ilk elden işletmeden çıkarma ve onun yerine daha ucuz ve daha uysal olan kadınları işe alma pratiğini tam da krizler sırasında uyguluyorlar. Bunun çarpıcı örnekleri, daha çok önceden, İngiliz fabrika müfettişleri tarafından tespit edilmişti. Bu müfettişler, kadınların, fabrikalarda fazla çalışma yüzünden kendilerini kelimenin tam anlamıyla ölesiye yorduklarını, erkeğin ise işsiz evde oturduğunu, patates soyduğunu ve çocuklara baktığını tespit etmişlerdi. Aynı tablo salt İngiltere'de değil, kapitalizmin pençesini sömürücü bir şekilde proletaryanın ensesine dayadığı her yerde görüldü. Şimdiki kriz sırasında ise tam zıt bir olaya şahit oluyoruz. Kadın emeğinin ucuzluğuna, uysallığına, ucuzlatıcı, çirkefçe rekabet etkisine rağmen, girişimciler —gerek özel kapitalistler, gerekse devlet ve belediyeler— ilk elden kadın kazanç sahiplerini ücret ve ekmeklerinden ediyorlar. Bu nasıl açıklanabilir? Önceleri, gençlik ve olgunluk yıllarında kapitalizm, kadını evden ve ocaktan koparıp, aç kalma cezası ile korkutarak işletmelere, mesleki çalışmaya sürdü. Şimdi ise kadını ekonomiden ve yönetimden koparıp, ona tekrar evi gösteriyor, — duvarlarını bizzat kendisinin yıkmış, ocağını kendisinin söndürmüş olduğu evi. Kapitalizm ihtiyarlık yaşına gelmiştir, çökmektedir. Kadınların kapitalist ekonomiden, kapitalist yönetimden sürülmesi, bugünkü düzenin

ikiyüzlü bir hilesidir. Bu, kapitalizmin, üzerinden kan ve pislik akan bu herifin ömrünün sonuna yaklaştığını ilan ediyor. Kadınlar toplumsal faaliyet yerlerinde kendilerini ispatlanabilir bir şekilde göstermiş olmalarına ve «ucuz» olmalarına rağmen, kapitalizm onları bu yerlerden sürüyor. Bunda esas olan tek neden şudur: Siyasi gerilikleri, örgütlenme eksiklikleri, toplumsal bakımdan zayıf olmaları yüzünden, bir kapitalist, işsiz kadından, işsiz erkekten olduğundan daha az korkar. Kapitalist, kadına şu yüzden evi gösteriyor: o tıpkı kâr tazyikçiliğinin çiçeğe vurduğu ve sömürü iktidarının tehlikede olmadığı günlerde olduğu gibi, işsiz kadının, artık işgücünü satarak yaşayamadığı zaman, pazara sürebileceği son bir metası: kadınlığı olduğunun hesabı içinde. Kadının, nikah dairesinin ve ruhbanların onayı olan veya olmayan bir iaşe evliliğine, ya da ama fahişelikte cinsel «akord çalışması»na kendini satabileceğinin sömürüsünü yapıyor. Pahalılık zamanlarının, büyük sıkıntı zamanlarının, en çeşitli biçimlerde fahişeliğin muazzam bir şekilde artmasıyla karakterize olduğu herkesce biliniyor. Açlığı çeken bilir, kazancı ve ekmeği olmayan kadın da yaşamak ister.

Ve bugün bir kez daha şu darkafalı şiar ortalıkta çınlıyor: Kadın evine dön! Ve ne kadar karakteristik bir görüntü! Bu şiara karşı mücadele edilmiyor, bilakis en zekâ yoksunu gericilerle birlikte, sendika bürokratları ve onlarla kardeş siyasi partiler tarafından yükseltiliyor ve savunuluyor. Bunlar da ilk elden erkeğin çalışma, kazanç ve ekmek hakkı olduğunu, çalışma fırsatının olmaması halinde kadının işyerini ona terketmesi ve eve geri dönmesi gerektiği görüşünü savunuyorlar. Bunlar da, işsiz kadının daha az işsizlik yardımı ile yetinmesi gerektiği görüşünü vb. savunuyorlar. Kadın cinsiyetinin hak eşitliği üzerine o eski and içmeler unutulmuş-

tur. İşsiz erkek ve kadınlar bir arada ortak düşmana: gözünü kâr bürümüş kapitalist sömürücülere karşı mücadele yerine, birbirlerine karşı rakip olarak sürülüyor. Bu rezilce tavır, oportünist yönelimli sendika bürokratlarının, kendileriyle aynı soydan gelme politikacılarla birlikte —bu sözümona sosyalistlerle birlikte— sosyalist, devrimci anlayışın zeminini terkettiklerine ve sadece kapitalistlerle uzlaşmaya, onlarla bezirgânca pazarlık yapmaya baktıklarına dair bir başka kanıttır. Burada kısaca gösterdiğimiz hal ve şartlar, sendikalardaki ve işletmelerdeki komünist fraksiyonlarımız ve hücrelerimize, son derece verimli bir çalışma için pratik saldırı noktaları sunuyorlar. Eğer komünist fraksiyonlarımız ve hücrelerimiz, meslek sahibi kadın kitlelerini kapitalizmin ekonomideki ve burjuva devletindeki iktidarına karşı mücadeleye sürmek istiyorlarsa, kadınların toplumda çalışma hakkının sadık, zeki temsilcisi olmalıdırlar. Aydınlanmamış ve örgütsüz kadınların erkeğe karşı çifkefçe rekabeti, iki cinsiyet arasındaki iktisadi çelişkiyi ücret ve ekmek uğruna amansız bir mücadeleye doğru keskinleştirmek yoluyla değil, tersine, ancak erkekleri ve kadınları kapitalist sömürüye karşı ortak mücadelede birleştirmek yoluyla bertaraf edilebilir. İlk elden her iki cinsiyet için eşit işe eşit ücret talebi için, ama bu talebin de ötesinde, işletmelerde, ekonomide kapitalistlerin iktisadi gücünü dize getiren mücadelede, ve atölyeler dışındaki, kapitalist sınıf devletinin kitidarını proletarya diktatörlüğünün kurulmasıyla parçalayan büyük mücadelede birleştirmek yoluyla.

Kadın ve erkek yoldaşlar, kısaca tasvir etmiş olduğumuz bu görüntü, sembolik bir şekilde, kapitalizmin ve onun toplum düzeninin çöküşünü, aczini apaçık ortaya koyuyor. Şu karşıtlıkları gözlerinizin önünde bulundurun: Daha savaştan önce Almanya'da, bir evlilik için-

de, bir aile içinde kendilerine geçim yolu bulma umudu olmayan oldukça fazla sayıda kadın vardı. 1 Kasım 1910 tarihli nüfus sayımı, kadın nüfus fazlasının 845 661 olduğunu ortaya çıkardı. Daha sonraki anketlere göre, savaşın başlamasından önce bu sayı bir milyonu aşmıştı. Savaş, evlenmeden kalmış kadınların sayısını yüzbinlerle, milyonlarla artırdı. Alayla genç, güçlü erkek, savaş alanlarında çürüyor; yüzbinlerce ve milyonlarcası sakat olarak geri dönüyor. Sağlıklı, normal işçiler ve hizmetlilerin bugün kazancı o kadar az ki, bir ailenin geçimine yetmeyecek seviyede. O göklere çıkarılan, nominal olarak yüksek ücret ve maaşlara rağmen; çünkü satınalma gücüyle, geçim maddelerinin fiyatlarıyla ölçüldüğünde, bunlar kesinlikle yetersizdir, sıkıntı ve açlık demektir. Buna ek olarak bir de güçlü bir şekilde ortaya çıkan «ücret düşürme» eğilimi!

Yani kadının geçimini ve yaşamını aile içinde bulma olanağının önemli derecede azalması! Ve tam da bu durumda kadına evin yolunun gösterilmesi! Önümüzde duran bu karşıtlık, ancak kapitalistlerin gizlice o denli büyük ölçüde yaptıkları şeyi, aleni bir şekilde yapmaları ile çözülebilirdi. Yani efendilerin çok-karılılığı uygulamaya soktukları ve çok sayıdaki aileleri için, —bugün olduğu gibi— sağda-solda evlilik-dışı çocukları ekmeksiz ve eğitimsiz bırakmak yerine, onlara geçimlerini «sınıfına layık» bir şekilde sağladıkları zaman çözülebilirdi. Ve bu yenilik bile yetmezdi.

Kadın ve erkek yoldaşlar! Kadını toplumsal faaliyetten uzaklaştırma eğilimi konusunda ama önümüze çok önemli bir başka sorun daha çıkıyor. Savaş bize, dev boyutlarda, eşi görülmemiş boyutlarda, maddi ve kültürel zenginliklerin yokedilmesini getirdi. Bu kayıp telafi edilecekse, daha büyük maddi zenginliklerin oldu-

ğu, kültürel yaşamın daha oylumlu olduğu bir düzen kurulacaksa, o zaman toplumun kadınların güçlerine de ihtiyacı vardır, onlarsız yapamaz. Bu salt nicel bakımdan böyle değildir; salt bu bakımdan terazinin kefesinde oldukça ağır basmasına rağmen; kadınların toplumda ve toplum için faaliyet göstermesi, kuruculukta etkin olan güçlerin iki katına çıkması demektir. Hayır, bundan başka: Kadının toplumsal yaşamın bütün alanlarında en özgür şekilde birlikte çalışması, hizmetlerde daha zengin, daha çok yönlü bir kalite demektir. Tam da biz kadınlar kendimize özgü bir maneviyata, ahlaka sahip olduğumuzdan, sözümona «yaratıkların efendileri»nin kötü bir kopyesi olmadığımızdan, bilakis kadın olduğumuzdan, tam da bu yüzden, toplumsal yaşamın tüm alanlarına kendi, yeni, değişik değerlerimizi getirebiliriz. Eğer kadın özgürce gelişmiş tam bir insan olarak tüm alanlarda birlikte çalışabilirse, toplumsal yaşam sadece oylum değil, aynı zamanda çeşitlilik, derinlik ve incelik de kazanacaktır. Ve kapitalizm, bugünkü koşullarda kadını tekrar eve kapatırken dünya savaşının haddi hesabı olmayan vahşetini ve cinayetlerini telafi etmekteki aczini apaçık ortaya koyuyor, maddi refahın ve daha yüksek, parlak bir kültürün gelişip ilerlemesi önünde en büyük engel olarak tarihi bakımdan mahkum edilmek, devrilmek ve ortadan kaldırılmak için olgunlaşmış olduğunu ispatlıyor.

Kadın ve erkek yoldaşlar, tüm bunları bir yana bıraksak bile, erkeğin işsiz olması tüm korkunç sonuçlarıyla birlikte kadının da bağrını delmiyor mu? İşsizlerin ailelerine bir baktığınızda, kadınların çektiği ıstırabı göreceksiniz! Ve bu durumda, ürkek bir şekilde, kadın kitleleri arasında etkinliğimiz için, onların ruhlarının devrimcileştirilmesi için zeminin olup olmadığı sorulacak, öyle mi? İşsizliğin yanında bir de emekçi kadınları

inleten çok sayıda diğer toplumsal kötülükler ve dertler var! Salt yiyecek maddelerindeki değil, tüm geçim araçlarındaki zamlar, ve fahiş fiyatlara rağmen her türden geçim aracındaki kıtlık, yakacak kıtlığı, elektrik kıtlığı, giyecek kıtlığı, vs.! Kadın için tam bir dert, yoksunluk ve kaygı cehennemidir bu, çünkü yoksulluk darbelerinden bağrı delinen salt kadın değildir, bu darbeler tüm yıkıcı hiddetiyle çocukların nazik bedenlerine, genç ruhlarına ardı ardına iniyor. Bugün proleter kadın için, proleter anne için her yer acılarla doludur. Ve onun bağına bir yanda birden fazla kılıç saplanırken, öte yanda onun sıkıntısının, sefaletinin yanıbaşında vurguncuların ve tefecilerin, sömürücü kapitalist milyoner ve milyarderlerin en şatafatlı lüksü, en akıl almaz israfı en arsız şekilde saçıldıkça saçılıyor. Büyük şehirlerde dağ gibi yararlı ve güzel nesneleri içine zor sığdıran dükkanların göz kamaştırıcılığı önünde, acınacak elbiselerinde rüzgarın düdük öttürdüğü ve imrenerek camekanlara bakan, eriyip gitmiş, kederli kadınların, ihtiyaçları olan ve çocuklarının sahip olması gereken şeyleri almak için içeri giremedikleri, satın alamadıkları ve alacak paraları olmadığı için çekingence çekilip gittiklerini görmek, duygularını yitirmemiş birisi için en sarsıcı manzaralardan biridir.

Ezici iş ve yükümlülüklerin ağırlığı ile birlikte sefalet, kadınların artan hastalıkları ve ölümleri, sağlıklı, güçlü çocuklar doğurma ve normal doğum yapma yeteneklerinin giderek azalması, giderek artan sayıda albastı kurbanları şeklinde belirmektedir. Bu sefalet, genel olarak bebek ve çocuk ölümleri, raşitizm ve verem mikrobuyla doğan ya da bu sinsi hastalıklardan ölen binlerce, milyonlarca işçi çocuğunun telef olması, bedenen harap olması biçiminde ortaya çıkmaktadır. Neden? Yalnızca, bunlar yoksul kişilerin çocukları olduklarından,

sağlıklı, güzel, onurlu insanlar olarak yetişebilmek için ihtiyaçları olan ne besine ve konuta, ne de bakıma sahip olduklarından dolayı. Kadın ve erkek yoldaşlar, «tam insan hayatına», çalışan kadının hayatına derhal ve basiretle el atalım! Onun neresine el atarsak atalım, kapitalist sömürü tarafından belirlendiği, onun yazılı ve yazılı olmayan yasalarına tabi olduğundan dolayı, her yeri yük ve yoksulluk doludur. Dolayısıyla, kadınlar arasındaki ajitasyonumuzu, aydınlatma çabamızı ve eylemlerimizi başlatacağımız adeta bitmez-tükenmez bir dizi dayanak noktası vardır. Komünist Partisi'nin kadın hareketi, kadın kitlelerini aydınlatmak ve onları mücadeleye çağırmak için, proleter kadının, küçük-köylü kadının, memur kadının yüzlerce kanlı yaşamsal sıkıntısına el atmalıdır. Bu sıkıntılara çare bulmak için derhal ne yapılması gerektiğini ve ne yapılabileceğini ortaya koymalıdır. Bu gerekli ve mümkün olanın, bugünkü toplumda, mülk sahiplerinin anlayışlılığı ve iyi kalpliliği sayesinde, Noske'nin kitlesel işçi katliamlarında, Reichswehr'de (imparatorluk ordusu — ÇN), Orgesch'de(*), kısaca silahlı karşı-devrimde ifadesini bulan en zorlu sınıf diktatörlüğü olarak proleter kadının karşısına çıkan burjuva demokrasisi sayesinde asla gerçekleşmeyeceğini kadınların beynine kazımalıdır. Çalışmamız kadınlara, yalnızca emekçi, sömürülen kitlelerin devrimci sınıf mücadelesinin bu acıları azaltacağını ve nihayetinde durduracağını göstermelidir. Kapitalizmin kadın kurbanları, kapitalist egemenliğin barış döneminin de bir olgusu olmayan, altında inledikleri hiçbir acının, onları ezen hiçbir yükün, kanayan hiçbir yaranın olmadığını anlamayı öğrenmelidirler. Bugün proletaryayı sıkan bütün eziyetler, savaşın özel sonuçları, ve böylece de «geçici olgular» değildir. Bunlar bizzat kapitalizmin karakter özelliklerinin doğal, kaçınılmaz sonuçlarıdır. Savaş bu

bakımdan yeni olan hiçbir şey yaratmamıştır. Savaş yalnızca, barış zamanındaki kapitalizmin karakter ve davranış özelliklerini son derece genelleştirmiş, muazzam ölçüde genişletmiş ve keskinleştirmiştir. Emekçi kadın kitlelerine, kapitalizmin yalnızca savaşta değil, aynı zamanda barış dönemlerinde de erkekleri ve kadınları, yaşlıları ve çocukları katleden ve yiyen bir kitle katliamcısı olduğunu açıklamalıyız. Burada size bunu gerekçelendirmeme gerek bile yok. Sadece yıl be yıl «emek savaşı alanlarında» ölen ve yaralananları, meslek hastalıkları kurbanlarını, verem ve alkolizm kurbanlarını, cezaevlerindeki ve zindanlardaki bedbahtları bir düşününüz!

Kadın kitlelerini bir başka özsel noktada da aydınlatmak zorundayız: Altında inledikleri tüm acılar, altında yıkıldıkları tüm yükler, her ne kadar en acılı bir şekilde kadınlar ve çocuklar tarafından hissedilse de, bu yalnızca kadınlara özgü bir talih değildir. Hayır, bunlar, tüm proletaryanın ve savaş tarafından proletarya içine itilen küçük zanaatçılar, memurlar, öğretmenler, serbest meslek sahipleri, vb. tabakaların talihinin sadece bir parçasıdır. Bu sınıfsal talih ve kitlesel talih, kapitalizm o lanet olası iktidarını ayakta tuttuğu sürece sürecektir.

Kadın ve erkek yoldaşlar, bu durumda, komünist kadın hareketimizin, saflarımız dışında olan kadınların gönüllerini fethetme uğrundaki mücadelesini, —güzel ve temiz bir şekilde 1, 2, 3, 4, vs. diye noktalara ayrılmış— şematik bir şekilde ele alınacak ve allem-kallem edilecek bir reform programına indirgememeliyiz. Hayır, tüm sıkıntı ve acıları gözönünde bulundurmalı ve onları propaganda ve eylemimizin çıkış noktası yapmalıyız. Emekçi kadınlar her nerede zahmet ve acı çeki-

yorlarsa, biz komünist kadınlar orada onlara bu zahmetin ve acının nedenlerini gösteren ve anın karanlık sefaletinden ışıklı geleceğe götüren biricik yolu gösteren aydınlatıcı sözle onların yanında olmalıyız: sömürülen ve ezilenlerin kapitalizme karşı ve komünizm için devrimci sınıf mücadelesi. En geniş emekçi kadın kitleleri arasında, şimdi onların kadınlığını ve insanlığını ezen ve aşağılayıcı bir şekilde zincire vuran, onların en güzel yeteneklerini ve en ateşli isteklerini körelten toplumsal sıkıntıların, tüm bu sıkıntıların, kapitalizmin halen sürmekte olan iktisattaki, devletteki, toplumdaki iktidarına, bu köleleştirici, mahvedici iktidarına çözülmez bir şekilde sımsıkı bağlı olduğu, o türküsü söylenen demokrasiyle ortadan kaldırılmadığı, evet hatta ciddi bir şekilde zaafa bile uğratılmadığı, açık bir şekilde bilince çıkarılmalıdır. Kadınlar, onların acılarını hafifletmek, durumlarını iyileştirmek için ileri sürdüğümüz tüm taleplerin, proletaryanın Komünist Partisi önderliğinde bu iktidara karşı mücadelesiyle sıkı sıkıya bağlı olduğu konusunda berraklığa kavuşmalıdırlar. Kısacası, biz komünist kadınlar, nerede kadınlar acı çekiyor, nerede kadınlar hakları ve özgürlükleri uğrunda mücadele etmek zorunda kalıyorsa, elimizde bilgi meşalesi ve irade ve eylem kılıcıyla orada olmalıyız. Bu nedenle, haydi proletaryanın kapitalist iktidara karşı mücadele edebileceği tüm örgüt ve organlarda, sendikalarda, kooperatiflerde, işletme ve işçi konseylerinde çalışma ve mücadeleye! Burada her yerde komünist kadın hareketinin ruhu, iradesi ve eylemi, kadın üyelerinin devrimci düşünce ve davranışının artan gücünde kendini hissettirmelidir. Erkekler cesaretsizce tereddüde düştüklerinde, kadınlar onları utandırsınlar. Bunun için, kapitalist sömürü iktidarının sipere yattığı ve barikat kurduğu tüm kurumlarda: burjuva düzenine, kapitalist devlete hiz-

met eden Reichstag (imparatorluk meclisi — ÇN), eyalet parlamentoları, belediye meclisleri, tüm kamu kurumları ve toplumsal kurumlarda da haydi çalışmaya ve mücadeleye! Nefret ettiğimiz düşmanı nerede bulursak, yakasına sarılıp yere serelim. Kapitalizm ne denli ikiyüzlü kılıflar veya ne denli korkunç donanımlar taşırsa taşısın, nereye saklanırsa saklansın, şiirdeki «Marschall Vorwärts» (Mareşal ileri — ÇN) ile soralım:

«Düşman nerede? Düşman burada.
Gösterin onu, yere serelim biz!»

Kadın ve erkek yoldaşlar, kadın hareketimiz, Komünist Partisi'nin iktidarı ele geçirme mücadelesinin yoğun faaliyetinin bir parçasından, esaslı bir parçasından başka birşey olamaz. Bundan dolayı, sözün yanına, kavramak ve eyleme geçmek için vazgeçilmez bir ders aracı olarak eylem katılmalıdır. Burada çokça eylem çağrısı yapıldı. Sözkonusu eylemin ne olduğunu biliyoruz: iktidarı ele geçirmek, proletarya diktatörlüğünü, işçi devletini kurmak. Bu dünya çapında büyük tarihsel eylemin önkoşulları, her yerde, her gün, her saat, aynı hedef açıklığı ve yolumuzdan emin olma ile, aynı coşku, özveri ve irade gücüyle yerine getirmeye hazır olmamız gereken eylemlerdir —sessiz ve derinden çalışma ve tehlikelerle dolu mücadele eylemleridir. Komünist Partisi'nin yoğun faaliyetinin bile, proleter, emekçi kitlelerin faaliyet ve eyleminin yerini tutamayacağı, elbette herkesçe bilinen bir gerçektir. Ama aynı şekilde şu da kendiliğinden anlaşılırdır: Komünist Partisi, kitlelerin faaliyetini uyandırabilir ve uyandırmalıdır, kitlelerin eylemini hazırlamalı, onlara slogan ve önderlik vermeli, onlara zafer için bükülmez, özverili, cesur irade aşılamalıdır.

Kadın ve erkek yoldaşlar, komünist kadın hareketimiz bu doğrultuda birlikte çalışmalı ve birlikte mücadele etmelidir. Komünist kadın hareketimiz, kol ve beyin gücüyle çalışan kadın kitlelerini ikna etmelidir — sabırlı kağıt üzerindeki kararlarla değil, çalışmamızla, mücadelemizle kitlelere, Komünist Partisi'nin onların yanında olduğunu, durumları için anlayış ve duygudaşlıkla, ciddi bir istekle dolu olarak, onları kapitalizmin köleleştiren şiddetinden kurtuluşlarına götüreceğini kanıtlamalıyız. Öyleyse, komünist kadın hareketimiz, Komünist Partisi'nin siyasi iktidar uğrunda yaklaşan büyük mücadelelerde proletaryanın öncü partisi olabilmesi için kendi payına düşeni yapmalıdır, çünkü komünist Partisi, bizzat proletaryanın, hedefini en açık gören, yolunu en iyi bilen, en enerjik, en azimkar ve aynı zamanda en mücadeleci ve en fedakâr parçasıdır. O cinsiyet ayrımı gözetmeksizin kitlelere önderlik ederek hücuma kalkıyor; ama kendini onlardan ayırmaksızın, onlarla teması asla kaybetmeksizin. Çünkü devrimci öncü, kitlelerden «parlak bir şekilde yalnızlaşarak» kapitalizmin tarihsel idam fermanını infaz edemez. Ancak en geniş kitleler verecektir kapitalizme karşı ve komünizm için tayin edici meydan savaşını.

Çanlar, mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi için çalıyor. Almanya'da da, parçalanan kapitalizmin proletaryanın sınıf devletine yol vermek zorunda olduğu zaman yaklaşmıştır. Bu görüşü kanıtlamak için, Levi yoldaşın mükemmel bir şekilde ortaya koyduğu şeyleri(*), ve bu görüşü takiben, Partinin gerekli faaliyeti,

(*) Clara Zetkin burada, Paul Levi'nin Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi (Sol) ve Almanya Komünist Partisi'nin Birlik Kongresinde partinin eylem programı üzerine konuşmasına atıfta bulunuyor. Paul Levi daha sonra 1921'

kitle eylemlerinin gerekliliği ve önemi üzerine tüm tartışma konularımızda kırmızı bir şerit gibi geçen şeyleri tekrarlamak istemiyorum. Tüm bunlardan bizim için sadece bir tek büyük siyasi, devrimci sonuç çıkıyor. Salt konuşmakla kalmamak, bilakis eyleme de geçmek, kendi eserlerini gerçekleştirmeleri için kitleleri aktifleştirmek.

Biz komünistler, olayların bu gelişmesinde yerimizi almak istiyoruz. Komünist Partisi'ni, devrimi ilerleten bir eylem partisi yapmak için tüm gücümüzü sarfedeceğiz. Bu, III. Enternasyonal'e mensup olmanın bize yüklediği kutsal görevdir. Dünya devrimi, Alman proletaryasının kesin ileri atılmasını talep ediyor. Almanya'nın emekçi kadın kitleleri de bu ileri atılıma katılmalıdır. Cesur Rus proletaryasının şanlı örneğinin gösterdiği gibi, onları dünya devriminin hizmetine çağırmalıyız. Kadın kitlelerine, sanki tarihsel bir mucize gibi dünya devrimini, ilkönce Fransa'da, İtalya'da, İngiltere'de durum olgunlaştığında», oralarda da emekçi kitleler kapitalizme son darbeyi vurmak üzere gerilip devrimci bir şekilde ayaklandığında, Alman proletaryasının da «katılacağı», otomatikman kendiliğinden gelişen bir dünya devrimini ümit etmelerini ve beklemelerini öğretmemeliyiz. Hayır, biz kadın ve erkekler, kendi ulusal topraklarımız üzerinde, Ebert(*) Cumhuriyeti'ni ve onunla birlikte mülk sahibi sınıfların diktatörlüğünü yıkarak ve

---

de Almanya Birleşik Komünist Partisi Merkez Komitesi'nden atıldı. Bunun için diğer şeylerin yanında bkz. Lenin, «Alman Komünistlerine Mektup», 14.8.1921, Lenin, Eserler, cilt 32, s. 53 ve devamı; ve «Komintern III. Dünya Kongresi Tutanakları», 1921.

(*) Friedrich Ebert: Weimar Cumhuriyeti'nin kurulduğu sıradaki ilk Meclis başkanı; Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nden (SPD). — ÇN.

proletaryanın egemenliğini kurarak dünya devrimine hizmet etmek zorunda olduğumuzun bilincinde çalışmak ve savaşmak zorundayız.

Tartışmalarımız sırasında, sendika yöneticisi Dissmann'ın, proletaryanın egemenliği için gerçi nesnel koşulların bulunduğunu, fakat henüz öznel koşulların bulunmadığını açıkladığı söylendi. Proletarya bunun için gerekli olgunluğa henüz erişmemişmiş. Hiç de değil, kadın ve erkek yoldaşlar, eğer proletarya istiyorsa, olgunluk hazırdır. Proletaryanın yüce tarihsel görevi için, kapitalizmi yoketmek ve komünizmi inşa etmek için olgunluğunu ispatlaması, belli bir ölçüde burjuva eğitimi üzerine başarılı bir mürebbiye imtihanı vermesiyle olmayacaktır. Hayır, proletaryanın olgunluğu için bir tek kanıt vardır. O da, iktidar için fiili iradedir. Şu anda siyasi bakımdan en olgun proletarya, Alman sosyal-demokrasisinin ve bağımsızlarının darkafalı eğitimcilerinin kibirle burun kıvırdığı, çok sayıdaki okuma-yazma bilmeyenine ve «düşük kültürü»ne rağmen, hiç şüphesiz Rus proletaryasıdır.

Rus proletaryası iktidarı alma iradesine sahipti, iktidarı ele geçirdi ve dile gelmez fedakarlıklar pahasına elinde tuttu. Proletaryanın geniş kitleleri bu iktidarı alma iradesine sahip oldukları andan itibaren, olgunlukları ve zaferi kazanma güçleri de vardır. Çünkü, görüşüme göre, kadın ve erkek yoldaşlar, sermayenin iktidarı ve devletinin varlığı artık bizzat burjuva iktisat ve toplum düzeninin gücü sayesinde ayakta durmamaktadır, Hayır, bu tarihsel anda kapitalizm yalnızca, proleter kitlelerin iradesinin zayıflığı sayesinde, kendine güvenin eksikliği sayesinde ayakta durmaktadır. Bu kitlelere şunu söyleyelim: Siyasi iktidarın ele geçirilmesi ve kullanılması için olgun olup olmadığınız şeklindeki Hamlet-

vari soruyla, sadece üretimdeki, toplumdaki tayin edici rolünüzü unutmakla kalmıyorsunuz. Sayınızın ağırlığını da unutuyorsunuz. Burjuva-kapitalist devletin tüm hile, sinsilik ve şiddeti, tüm iktidar araçları, Orgesch'in ve diğer örgütlerin tüm silahları —bunlar ister bu devletin yasallık maskesiyle süslensinler, isterse açıkça karşı-devrimi göstersinler—, tüm bu gerici yığın, yaşamlarını tehlikeye attıklarını bilseler bile, geniş proleter kitlelerin istedikleri ve eyleme geçtikleri andan itibaren, granite çarpan cam gibi tuzla buz olacaklardır. Ancak yaşamlarını ortaya koyduklarında, yeni, yüksek toplumsal yaşamı kazanacaklardır.

Kadın ve erkek yoldaşlar, proletarya artık, devrimci mücadelede akıtılmasına izin verilemeyecek işçi kanının değeri gibi son derece küçük hesaplarla yönlendirilmeyi bir bırakmalıdır. Neredeyse işçi kanının yüksek değeri; eğer proleterlere kendisini ve ailesini doyurmayan ve memnun etmeyen çok az bir ücret uygun görülüyor, günbegün sağlıklarını ve yaşamlarını kapitalist sömürünün hizmetinde tehlikeye atıyorlarsa? Emek savaşı alanlarında ölen ve yaralananları bir düşünelim. Mülk sahiplerinin gözünde, işçilerin kanı, ancak onlar bu kendi ücret kölelerinin önünde titrediklerinde, bunların kapitalist efendilerin hırsızlığa ve yangına karşı güvenli kasalarına altın akıtmak için değil, hayır, bu kaynağı tıkamak, kendi egemenliklerini kurmak, kendi özgürlüklerini kazanmak için gönüllü olarak ölüme koşmalarından korktuklarında değer kazanıyor!

Kadın ve erkek yoldaşlar, Rus devriminden öğrenelim! Rus devrimi bize, proletaryanın maddenin ataletinin, günün tekdüzeliğinin üzerine iradeyi çıkardığında, neye kadir olduğunu gösterdi. Zafer, bilen, isteyen ve eyleme geçen proletarya ile beraberdir. Biz kadınlar

özellikle Rus kızkardeşlerimizden öğrenmeliyiz. Sovyet Cumhuriyeti, eğer kadınlar özveriyle tüm acıları, sıkıntıları ve mücadeleleri paylaşmasalardı, cephede ve cephe gerisinde karşı-devrime karşı kendini muzaffer bir şekilde savunamazdı. Eğer kadınlar anlayışla ve şiddetli bir tutkuyla güçlerini sonuna kadar, yeni, daha yüksek bir toplumsal dünya yaratmaya vermeseydiler, Rusya'da komünist düzenin inşasına başlamak mümkün olmazdı. Kapitalizm, en küçük çocuğuna dek ailenin tüm üyelerini haraca kesmek için, aileyi atomize etmiştir. Bu tarihsel sürecin diyalektik sonucunu biliyoruz. Bu süreç, ailenin tüm üyelerinin, toplumun eşit hak ve yükümlülüklere sahip bireylerine dönüşmesine, hiç kimsenin bir diğerine bağımlı olmadığı, hepsi, yüzleri güneşe dönük, tam insanlığa doğru gelişen ve tam bir insan olarak etkinlikte bulunan, kendi ayakları üzerinde duran bir özgür çalışanlar toplumunun oluşmasına götürür.

Bu durumdan, ilk pratik, siyasi sonucu çıkartalım! Kadını eşit hak, yükümlülük ve değere sahip savaşçı olarak saflarımıza katalım! Tüm kadın güçlerini, komünist bilinç ve komünist iradeyle, sendikalarda, kooperatiflerde, konseylerde, savaşan proletaryanın tüm organlarında kaynaştıralım! İşte o zaman, savaşan proletaryanın halkası kapanacaktır, bu halka çelikleşecek, parçalanamaz olacaktır! Bu, proletaryanın eylem iradesinin kurtarıcı sihirli halkasıdır.

Kadın ve erkek yoldaşlar, bu hedef doğrultusunda sadece sözle değil, eylemle de faaliyet gösterelim! O zaman, çözülmekte olan kapitalizm, mezar kapıcılarını kapıya dayanmış bulacaktır! O zaman, proletaryanın iktidara sarılan can düşmanına karşı kayın ağacı yanındaki son büyük meydan savaşında, o yüce Britanyalı'nın şu bilge ve güçlü sözleri, edebi bir hatıra olmaktan çıkıp,

milyonlarca devrimci erkek ve kadın savaşçının iradesinde yaşam bulacaktır: Hazır olmak herşeydir!

Clara Zetkin, Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi (Sol) ve Almanya Komünist Partisi'nin Birlik Kongresi'nde Konuşma, Berlin, 7.12.1920, Kaynak: «Dokumente der revolutionären deutschen Arbeiterbewegung zur Frauenfrage — 1848-1974», Leipzig 1975, s. 76-87, Almanca'dan çevrilmiştir.

LENİN'DEN ANILAR

PARÇA

... Lenin yoldaş benimle kadın sorunu üzerine defalarca konuştu. Yığın hareketinin önemli bir bileşeni, belirli koşullarda tayin edici bir bileşeni olarak, kadın hareketine açıkça çok büyük bir önem veriyordu. Kadının tam toplumsal hak eşitliği, onun için, elbette, komünistler için her türlü tartışmanın dışında kalan bir ilkeydi. Bu konudaki ilk uzun konuşmamızı Lenin'in Kremlin'deki büyük çalışma odasında, 1920 güzünde yaptık. Lenin, kağıtlarla ve kitaplarla kaplı, inceleme ve çalışma bakımından «dahice düzensizlik» göstermeyen yazı masasında oturuyordu.

«Ne olursa olsun, açık teorik temele sahip güçlü bir uluslararası kadın hareketi yaratmalıyız», diye konuşmaya başladı Lenin selamlaşmadan sonra. «Marksist teori olmadan, iyi pratik olmaz, bu açık. Bu sorunda da biz komünistlere en büyük ilkesel arılık gerekli. Kendimizi tüm diğer partilerden kesin sınırlarla ayırmalıyız. Ne yazık ki II. Uluslararası Kongremiz kadın sorununun ele alınması sırasında başarısız kaldı. Sorunu ortaya attı, ama bir tavır takınmadı. Sorun hala bir komisyonda bulunuyor. Komisyonun bir karar, tezler, yönergeler ortaya çıkarması gerekiyor. Ne var ki, şimdiye kada pek birşey yapmadı. Siz bu işe yardım etmelisiniz.»

Lenin'in bana söylediği şeyi daha önce öbür taraftan işitmiştim ve bu konudaki şaşkınlığımı dile getirdim. Rus kadınlarının devrimde yaptıkları ve şimdi devrimin savunulması ve geliştirilmesi için yapmakta oldukları şeyden ötürü coşku içindeydim. Kadın yoldaşların Bolşevik Parti'deki konumuna ve etkinliğine gelince, bu parti bana örnek bir parti, kesinkes örnek parti gibi görünüyordu. Yalnızca o, uluslararası bir komünist kadın hareketine değerli, eğitilmiş ve deneyimli güçler ve büyük bir tarihsel örnek getirmişti.

«Bu doğru, pek iyi ve güzel», dedi Lenin sessiz, ince bir gülümsemeyle. «Petrograd'da, burada Moskova'da, taşradaki kentlerde ve sanayi merkezlerinde, proleter kadınlar devrimde olağanüstü davrandılar. Onlar olmadan zafere ulaşamazdık, ya da büyük olasılıkla ulaşamazdık. Benim görüşüm budur. Ne kadar yürekliydiler, ve şimdi de hala ne kadar yürekliler! Katlandıkları bütün acıları ve yoksunlukları düşününüz. Ve onlar, sovyetleri savunmak istedikleri için, özgürlüğü ve komünizmi istedikleri için dayandılar. Evet, proleter kadınlarımız mükemmel sınıf savaşçılarıdır. Hayran kalınmaya ve sevilmeye hak kazanmışlardır. Öte yandan, Petrograd'daki «anayasal demokrasi» ci hanımların da, karşımızda jünkerciklerden daha çok cesaret gösterdikleri kabul edilmelidir. Bu bir gerçektir. Partide güvenilir, zeki ve yorulmak bilmeksizin çalışan kadın yoldaşlarımız var. Sovyetlerdeki ve yürütme kurullarındaki, halk komiserliklerindeki ve her türlü kamu hizmetlerindeki önemli noktalara onları tayin edebildik. Kimileri gece gündüz partide ve proleter, köylü yığınlar arasında, Kızıl Orduda çalışıyorlar. Bu, bizim için pek değerlidir. Dünyanın her yerindeki kadınlar için de önemlidir. Kadınların yeteneklerini, emeklerinin toplum için ne kadar büyük önemi olduğunu kanıtlıyor. Proletarya-

nın ilk diktatörlüğü, kadının tam toplumsal hak eşitliği için gerçek kılavuzdur. O, kadın hakları savunucusu ciltler dolu yazının yıktığından çok önyargı yıkmıştır. Ama herşeye karşın, henüz uluslararası bir komünist kadın hareketimiz yok, ama kesinlikle olmalı. Derhal onu yaratmaya koyulmalıyız. O olmadan, Enternasyonalimizin ve partilerinin çalışması tam değildir, asla tam olmayacaktır. Oysa devrim için tam çalışmalıyız. Anlatınız bana, dışardaki komünist çalışmanın durumu nasıl?»

Komünist Enternasyonal'e katılan partiler arasında o zamanki çok gevşek ve düzensiz olan ilişkiler yüzünden bilgim olabildiği kadar, bildiklerimi anlattım. Lenin büyük bir dikkatle, gövdesi biraz öne doğru eğilmiş vaziyette, herhangi bir sıkıntı, sabırsızlık ya da bıkkınlık belirtisi göstermeksizin, ikinci derecede önemli ayrıntıları bile istekle izleyerek dinledi. Onun kadar iyi bir dinleyici ve duyduklarını hızla düzenleyen ve genel bağlantılar kuran başka birini asla görmedim. Konuşmam sırasında zaman zaman sorduğu kısa ve daima çok kati sorular ve daha sonra konuşmamın şu ya da bu ayrıntısına geri dönmesi, bunun göstergesiydi. Lenin birkaç kısa not aldı.

Sorunun Almanya'daki durumu üzerine özellikle ayrıntılı konuşmam doğaldı. Geniş kadın yığınlarını devrimci savaşıma kazanmaya Rosa Luxemburg'un ne kadar büyük önem verdiğini anlattım Lenin'e. Komünist Partisinin kurulmasından sonra Rosa Luxemburg bir kadın gazetesi çıkması için çok uğraştı. Leo Jogiches, son kez benimle birlikte iken —alçakça katledilmesinden birbuçuk gün önce— partinin önündeki işleri benimle görüşüp bana çeşitli görevler verdiğinde, bunlardan biri de emekçi kadınlar arasındaki çalışmanın ör-

gütlenmesi için bir plan hazırlamaktı. Parti, ilk yasadışı konferanslarında bu sorunla uğraştı. Savaş öncesi dönemde ve savaş sırasında ortaya çıkmış, eğitilmiş ve deneyimli kadın ajitatörler ve önderler, hemen hiç istisnasız sosyal-demokrasinin iki akımı etrafında kalmışlardı ve uyanan, hareketli proleter kadınları elleri altında tutuyorlardı. Bununla birlikte, partinin bütün çalışmalarına ve savaşımlarına katılan çok enerjik, özverili kadın yoldaşlardan oluşan bir çekirdek halihazırda oluşmuştu. Parti ise daha şimdiden proleter kadınlar arasında planlı bir faaliyeti örgütlemişti. Tabii ki bunların hepsi henüz başlangıçtı, ama her halükarda iyi bir başlangıç.

«Fena değil, hiç de fena değil!» dedi Lenin. «Kadın yoldaşların enerjisi, özverisi ve coşkusu, cesareti ve zekası, illegalite ve yarı-legalite döneminde çalışmanın gelişmesi bakımından iyi bir perspektif açıyor. Bunlar partinin serpilmesi ve kitleleri kucaklayıp eylemler düzenleme gücünün artması için değerli etkenlerdir. Peki ama, kadın ve erkek yoldaşların bu sorundaki temel açıklığı ve eğitimi ne durumda? Bu, yığınlar arasındaki çalışmada çok önemlidir. Bu, kitlelere ne verildiği, onların ne için kazanıldığı, ne için coşturulduğu açısından büyük etkiye sahiptir. Şu anda kimin söylediğini anımsayamadığım bir söz vardır: «Büyük işler başarmak için coşku şarttır». Biz ve tüm dünyanın emekçileri, gerçekten hala büyük işler başarmak zorundayız. O halde sizin kadın yoldaşlarınız, Almanya'nın proleter kadınları neye coşku duyuyorlar? Proleter sınıf bilinçleri nasıl, ilgilerini, etkinliklerini günün politik istemleri üzerinde yoğunlaştırıyorlar mı, düşüncelerinin merkezinde ne var?

Bu konuda Rus ve Alman yoldaşlardan çok garip şeyler işittim. Bunu belirtmek zorundayım. Yetenekli bir komünist kadının Hamburg'da fahişeler için bir ga-

zete çıkardığı ve onları devrimci savaşım için örgütlemek istediği anlatıldı bana. Rosa bir makalesinde, sefil mesleğini icra ederken ilgili polis buyruklarına karşı herhangi bir kusurdan ötürü hapse giren fahişeyi kolladığında, komünist bir kadın olarak insanca hissetti ve davrandı. Onlar burjuva toplumunun acınası ikili kurbanlarıdır: birincisi, burjuva toplumunun iğrenç mülkiyet düzeninin, ve ikincisi, onun iğrenç ahlaki ikiyüzlülüğünün. Bu açıktır. Ancak yontulmamış ve kısa görüşlü bir insan bunu unutabilir. Ama bunu kavramak, fahişeleri —açıkça söylemem gerekiyor ki— özel bir esnaf devrimci savaşım birliği gibi örgütlemekten ve onlar için bir meslek gazetesi çıkarmaktan bambaşka birşeydir. Almanya'da örgütlenmesi gereken, kendileri için bir gazete çıkarılmak gereken, savaşımlarınıza çekilmek gereken hiçbir sanayi işçisi kadın artık gerçekten yok mu? Burada hastalıklı bir büyüme sözkonusudur. Bana, her fahişeyi tatlı bir Madonna gibi işleyen yazınsal modayı kuvvetle anımsatıyor. Orada da köken sağlıklıydı: toplumsal duygudaşlık, saygıdeğer burjuvanın ahlaki ikiyüzlülüğüne karşı baş kaldırma. Ama sağlıklı olan, burjuva tarzda kemirilyor ve yozlaşıyordu. Şu da var: Fahişelik sorunu bize burada da güç bazı problemler çıkaracak. Fahişelerin üretici çalışmaya yeniden döndürülmesi, toplumsal ekonomiye katılması — çözüm budur. Ama ekonomimizin şimdiki durumunda ve bir bütün olarak bugünkü koşullarda bunu yapmak güç ve karmaşıktır. İşte size, proletaryanın devlet iktidarını ele geçirmesinden sonra, boylu boyuna önümüze çıkan ve pratik çözüm gerektiren kadın sorununun bir parçası. Bu bizi burada, Sovyet Rusya'da daha çok uğraştıracak bir sorundur. Ama sizin Almanya'daki özel olayınıza dönelim. Parti, üyelerinin bu gibi uygunsuz hareketlerine kesinlikle kayıtsız kalmamalıdır. Bu, karışıklığa neden olur

ve güçleri böler. Ve siz, bizzat siz buna karşı ne yaptınız?»

Ben daha yanıt veremeden, Lenin devam etti: «Sizin günah defteriniz daha da kabarık, Clara. İşçi kadınlarla okuma ve tartışma akşamlarında, özellikle cinsel sorunun, evlilik sorununun ele alındığı anlatıldı bana. Başlıca ilgi konusu, politik öğretim ve eğitim konusu buymuş. Bunu işittiğimde, kulaklarıma inanamadım. Proletarya diktatörlüğünün ilk devleti, dünyanın bütün karşı-devrimcileriyle boğuşuyor. Bizzat Almanya'daki durum, durmadan ilerleyen karşı-devrimi geri püskürtmek için bütün proleter, devrimci güçlerin sonuna kadar yoğunlaştırılmasını gerektiriyor. Aktif kadın komünistler ise, cinsel sorunu ve «geçmişteki, şimdiki ve gelecekteki» evlilik biçimleri sorununu tartışıyorlar. Proleter kadınları bu konuda aydınlatmayı en önemli görevleri sayıyorlar. En çok okunan yazının, Viyanalı genç bir kadın yoldaşın cinsel sorun üzerine kaleme aldığı broşür olduğu söyleniyor. Ne saçma bir broşür! Onda doğru olan şeyi, işçiler Bebel'de çoktan okumuşlardır. Üstelik o broşürdeki soğuk şemada olduğu gibi cansıkıcı bir şekilde değil, tersine, okuyanı burjuva toplumuna karşı ajitatif şekilde sürükleyici, saldırgan bir şekilde. Freud'cu hipotezlerle genişletme, «bilgiççe», bilimsel gibi görünüyor, ama tam bir acemi çaylaklık. Freud'cu teori de şimdi böyle bir moda budalalığıdır. Makalelerde, bilimsel incelemelerde, broşürlerdeki vs. cinsel teorilere, kısacası, buruva toplumunun pislik yığını üzerinde bol bol yetişen bu özgül yazının teorilerine güvenim yok. Hintli ermişin gözlerinin kendi göbeğine takılıp kalması gibi, gözlerini yalnızca cinsel soruna dikip ondan hiç ayırmayanlara güvenim yok. Bana öyle geliyor ki, büyük çoğunluğu hipotez, çoğu zaman da gerçekten keyfi hipotezler olan bu cinsel teorilerin ortalığı kapla-

ması, kişisel bir ihtiyaçtan kaynaklanıyor, yani kendi anormal ya da ifrat derecesindeki cinsel yaşamını burjuva ahlakı önünde haklı çıkarmak ve ondan hoşgörü dilenmekten. Burjuva ahlakı önündeki bu gizli saygı, bana herşeyin kökenini cinsellikte aramak kadar ters geliyor. Bu her ne kadar çılgınca ve devrimci kılıklara bürünse de, son tahlilde tamamiyle burjuvacadır. Özellikle aydınların ve onlara yatkın olan katmanların bir düşkünlüğüdür. Partide, sınıf bilinçli, savaşan proletaryada bunun yeri yoktur.»

Burada, özel mülkiyetin ve burjuva düzenin egemenliği altında cinsel sorunun ve evlilik sorununun, bütün toplumsal sınıf ve katmanların kadınları için çok yönlü problemler, çatışmalar ve acılar yarattığını söyledim. Savaş ve sonuçları, tam da cinsel ilişkiler alanında varolan çelişkileri ve acıları kadınlar açısından son derece keskinleştirmiş, daha önceleri onlar için örtülü olan problemleri apaçık ortaya koymuştu. Buna, akmaya başlamış olan devrimin havası da eklenmişti. Eski duygu ve düşünce dünyası sarsılmaya başlamıştı. Bugüne kadarki toplumsal bağlar gevşiyor ve kopuyor, insanlar arasında yeni ilişkilerin ve zihniyetlerin başlangıcı görülüyordu. Sözü edilen sorunlara ilgi, aydınlanma ve yeniden yön tayin etme ihtiyacının ifadesiydi. Burada burjuva toplumunun yapmacıklığına ve ikiyüzlülüğüne karşı bir tepki de görülüyordu. Tarihin akışı içinde, ekonomiye bağlı olarak evlilik ve aile biçimleri, proleter kadınların kafalarında burjuva toplumunun sonsuzluğu boş inanını yıkmak için uygundu. Buna ilişkin eleştirel-tarihsel tavır, burjuva düzeninin acımasızca parçalanması, cinsel ahlakının yalancılığının damgalanması da dahil olmak üzere onun özünün ve etkilerinin teşhir edilmesine varmalıydı. Bütün yollar Roma'ya çıkardı. Toplumun ideolojik üstyapısının önemli bir parçasının,

ortaya çıkan toplumsal bir görüngünün her gerçek Marksist tahlili, burjuva toplumunun ve onun mülkiyet temellerinin tahliline varmalıydı, **Carthaginem esse delendam** (Kartaca yıkılmalı) diye çınlamalıydı.

Lenin gülümseyerek başını salladı. «İşte dediğim çıktı. Kadın yoldaşlarınızın ve Partinizin avukatça savunmasını yapıyorsunuz. Söylediğiniz elbette doğru. Ama bu, Almanya'da yapılan hata için en iyi halde bir özür olabilir, hatayı haklı çıkarmaz. Bu bir hatadır ve hata olarak kalır. Okuma ve tartışma akşamlarında cinsel sorunun ve evlilik sorununun olgun, canlı tarihsel materyalizmin görüş noktasından ele alındığına bana ciddi olarak güvence verebilir misiniz? Bu, muazzam bir malzemenin son derece berrak bir şekilde Marksistçe özümlenmesini, çok yönlü, derin bir bilgiyi öngörür. Sizin bunun için gerekli güçleriniz nerde? Bu güçleriniz olsaydı, sözü edilen broşür gibi bir broşürün okuma ve tartışma akşamlarında eğitim malzemesi olarak kullanılması gibi bir durum ortaya çıkmazdı. Eleştirilecek yerde, salık verilip dağıtılıyor. Sorunun yetersiz, Marksistçe olmayan bir tarzda ele alınışı nereye varıyor? Cinsel sorunun ve evlilik sorununun, büyük toplumsal sorunun bir parçası olarak kavranmamasına. Tam tersine, büyük toplumsal sorunun, cinsel sorunların bir parçası, bir uzantısı olarak görünmesine. Esas yön, tali yön olarak geriye çekiliyor. Bu salt bu sorundaki berraklığa zarar vermekle kalmıyor, proleter kadınların bir bütün olarak kafasını, sınıf bilincini bulandırıyor.

Bundan başka ve hepsinden önemlisi: Ta bilge (Hazreti — ÇN) Süleyman bile diyordu ki, herşeyin bir zamanı vardır. Sizden rica ediyorum, proleter kadınlarla aylar boyunca nasıl sevip sevişecekleri, nasıl baştan

çıkarıp - çıkartılacakları konusunda yarenlik etmenin şimdi zamanı mıdır? Tabii ki «geçmişte, bugün ve gelecekte», çeşitli halklarda; ve buna övünçle tarihsel materyalizm denecek! Şimdi kadın yoldaşların, çalışan halkın kadınlarının bütün düşünceleri proleter devrime yönelmiş olmalıdır. Proleter devrim, evlilik ilişkilerinde ve cinsel ilişkilerde gerekli yenilenmenin de temelini yaratacaktır. Bugün, Avustralya yerlilerinde evlilik biçimleri ve eski çağda kardeş evliliğinden gerçekten çok daha farklı sorunlar önplana çıkıyor. Alman proleterleri için Sovyetler sorunu hala gündemdedir; Versay antlaşması ve bunun kadın yığınlarının yaşamındaki etkileri, işsizlik, düşen ücretler, vergiler ve daha pekçok mesele. Kısacası, proleter kadınların siyasi ve toplumsal bakımdan bu tarzda eğitilmelerinin yanlış, hem de kesinlikle yanlış olduğu görüşümü sürdürüyorum. Bu konuda nasıl susabildiniz? Otoritenizi buna karşı kullanmalıydınız.»

Hiddetli dostuma, tek tek yörelerdeki önde gelen kadın yoldaşlara eleştiri ve uyarıda bulunmazlık yapmadığımı açıkladım. Ne var ki, onun da bildiği gibi, bir peygamberin ne kendi yurdunda, ne de hısım-akrabasının yanında hükmü geçmez. Eleştirimle, «sosyal-demokratik zihniyetin ve modası geçmiş burjuva darkafalılığın güçlü kalıntılarını» korumak şeklinde bir kuşku yaratmıştım. Bununla birlikte, sonuçta eleştirim boşuna gitmemişti. Cinsel sorun ve evlilik sorunu artık kursların ve tartışma akşamlarının ağırlık noktası değildi. Lenin ama kafasında kurduğu düşünceleri daha da ileri götürdü.

«Biliyorum, biliyorum» dedi, «bazı kimsecikler bende de bu konuda biraz darkafalılık olduğundan şüphe ediyorlar, ki böyle bir tutum bana çok terstir. Öyle iki-

yüzlü ve darkafalılar ki. Ne yapalım, sessizce katlanıyorum! Burjuva fikirlerin yumurtasından daha yeni çıkmış bu sarı gagalı civcivler daima korkunç derecede akıllılar. Kendimizi düzeltmeksizin, buna katlanmak zorundayız. Gençlik hareketi de cinsel soruna yaklaşımdaki 'modernlik'ten ve onunla aşırı uğraşmaktan mustarip.» Lenin modernlik sözcüğünü alaycı bir şekilde vurguladı ve yüzünü buruşturdu. «Bana birçoklarının bildirdiğine göre», diye sürdürdü konuşmasını, «cinsel sorun gençlik örgütlerinizde de en çok sevilen konuymuş. Bu konuda nerdeyse yeterince çok sayıda lektör bulunamıyormuş. Gençlik hareketi içinde bu saçmalık özellikle zararlıdır, özellikle tehlikelidir. Bu çok kolayca, tek tek kişilerde cinsel yaşamın abartılmasına ve aşırı kızışmasına, gençliğin sağlığının ve gücünün tahrip olmasına yolaçabilir. Kadın ve gençlik hareketinin hiç de az temas noktası yoktur. Kadın yoldaşlarımız her yerde gençlerle planlı bir şekilde birlikte çalışmalıdır. Bu, analığın bireyselden toplumsala uzanması, genişlemesi ve yücelmesidir. Ve kadınların herşeyi uyandıran toplumsal yaşamı ve etkinliği teşvik edilmelidir ki, böylelikle darkafalı bireysel ev ve aile psikolojisinden sıyrılsınlar. Ama bu antiparantez.

Bizde de gençliğin büyük bir kesimi, cinsel sorunda 'burjuva kavrayışı ve ahlakı' 'gözden geçirmeye' pek düşkün. Ve, gençliğimizin en iyi, gerçekten çok şey vaat eden büyük bir kesimi, diye eklemeliyim. Aynen demin söylediğiniz gibi. Savaşın etkilerinin ve başlamış olan devrimin atmosferi içinde, toplumun altüst olan ekonomik temeli üzerinde, eski ideolojik değerler çözülüyor ve bağlayıcı güçlerini yitiriyor. Yeni değerler, mücadeleler içinden çıkarak kristalleşiyor. İnsanlar arasındaki, erkek ile kadın arasındaki ilişkilerde de, duygular ve düşünceler devrim geçiriyor. Bireyin hakkı ile genelin

hakkı, yani bireyin görevleri arasına yeni sınırlar çekiliyor. İşler tümüyle en kaotik mayalanma halinde. Birbirine karşıt çeşitli eğilimlerin yönü, gelişme gücü, henüz tam bir açıklıkla ortaya çıkmıyor. Geçip gitmenin ve oluşmanın yavaş ve çoğu zaman büyük acı veren bir süreci bu. Cinsel ilişkiler, evlilik ve aile alanında da bu böyle. O zorlu çözülebilirliği ile burjuva evliliğinin çöküşü, çürümesi ve pisliği, erkeğe tanıdığı özgürlük ve kadına getirdiği kölelik, cinsel ahlakın ve ilişkilerin o iğrenç yalancılığı, manen en canlı ve en iyi olanları son derece tiksindiriyor.

Burjuva evliliğin ve burjuva devletlerin aile yasalarının kıskacı, kötülüğü ve çatışmaları keskinleştiriyor. Bu, «kutsal» özel mülkiyetin kıskacıdır. Satınalınırlığı, adiliği ve pisliği kudsuyor. Saygıdeğer burjuva toplumunun geleneksel ikiyüzlülüğü de işin gerisini getiriyor. İnsanlar, hakim olan iğrençliğe ve yapmacıklığa karşı haklarını arıyorlar. Ve bireylerin duyguları çabucak değişiyor; güçlü devletlerin un-ufak olup gittiği, eski egemenlik ilişkilerinin parçalandığı, bütün bir toplumsal dünyanın batmaya başladığı yerde, zevklerdeki değişme isteği ve baskısı kolayca ifrada kaçıyor. Burjuva anlamda cinsel reform ve evlilik reformu yetmiyor. Proleter devrime uygun olarak, cinsel devrim ve evlilikte devrim yaklaşıyor. Böylece ortaya atılmış olan çok çapraşık sorunlar kompleksinin kadınları olduğu gibi gençliği de özellikle meşgul etmesi anlaşılır birşeydir. Kadınlar gibi, gençlik de bugünkü cinsel alandaki kötü durumlar karşısında özellikle çok çekiyorlar. Yaşlarının bütün azgınlığıyla gençlik başkaldırıyor. Bu anlaşılırdır da. Hiçbir şey, gençliğe papazvari bir asketizmi (nefs-i feragat) ve iğrenç burjuva ahlâkının kutsallığını öğütlemekten daha yanlış olamaz. Ne var ki, fiziksel bakımdan zaten güçlü bir şekilde ortaya çıkmış olan cinselli-

ğin, bu yaşlarda manen de ağırlık merkezini oluşturması düşündürücüdür. Sonuçları ne kadar da kötü oluyor..

Gençliğin cinsel yaşama ilişkin sorunlardaki değişen zihniyeti tabii ki «ilkesel»dir ve bir teoriye dayanıyor. Bazıları bu zihniyetlerini 'devrimci' ve 'komünistçe' diye niteliyorlar. Öyle olduğuna içtenlikle inanıyorlar. Benim gibi bir ihtiyara bunlar sökmüyor. Her ne kadar katı bir asket değilsem de, gençliğin —bazen de erginlerin— sözümona 'yeni cinsel yaşamı' bana çoğu zaman katışıksız burjuvaca birşey, burjuva genelevlerinin genişletilmesi olarak görünüyor. Biz komünistlerin aşk özgürlüğünden anladığımız şey ile bunun arasında hiçbir ortak yan yoktur. Komünist toplumda cinsel yaşamın dürtülerini, aşk gereksinimini tatmin etmenin, 'bir bardak su içmek' kadar basit ve önemsiz olduğu şeklindeki meşhur teoriyi elbette biliyorsunuzdur. Bu bir bardak su teorisi, gençliğimizin bir kesimini çıldırttı, deli etti. Birçok delikanlı ve genç kız için bir felaket oldu. Bu teorinin yandaşları, onun Marksist bir teori olduğunu iddia ediyorlar. Toplumun ideolojik üstyapısındaki bütün görüngüleri ve değişiklikleri dolaysız olarak ve kestirmeden, toplumun ekonomik temelinden türeten böyle bir Marksizmi ben reddediyorum. Mesele bu kadar basit değil. Friedrich Engels diye bir zat, tarihsel materyalizmle ilgili olarak, bunu çoktan tespit etti.

Meşhur bir bardak su teorisini tamamiyle Marksist olmayan ve üstelik sosyal olmayan bir teori olarak görüyorum. Cinsel yaşamda yalnızca doğa vergisi olan değil, ister yukarı, ister aşağı düzeyde olsun, kültür haline gelmiş olan şey de rol oynar. Engels, «Ailenin Kökeni» adlı eserinde, genel cinsel dürtünün bireysel cinsel aşka doğru gelişmesinin ve incelmesinin ne kadar önemli olduğuna işaret etmişti. Cinsiyetlerin birbirleriyle iliş-

kisi, basit bir şekilde toplumun ekonomisi ile, fizyolojik bakış açısıyla düşünsel olarak yalıtılan bir fiziksel ihtiyaç arasındaki karşılıklı etkileşimin ifadesi değildir. Bu ilişkileri kendi başına ve tüm ideoloji ile bağı içinden koparark dolaysız bir şekilde toplumun ekonomik temellerine indirgemek istemek, Marksizm değil, rasyonalizm (usçuluk) olurdu. Bunun lamı-cimi yok! Susuzluğu gidermek gerek. Ama normal bir insan, normal koşullar altında sokaktaki pisliğin içine yatıp oradaki pis su birikintisinden içer mi? Ya da kenarı birçok dudağa değmekten yağlanmış bir bardaktan? Hepsinden önemlisi, işin toplumsal yanıdır. Su içmek gerçekten bireysel bir meseledir. Aşk yapmak iki kişinin işidir, ve üçüncü, yeni bir yaşam da doğabilir. Bu olayda geneli ilgilendiren bir yan, topluma karşı bir görev vardır.

Bir komünist olarak, bir bardak su teoisine, «aşk özgürlüğü» şatafatlı etiketini taşısa da, en küçük bir sempatim yok. Üstelik bu aşk özgürlüğü ne yenidir, ne de komünistçedir. Anımsarsınız ki, özellikle geçen yüzyılın ortalarına doğru bu, edebiyatta «gönlün özgürleşmesi» diye lanse edilmişti. Burjuvazinin pratiğinde ise bedenin özgürleşmesi olarak kozadan çıktı. O zamanki vaazlar bugünkülerden daha yetenekliydi, pratikte nasıl olduğunu ama yargılayacak durumda değilim. Sakın eleştirimle asketizmi öğütlediğim sanılmasın. Aklımdan bile geçmiyor! Komünizm asketizmi değil, bilakis tatmin edici bir cinsel yaşamla da yaşama zevkini ve gücünü getirmelidir. Fakat görüşüme göre bugün oldukça sık görülen cinselliğin abartılması, gönül şenliği ve yaşam gücü vermiyor, bilakis onu azaltıyor. Devrim zamanında bu kötüdür, çok kötüdür.

Özellikle gençliğin gönül şenliğine ve yaşam gücüne ihtiyacı var. Sağlıklı bir spor, jimnastik, yüzme, uzun

yürüyüş, her türden kültürfizik, zihinsel ilgi alanlarında çeşitlilik. Mümkün olduğunca kollektif olarak birlikte öğrenme, inceleme, araştırma! Tüm bunlar, gençliğe, cinsel problemler üzerine sonu gelmez konferanslar ve tartışmalardan ve sözüm ona hayatın tadını çıkarmaktan daha fazla şey verecektir. Sağlam vücut, sağlam zihin! Ne papaz, ne Don Juan, ama ne de bunların ikisi arasında birşey olarak Alman filisteni. Genç yoldaş X'i tanıyorsunuz. Mükemmel bir delikanlı, son derece yetenekli. Tüm bunlara rağmen, korkarım ki ondan asla iyi bir adam çıkmayacaktır. Son sürat, bir kadının peşinden öbürüne yalpalıyor. Bu, siyasi mücadele için, devrim için işe yaramaz. Gönül işleriyle politikayı birbirine karıştıran kadınların güvenilir ve mücadelede dayanıklı oldukları konusunda bahse girmem. Aynı şekilde, her kadının peşinden koşan ve kendini her genç kadına kaptıran erkeklerin güvenilir ve mücadelede dayanıklı oldukları konusunda da girmem. Hayır, hayır, devrimle bu, ikisi birarada yürümez!» Lenin ayağa fırlayıp, eliyle masaya vurdu ve odanın içinde birkaç adım attı.

«Devrim, güçlerin yoğunlaştırılmasını, artırılmasını talep ediyor. Kitlelerden, bireylerden. D'Anunzio'nun(1) düşkün erkek ve kadın kahramanları için normal olan sefih durumlara o katlanamaz. Cinsel yaşamın dizginsizliği burjuvacadır, çöküş görüntüsüdür. Proletarya ise yükselen bir sınıftır. Uyuşmak için ya da uyartıcı olarak sarhoşluğa —ne kadar az da olsa, alkol sarhoşluğu gibi cinsel taşkınlık sarhoşluğuna da— ihtiyacı yoktur. Proletarya kendini, kapitalizmin iğrençliğini, pisliğini, barbarlığını unutamaz ve unutmamalıdır. O, savaşım için en kuvvetli itkiyi sınıfsal durumundan, komünist ülküden alır. Proletaryanın berraklığa, berraklığa ve bir kez

(1) D'Anunzio: Faşist bir İtalyan yazarı — Red.

daha berraklığa ihtiyacı vardır. Bundan ötürü, yineliyorum, güçlerin zayıflatılması, boşa harcanması ve tahrip edilmesinin yeri yoktur. Kendi iradesine hakim olma, öz disiplin kölelik değildir, aşkta da kölelik değildir. Bağışlayınız, Clara! Konuşmamızın çıkış noktasından çok uzaklaştım. Neden beni uyarmadınız? Kaygılara kapılıp konuştum. Gençliğimizin geleceği beni hararetle ilgilendiriyor. O devrimin bir parçasıdır. Ve burjuva toplumundan devrimin dünyasına —bazı asalak bitkilerin köklerinin uzaklara yayılması gibi— uzanarak sokulan zararlı görüngüler ortaya çıktığında, bunlara karşı hemen tavır almak daha iyidir. Kaldı ki, değinilen sorunlar, aynı zamanda kadın sorununun da parçalarıdır.»

Lenin büyük bir canlılık ve etkileyicilikle konuşmuştu. Her sözcüğün, tâ yüreğinin derinliklerinden geldiğini hissettim; yüz ifadesi bunu pekiştiriyordu. Bazen enerjik bir el hareketi ile bir düşüncenin altını çiziyordu. Çok önemli, büyük politik sorunların yanında, Lenin'in tek tek görüngülere de bu kadar dikkatle eğilmesi ve esaslı bir şekilde incelemesine hayran kalmıştım. Üstelik bu durum, salt Sovyet Rusya'dakiler için değil, aynı zamanda hala kapitalist olan devletlerdekiler için de geçerliydi. Mükemmel bir Marksist olarak, nerede ve hangi biçim altında görünürse görünsün, ayrıntıyı, bütünle, genelle bağlantısı içinde ve genel içindeki önemiyle kavrıyordu. Tüm yaşam zevki ve amacı, karşıkoyulmaz bir doğa gücünün sarsılmazlığı ve yekpareliği gibi, yığınların eseri olarak devrimin hızlandırılmasına yönelmişti. Böylece herşeyi, devrimin bilinçli itici güçleri üzerindeki etkisinin hesabıyla değerlendiriyordu. Gerek ulusal ve gerek uluslararası; çünkü tek tek ülkelerin tarihi bakımdan verili olan özelliklerini ve farklı gelişme aşamalarını tam bir şekilde takdir ederken, göz-

lerinin önünde daima tek, bölünmez proleter dünya devrimi duruyordu.

«Yoldaş Lenin», diye haykırdım, «sözlerinizi yüzlerce, binlerce kişi duymadığı için ne kadar üzgünüm! Biliyorsunuz, beni doğru yola getirmenize gerek yok. Ama dost ve düşmanın görüşünüzü işitmesi ne kadar iyi olurdu.» Lenin tatlı tatlı gülümsedi.

«Üzerinde durduğumuz sorunlar üzerinde ilerde belki konuşur ya da yazarım. İlerde — şimdi olmaz! Şimdi tüm güç ve zamanımızı diğer şeyler üzerinde yoğunlaştırmalıyız. Daha büyük, daha zorlu kaygılar var. Sovyet devletini sürdürme ve güçlendirme mücadelesi henüz bitmiş olmaktan çok uzaktır. Polonya ile savaşın sonucunu bir sindirmeli ve bundan mümkün olanın en iyisini çıkartmaya çalışmalıyız. Güneyde hala Wrangel duruyor. Yalnız, bu işi bitireceğimize kesin güvenim var. Bu, İngiliz-Fransız emperyalistlerine ve onların uşaklarına da ders olacak. Ama görevimizin en zorlu kısmı hala önümüzde duruyor: inşa. İnşa ile birlikte cinsel ilişkiler, evlilik ve aile sorunları da güncel sorunlar olarak önplana çıkacak. Bu arada, gerekli olduğu yerde ve zamanda, bu sorunlarla meşgul olacaksınız. Bu sorunların Marksist olmayan bir tarzda ele alınmasını ve yıkıcı sapmalar ve entrikalara beslenme zemini hazırlamasını engellemelisiniz. Ve böylece nihayet sizin çalışmanıza geldik.»

Lenin saate baktı. «Size ayırmış olduğum zamanın yarısı geçmiş bulunuyor», dedi. «Lakırdıya dalmışım. Kadınlar Arasında Komünist Çalışma İçin Yönergeler hazırlamanız gerekiyor(*). Sizin ilkesel yaklaşımınızı ve pratik deneyiminizi biliyorum. Dolayısıyla bu konu-

(*) Bkz. elinizdeki kitap, s. 253-282 arası. Red.

daki konuşmamız kısa olabilir. O halde, başlayın bakalım. Yönergelerin nasıl olması gerektiğini düşünüyorsunuz?» Bu konuda kısa bir özet yaptım. Lenin, sözümü kesmeden, birkaç kez onaylayıcı biçimde başını salladı. Sözlerimi bitirince, soran gözlerle ona doğru baktım. «Anlaştık!» dedi. «İşi Zinovyev ile de konuşunuz. Önde gelen kadın yoldaşlarla bir toplantıda bu konuda rapor vermeniz ve üzerinde tartışmanız da iyi olur. Yazık, çok yazık ki, İnessa Armand yoldaş burada değil. Hasta olduğundan, Kafkaslar'a gitti. Tartışmadan sonra Yönergeleri yazarsınız. Bir komisyon bunlar üzerinde görüşür ve Yürütme Komitesi de son kararı verir. Sadece birkaç ana noktada düşüncelerimi söylemek istiyorum, ki bu noktalarda yaklaşımınızı tamamiyle paylaşıyorum. Eğer bu çalışma eylem, mücadele hazırlayacak ve onları başarılı kılacaksa, bunlar bana süregiden ajitasyon ve propaganda çalışmamız açısından da önemli görünüyor.

Yönergeler, kadının gerçek kurtuluşunun ancak Komünizmle mümkün olabileceğini kesin bir şekilde ifade etmelidir. Kadının toplumsal ve insani konumu ile, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet arasındaki kopmaz bağ güçlü bir şekilde işlenmelidir. Böylece, kadın hakları savunuculuğuna karşı araya kalın ve silinmez ayrım çizgisi çekilmiş olur. Ama bununla, aynı zamanda, kadın sorununu toplumsal sorunun, işçi sorununun parçası olarak kavrama ve böyle bir sorun olarak onu proletaryanın sınıf mücadelesi ve devrimle sıkı bir şekilde bağlamanın da temeli verilmiş olur. Komünist kadın hareketinin kendisi bir kitle hareketi, salt proleterlerin değil, bilakis her türden sömürülen ve ezilenin, kapitalizmin ya da herhangi bir egemenlik ilişkisinin tüm kurbanlarının genel kitle hareketinin bir parçası olmalıdır. Komünist kadın hareketinin proletaryanın

sınıf savaşımları ve onun tarihsel yaratısı olan komünist toplum için önemi de burada yatar. Partide Komünist Enternasyonal'de seçkin bir devrimci kadınlar topluluğumuz olduğu konusunda haklı bir gurur duyabiliriz. Ama tayin edici olan bu değildir. Kent ve köydeki milyonlarca emekçi kadını kendi tarafımıza, mücadelelerimize ve özellikle de toplumun komünistçe dönüştürülmesine kazanmalıyız. Kadınlar olmaksızın hiçbir gerçek kitle hareketi olamaz.

Örgütlenme ile ilgili olan şeyler, ideolojik anlayışımızdan çıkar: Komünist kadınların ayrı birlikleri yoktur. Komünist kadının yeri, tıpkı komünist erkeğin olduğu gibi, Partide üyeliktir. Eşit yükümlülükler ve haklarla. Bu konuda hiçbir görüş ayrılığı olamaz. Ancak, gerçeklere gözlerimizi kapayamayız. Parti, özel görevi en geniş kadın kitlelerini uyandırmak, onları partiyle bağlamak ve sürekli olarak onun etkisinde tutmak olan çalışma gruplarına, komisyonlara, komitelere, kollara, ya da başka nasıl adlandırılırsa adlandırılsın, organlara sahip olmalıdır. Bunun için tabii ki, bu kadın kitleleri arasında tamamiyle sistematik bir çalışma yapmamız gerekiyor. Uyanan kadınları eğitmemiz ve Komünist Partisinin önderliği altında proleter sınıf mücadeleleri için kazanmamız ve silahlandırmamız gerekiyor. Burada yalnızca fabrikada ya da ev ocağının başında bulunan proleter kadınları düşünmüyorum. Burada aynı zamanda küçük-köylü kadınları, çeşitli katmanların küçük-burjuva kadınları da aklımda. Onlar da hepsi kapitalizmin kurbanıdırlar ve savaştan beri de daha çok öyledirler. Bu kadın yığınlarının apolitik, asosyal, geri kalmış ruhu, faaliyetlerinin dar alanı, tüm yaşam tarzları birer olgudur. Bunları gözönünde bulundurmamak aptallık, hem de büyük aptallık olur. Onlar arasında çalışma yapmak için özel organlar, özel ajitasyon yöntem-

leri ve örgüt biçimlerine ihtiyacımız var. Bu feminizm değildir, bu pratik, devrimci amaca uygunluktur.»

Lenin'e, açımlamalarının benim için değerli bir teşvik olduğunu söyledim. Birçok yoldaş, hem de çok iyi birçok yoldaş, Parti'nin kadınlar arasında planlı çalışma için özel organlar oluşturmasına en sert biçimde karşı çıkıyorlardı. Bunu, kadın hakları savunuculuğu ve sosyal-demokrat geleneklere geri dönüş olarak kınıyorlardı. Bu yoldaşlar, Komünist Partileri kadınlara ilkesel olarak eşit haklar tanıdığından, dolayısıyla genelde bir bütün olarak emekçiler arasında da fark gözetmeksizin çalışmak zorunda olduğunu iddia ediyorlardı. Kadınlara, erkeklerle birlikte ve onlarla aynı şartlar altında ulaşılmalıydı. Lenin tarafından öne çıkarılan şartların ajitasyon ve örgütlenme bakımından herhangi bir şekilde hesaba katılması, karşı görüşün savunucuları tarafından oportünizm olarak, ilkeden vazgeçme ve ilkeye ihanet olarak nitelenecekti.

«Bu ne yeni birşey, ne de bir kanıttır» dedi Lenin. «Bu yüzden bildiğinizden şaşmayınız. Neden hiçbir yerde —hatta bizde, Sovyet Rusya'da bile— Partide erkek kadar kadın yok? Sendikal olarak örgütlü kadın işçilerin sayısı neden bu kadar az? Bu olgular insanı düşündürüyor. Geniş kadın kitleleri arasındaki çalışmamız için vazgeçilmez olan özel organların reddedilmesi, Komünist İşçi Partisi'ndeki sevgili arkadaşlarımızın çok ilkeli, çok radikal görüşlerinin de bir uzantısıdır. Bu görüşe göre, yalnızca bir tek örgüt biçimi olmalıdır: bir işçi birliği. Ben bunları biliyorum. İlkenin şahit gösterilmesi, bazı devrimci zihniyetli, fakat açık olmayan kafalar için, «kavrayış eksikliği olduğunda', yani akıl, hesaba katılmak zorunda olan apaçık olguları kavramayı reddettiğinde, daima zuhur ediyor. Bu «arı ilke» bekçileri, devrim politikamızın tarihsel olarak bize dayatıl-

mış gerekliliklerine nasıl razı oluyorlar? Tüm bu laflar, amansız gerekliliklerin karşısında çöküyor. Milyonlarca kadın bizimle birlikte olmaksızın, proletarya diktatörlüğünü yürütemeyiz, komünist inşaya girişemeyiz. Onlara ulaşmanın yolunu aramalıyız, bu yolu bulmak için incelemeli ve denemeliyiz.

Bundan dolayı, kadınların yararına talepler ileri sürmemiz de doğrudur. Bu, sosyal-demokrasinin, II. Enternasyonal'in anladığı anlamda bir asgari program ya da reform programı değildir. Burjuva saltanatının ve onun devletinin sonsuzluğuna ya da en azından uzun bir süre süreceğine inandığımızın bir ikrarı değildir. Kadın kitlelerini reformlarla yatıştırmak ve devrimci mücadele yolundan çelmek değildir. Tüm bu ve diğer reformist sahtekarlıklarla ilgisi yoktur! Taleplerimiz, burjuva düzeni içinde zayıflar ve hakları ellerinden alınmışlar olarak kadınların yakıcı ihtiyaçlarından ve rezilce alçaltılmalarından çıkardığımız pratik sonuçlardır. Bu sonuçları çıkarmakla, bu ihtiyaçları bildiğimizi, kadının aşağılanmasını ve erkeğin ayrıcalıklı olduğunu hissettiğimizi ispatlıyoruz. İşçi kadını, işçinin karısını, köylü kadını, küçük adamın karısını ve evet mülk sahibi sınıfların kadınlarını bile bazı açılardan ezen ve ıstırap çektiren herşeyden nefret ettiğimizi, evet nefret ettiğimizi ve ortadan kaldırmak istediğimizi ispatlıyoruz. Burjuva toplumundan, kadınlar için talep ettiğimiz haklar ve toplumsal önlemler, kadınların durumunu ve çıkarlarını anladığımızın ve bunları proletarya diktatörlüğü altında hesaba katacağımızın kanıtıdır. Elbette ki onları uyutan ve başlarına kâhya kesilen reformistler olarak değil —hayır, asla değil—, fakat kadınları eşit haklara sahip kişiler olarak bizatihi ekonominin ve ideolojik üstyapının dönüştürülmesinde birlikte çalışmaya çağıran devrimciler olarak!»

Lenin'e, kendisiyle aynı görüşü paylaştığımı temin ettim, ama bu görüşlere şüphesiz karşı çıkılacaktı. Açık olmayan ve korkak kafalar, bunu tehlikeli bir oportünizm diye reddedeceklerdi. Kadınlar için güncel taleplerimizin de yanlış anlaşılacağı ve yorumlanacağı inkar edilemezdi. Lenin hırçın bir şekilde, «Bakındı hele!» diye haykırdı. «Bu tehlike, söylediğimiz ve yaptığımız her bir şey için vardır. Bu tehlike korkusuyla, amaca uygun ve gerekli olanı yapmaktan kendimizi alıkoyacaksak, derhal Hintli sütun evliyaları haline gelelim. Kımıldamayalım, sakın kımıldamayalım, yoksa ilkelerimizin o yüce sütunundan aşağı yuvarlanıveririz! Bizim olayımızda mesele, salt ne istediğimiz değil, aynı zamanda nasıl da istediğimizdir. Bunu yeterince açıklıkla anlattığımı sanıyorum. Kadınlar için taleplerimizi, propagandacı bir edayla bir fetiş haline getirmediğimiz, kendiliğinden anlaşılır birşeydir. Hayır, varolan koşullara göre, kâh şu, kâh bu talepler için mücadele etmeliyiz. Elbette ki daima genel proleter çıkarlarla bağlantı içinde.

Bu türden her mücadele, bizi saygıdeğer burjuva kliğiyle ve en az onun kadar saygıdeğer olan reformist uşaklarıyla karşı karşıya getirir. Bu ise reformistleri, ya bizim önderliğimizde birlikte savaşmaya —ki bunu istemezler— ya da ama kendi kendilerini teşhir etmeye zorlar. Yani, mücadele bizi onlardan ayırır ve komünist yüzümüzü gösterir. Bu mücadele bize, kendilerini erkeğin egemenliği, müteşebbisin gücü, tüm burjuva toplumu tarafından sömürülmüş, köleleştirilmiş ve ezilmiş hisseden kadınların güvenini kazandırır. Herkesin ihanet ettiği, terkettiği emekçi kadınlar, bizimle birlikte savaşmaları gerektiğini kavrarlar. Kadın talepleri için mücadelenin de, iktidarın ele geçirilmesi, proletarya diktatörlüğünün kurulması hedefiyle birleştirilmesi gerektiğine özel olarak yemin etmem ya da size yemin et-

tirmem mi gerekli? Bu bizim için bugün işin alfabesidir. Bu açıktır, çok açıktır! Ama bu bir tek talep üzerinde ısrar edersek, hatta bu talebi Eriha'nın borazanları gibi öttürsek bile, emekçi halkın geniş kadın kitleleri, kendilerini devlet iktidarı uğrunda mücadelemize katılmaya karşıkoyulmaz bir biçimde çekilmiş hissetmeyeceklerdir. Hayır, hayır! Talebimizi, emekçi kadınların acıları, ihtiyaçları ve arzularıyla birlikte kadın yığınların bilinçlerinde siyasi olarak birleştirmeliyiz. Proletarya diktatörlüğünün kendileri için ne anlama geldiğini bilmelidirler: hem kanun önünde ve hem de pratikte, aile içinde, devlette, toplumda erkekle tam hak eşitliği; buruvazinin iktidarının zorla engellenmesi.»

«Sovyet Rusya bunun ispatıdır», diye araya girerek bağırdım. «Bu en büyük örneğimiz olacaktır.» Lenin konuşmasını sürdürdü: «Sovyet Rusya, kadınlar için taleplerimizi yeni bir ışık altında gösteriyor. Proletarya diktatörlüğü altında kadın talepleri, artık proletarya ile burjuvazi arasında bir mücadele nesnesi değildir; gerçekleştirildiğinde, komünist düzenin yapı taşları olurlar. Bu, dışardaki kadınlara, proletaryanın iktidarı ele geçirmesinin tayin edici önemini gösteriyor. Aradaki fark keskin bir şekilde gösterilmelidir ki, kadın kitlelerini proletaryanın devrimci mücadelesine kazanabilesiniz. Kadın kitlelerinin açık, ilkesel bir kavrayış ve sıkı örgütsel temelde gerçekleştirilmiş mobilizasyonu, Komünist Partilerin ve onların zaferlerinin canalıcı bir sorunudur. Ama kendimizi kandırmayalım. Ulusal seksiyonlarımız hala bu konuda doğru bir anlayışa sahip değiller. Komünist önderlik altında emekçi kadınların bir kitle hareketini yaratma görevi karşısında bekle-gör tavrı içinde, uyuşuk bir tavır içindedirler. Böyle bir kitle hareketini geliştirip yönetmenin, tüm parti faaliyetinin önemli bir parçası, evet genel parti çalışmasının yarısı

olduğunu kavramıyorlar. Onların güçlü, azimkar bir komünist kadın hareketinin gerekliliği ve değerini arada bir kabul etmeleri, Partinin sürekli kaygısı ve çalışma yükümlülüğü olmaktan çok, lafta kalan platonik bir tavırdır.

Kadın kitleleri arasındaki ajitasyon ve propaganda çalışması, onların uyandırılması ve devrimcileştirilmesi, ikinci birşey, yalnızca kadın yoldaşların işi sayılıyor. Yalnızca onlara, bu iş neden daha çabuk ve sağlıklı ilerlemiyor diye suçlama getiriliyor. Bu yanlıştır, temelli yanlıştır! Gerçek ayrılıkçılık ve Fransızların söylediği gibi, kadın hakları savunuculuğu à rebours(*); tersten kadın hakları savunuculuğudur! Ulusal seksiyonlarımızın yanlış düşüncesinin altında temelde ne yatıyor? Sovyet Rusya'dan sözetmiyorum. Son tahlilde, kadının ve yaptıklarının küçümsenmesinden başka hiçbir şey değil! Evet! Ne yazık ki, yoldaşlarımızın pek çoğu için de şu geçerli: 'Komünisti birazcık kazı, altından bir filisten çıkar'. Elbette onu duyarlı yerinde kazımak gerekir, kadın meselesiyle ilgili anlayışında. Kadınların tek ev ekonomisindeki o titiz, tekdüze, güç ve zaman tüketen ve yıpratan çalışmayla nasıl solduğunu, ruhlarının nasıl daraldığını ve bunaldığını, yüreklerinin uyuştuğunu, iradelerinin zayıfladığını erkeklerin sessizce seyretmelerinden daha çarpıcı bir kanıtı var mı bunun? Burada elbette, çocuk bakımı da dahil olmak üzere bütün ev işlerini boğaz tokluğuna çalışan hizmetçilere yükleyen burjuva hanımlardan sözetmiyorum. Sözüm, kadınların pek büyük çoğunluğu, ve özellikle bütün gün fabrikalarda çalışıp geçimini çıkartan işçi karıları için de geçerlidir.

«Karı işi» nin ucundan tuttuklarında, kadının bir-

(*) à rebours: tersine, ters. Red.

çok güçlüklerini ve yorgunluklarını nasıl azaltabileceklerini, hatta tümüyle giderebileceklerini, erkeklerden —proleterlerden de— pek azı düşünebiliyor. Ama hayır, bu, erkeğin dinlenmesini ve rahatını talep eden «erkek hak ve onuru»na aykırıdır. Kadının ev yaşamı, binlerce değersiz ayrıntı içinde her gün kurban olmaktır. Erkeğin eski efendilik hakkı gizlice yaşayagidiyor. Kadın kölesi ise bunun öcünü —gene gizlice— nesnel olarak alıyor. Kadının geri kalmışlığı, erkeğin devrimci ülküleri için anlayışsızlığı, erkeğin savaşım isteğini ve savaşım azmini kırıyor. Göze batmadan, yavaş ama kesin bir şekilde kemiren ve aşındıran küçük haşerelere benziyorlar. İşçi yaşamını bilirim, üstelik salt kitaplardan da değil. Kadın kitleleri arasındaki komünist çalışmamız, onlar arasındaki siyasi çalışmamız, erkekler arasındaki eğitim çalışmasının büyük bir bölümünü içeriyor. Eski efendi bakışaçısını en son, en ince köküne kadar kurutmalıyız — partide ve kitleler içinde.

Emekçi kadınlar arasında Parti faaliyeti yürüten, teorik ve pratik olarak temelli bir eğitimden geçmiş kadın ve erkek yoldaşlardan oluşan bir kurmayın ivedilikle oluşturulması gibi, bu da politik görevimizdir.»

Sovyet Rusya'da bununla ilgili durumu sormam üzerine Lenin şu yanıtı verdi: «Proletarya diktatörlüğünün hükümeti, elbette Komünist Partisi ve işçi sendikaları ile birlikte, erkeklerin ve kadınların geri kalmış kavrayışını altetmek için, eski komünistçe olmayan psikolojiyi yere sermek için herşeyi yapıyor. Yasamada kadın ve erkeğin tam hak eşitliği kendiliğinden anlaşılır birşeydir. Tüm alanlarda, samimi bir şekilde, hak eşitliğini sağlama çabası görülüyor. Kadınları toplumsal iktisada, yönetime, yasamaya ve hükümete katıyoruz. Mesleki ve toplumsal yeteneklerini geliştirmek için onların hepsine kurs ve enstitüler açıyoruz. Ortak mutfaklar,

kamu aşevleri, yıkama ve onarma kuruluşları, kreşler, çocuk yuvaları ve çocuk yurtları, çeşitli eğitim kurumları kuruyoruz. Kısacası, tekil ev ekonomisinin iktisadi ve eğitsel görevlerini topluma devretmek şeklindeki programatik talebimizi ciddi bir şekilde ele alıyoruz. Böylece kadın, eski ev köleliğinden ve erkeğe her türlü bağımlılıktan kurtuluyor. Kadınlara, yetenek ve eğilimlerine göre, toplumda tam etkinlik olanağı sağlanıyor. Çocuklar, evdekinden daha elverişli eğitim koşullarına kavuşuyor. Kadın işçileri koruma konusunda dünyadaki en ileri yasalara sahibiz, ve bunları örgütlü işçilerin vekilleri uyguluyor. Doğumevleri, ana ve bebek yurtları açıyoruz, anneler için danışmanlık merkezleri, bebek ve küçük çocukların bakımı için kurslar, ana ve bebek bağlığı ile ilgili sergiler vb. düzenliyoruz. Bakıcısı olmayan ve işsiz kadınların sıkıntılarını gidermek için en ciddi çabaları gösteriyoruz.

Bunun, çalışan kadın kitlelerinin ihtiyaçlarıyla ölçüldüğünde, henüz pek fazla birşey olmadığını, onların gerçek kurtuluşu için henüz herşeyi yapmış olmaktan çok uzak olduğunu biliyoruz. Bununla birlikte, çarcı-kapitalist Rusya'da olanla karşılaştırıldığında, muazzam bir ilerlemedir. Kapitalizmin henüz sınırsız egemen olduğu yerlerde olanla karşılaştırılınca bile çoktur. Doğru yönde, iyi bir başlangıçtır, ve bunu şaşmadan, bütün gücümüzle daha da geliştireceğiz; siz dışardakiler, buna inanabilirsiniz! Çünkü Sovyet devletinin varlığının her günüyle açıkça görülüyor ki, milyonlarca kadın olmaksızın ilerleyemeyiz. Nüfusun yüzde sekseninin köylü olduğu bir ülkede bunun ne demek olduğunu bir düşününüz. Küçük köylü ekonomisi, tekil ev ekonomisi demektir, kadının ona zincirlenmesi demektir. Bu bakımdan sizin işiniz çok daha iyi ve kolay olacaktır. Şu koşulla ki, sizin proleterleriniz de iktidarı ele geçirmek için,

devrim için şeylerin tarihsel olgunluğunu nihayet bir kavrasınlar. Bununla birlikte, büyük güçlüklere rağmen, umutsuzluğa kapılmıyoruz. Güçlerimiz güçlüklerle birlikte artıyor. Pratiğin gerekliliği bizi, kadın yığınlarının köleliğine son vermek için de yeni yollara itecek. Sovyet devletiyle işbirliği içinde, kooperatifçilik büyük işler başaracak. Elbette o eski devrimci coşkunlukları uçup gitmiş reformistlerin öğütledikleri gibi burjuva anlamda değil, komünist anlamda kooperatifçilik. Ortak faaliyet haline gelen ve onunla kaynaşan kişisel bir inisiyatif de kooperatifçilikle elele gitmelidir. Proletarya diktatörlüğü altında kendisini gerçekleştiren komünizmle, kadının kurtuluşu köyde de olacaktır. Sanayimizin ve tarımımızın elektrifikasyonunun bunun için en iyi şey olacağını umuyorum. Muhteşem bir eser bu! Uygulanmasındaki güçlükler de büyük, korkunç büyük. Muazzam yığın güçleri, onun başarılması için özgürleştirilip eğitilmelidir. Milyonlarca kadının gücü buna katılmalıdır.»

Son on dakikada kapıya iki kez vurulmuştu. Ama Lenin konuşmaya devam etmişti. Şimdi kapıyı açtı ve dışarıya seslendi: «Hemen geliyorum!» Bana dönerek, gülerek ekledi: «Biliyor musunuz Clara, bir kadınla birlikte olduğumu kullanıyorum. Geç kalmamı, elbette kadınların bilinen konuşkanlığı ile açıklayacağım. Gerçi bu kez çok konuşan, kadın değil, erkekti. Bir de, gerçekten iyi bir dinleyici olduğunuza dair size bröve veriyorum. Belki de beni bu kadar çok konuşmaya iten tam da buydu.» Lenin bu şakacı sözleri sarfederken, bir taraftan da mantomu giymeme yardımcı oluyordu. İhtimamla, «Daha sıkı giyinmelisiniz» diye ekledi. «Moskova, Stuttgart'a benzemez. Size bakacak birine ihtiyacınız var. Üşütmeyin. Hoşça kalın!» Elimi kuvvetle sıktı.

Lenin'le kadın hareketi üzerine bir başka görüşmeyi aşağı-yukarı iki hafta sonra yaptım. Lenin bana

geldi. Hemen her zaman olduğu gibi, ziyareti beklenmedik bir ziyaretti, muzaffer devrimin önderinin, dev çalışma yükünün arasına sıkıştırmayı başardığı bir ziyaret. Lenin, alı al, moru mor bir haldeydi ve endişeli görünüyordu. Henüz Wrangel kesin yenilgiye uğratılmamıştı ve büyük şehirlere yiyecek sağlama sorunu, acımasız bir canavar gibi, Sovyet Hükümeti'nin karşısına dikilmişti.

Lenin, Yönergelerin ya da tezlerin ne durumda olduğunu sordu. Ona, Moskova'da bulunan bütün önde gelen kadın yoldaşların katıldığı ve görüşünü açıkladığı büyük bir komisyonun toplandığını bildirdim. Yönergeler hazırdı ve yakında küçük bir komisyonda tartışılacaktı. Lenin, III. Dünya Kongresinin sorunu yeterince temelli bir şekilde ele alması hedefini gütmemiz gerektiğini düşünüyordu. Salt bu olgu bile yoldaşların bazı önyargılarını silecekti. Bundan başka, herşeyden önce de kadın yoldaşlar işe sıkı sarılmalıydı, hem de sımsıkı. «Sakin teyzeler gibi mırıldanmak yok, savaşçı kadınlar olarak yüksek sesle, açık konuşmalı!» diye haykırdı Lenin coşkuyla. «Bir kongre, romanlarda olduğu gibi, kadınların zarafetle göz kamaştırmaları gereken bir salon değildir. Orası bir mücadele yeridir, orası devrimci eylemin bilgisi uğrunda savaştığımız yerdir. Savaşabildiğinizi gösterin! İlk planda elbette ki düşmanla, ama gerekliyse, parti içinde de. Sözkonusu olan büyük kadın yığınlarıdır. Rus partimiz, onların kazanılmasına yardım eden bütün öneri ve önlemleri destekleyecektir. Bu kitleler bizimle birlikte olmazsa, o zaman karşı-devrimciler onları bize karşı sürmeyi başarabilirler. Bunu hep aklımızda tutmalıyız.»

«Kadın kitlelerini, von Stralsund'un dediği gibi, gökyüzüne zincirlenmiş bile olsalar, kazanmalıyız,» diye yakaladım Lenin'in düşüncelerini. «Gür kaynayan yaşa-

mı, hızlı ve kuvvetli atan nabzı ile buradaki devrim ortamı benim aklıma emekçi kadın kitleleri arasında büyük bir uluslararası eylem planını getirdi. Buna ilişkin özel ilhamı bana, büyük partisiz kadın konferanslarınız ve kadın kongreleriniz verdi. Bunları ulusal düzeyden uluslararası düzeye aktarmayı deneme çabasını göze almalıyız. Dünya savaşının ve etkilerinin, çeşitli toplumsal sınıf ve katmanlardan en geniş kadın kitlelerini ta derinden sarstığı, bir olgudur. Bu kitleler mayalanmaya başlamış, harekete geçmiştir. Kadınların pek çoğunun eskiden hiç sezinlemediği, pek azının açık bir şekilde kavradığı sorunlar, şimdi geçim kaygısı yüzünden, onların önünde en acılı sıkıntılar halinde duruyor. Burjuva toplumu, bu sorunlara doyurucu bir çözüm bulacak halde değildir. Bunu ancak komünizm başarabilir. Bunu kapitalist ülkelerin en geniş kadın kitlelerinin bilincine çıkarmalı ve bu amaçla bir partisiz uluslararası kadın kongresi düzenlemeliyiz.»

Lenin hemen yanıt vermedi. Bakışı sanki içe dönük, ağzı kenetlenmiş, alt dudağı biraz öne çıkık, düşündü. «Evet», dedi sonra, «bunu yapmalıyız. Plan iyidir. Ama iyi uygulanmazsa, iyi, hatta en mükemmel plan hiçbir işe yaramaz. Uygulama üzerinde de düşündünüz mü? Bu konuda nasıl düşünüyorsunuz?» Lenin'e bu konudaki düşüncelerimi ayrıntılarıyla anlattım. Önce, kongrenin hazırlanması, gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi için, ulusal seksiyonlarımızla sürekli ve sıkı bir anlaşma içinde, çeşitli ülkelerden kadın yoldaşlarımız bir komite kurmalıydı. Bu komitenin hemen resmen ve kamuoyu önünde çalışmaya başlayıp başlamayacağı, henüz üzerinde düşünülmesi gereken bir amaca uygunluk sorunuydu. Her halükarda, tek tek ülkelerdeki komite üyelerinin ilk görevi, sendikalarda örgütlenmiş kadın işçilerin, siyasi proleter kadın hareketinin, her türden ve

her yöndeki burjuva kadın örgütlerinin önderleriyle, saygın hekim, öğretmen, yazar vb. kadınlarla ilişki kurulması ve ulusal bir hazırlık ve çalışma komisyonunun oluşturulması idi. Bu ulusal komitelerin üyeleri arasından, uluslararası kongreyi hazırlayacak, toplantıya çağıracak, gündemini, yapılacağı yeri ve zamanı saptayacak bir uluslararası komite oluşturulurdu.

Görüşüme göre kongre herşeyden önce şunu ele almalıydı: Kadının mesleki çalışma hakkı. Bunun yanında işsizlik, eşit işe eşit ücret ve aylık, yasal sekiz saatlik işgünü ve kadın işçilerin korunması, sendikal ve mesleki örgütlenme, ana ve çocuğa toplumsal bakım, kadının ve ananın yükünü hafifletmek için toplumsal kuruluşlar vs. sorunlar ortaya atılmalıydı. Ayrıca şu da gündeme alınmalıydı: Kadının aile ve evlilik hukukundaki, kamu hukukundaki ve siyasal hukuktaki konumu. Bu önerileri gerekçelendirdim ve sonra tek tek ülkelerdeki ulusal komitelerin toplantılarda ve basında yürütecekleri planlı bir kampanya ile kongreyi iyi bir şekilde hazırlamaları ve bunun nasıl yapmaları gerektiğini ayrıntılarıyla anlattım. Bu kampanya, büyük kadın yığınlarına seslenmek için, onları tartışmaya sunulan problemlerle ciddi biçimde uğraşmaya sevketmek ve dikkatlerini kongreye ve böylelikle komünizme, Komünist Enternasyonal partilerine çekmek için olağanüstü önemdeydi. Kampanya, bütün toplumsal katmanların meslek sahibi, çalışan kadınlarına hitap etmeliydi; nazarı itibara alınmaya değer örgütlerin temsilcilerinin yanısıra, kamuya açık kadın toplantılarında seçilen delegelerin katılımını ve işbirliğini sağlamalıydı. Kongre, burjuva parlamentosundan bambaşka bir anlamda bir «halk temsilciliği» olmalıydı.

Elbette ki komünistler, hazırlık çalışmalarının salt itici gücü değil, aynı zamanda özellikle yönetici gücü de

olmak zorundaydılar. Seksiyonlarımızın en enerjik bir şekilde desteğine sahip olmalıydılar. Tüm bunlar elbette ki uluslararası komitenin faaliyeti, kongrenin kendi çalışması ve kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi için de geçerliydi. Gündemde bulunan bütün sorunlarla ilgili olarak kongreye, ilkeli, pürüzsüz, ve aynı zamanda nesnel bir şekilde, toplumsal gerçeklere bilimsel bir şekilde vakıf olarak gerekçelendirilmiş komünist tezler ya da kararlar sunulmalıydı. Bu tezler daha önceden Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi tarafından tartışılmış ve onaylanmış olmalıydı. Komünist çözümler ve sloganlar, konge çalışmalarının, kamuoyunun dikkatinin merkezinde olmalıydı. Kongreden sonra bu çözümler ve sloganlar, ajitasyon ve propaganda yoluyla en geniş kadın kitleleri arasında yayılmalı ve kadınların uluslararası kitle eylemleri için tayin edici olmalıydılar. Söylemeye gerek yok ki, bunun vazgeçilmez önkoşulu, komünist kadınların bütün komitelerde ve bizzat kongrede de daima sıkı, sağlam bir birlik halinde tavır koymaları, ilkesel olarak açık ve sarsılmaz bir plan dahilinde birlikte faliyet göstermeleri idi. Hiç kimsenin safları bozmasına izin verilmemeliydi.

Açıklamalarım sırasında Lenin birçok kez onaylayıcı bir şekilde başını salladı ya da kısa, onaylayıcı ara sözler sarfetti. «Bana öyle geliyor ki, sevgili yoldaş», dedi, «meseleyi siyasi bakımdan iyice düşünmüşsünüz ve örgütsel bakımdan da esas olarak iyice düşünmüşsünüz. Verili durumda böyle bir kongrenin önemli şeyler başaracağına kesinlikle inanıyorum. Böyle bir kongre en geniş kadın yığınlarının, özellikle her meslekten kadın yığınlarının, kadın sanayi işçilerinin, ev işçisi kadınların, öğretmen kadınların ve diğer memurelerin bizimle bağlantı kurma olanağını içinde taşıyor. Böyle birşey iyi olurdu, çok iyi! Büyük iktisadi mücadelelerdeki ya da

siyasi grevlerdeki durumu düşünelim. Bilinçli bir şekilde şahlanan kadın kitleleri sayesinde devrimci proleterlerin gücünde ne büyük bir artış olurdu! Elbette ki, böylesi kadınlarımız olması ve onları elde tutmayı becermemiz önkoşuluyla. Kazanımımız büyük, gerçekten muazzam olurdu. Ama bazı sorunlar üzerinde ne düşünüyorsunuz? Devlet güçlerinin kongre girişimini çok uygunsuz saymaları, kongreyi engellemeyi denemeleri olasıdır. Bununla birlikte kongreyi zorla bastırmayı asla göze alamayacaklardır. Onların yapacakları, sizi korkutmayacaktır. Ne var ki, komünist kadınların, komitelerde ve bizzat kongrede, burjuva ve reformist delegelerin sayıca üstünlüğü ve şüphe götürmeyecek derecedeki daha büyük deneyimlerine mağlup olacaklarından korkmuyor musunuz? Bundan başka ve en önemlisi, komünist kadın yoldaşların Marksist eğitimine gerçekten güveniyor ve bunlar arasından kavgadan şerefle çıkacak bir hücum müfrezesi oluşturabileceğinizden emin misiniz?»

Bunun üzerine, Lenin'e, resmi makamların kongreye karşı demir yumrukla çıkacaklarını zannetmediğim yanıtını verdim. Kongreye karşı yalandolanlar ve zorbalıklar, yalnızca kongrenin lehine, bizim lehimize işleyecekti. Komünist olmayan unsurların sayısına ve deneyimliliğine karşı ise biz komünist kadınların karşı koyacağı, toplumsal problemlerin kavranışında ve açıklanmasında tarihsel materyalizmin bilimsel üstünlüğü, onların çözümü için gerekli taleplerimizin tutarlılığı ve son olarak, ama en az diğerleri kadar önemli, Rusya'daki proletarya devriminin zaferi ve kadınların kurtuluşu yolundaki temel eseri vardı. Tek tek kadın yoldaşlarımızdaki eğitim ve olgunluk zaafları ve eksiklikleri, planlı bir hazırlık ve işbirliğiyle telafi edilebilirdi. Bu açıdan, Rus kadın yodaşlardan çok şey bekliyorum. Bu yol-

daşlar, saflarımızın çelik çekirdeğini oluşturacaklardı. Bu yoldaşlarla beraber, kongre savaşlarından bambaşka çarpışmalarda da kendimi emin hissedebilirdim. Ayrıca: Azınlıkta bile kalmış olsak, mücadele etmiş olduğumuz olgusu komünizmi önplana getirecek ve olağanüstü bir propaganda etkisi olacaktı, sonraki çalışmalarımız için bize hareket noktaları verecekti.

Lenin içtenlikle güldü. «Rus kadın devrimciler hakkında her zamanki gibi ateşlisiniz. Evet, doğru, ilk gözağrısı unutulmaz. Sanırım haklısınız. Hatta çetin bir mücadeleden sonraki bir yenilgi bile bir kazanım olacaktır, emekçi kadınlar arasında gelecek kazanımlar için zemin hazırlayacaktır. Herşeyi hesaba katarsak, bu girdiğimiz rizikoya değer bir girişimdir. Herşeyi kaybedebilecek bir durum yok. Ama tabii ki zafer kazanacağımızı umuyorum, tüm kalbimle zafer arzuluyorum. Böyle bir zafer, iktidarımızı önemli ölçüde güçlendirecek, mücadele cephemizi büyük ölçüde genişletecek ve pekiştirecek, saflarımıza canlanma, hareket ve eylemlilik getirecektir. Bu her zaman yararlıdır. Bundan da öte kongre, burjuvazinin ve reformist dostlarının kampında huzursuzluk, güvensizlik, çelişki ve çekişme yaratacak ve artıracaktır. 'Devrim sırtlanlarıyla' kimlerin birlikte ve, eğer herşey yolunda giderse, onların önderliği altında toplanacağını bir düşününüz: Scheidemann, Dittmann ve Legien'in sevk ve idaresi altındaki uysal, evcilleştirilmiş sosyal-demokrat kadınlar; Papa tarafından takdis edilmiş ya da Luther'e adanmış dindar Hıristiyan kadınlar; özel müşavirlerin besili kızları ve çiçeği burnunda bayan hükümet müşavirleri; **ladylike** (hanım hanımcık — ÇN) İngiliz pasifistleri ve ateşli Fransız kadın hakları savunucuları. Kongre, burjuva dünyasının kaosunun ve çürümüşlüğünün ne de güzel bir aynası olacaktır. Çözümsüzlük ve umutsuzluğunun ne güzel bir

tablosu! Kongrenin etkileri ayrışmayı artıracak ve böylece karşı-devrimin güçlerini zayıflatacaktır. Düşmanın gücünün her zayıflayışı, bizim iktidarımızın gücünün artması demektir. Ben kongreden yanayım, bu konuda Zinovyev'le konuşunuz. O, konunun önemini tamamiyle kavrayacaktır. Sizi enerjik bir şekilde destekleyeceğiz. O halde işe başlayın, ve mücadelede başarılar!»

Daha sonra Almanya'daki durum üzerine, özellikle de eski «Spartakist»lerin, Bağımsızların sol kanadı ile birlikte yapacağı «Birlik Kongresi» üzerine konuştuk. Sonra Lenin, içinden geçmek zorunda olduğu odada çalışmakta olan birkaç yoldaşla dostça selamlaşarak hızla uzaklaştı. — Zinovyev yoldaş da planımı onayladı. Hazırlık çalışmalarına büyük bir umutla başladım. Ne yazık ki kongre, o sıralar Sovyet Rusya dışındaki en iyi komünist kadın hareketini yürütmekte olan Alman ve Bulgar kadın yoldaşların tavrı yüzünden suya düştü. Kongreyi reddettiler. Lenin'e bunu bildirdiğimde, şöyle karşılık verdi: «Yazık, çok yazık! Kadın yoldaşlar, en geniş kadın kitlelerine bir umut perspektifi açma ve böylelikle kadınları proleterlerin devrimci mücadelelerine katma parlak fırsatını kullanamadılar. Böyle uygun bir fırsat kim bilir ne zaman ele geçer. Demiri tavında dövmeli. Ama görev duruyor. Kapitalizmin korkunç acılara attığı kadın kitlelerine ulaşmanın yolunu aramalısınız. Mutlaka bu yolu aramalısınız! Bu zorunluluk karşısında geri çekilmek olmaz! Komünistlerin önderliğinde örgütlü yığın etkinliği olmaksızın, kapitalizm üzerinde zafer kazanılamaz, Komünizm inşa edilemez. Ve bundan ötürü nihayet kadın yığınlarının Acheron'u(*) harekete geçmelidir.»

(*) Acheron: Yunan mitolojisinde yeraltı ırmağı - Red.

Devrimci proletaryanın Lenin'siz geçirdiği ilk yıl. Bu bir yıl, onun eserinin sağlamlığını, önderin büyük dehasını ispatlamıştır. Uğranan kaybın ne denli büyük ve yeri doldurulamaz olduğunu hissettirmiştir. Top atışları, Lenin'in uzakgörüşlü ve keskin gözlerinin bir yıl önce ebediyen kapandığı bu acı saati bildiriyor. Lenin'in mezarı başına giden kederli emekçi halktan erkek ve kadınların sonu gelmeyen kafilelerini görüyorum. Onların yası benim yasımdır, milyonların yasıdır. Tazelenen acım, içimde şimdi acı anı silen gerçeğin karşı koyulmaz anılarını uyandırıyor. Lenin'in konuşurken söylediği her sözü yeniden duyuyorum. Yüzündeki her değişimi görüyorum, ve yazmak zorundayım, zorunluyum! — Lenin'in mezarı başındaki bayraklar yarıda, rengini devrim savaşçılarının kanından almış bayraklar. Defne dallarından yapılmış çelenkler yere konuyor. Bunların hiçbiri fazla değil. Ve ben de bunlara, bu mütevazi yaprakları ekliyorum.

Moskova, 1925 Ocak sonu.
Clara Zetkin, Seçme Konuşmalar ve Yazılar,
cilt 3, Berlin 1960, s. 129-160,
Almanca'dan çevrilmiştir.

